

Мавлоно
Ҷалолиддини Румӣ

МАСНАВИЌ
Дафтари Дуввум

Муқаддима

Бисми-л-лоҳи-р-раҳмони-р-раҳим

Баёни баъзе аз ҳикмати таъхири ин мучаллади дувум, ки агар чумлаи ҳикмати илоҳӣ бандаро маълум шавад, дар фавойиди он кор банд аз он кор фурӯ монад ва ҳикмати бепоёни Ҳақ идроки ўро вайрон кунад, ба он кор напардозад, пас Ҳақ таоло шаммае аз он ҳикмати бепоён миҳори бинии ў созад ва ўро бад-он кор кашад, ки агар ўро аз он фойида ҳеч хабар накунад, ҳеч начунбад, зеро чунбонанда аз баҳраҳои одамиён аст, ки аз баҳри ин маслиҳат кунам ва агар ҳикмати он бар вай фурӯ резад, ҳам натавонад чунбидан, чунон ки агар дар бинии шутур миҳор набувад, наравад ва агар миҳор саҳт бузург бувад, ҳам фурӯ хуспад ва «ин мин шайъин илло ғиндано хазойинуҳу ва мо нуназзилуҳу илло би қадарин маълум». Хок бе об кулӯх нашавад ва чун об бисёр бувад, ҳам кулӯх нашавад. «Ва-с-самоа рафаъаҳо ва вазаъа-л-мизон», ба мизон диҳад ҳар чизеро на бе ҳисоб ва бе мизон, илло касонеро, ки аз олами халқ мубаддал шудаанд ва «йарзуку ман йашоу би ғайри ҳисоб» гаштаанд «ва ман лам йазук лам йадри».

Пурсид яке, ки ошиқӣ чист? Гуфтам, ки чу мо шавӣ, бидонӣ ишқ муҳаббати беҳисоб аст, чиҳати он гуфтаанд, ки сифати Ҳақ аст ба ҳақиқат ва нисбати ў ба банда маҷоз аст, «йухиббуҳум» тамом аст, «йухиббунаҳу» кадом аст?

Муддате ин маснавӣ таъхир шуд,

Мӯҳлате бояст, то хун шир шуд.

То назояд баҳти ту фарзанди нав,

Хун нагардад шири ширин, хуш шунав.

Чун Зиёулҳақ Ҳусомуддин инон

Бозгардонид 3-авчи осмон.

Чун ба меъроҷи ҳақоик рафта буд,

Бе баҳораш ғунчаҳо нокафта буд.

Чун зи дарё сӯйи соҳил бозгашт,

Чанги шеъри маснавӣ босоз гашт.

Маснавӣ, ки сайқали арвоҳ буд,

Бозгашташ рӯзи истифтоҳ буд.

Матлаъи таърихи ин савдову суд

Сол андар шашсаду шасту ду буд.

Булбуле 3-ин ҷо бирафту боз гашт,

Баҳри сайди ин маъонӣ бозгашт.
Соиди шаҳ маскани ин боз бод,
То абад бар халқ ин дар боз бод.
Офати ин дар ҳавову ваҳшат аст
В-арна он ҷо шарбат андар шарбат аст.
Ин даҳон барбанд, то бинӣ аён
Чашмбанди он ҷаҳон ҳалқу даҳон.
Эй даҳон, ту худ даҳонай дӯзахӣ
В-эй ҷаҳон, ту бар мисоли барзахӣ.
Нури боқӣ паҳлуӣ дунёи дун,
Шири софӣ паҳлуӣ ҷӯҳои хун.
Чун дар ӯ гоме занӣ беэҳтиёт,
Шири ту хун мешавад аз ихтилот.
Як қадам зад Одам андар завқи нафс,
Шуд фироқи садри ҷаннат тавқи нафс.
Ҳамчу дев аз вай фаришта мегурехт,
Баҳри ноне ҷанд оби чашм рехт.
Гарчи як мӯ буд, гунаҳ, к-ӯ ҷуста буд,
Лек он мӯ дар ду дида руста буд.
Буд Одам дидаи нури қадим,
Мӯй дар дида бувад кӯҳи азим.
Гар дар он Одам бикардӣ машварат,
Дар пушаймонӣ нагуфтӣ маъзарат.
З-он ки бо ақле чу ақле ҷуфт шуд,
Монеъи бадфеъливу бадгуфт шуд.
Нафс бо нафси дигар чун ёр шуд,
Ақли ҷузвӣ отилу бекор шуд.
Чун зи танҳой ту навмеде шавӣ,
Зери сойай ёр хуршеде шавӣ.
Рав, бичӯ ёри худоиро ту зуд,
Чун чунон кардӣ, Худо ёри ту буд.
Он кӣ дар хилват назар бардӯхтаст,
Охир онро ҳам зи ёр омӯхтаст.
Хилват аз ағёр бояд, на зи ёр,
Пӯстин баҳри дай омад, на баҳор.
Ақл бо ақли дигар дуто шавад,
Нур афзун гашту раҳ пайдо шавад.

Нафс бо нафси дигар хандон шавад,
Зулмат афзун гашту раҳ пинҳон шавад.
Ёр чашми туст, эй марди шикор,
Аз хасу хошок ўро пок дор.
Ҳин, ба чорўби забон гарде макун,
Чашмро аз хас раҳоварде макун.
Чунки мўъмин ойинай мўъмин бувад,
Рўйи ӯ з-олудагӣ эмин бувад.
Ёр ойинаст қонро дар ҳазан,
Дар рухи ойина, эй қон, дам мазан.
То напӯшад рўйи худро дар дамат,
Дам фуру хўрдан бибояд ҳар дамат.
Кам зи хокӣ? Чунки хоке ёр ёфт,
Аз баҳоре сад ҳазор анвор ёфт.
Он дарахте, к-ӯ шавад бо ёр чуфт,
Аз ҳавои хуш зи сар то по шукуфт.
Дар ҳазон чун дид ӯ ёри хилоф,
Даркашид ӯ рўву сар зери лиҳоф.
Гуфт: «Ёри бад бало ошуфтан аст,
Чунки ӯ омад, тариқам хуфтан аст.
Пас бихусбам, бошам аз асҳоби Каҳф,
Беҳ зи дақёнус, он маҳбуси лаҳф».
Яқзашон масруфи дақёнус буд,
Хобашон сармоёи номус буд.
Хоб бедорист, чун бодониш аст,
Войи бедоре, ки бо нодон нишаст.
Чунки зоғон хайма бар баҳман заданд,
Булбулон пинҳон шуданду тан заданд.
З-он ки бегулзор булбул хомуш аст,
Ғайбати хуршед бедорикуш аст.
Офтобо, тарки ин гулшан кунӣ,
То ки таҳтуларзро равшан кунӣ.
Офтоби маърифатро нақл нест,
Машриқи ӯ ғайри қону ақл нест.
Хоса хуршеди камоле, к-он сарест,
Рӯзу шаб кирдори ӯ равшангарист.
Матлаъи шамс ой, гар Искандарӣ,

Баъд аз он ҳар ҷо равӣ, некӯфарӣ.
Баъд аз он ҳар ҷо равӣ, Машриқ шавад,
Шарқҳо бар Мағрибат ошиқ шавад.
Ҳисси хуффошат сӯйи Мағриб давон,
Ҳисси дурпошат сӯйи Машриқ равон.
Роҳи ҳис роҳи харон аст, эй савор,
Эй харонро ту музоҳим, шарм дор.
Панҷ ҳиссе ҳаст, ҷуз ин панҷ ҳис,
Он ҷу зарри сурху ин ҳисҳо ҷу мис.
Андар он бозор, к-аҳли маҳшаранд,
Ҳисси мисро чун ҳиси зар кай харанд?
Ҳисси абдон қути зулмат мех(в)арад,
Ҳисси ҷон аз офтобе мечарад.
Эй бибурда раҳти ҳисҳо сӯйи ғайб,
Даст чун Мӯсо бурун овар зи ҷайб.
Эй сифотат офтоби маърифат
В-офтоби чарх банди як сифат.
Гоҳ хуршедиву гаҳ дарё шавӣ,
Гоҳ кӯҳи Қофу гаҳ анқо шавӣ.
Ту на ин бошӣ, на он дар зоти хеш,
Эй фузун аз ваҳмҳо в-аз беш беш.
Рӯҳ бо илм асту бо ақл аст ёр,
Рӯҳро бо тозиву туркӣ чӣ кор?
Аз ту, эй бенақши бо чандин сувар,
Ҳам мушаббеҳ, ҳам муваҳҳид, хирасар.
Гаҳ мушаббеҳро муваҳҳид мекунад,
Гаҳ муваҳҳидро сувар раҳ мезанад.
Гаҳ туро гӯяд зи мастӣ Булҳасан:
«Ё сағира-с-син! Ё ратбу-л-бадан!»
Гоҳ нақши хеш вайрон мекунад,
Он пайи танзиҳи ҷонон мекунад.
Чашми ҳисро ҳаст мазҳаб эътизол,
Дидаи ақл аст суннӣ дар висол.
Сухраи ҳиссанд аҳли эътизол,
Хешро суннӣ намоянд аз зилол.
Ҳар кӣ дар ҳис монд, ӯ мӯътазилист,
Гарчи гӯяд: «сунниам», аз ҷоҳилист.

Ҳар кӣ берун шуд зи ҳис, суннӣ вай аст,
Аҳли биниш, чашми ақли хушпай аст.
Гар бидидӣ ҳисси ҳайвон шоҳро,
Пас бидидӣ гову хар Аллоҳро.
Гар набудӣ ҳисси дигар мар туро,
Ҷуз ҳиси ҳайвон, зи беруни ҳаво.
Пас банӣ Одам муқаррам кай будӣ?
Кай ба ҳисси муштарак маҳрам шудӣ?
Номусаввар ё мусаввар гуфтанат,
Ботил омад бе зи сурат растанат.
Номусаввар ё мусаввар пеши ӯст,
К-ӯ ҳама мағз асту берун шуд зи пӯст.
Гар ту кӯрӣ, нест бар аъмо ҳарач
В-арна рав, к«-ас-сабру мифтоҳу-л-фарач».
Пардаҳои дидаро доруи сабр,
Ҳам бисӯзад, ҳам бисозад шарҳи садр.
Ойинай дил чун шавад софиву пок,
Нақшҳо бинӣ бурун аз обу хок.
Ҳам бибинӣ нақшу ҳам наққошро,
Фарши давлатрову ҳам фаррошро.
Чун халил омад хаёли ёри ман,
Сураташ бут, маънии ӯ бутшикан.
Шукр Яздонро, ки чун ӯ шуд падида,
Дар хаёлаш, қон хаёли худ бидид.
Хоки даргоҳат диламро мефирефт,
Хок бар вай, к-ӯ зи хокат мешикефт.
Гуфтам: «Ар хубам, пазирам ин аз ӯ
В-арна худ хандид бар ман зиштрӯ.
Чора он бошад, ки худро бингарам
В-арна ӯ хандад маро: «Ман кай ҳарам?»
ӯ ҷамил асту муҳиббун лилҷамол,
Кай ҷавони нав гузинад пирзол?
Хуб хуберо кунад ҷазб, ин бидон,
Таййиботу таййибин бар вай бихон.
Дар ҷаҳон ҳар чиз чизе ҷазб кард,
Гарм гармеро кашиду сард сард.
Қисми ботил ботилонро мекашанд,

Боқиён аз боқиён ҳам сарх(в)ашанд.
Нориён мар нориёнро ҷозибанд,
Нуриён мар нуриёнро толибанд.
Чашм чун бастӣ, туро ҷон канданист,
Чашмро аз нури равзан сабр нест.
Чашм чун бастӣ, туро тоса гирифт,
Нури чашм аз нури равзан кай шикифт?
Тосаи ту, ҷазби нури чашм буд,
То бипайвандад ба нури рӯз зуд.
Чашми боз ар тоса гирад мар туро,
Дон, ки чашму дил бибастӣ, баргушо.
Он тақозои ду чашми дил шинос,
К-ӯ ҳамечӯяд зиёи беқиёс.
Чун фироқи он ду нури бесубот
Тоса овардат, гушодӣ чашмхот.
Пас фироқи он ду нури пойдор,
Тоса меорад, мар онро пос дор.
ӯ чу мехонад маро, ман бингарам:
Лоиқи ҷазбам ва ё бадпайкарам?
Гар латифе зиштро дар пай кунад,
Тасхуре бошад, ки ӯ бо вай кунад.
Кай бибинам рӯйи худро, эй аҷаб?
То ҷӣ рангам? Ҳамчу рӯзам ё чу шаб?
Нақши ҷони хеш мечустам бәсе,
Ҳеч менанмуд нақшам аз касе.
Гуфтам: «Охир ойина аз баҳри чист?
То бидонад ҳар касе, к-ӯ чисту кист?»
Ойинай оҳан барои пӯстҳост,
Ойинай симои ҷон сангибахост.
Ойинай ҷон нест, илло рӯйи ёр,
Рӯйи он ёре, ки бошад з-он диёр.
Гуфтам: «Эй дил, ойинай куллӣ бичӯ,
Рав ба дарё, кор барнояд ба ҷӯ».
З-ин талаб банда ба қӯйи ту расид,
Дард Марямро ба хурмобун кашид.
Дидаи ту чун диламро дида шуд,
Шуд дили ноида, ғарқи дида шуд.

Ойинай куллй туро дидам абад,
Дидам андар чашми ту ман нақши х(в)ад.
Гуфтам: «Охир хешро ман ёфтам,
Дар ду чашмаш роҳи равшан ёфтам».
Гуфт: «Ваҳмам, к-он хаёли туст, ҳон!
Зоти худро аз хаёли худ бидон.
Нақши ман аз чашми ту овоз дод
Ки манам ту, ту манй дар иттиҳод.
К-андар ин чашми мунири безавол
Аз ҳақоик роҳ кай ёбад хаёл?
Дар ду чашми ғайри ман, ту нақши х(в)ад
Гар бибинй, он хаёле дону рад.
З-он ки сурмай нестй дармекашад,
Бода аз тасвири шайтон мечашад.
Чашмашон хонай хаёл асту адам,
Нестҳоро ҳаст бинад лочарам.
Чашми ман чун сурма дид аз зулчалол,
Хонаи ҳастист, на хонай хаёл.
То яке мӯ бошад аз «ту» пеши чашм,
Дар хаёлат гавҳаре бошад чу яшм.
Яшро он гаҳ шиносй аз гуҳар,
К-аз хаёли «худ» кунй куллй абар.
Як ҳикоят бишнава, эй гавҳаршинос,
То бидонй ту аёнро аз қиёс.

Ҳилол пиндоштани он шахс хаёлро дар аҳди Умар разийаллоҳу анҳу
Моҳи рӯза гашт дар аҳди Умар,
Бар сари кӯҳе давиданд он нуфар.
То ҳилоли рӯзаро гиранд фол,
Он яке гуфт: «Эй Умар, инак ҳилол».
Чун Умар бар осмон маҳро надид,
Гуфт, к-ин маҳ аз хаёли ту дамид.
В-арна ман бинотарам афлокро,
Чун намебинам ҳилоли покро?»
Гуфт: «Тар кун дасту бар абрӯ бимол,
Онгаҳон ту дарнигар сӯйи ҳилол».
Чунки ӯ тар кард абрӯ, маҳ надид,

Гуфт: «Эй шах, нест мах, шуд нопадид».

Гуфт: «Оре, мӯйи абрӯ шуд камон,

Сӯйи ту афғанд тире аз гумон».

Чун яке мӯ каж шуд, ўро роҳ зад,

То ба даъво лофи диди моҳ зад.

Мӯйи каж чун пардаи гардун бувад,

Чун ҳама аҷзот каж шуд, чун бувад?

Рост кун аҷзотро аз ростон,

Сар мақаш, эй рострав, з-он остон.

Ҳам тарозуро тарозу рост кард,

Ҳам тарозуро тарозу кост кард.

Ҳар кӣ бо норостон ҳамсанг шуд,

Дар камӣ афтоду ақлаш данг шуд.

Рав «ашиддоъу ала-л-куффор» бош,

Хок бар дилдории ағёр бош.

Бар сари ағёр чун шамшер бош,

Ҳин, макун рӯбоҳбозӣ, шер бош.

То зи ғайрат аз ту ёрон насуланд,

З-он ки он хорон адуви ин гуланд.

Оташ андарзан ба гургон чун сипанд,

З-он ки он гургон адуви Юсуфанд.

«Ҷони бобо!» гӯядат Иблис, ҳин!

То ба дам бифребадат деви лаъин.

Инчунин талбис бо бобот кард,

Одамиро ин сиярухмот кард.

Бар сари шатранҷ чуст аст ин ғуроб,

Ту мабин бозӣ ба чашми нимхоб.

З-он ки фарзин бандҳо донад бәсе,

Чун бигирад дар гулӯят чун хасе.

Дар гулӯ монад хаси ў солҳо,

Чист ин хас? Меҳри чоҳу молҳо.

Мол хас бошад чу ҳаст, эй бесубот!

Дар гулӯят монеъи оби ҳаёт.

Гар барад молат адувве, пурфане,

Раҳзанеро бурда бошад раҳзане.

Дузидани моргир мореро аз моргири дигар
Дуздаке аз моргире мор бурд,
З-аблаҳӣ онро ғанимат мешумурд.
Вораҳид он моргир аз захми мор,
Мор кушт он дузди ўро зори зор.
Моргираш дид, пас бишнохташ,
Гуфт: «Аз чон мори ман пардохташ».
Дар дуъо мехостӣ чонам аз ў,
К-аш биёбам, мор бистонам аз ў.
Шукр Ҳақро, к-он дуъо мардуд шуд,
Ман зиён пиндоштам, он суд шуд.
Бас дуъоҳо, к-он зиён асту ҳалок
В-аз карам менашнавад Яздони пок.

Илтимос кардани ҳамроҳи Исо алайҳиссалом зинда кардани устухонҳо аз Исо алайҳиссалом

Гашт бо Исо яке аблаҳ рафиқ,
Устухонҳо дид дар хуфраи амиқ.
Гуфт: «Эй ҳамроҳ, он номи санӣ,
Ки бад-он мурда ту зинда мекуни,
Мар маро омӯз, то эҳсон кунам,
Устухонҳоро бад-он боҷон кунам».
Гуфт: «Хомуш кун, ки он кори ту нест,
Лоиқи анфосу гуфтори ту нест.
К-он нафас хоҳад зи борон поктар,
В-аз фаришта дар равиш дарроктар.
Умрҳо бояст, то дам пок шуд,
То амини махзани афлок шуд.
Худ гирифтӣ ин асо дар дасти рост,
Дастро дастони Мӯсо аз кучост?»
Гуфт: «Агар ман нестам асрорхон,
Ҳам ту бархон номро бар устухон».
Гуфт Исо: «Ё раб, ин асрор чист?
Майли ин аблаҳ дар ин бегор чист?
Чун ғами худ нест ин беморро?
Чун ғами чон нест ин мурдорро?
Мурдаи худро раҳо кардаст ў,

Мурдаи бегонаро чӯяд руфӯ?»
Гуфт Ҳак: «Идбор агар идборчӯст,
Хори рӯида ҷазои кишти ӯст».
Он кӣ тухми хор корад дар ҷаҳон,
Ҳону ҳон, ӯро маҷӯ дар гулситон.
Гар гуле гирад ба каф, хоре шавад
В-ар суйи ёре равад, море шавад.
Кимиёи захру мор аст он шақӣ,
Бар хилофи кимиёи муттақӣ.

Андарз кардани сӯфӣ ходимро дар тимордошти баҳима ва лоҳавли ходим
Сӯфие мегашт дар даври уфук,
То шабе дар хонақоҳе шуд қунуқ.
Як баҳима дошт, дар охур бибаст,
ӯ ба садри суффа бо ёрон нишаст.
Пас мувоқиқ гашт бо ёрони хеш,
Дафтаре бошад ҳузури ёр беш.
Дафтари сӯфӣ саводи ҳарф нест,
Ҷуз дили испед ҳамчун барф нест.
Зоди донишманд осори қалам,
Зоди сӯфӣ чист? Осори қадам.
Ҳамчу сайёде суйи ишкор шуд,
Ғоми оху диду бар осор шуд.
Чанд гоҳаш ғоми оху дарх(в)ар аст,
Баъд аз он худ нофи оху раҳбар аст.
Чунки шукри ғом карду раҳ бурид,
Лоҷарам з-он ғом дар коме расид.
Рафтани як манзиле бар бӯйи ноф
Беҳтар аз сад манзили ғому тавоф.
Он диле, к-ӯ матлаъи маҳтобҳост,
Баҳри ориф «футихат абвобаҳо»-ст.
Бо ту девор асту бо эшон дар аст,
Бо ту сангу бо азизон гавҳар аст.
Он чи ту дар ойина бинӣ аён,
Пир андар хишт бинад пеш аз он.
Пир эшонанд, к-ин олам набуд,
Ҷони эшон буд дар дарёи ҷуд.

Пеш аз ин тан, умрҳо бигзоштанд,
Пештар аз кишт бар бардоштанд.
Пештар аз нақш чон пазруфтаанд,
Пештар аз баҳр дурҳо суфтаанд.
Машварат мерафт дар эҷоди халқ,
Ҷонашон дар баҳри қудрат то ба ҳалқ.
Чун малоик монеъи он мешуданд,
Бар малоик хуфя хунбак мезаданд.
Мутталеъ бар нақши ҳар кӣ ҳаст шуд,
Пеш аз он к-ин нафси кул побаст шуд.
Пештар з-афлок кайвон дидаанд,
Пештар аз донаҳо нон дидаанд.
Бе димоғу дил пур аз фикрат буданд,
Бе сипоҳу ҷанг бар нусрат заданд.
Он аён нисбат ба эшон фикрат аст
В-арна худ нисбат ба дурон рӯъят аст.
Фикрат аз мозиву мустақбал бувад,
Чун аз ин ду раст, мушкил ҳал шавад.
Дида чун бекайф ҳар бокайфро,
Дида пеш аз кон саҳеҳу зайфро.
Пештар аз хилқати ангурҳо,
Хӯрда майҳову намуда шӯрҳо.
Дар тамузи гарм мебинанд дай,
Дар шуои шамс мебинанд фай.
Дар дили ангур майро дидаанд,
Дар фанои маҳз шайро дидаанд.
Осмон дар даври эшон ҷуръанӯш,
Офтоб аз ҷудашон зарбафтпӯш.
Чун аз эшон мучтамеъ бинӣ ду ёр,
Ҳам яке бошанду ҳам шашсад ҳазор.
Бар мисоли мавҷҳо аъдодашон,
Дар адад оварда бошад бодашон.
Муфтарик шуд офтоби ҷонҳо
Дар даруни равзани абдонҳо.
Чун назар дар курс дорӣ, худ якест
В-он кӣ шуд маҳҷуби абдон, дар шакест.
Тафриқа дар рӯҳи ҳайвонӣ бувад,

Нафси воҳид рӯҳи инсонӣ бувад.
Чунки Ҳақ «рашша алайҳим нураҳу»,
Муфтарик ҳаргиз нагардад нури ӯ.
Як замон бигзор, эй ҳамраҳ, малол,
То бигӯям васфи холе з-он ҷамол.
Дар баён н-ояд ҷамоли ҳоли ӯ,
Ҳар ду олам чист? Акси холи ӯ.
Чунки ман аз холи хубаш дам занам,
Нутқ меҳоҳад, ки бишқофад танам.
Ҳамчу мӯре андар ин хирман х(в)ашам,
То фузун аз хеш боре мекашам.

Баста шудани тақрири маънии ҳикоят ба сабаби майли мустамеъ ба истимоъи
зоҳири сурати ҳикоят
Кай гузорад он кӣ рашки равшанист,
То бигӯям он чи фарзу гуфтанист.
Баҳр каф пеш ораду садде кунад,
Ҷар кунад в-аз баъди ҷар мадде кунад.
Ин замон бишнава, чӣ монеш шуд? Магар,
Мустамеъро рафт дил ҷойи дигар.
Хотираш шуд сӯйи сӯфии қунуқ,
Андар он савдо фурӯ шуд то унуқ.
Лозим омад боз рафтаг з-ин мақол
Сӯйи он афсона баҳри васфи ҳол.
Сӯфӣ он сурат мапиндор, эй азиз!
Ҳамчу тифлон то кай аз ҷавзу мавиз?
Ҷисми мо ҷавзу мавиз аст, эй писар,
Гар ту мардӣ, з-ин ду чиз андаргузар.
В-ар ту андарнағзарӣ, икроми Ҳақ
Бигзаронад мар туро аз нӯҳ табақ.
Бишнава акнун сурати афсонаро,
Лек ҳин, аз қаҳ ҷудо кун доноро.

Илтизом кардани ходим таъаҳҳуди баҳимаро ва таҳаллуф намудан
Ҳалқаи он сӯфиёни мустафид
Чунки дар ваҷду тараб охир расид,
Хон биёварданд баҳри меҳмон,

Аз баҳима ёд овард он замон.
Гуфт ходимро, ки дар охур бирав,
Рост кун баҳри баҳима коҳу ҷав.
Гуфт: «Лоҳавл, ин ҷӣ афзун гуфтан аст?
Аз қадим ин корҳо кори ман аст».
Гуфт: «Тар кун он ҷавашро аз нахуст,
К-он хари пир асту дандонҳош суст».
Гуфт: «Лоҳавл, ин ҷӣ мегӯӣ меҳо?
Аз ман омӯзанд ин тартибҳо».
Гуфт: «Полонаш фуру неҳ пеш-пеш,
Доруи манбал бинех бар пушти реш».
Гуфт: «Лоҳавл, охир, эӣ ҳикматгузор,
Ҷинси ту меҳмонам омад сад ҳазор.
Ҷумла розӣ рафтаанд аз пеши мо,
Ҳаст меҳмон ҷони мову хеши мо».
Гуфт: «Обаш деҳ, валекин ширгарм»,
Гуфт: «Лоҳавл, аз туам бигрифт шарм».
Гуфт: «Андар ҷав ту камтар коҳ кун»,
Гуфт: «Лоҳавл, ин сухан кӯтоҳ кун».
Гуфт: «Ҷояшро бирӯб аз сангу пушк
В-ар бувад тар, рез бар вай хоки хушк».
Гуфт: «Лоҳавл, эӣ падар, лоҳавл кун,
Бо расули аҳл камтар гӯ сухун».
Гуфт: «Бистон шона, пушти хар бихор»,
Гуфт: «Лоҳавл, эӣ падар, шарме бидор».
Ходим ин гуфту миён дарбаст чувт,
Гуфт: «Рафтаи, коҳу ҷав орам нахуст».
Рафту аз охур накард ӯ хеч ёд,
Хоби харгӯшӣ ба он сӯфӣ бидод.
Рафт ходим ҷониби авбоши чанд,
Кард бар андарзи сӯфӣ ришханд.
Сӯфӣ аз раҳ монда буду шуд дароз,
Хобҳо мидид бо чашми фароз,
К-он хараш дар чанги гурге монда буд,
Пораҳо аз пушту ронаш мерабуд.
Гуфт: «Лоҳавл, ин ҷӣ молихулиёст?
Эӣ аҷаб, он ходими мушфиқ кучост?»

Бозмедид он хараш дар роҳрав,
Гаҳ ба чоҳе мефитоду гаҳ ба гав.
Гунагун медид нохуш воқиъа,
«Фотиҳа» мехонд ӯ «ва-л-қориъа».
Гуфт: «Чора чист? Ёрон ҷастаанд,
Рафтаанду ҷумла дарҳо бастаанд».
Боз мегуфт: «Эй аҷаб, он ходимақ,
На ки бо мо гашт ҳамнону намақ?
Ман накардам бо вай илло лутфу лин,
ӯ чаро бо ман кунад баръакс кин?
Ҳар адоватро сабаб бояд санад
В-арна ҷинсият вафо талқин кунад».
Боз мегуфт: «Одами болутфу ҷуд
Кай бар он Иблис ҷавре карда буд?
Одамӣ мар мору каждумро ҷӣ кард?
К-ӯ ҳамехоҳад мар ӯро маргу дард.
Гургро худ хосият бидридан аст,
Ин ҳасад дар халқ охир равшан аст».
Боз мегуфт: «Ин гумони бад хатост,
Бар бародар инчунин заннам чарост?»
Боз гуфтӣ: «Ҳазм сӯъуззани туст,
Ҳар кӣ бадзан(н) нест, кай монад дуруст?»
Сӯфӣ андар васваса в-он хар чунон,
Ки чунин бодо ҷазои душманон.
Он хари мискин миёни хоку санг,
Каж шуда полон, дарида полҳанг.
Кушта аз раҳ, ҷумлаи шаб беалаф,
Гоҳ дар ҷон қандану гаҳ дар талаф.
Хар ҳама шаб зикр мекард: «Эй Илоҳ!
Ҷав раҳо кардам, кам аз як мушт коҳ!
Бо забони ҳол мегуфт: «Эй шуюх!
Раҳмате, ки сӯхтаи з-ин хоми шӯх».
Он чи он хар дид аз ранҷу азоб,
Мурғи хокӣ бинад андар сели об.
Бас ба паҳлӯ гашт он шаб то саҳар
Он хари бечора аз ҷӯъу-л-бақар.
Рӯз шуд, ходим биёмад бомдод,

Зуд полон чуст, бар пушташ ниҳод.
Хар фурӯ шона ду-се захмаш бизад,
Кард бо хар он чи з-он саг месазад.
Хар чаҳанда гашт аз тезии неш,
Ку забон, то хар бигӯяд ҳоли хеш?

Гумон бурдани корвониён, ки баҳимаи сӯфӣ ранчур аст
Чунки сӯфӣ барнишасту шуд равон,
Рӯ дар афтодан гирифт ӯ ҳар замон.
Ҳар замонаш халқ бармедоштанд,
Чумла ранчураш ҳамепиндоштанд.
Он яке гӯшаш ҳамепечид сахт
В-он дигар дар зери комаш чуст лахт.
В-он дигар дар наъли ӯ мечуст санг,
В-он дигар дар чашми ӯ медид занг.
Боз мегуфтанд: «Эй шайх, ин зи чист?
Дӣ намегуфтӣ, ки шукр, ин хар қавист?»
Гуфт: «Он хар, к-ӯ ба шаб «лоҳавл» х(в)ард,
Чуз бад-ин шева надонад роҳ кард.
Чунки қути хар ба шаб «лоҳавл» буд,
Шаб мусаббеҳ буду рӯз андар сучуд».
Одамихоранд ағлаб мардумон,
Аз салом аллайкашон кам чӯ амон.
Хонаи дев аст дилҳои ҳама,
Кам пазир аз девмардум дамдама.
Аз дами дев он кӣ ӯ «лоҳавл» х(в)ард,
Ҳамчу он хар дар сар ояд дар набард.
Ҳар кӣ дар дунё хӯрад талбиси дев
В-аз адуви дӯстрӯ таъзиму рев.
Дар раҳи ислому бар пули Сирот,
Дар сар ояд ҳамчу он хар дар хубот.
Ишваҳои ёри бад манҷуш, ҳин!
Дом бин, эмин марав ту бар замин.
Сад ҳазор Иблиси лоҳавлор бин,
Одамо, Иблисро дар мор бин.
Дам диҳад, гӯяд туро: «Эй қону дӯст»,
То чу қассобе кашад аз дӯст пӯст.

Дам диҳад, то пӯстат берун кашад,
Войи ӯ, к-аз душманон афюн чашад.
Сар ниҳад бар пойи ту қассобвор,
Дам диҳад то хун-т резад зори зор.
Ҳамчу шере сайди худро хеш кун,
Тарки ишвай ачнабиву хеш кун.
Ҳамчу ходим дон муурооти хасон,
Бекаси беҳтар зи ишвай нокасон.
Дар замини мардумон хона макун,
Кори худ кун, кори бегона макун.
Кист бегона? Тани хокии ту,
К-аз барои ӯст ғамнокии ту.
То ту танро чарбу ширин медиҳӣ,
Ҷавҳари худро набинӣ фарбеҳӣ.
Гар миёни мушк танро ҷо шавад,
Рӯзи мурдан ганди ӯ пайдо шавад.
Мушкро бар тан мазан, бар дил бимол,
Мушк чӣ бвад? Номи поки зулчалол.
Он мунофиқ мушк бар тан мениҳад,
Рӯхро дар қаъри гулхан мениҳад.
Бар забон номи Ҳаку дар ҷони ӯ,
Гандҳо аз фикри беимони ӯ.
Зикр бо ӯ ҳамчу сабзай гулхан аст,
Бар сари мабраз гул асту савсан аст.
Он набот он ҷо яқин орият аст,
Ҷойи он гул маҷлис асту ишрат аст.
Таййибот ояд ба сӯйи таййибин,
«Лилхабисин ал-хабисот» аст, ҳин!
Кин мадор, онҳо, ки аз кин гумраҳанд,
Гӯрашон паҳлӯйи киндорон ниҳанд.
Асли кина дӯзах асту кини ту,
Ҷузви он кулл асту хасми дини ту.
Чун ту ҷузви дӯзахӣ, пас ҳуш дор,
Ҷузв сӯйи кулли худ гирад қарор.
Талх бо талхон яқин мулҳақ шавад,
Кай дами ботил қарини Ҳақ шавад?
В-ар ту ҷузви ҷаннатӣ, эй номдор,

Айши ту бошад зи чаннат пойдор.
Эй бародар, ту ҳамон андешай,
Мобақӣ ту устухону решаӣ.
Гар гул аст андешаи ту, гулшанӣ
В-ар бувад хоре, ту ҳимай гулханӣ.
Гар гулобӣ, бар сари чайбат зананд
В-ар ту чун бавлӣ, бурунат афгананд.
Таблаҳо дар пеши атторон бибин,
Чинсро бо чинси худ карда қарин.
Чинсҳо бо чинсҳо омехта,
З-ин таҷонус зинате ангехта.
Гар даромезанд уду шаккараш,
Баргузинад як-як аз якдигараш.
Таблаҳо бишкасту ҷонҳо рехтанд,
Неку бад дар ҳамдигар омехтанд.
Ҳақ фиристод анбиёро бо варақ,
То гузид ин донаҳоро бар табақ.
Пеш аз эшон мо ҳама яксон будем,
Кас надонистӣ, ки мо неку бадем.
Қалбу некӯ дар ҷаҳон будӣ равон,
Чун ҳама шаб буду мо чун шабравон.
То баромад офтоби анбиё,
Гуфт: «Эй ғиш, дур шав, софӣ биё!»
Чашм донад фарқ кардан рангро,
Чашм донад лаълрову сангро.
Чашм донад гавҳару хошокро,
Чашмро з-он мехалад хошокҳо.
Душмани рӯзанд ин қаллобакон,
Ошиқи рӯзанд он зарҳои кон.
З-он ки рӯз аст ойинай таърифи ӯ,
То бибинад ашрафе ташрифи ӯ.
Ҳақ қиёматро лақаб з-он рӯз кард,
Рӯз бинмояд ҷамоли сурху зард.
Пас ҳақиқат, рӯз сирри авлиёст,
Рӯз пеши моҳашон чун сояҳост.
Акси рози марди Ҳақ донед рӯз,
Акси саттореш шои чашмдӯз.

З-он сабаб фармуд Яздон: «ва-з-зуҳо»,
«Ва-з-зуҳо» нури замири Мустафо.
Қавли дигар, к-ин зуҳоро хост дӯст,
Ҳам барои он ки ин ҳам акси ўст.
В-арна бар фонӣ қасам гуфтан хатост,
Худ фано чӣ лоиқи гуфти Худост?
Аз халиле «ло уҳиббу-л-офилин»,
Пас фано чун хост раббульоламин?
«Ло уҳиббу-л-офилин» гуфт он халил,
Кай фано хоҳад аз ин рабби ҷалил?
Боз «ва-л-лайл» аст саттори и ӯ,
В-он тани хокии зангори и ӯ.
Офтобаш чун баромад з-он фалак,
Бо шаби тан гуфт: ҳин, «моваддаъак».
Васл пайдо гашт аз айни бало,
З-он ҳаловат шуд иборат «мо қало».
Ҳар иборат худ нишони ҳолатест,
Ҳол чун дасту иборат олатест.
Олати заргар ба дасти кафшгар
Ҳамчу донай кишткарда рег-дар.
В-олати искоф пеши барзгар
Пеши сағ қаҳ, устухон дар пеши хар.
Буд «аналҳақ» дар лаби Мансур нур,
Буд «аналлах» дар лаби Фиръавн зӯр.
Шуд асо андар кафи Мӯсо гуво,
Шуд асо андар кафи соҳир ҳабо.
З-ин сабаб Исо бад-он ҳамроҳи х(в)ад,
Дарнаёмӯзид он исми самад.
К-ӯ надонад, нақс бар олат ниҳад,
Санг бар гил зан ту, оташ кай ҷаҳад?
Дасту олат ҳамчу сангу оҳан аст,
Ҷуфт бояд, ҷуфт шарти зодан аст.
Он кӣ бечуфт асту беолат, якест,
Дар адад шакк асту он як бешакест.
Он кӣ ду гуфту се гуфту беш аз ин,
Муттафиқ бошанд дар воҳид яқин.
Аҳвалӣ чун дафъ шуд, яксон шаванд,

Ду-сегӯён ҳам якегӯён шаванд,
Гар яке гӯйӣ ту дар майдони ӯ,
Гирд бармегард аз чавғони ӯ.
Гӯй он гаҳ рости бенуқсон шавад,
К-ӯ зи захми дасти шаҳ рақсон шавад.
Гӯш дор, эй аҳвал, инҳоро ба ҳуш,
Доруи дида бикаш аз роҳи гӯш.
Пас каломӣ пок дар дилҳои кӯр
Менапояд, меравад то асли нур.
В-он фусуни дев дар дилҳои каж,
Меравад чун кафши каж дар пойи каж.
Гарчи ҳикматро ба такрор оварӣ,
Чун ту ноаҳдӣ, шавад аз ту барӣ.
В-арчи бинвисӣ, нишонаш мекунӣ,
В-арчи мелофӣ, баёнаш мекунӣ.
ӯ зи ту рӯ даркашад, эй пурситез,
Бандҳоро бигсалад в-аз ту гурез.
В-ар нахониву бибинад сӯзи ту,
Илм бошад мурғи дастомӯзи ту.
ӯ напояд пеши ҳар ноусто,
Ҳамчу товусе ба хонай русто.

Ёфтани подшоҳ бозро ба хонаи кампирзан
Дин на он бозест, к-ӯ аз шаҳ гурехт,
Сӯйи он кампир, к-ӯ ме-орд бехт.
То ки тутмоҷе пазад авлодро,
Дид он бози хуши хушзодро.
Поякаш басту параш кӯтоҳ кард,
Нохунаш бибриду қуташ коҳ кард.
Гуфт: «Ноаҳдон накардандат ба соз,
Пар фузуд аз ҳадду нохун шуд дароз.
Дасти ҳар ноаҳд беморат кунад,
Сӯйи модар о, ки тиморат кунад».
Меҳри ҷоҳилро чунин дон, эй рафиқ,
Каж равад ҷоҳил ҳамеша дар тариқ.
Рӯзи шаҳ дар ҷустуҷӯ бегоҳ шуд,
Сӯйи он кампиру он хиргоҳ шуд.

Дид ногаҳ бозро дар дуду гард,
Шаҳ бар ӯ бигрифт зору навҳа кард.
Гуфт: «Ҳарчанд ин ҷазои кори туст,
Ки набошӣ дар вафои мо дуруст.
Чун кунӣ аз худд зӣ дӯзах фирор?
Ғофил аз «ло яставӣ асҳобу нор».
Ин сазои он кӣ аз шоҳи хабир
Хира бигрезад ба хонай гандапир».
Боз мемолид пар бар дасти шоҳ,
Безабон мегуфт: «Ман кардам гуноҳ».
Пас кучо зорад, кучо нолад лаъим?
Гар ту напзирӣ ба ҷуз нек, эй карим!
Лутфи шаҳ ҷонро ҷиноятҷӯ кунад,
З-он ки шаҳ ҳар зиштро некӯ кунад.
Рав мақун зиштӣ, ки некиҳои мо
Зишт омад пеши он зебои мо.
Хидмати худро сазо пиндоштӣ,
Ту ливои ҷурм аз он афроштӣ.
Чун туро зикру дуъо дастур шуд,
З-он дуъо кардан дилат мағрур шуд.
Ҳамсухан дидӣ ту худро бо Худо,
Эй басо, к-ӯ з-ин гумон афтад ҷудо.
Гарчи бо ту шаҳ нишинад бар замин,
Хештан бишносу некӯтар нишин.
Боз гуфт: «Эй шаҳ, пушаймон мешавам,
Тавба кардам, нав мусулмон мешавам».
Он кӣ ту масташ куниву шергир,
Гар зи мастӣ каж равад, узраш пазир.
Гарчи нохун рафт, чун бошӣ маро,
Барканам ман парчами хуршедро.
Варчи паррам рафт, чун бинвозиям,
Чарх бозӣ кам кунад дар бозиям.
Гар камар бахшим, кӯхро барканам,
Гар диҳӣ килке, аламҳо бишканам.
Охир аз пашша на кам бошад танам,
Мулки намрудӣ ба пар барҳам занам.
Дар заъифӣ ту маро бобил гир,

Ҳар яке хасми маро чун пил гир.
Қадри фундуқ афганам бундуқ ҳарик,
Бундуқам дар феъл, сад чун манҷаниқ.
Гарчи сангам ҳаст миқдори наху,
Лек дар ҳайчо на сар монад, на худ.
Мӯси омад дар вафо бо як асош,
Зад бар он Фиръавну бар шамшерҳош.
Ҳар расуле як тана, к-он дарзадаст,
Бар ҳамай офоқ танҳо барзадаст.
Нӯҳ чун шамшер дарҳоҳид аз ӯ,
Мавҷи тӯфон гашт аз ӯ шамшерхӯ.
Аҳмадо, худ кист испоҳи замин,
Моҳ бин бар чарху бишкочаш ҷабин.
То бидонад саъду наҳси беҳабар,
Даври туст ин давр, на даври қамар.
Даври туст, эро ки Мӯсои калим
Орзу мебурд 3-ин даврат муқим.
Чунки Мӯсо равнақи даври ту дид,
К-андар ӯ субҳи тачалли медамид.
Гуфт: «Ё раб, он чӣ даври раҳмат аст?
Ин гузашт аз раҳмат, он чо руъят аст.
Ғӯта деҳ Мӯсои худро дар биҳор,
Аз миёни давраи Аҳмад барор».
Гуфт: «Ё Мӯсо, бад-он бинмудамат
Роҳи он хилват, бад-он бигшудамат.
Ки ту 3-он давре дар ин давр, эй Калим!
По бикаш, зеро дароз аст ин гилем.
Ман каримам, нон намоям бандаро,
То бигирёнад тамаъ он зиндаро».
Бинии тифле бимолад модаре,
То шавад бедору вочӯяд х(в)аре.
К-ӯ гурусна хуфта бошад беҳабар
В-он ду пистон мехалад аз меҳр - дар.
«Кунту канзан раҳматан махфиййатан,
Фабтаъасту умматан маҳдиййатан».
Ҳар каромоте, ки мечӯй ба қон,
ӯ намудат, то тамаъ кардӣ дар он.

Чанд бут бишкаст Аҳмад дар ҷаҳон,
То ки ёрабгӯй гаштанд умматон.
Гар набудӣ кӯшиши Аҳмад, ту ҳам
Мепарастидӣ чу аҷдодат санам.
Ин сарат вораст аз саҷдай санам,
То бидонӣ ҳаққи ўро бар умам.
Гар бигӯйӣ, шукри ин растан бигӯ,
К-аз бути ботин ҳамат бирҳонад ў.
Мар саратро чун раҳонид аз бутон,
Ҳам бад-он қувват ту дилро вораҳон.
Сар зи шукри дин аз он бартофтӣ,
К-аз падар мерос муфташ ёфтӣ.
Марди меросӣ чӣ донад қадри мол,
Рустаме чон канду маҷҷон ёфт Зол.
«Чун бигирёнам, бичӯшад раҳматам,
Он хурӯшанда бинӯшад неъматам.
Гар нахоҳам дод, худ нанмоямаш,
Чун-ш кардам баста, дил бигшоямаш.
Раҳматам мавқуфи он хуш гирияҳост,
Чун гирист, аз баҳри раҳмат мавҷ хост».

Ҳалво харидани шайх Аҳмади Хизрувия ҷиҳати ғаримон ба илҳоми Ҳақ таъоло
Буд шайхе, доиман ў вомдор
Аз ҷавонмарде, ки буд он номдор.
Даҳ ҳазорон вом кардӣ аз меҳон,
Харҷ кардӣ бар фақирони ҷаҳон.
Ҳам ба вом ў хонақоҳе сохта,
Ҷону молу хонақаҳ дарбохта.
Воми ўро Ҳақ зи ҳар чо меғузорд,
Кард Ҳақ баҳри халил аз рег орд.
Гуфт пайғамбар, ки дар бозорҳо
Ду фаришта мекунанд эдар дуъо,
К-эй Худо, ту мунфиқонро деҳ халаф,
Эй Худо, ту мумсиконро деҳ талаф.
Хоса он мунфиқ, ки чон инфоқ кард,
Ҳалқи худ қурбонии халлоқ кард.
Ҳалқ пеш овард исмоилвор,

Корд бар ҳалқаш наёрад кард кор.
Пас шаҳидон зинда з-ин рӯянду х(в)аш,
Ту бад-он қолаб бимангар габрваш.
Чун халаф додасташон ҷони бақо,
Ҷони эмин аз ғаму ранҷу шақо.
Шайхи вомӣ солҳо ин кор кард,
Меситад, медод ҳамчун поймард.
Тухмҳо мекошт то рӯзи аҷал,
То бувад рӯзи аҷал мири аҷал.
Чунки амри шайх дар охир расид,
Дар вучуди худ нишони марг дид.
Вомдорон гирди ӯ биншаста ҷамъ,
Шайх бар худ хуш, гудозон ҳамчу шамъ.
Вомдорон гашта навмеду туруш.
Дарди дилҳо ёр шуд бо дарди шуш.
Шайх гуфт: «Ин бадгумонро нигар,
Нест Ҳақро чорсад динори зар?»
Кӯдаке «ҳалво» зи берун бонг зад,
Лофи «ҳалво» бар умеди донг зад.
Шайх ишорат кард ходимро ба сар,
Ки бирав, он ҷумла ҳалворо бихар.
То ғаримон, чунки он ҳалво х(в)аранд,
Як замоне талх дар ман нангаранд.
Дарзамон ходим бурун омад ба дар,
То харад ӯ ҷумла ҳалворо ба зар.
Гуфт ӯро: «Гӯтуру, ҳалво ба чанд?»
Гуфт кӯдак: «Ним динору аданд».
Гуфт: «На, аз сӯфиён афзун маҷӯ,
Ним динорат диҳам, дигар мағӯ».
ӯ табақ бинҳод андар пеши шайх,
Ту бибин асрори сиррандеш шайх.
Кард ишорат бо ғаримон, к-ин навол
Нак табаррук, хуш хӯред инро ҳалол.
Чун табақ холӣ шуд, он кӯдак ситад,
Гуфт: «Динорам бидех, эй бохирад».
Шайх гуфто: «Аз қучо орам дирам?
Вомдорам, меравам сӯйи адам».

Кӯдак аз ғам зад табақро бар замин,
Нолаву гиря бароварду ҳанин.
Мегирист аз ғабн кӯдак ҳой-ҳой,
К-эй маро бишката будӣ ҳар ду пой.
Кошкӣ ман гирди гулхан гаштаме,
Бар дари ин хонақаҳ нагзаштаме.
Сӯфиёни таблхори луқмачӯ,
Сагдилону ҳамчу гурба рӯйшӯ.
Аз ғиреви кӯдак он чо хайру шар
Гирд омад, гашт бар кӯдак ҳашар.
Пеши шайх омад, ки эй шайхи дурушт,
Ту яқин дон, ки маро устод кушт.
Гар равам ман пеши ӯ дасти тихӣ,
ӯ маро бикшад, иҷозат медиҳӣ?
В-он ғаримон ҳам ба инкору чухуд,
Рӯ ба шайх оварда, к-ин боре чӣ буд?
Моли мо хӯрдӣ, мазолим мебарӣ,
Аз чӣ буд ин зулми дигар бар сарӣ?
То намози дигар он кӯдак гирист,
Шайх дида басту дар вай нангарист.
Шайх фориғ аз ҷафову аз хилоф,
Даркашида рӯй чун маҳ дар лиҳоф.
Бо азал хуш, бо аҷал хуш, шодком,
Фориғ аз ташнеъу гуфти хосу ом.
Он кӣ чон дар рӯйи ӯ хандад чу қанд,
Аз турушрӯии халқаш чӣ газанд?
Он кӣ чон бӯса диҳад бар чашми ӯ,
Кай хурад ғам аз фалак в-аз хашми ӯ?
Дар шаби маҳтоб маҳро бар симок,
Аз сагону ваъ-ваъи эшон чӣ бок?
Саг вазифай худ баҷо меоварад,
Маҳ вазифай худ ба рух мегустарад.
Кораки худ мегузорад ҳар касе,
Об нагзорад сафо баҳри хасе.
Хас хасона меравад бар рӯйи об,
Об софӣ меравад беизтироб.
Мустафо маҳ мешикофад нимшаб,

Жож мехояд зи кина Бӯлаҳаб.
Он Масеҳо мурда зинда мекунад,
В-он ҷухуд аз хашм сиблат меканад.
Бонги сағ ҳаргиз расад дар гӯши моҳ?
Хоса моҳе, к-ӯ бувад хоси Илоҳ.
Май хӯрад шаҳ бар лаби ҷӯ то саҳар,
Дар самоъ аз бонги чағзон беҳабар.
Ҳам шудӣ тавзеъи кӯдак донг чанд,
Ҳиммати шайх он сахоро кард банд.
То касе надҳад ба кӯдак ҳеч чиз,
Қуввати пирон аз ин беш аст низ.
Шуд намози дигар, омад ходиме,
Як табақ бар каф зи пеши ҳотама.
Соҳиби молеву ҳоле пеши пир
Ҳада бифристон, к-аз вай буд хабир.
Чорсад динор бар гӯшай табақ,
Ним динори дигар андар варақ.
Ходим омад, шайхро икром кард
В-он табақ бинҳод пеши шайхи фард.
Чун табақро аз ғито во кард рӯ,
Халқ диданд он кароматро аз ӯ.
Оху афғон аз ҳама бархост зуд,
К-эй сари шайхону шоҳон, ин ҷӣ буд?
Ин Ҷӣ сирр аст? Ин ҷӣ султонист боз?
Эй Худованди худовандони роз!
Мо надонистем, моро афв кун,
Бас пароганда, ки рафт аз мо сухун.
Мо, ки кӯрона асоҳо мезадем,
Лочарам қандилҳоро бишканем.
Мо чу каррон ношунида як хитоб,
Ҳарзагӯён аз қиёси худ ҷавоб.
Мо зи Мӯсо панд нагрифтем, к-ӯ
Гашт аз инкори Хизре зардрӯ.
Бо чунон чашме, ки боло мешитофт,
Нури чашмаш осмонро мешикофт.
Карда бо чашмат таассуб, Мӯсиё,
Аз ҳамоқат чашми муши осие».

Шайх фармуд: «Он ҳама гуфтору қол,
Ман биҳил кардам, шуморо он ҳалол.
Сирри ин он буд, к-аз Ҳақ хостам,
Лочарам бинмуд роҳи ростам.
Гуфт он динор агарчи андак аст,
Лек мавқуфи ғиреви кӯдак аст.
То нагиряд кӯдаки халвофурӯш,
Баҳри раҳмат дарнамеояд ба чӯш».
Эй бародар, тифл тифли чашми туст,
Коми худ мавқуфи зорӣ дон дуруст.
Гар ҳамехоҳӣ, ки он хилъат расад,
Пас бигирён тифли дида бар ҷасад.

Тарсонидани шахсе зоҳидеро, ки кам гирӣ, то кӯр нашавӣ
Зоҳидеро гуфт ёре: «Дар амал
Кам гирӣ, то чашмро нояд халал».
Гуфт зоҳид: «Аз ду берун нест ҳол,
Чашм бинад ё набинад он ҷамол.
Гар бибинад нури Ҳақ, худ чи ғам аст?
Дар висоли Ҳақ ду дида чӣ кам аст.
В-ар нахоҳад дид Ҳақро, гӯ, бирав,
Инчунин чашми шақӣ, гӯ, кӯр шав.
Ғам махӯр аз дида, к-он Исо турост,
Чап марав, то бахшадат ду чашми рост.
Исии рӯҳи ту бо ту ҳозир аст,
Нусрат аз вай хоҳ, к-ӯ хуш носир аст.
Лек бегори тани пурустухон
Бар дили Исо манех ту ҳар замон.
Ҳамчу он аблах, ки андар дoston
Зикри ӯ кардем баҳри ростон,
Зиндагии тан маҷӯ аз Исият,
Коми Фиръавне махоҳ аз Мӯсиат.
Бар дили худ кам неҳ андешай маош,
Айш кам н-ояд, ту бар даргоҳ бош.
Ин бадан хиргоҳ омад рӯхро,
Ё мисоли кишти мар Нӯхро.
Турк чун бошад биёбад хиргаҳе,

Хоса чун бошад азизи даргаҳе.

Тамомии қиссаи зинда шудани устухонҳо ба дуъои Исо алайҳиссалом

Хонд Исо номи Ҳақ бар устухон,

Аз барои илтимоси он ҷавон.

Ҳукми Яздон аз пайи он хоммард

Сурати он устухонро зинда кард.

Аз миён барҷаст як шери сиёҳ

Панҷае зад, кард нақшашро табоҳ.

Каллааш барканд, мағзаш рехт зуд,

Мағзи ҷавзе, к-андар ӯ мағзе набуд.

Гар варо мағзе будӣ, ишкастанаш

Худ набудӣ нақс, илло бар танаш.

Гуфт Исо: «Чун шитобаш кӯфтӣ?»

Гуфт: «З-он рӯ ки ту з-ӯ ошuftӣ».

Гуфт Исо: «Чун нахӯрдӣ хуни мард?»

Гуфт: «Дар қисмат набудам ризқ(в)ард».

Эй басо кас ҳамчу он шери жаён

Сайди худ нохӯрда рафта аз ҷаҳон.

Қисматаш коҳе наву ҳирсаш чу кӯҳ,

Ваҷҳ неву карда таҳсили вуҷӯҳ.

Эй муяссар карда бар мо дар ҷаҳон

Сухраву бегор, моро вораҳон.

Тӯъма бинмудӣ ба мо в-он буда шаст,

Ончунон бинмо ба мо онро, ки ҳаст.

Гуфт он шер: «Эй Масеҳо, ин шикор

Буд холис аз барои эътибор».

Гар маро зӯре будӣ андар ҷаҳон,

Худ чӣ кор астӣ маро бо мардумон?

Ин сазои он кӣ ёбад оби соф,

Ҳамчу хар дар ҷӯ бимезад аз газоф.

Гар бидонад қимати он ҷӯй хар,

ӯ ба ҷойи по ниҳад дар ҷӯй сар.

ӯ биёбад ончунон пайғамбарӣ,

Миробӣ, зиндагонипарварӣ.

Чун намирад пеши ӯ, к-аз амри «кун»,

Эй амири об, моро зинда кун.

Ҳин, саги нафси туро зинда махоҳ,
К-ӯ адувви ҷони туст аз дергоҳ.
Хок бар сар устухонеро, ки он
Монеъи ин саг бувад аз сайди ҷон.
Саг найӣ, бар устухон чун ошиқӣ?
Девчавор аз ҷӣ бар хун ошиқӣ?
Он чи чашм аст он ки биноиш нест?
З-имтиҳонҳо, ҷуз ки расвоиш нест.
Саҳв бошад заннҳоро гоҳ-гоҳ,
Ин ҷӣ занн аст, ин ки кӯр омад зи роҳ?
Дида о! Бар дигарон навҳагарӣ?
Муддате биншину бар худ мегирӣ.
З-абри гирён шох сабзу тар шавад,
З-он ки шамъ аз гиря равшантар шавад.
Ҳар кучо навҳа кунанд, он ҷо нишин,
З-он ки ту авлотарӣ андар ҳанин.
З-он ки эшон дар фироқи фонианд,
Ғофил аз лаъли бақои конианд.
З-он ки бар дил нақши тақлид аст банд,
Рав ба оби чашм бандашро биранд.
З-он ки тақлид офати ҳар некуист,
Каҳ бувад тақлид, агар кӯҳи қавист.
Гар зарире ламтур асту тезашм,
Гӯштпора-ш дон, чу ӯро нест чашм.
Гар сухан гӯяд зи мӯ бориктар,
Он сирашро з-он сухан набвад хабар.
Мастие дорад зи гуфти худ, валек
Аз бари вай то ба май роҳест нек.
Ҳамчу ҷӯй аст ӯ, на ӯ обе х(в)арад,
Об аз ӯ бар обхӯрон бигзарад.
Об дар ҷӯ з-он намегирад қарор,
З-он ки он ҷӯ нест ташна- вобхор.
Ҳамчу нойӣ нолаи зоре кунад,
Лек бегори харидоре кунад.
Навҳагар бошад муқаллид дар ҳадис,
Ҷуз тамаъ набвад муроди он хабис.
Навҳагар гӯяд ҳадиси сӯзнок,

Лек ку сӯзи дилу домони чок.
Аз муҳаққиқ то муқаллид фарқхост,
К-ин чу Довуд асту он дигар садост.
Манбаи гуфтор ин сӯзе бувад
В-он муқаллид кухнаомӯзе бувад.
Ҳин, машав ғурра бад-он гуфти ҳазин,
Бор бар гов асту бар гардун ҳанин.
Ҳам муқаллид нест маҳрум аз савоб,
Навҳагарро музд бошад дар ҳисоб.
Кофиру мӯъмин Худо гӯянд, лек
Дар миёни ҳар ду фарқе ҳаст нек.
Он гадо гӯяд Худо аз баҳри нон,
Муттақӣ гӯяд Худо аз айни чон.
Гар бидонистӣ гадо аз гуфти хеш,
Пеши чашми ӯ на кам мондӣ, на беш.
Солҳо гӯяд Худо он нонхоҳ,
Ҳамчу хар мусҳаф кашад аз баҳри коҳ.
Гар ба дил дартофтӣ гуфти лабаш,
Зарра-зарра гашта будӣ қолабаш.
Номи деве раҳ барад дар соҳирӣ,
Ту ба номи Ҳақ пашизе мебарӣ?

Хоридани рустой дар торикӣ шерро ба занни он ки гови ӯст
Рустой гов дар охур бибаст,
Шер говаш хурду бар ҷояш нишаст.
Рустой шуд дар охур сӯйи гов,
Говро мечуст шаб он кунҷков.
Даст мемолид бар аъзои шер,
Пушту паҳлӯ, гоҳ боло, гоҳ зер.
Гуфт шер: «Ар равшанӣ афзун шудӣ,
Заҳрааш бидридиву дил хун шудӣ.
Инчунин густох з-он мехорадам,
К-ӯ дар ин шаб гов мепиндорадам».
Ҳақ ҳамегӯяд, ки эй мағрури кӯр!
На зи номам пора-пора гашт Тур?
Ки «лав анзално китобан лилҷабал,
Лансадаъ, сумма-нқатаъ, сумма-ртаҳал».

Аз ман ар кӯҳи Уҳуд воқиф будӣ,
Пора гаштиву дилаш пурхун шудӣ.
Аз падар в-аз модар ин бишнидаӣ,
Лочарам ғофил дар ин печидаӣ.
Гар ту бетақлид аз ин воқиф шавӣ,
Бенишон аз лутф чун ҳотиф шавӣ.
Бишнава ин қисса пайи тақдидро,
То бидонӣ офати тақдидро:

Фурӯхтани сӯфиён баҳимаи мусофирро чиҳати самоъ
Сӯфие дар хонақоҳ аз раҳ расид,
Маркаби худ бурду дар охур кашид.
Обакаш доду алаф аз дасти хеш,
На чун он сӯфӣ, ки мо гуфтем пеш.
Эҳтиёташ кард аз саҳву хубот,
Чун қазо ояд, чи суд аст эҳтиёт?
Сӯфиён тақсир буданду фақир,
«Кода фақрун ан яъй куфран юбир».
Эй тавонгар, ки ту серӣ, ҳин маҳанд,
Бар каҷии он фақирӣ дардманд.
Аз сари тақсири он сӯфи рама
Харфурӯшӣ даргирифтанд он ҳама.
К-аз зарурат ҳаст мурдоре мубоҳ,
Бас фасоде, к-аз зарурат шуд салоҳ.
Ҳам дар он дам он ҳарак бифрӯхтанд,
Лут оварданду шамъ афрӯхтанд.
Валвала афтод андар хонақоҳ,
К-имшабон луту самоъ асту шараҳ.
Чанд аз ин сабру аз ин серӯза? Чанд?
Чанд аз ин занбилу ин дарюза? Чанд?
Мо ҳам аз халқему ҷон дорем мо,
Давлат имшаб меҳмон дорем мо».
Тухми ботидро аз он мекоштанд,
К-он ки он ҷон нест, ҷон пиндоштанд.
В-он мусофир низ аз роҳи дароз
Ҳаста буду дид он иқболу ноз.
Сӯфиёнаш як ба як бинвохтанд,

Нарди хидматҳои хуш мебохтанд.
Гуфт чун мидид майлоншон ба вай:
«Гар тараб имшаб нахоҳам кард, кай?»
Лут хӯрданду самоъ оғоз кард,
Хонақаҳ то сақф шуд пурдуду гард.
Дуди матбах, гарди он, по кӯфтан,
З-иштиёку ваҷд чон ошуфтан.
Гоҳ дастафшон қадам мекӯфтанд,
Гаҳ ба сачда суффари мерӯфтанд.
Дер ёбад сӯфӣ аз аз рӯзгор,
З-он сабаб сӯфӣ бувад бисёрхор.
Чуз магар он сӯфие, к-аз нури Ҳақ,
Сер хӯрд, ӯ фориғ аст аз нанги дақ.
Аз ҳазорон андаке з-ин сӯфиянд,
Боқиён дар давлати ӯ мезиянд.
Чун самоъ омад зи аввал то карон,
Мутриб оғозид як зарби гарон:
«Хар бирафту хар бирафт» оғоз кард,
З-ин ҳарора ҷумларо анбоз кард.
З-ин ҳарора пойкӯбон то саҳар
Кафзанон: «Хар рафту хар рафт, эй писар».
Аз раҳи тақлид он сӯфӣ ҳамин
«Хар бирафт» оғоз кард андар ҳанин».
Чун гузашт он нӯшу ҷӯшу он самоъ,
Рӯз гашту ҷумла гуфтанд: «Алвадоъ».
Хонақаҳ холӣ шуду сӯфӣ бимонд,
Гард аз рахт он мусофир менишонд.
Рахт аз хучра бурун овард ӯ,
То ба хар барбандад он ҳамроҳчӯ.
То расад дар ҳамраҳон, ӯ мешитофт,
Рафт дар охур, хари худро наёфт.
Гуфт: «Он ходим ба обаш бурдааст,
З-он ки хар дӯш об камтар хӯрдаст».
Ходим омад. Гуфт сӯфӣ: «Хар кучост?»
Гуфт ходим: «Реш бин». Ҷанге бихост.
Гуфт: «Ман харо ба ту биспурдаам,
Ман туро бар хар муваккал кардаам.

Аз ту хоҳам, он чӣ ман додам ба ту,
Боздех, он чӣ фиристодам ба ту.
Баҳс бо тавҷеҳ кун, ҳучҷат маёр,
Он чӣ ман биспурдамат, вопас супор.
Гуфт пайғамбар, ки дастат ҳар чи бурд,
Боядаш дар оқибат вопас супурд.
В-ар найӣ, аз саркашӣ розӣ бад-ин,
Нак ману ту, хонаи қозии дин».
Гуфт: «Ман мағлуб будам, сӯфиён
Ҳамла оварданду будам бими ҷон.
Ту чигарбандӣ миёни гурбагон,
Андар андозиву ҷӯйӣ з-он нишон.
Дар миёни сад гурусна гирдаӣ,
Пеши сад саг гурбаи пажмурдаӣ».
Гуфт: «Гирам, к-аз ту зулман бистаданд,
Қосиди хуни мани мискин шуданд.
Ту наёиву нагӯйӣ мар маро?
Ки харатро мебаранд, эй бенаво.
То хар аз ҳар кӣ бувад, ман вохарам
В-арна, тавзеъе кунанд эшон зарам.
Сад тадорук буд, чун ҳозир буданд,
Ин замон ҳар як ба иқлиме шуданд.
Ман киро гирам? Киро қозӣ барам?
Ин қазо худ аз ту омад бар сарам.
Чун наёиву нагӯйӣ, эй ғариб!
Пеш омад ин чунин зулме маҳиб?»
Гуфт: «Валлаҳ омадам ман борҳо,
То туро воқиф кунам з-ин корҳо.
Ту ҳамегуфтӣ, ки хар рафт, эй писар,
Аз ҳама гӯяндагон бозавқтар.
Боз мегаштам, ки ӯ худ воқиф аст,
З-ин қазо розист, марде ориф аст.
Гуфт: «Онро ҷумла мегуфтанд х(в)аш,
Мар маро ҳам завқ омад, гуфтанаш.
Мар маро тақлидашон бар бод дод,
Ки дусад лаънат бар он тақлид бод.
Хоса тақлиди чунин беҳосилон,

Хашми Иброҳим бо бар офилон.
Акси завқи он ҷамоат мезадӣ,
В-ин дилам з-он акс завқӣ мешудӣ».
Акси чандон бояд аз ёрони х(в)аш,
Ки шавӣ аз баҳри беакс обкаш.
Акс, к-аввал зад, ту он тақлид дон,
Чун паёпай шуд, шавад таҳқиқ он.
То нашуд таҳқиқ аз ёрон мабур,
Аз садаф магсил, нагашт он қатра дур.
Соф хоҳӣ чашму ақлу самъро,
Бардарон ту пардаҳои тамъро.
З-он ки он тақлиди сӯфӣ аз тамаъ
Ақли ӯ барбаст аз нуру лумаъ.
Тамъи луту тамъи он завқу самоъ
Монеъ омад ақли ӯро з-иттилоъ.
Гар тамаъ дар ойина барҷостӣ,
Дар нифоқ он ойина чун мостӣ.
Гар тарозуро тамаъ будӣ ба мол,
Рост кай гуфтӣ тарозу васфи ҳол?
Ҳар набие гуфт бо қавм аз сафо:
Ман нахоҳам музди пайғом аз шумо.
Ман далелам, Ҳақ шуморо муштарӣ,
Дод Ҳақ даллолиям ҳар ду сарӣ.
Чист музди кори ман? Дидори ёр,
Гарчи худ Бӯбақр бахшад чил ҳазор.
Чил ҳазори ӯ набошад музди ман,
Кай бувад шибҳи шабах дурри Адан?
Як ҳикоят гӯямат, бишнава ба ҳуш,
То бидонӣ, ки тамаъ шуд банди гӯш.
Ҳар киро бошад тамаъ, алкан шавад,
Бо тамаъ кай чашму дил равшан шавад?
Пеши чашми ӯ, хаёли ҷоху зар
Ҳамчунон бошад, ки мӯй андар басар.
Ќуз магар мастӣ, ки аз Ҳақ пур бувад,
Гарчи бидҳӣ ганҷҳо, ӯ ҳур бувад.
Ҳар кӣ аз дидор бархурдор шуд,
Ин ҷаҳон дар чашми ӯ мурдор шуд.

Лек он сӯфӣ зи мастӣ дур буд,
Лочарам дар ҳирс ӯ шабкӯр буд.
Сад ҳикоят бишнавад мадхуши ҳирс,
Дарнаёяд нуктае дар гӯши ҳирс.

Таъриф кардани мунодиёни қозӣ, муфлисро гирди шаҳр
Буд шахсе, муфлисе, бехону мон,
Монда дар зиндону банди беамон.
Луқмаи зиндониён хӯрдӣ газоф
Бар дили халқ аз тамаъ чун кӯҳи Қоф.
Заҳра на касро, ки луқмай нон х(в)арад,
З-он ки он луқмарабо говаш барад.
Ҳар кӣ дур аз даъвати раҳмон бувад,
ӯ гадочашм аст, агар султон бувад.
Мар мурувватро ниҳода зери по,
Гашта зиндон дӯзахе з-он нонрабо.
Гар гурезӣ бар умеди роҳате,
Он тараф ҳам пешат ояд офате.
Ҳеч кунце бе даду бе дом нест,
Чуз ба хилватгоҳи Ҳақ ором нест.
Кунҷи зиндони ҷаҳони ногузир
Нест бе помузду бе даққулҳасир.
Валлаҳ ар сӯрохи муше дарравӣ,
Мубталои гурбачанголе шавӣ.
Одамиро фарбеҳӣ ҳаст аз хаёл,
Гар хаёлоташ бувад соҳибҷамол.
В-ар хаёлоташ намояд нох(в)аше,
Меғудозад ҳамчу мум аз оташе.
Дар миёни мору каждум гар туро
Бо хаёлоти хушон дорад Худо.
Мору каждум мар туро мӯнис бувад,
К-он хаёлат кимиёи мис бувад.
Сабр ширин аз хаёли хуш шудааст,
К-он хаёлоти фараҷ пеш омадаст.
Он фараҷ зояд зи имон дар замир,
Заъфи имон, ноумедиву заҳир.
Сабр аз имон биёбад саркулах,

«Ҳайсу ло сабра фало имона лаҳ».
Гуфт пайғамбар: «Худош имон надод,
Ҳар киро сабре набошад дар ниҳод».
Он яке дар чашми ту бошад чу мор,
Ҳам вай андар чашми он дигар нигор.
З-он ки дар чашмат хаёли куфри ўст
В-он хаёли мўъмине дар чашми дўст.
К-андар ин як шахс ҳар ду феъл ҳаст,
Гоҳ моҳӣ бошад ўву гоҳ шаст.
Ними ў мўъмин бувад, нимеш габр,
Ними ў ҳирсоварӣ, нимеш сабр.
Гуфт Яздонат: «фа минкум мўъминун»,
Боз «минкум кофирун», габри қухун.
Ҳамчу гове, нимаи чаппаш сиёҳ,
Нимаи дигар сапеди ҳамчу моҳ.
Ҳар кӣ ин нима бибинад, рад кунад,
Ҳар кӣ он нима бибинад, кад кунад.
Юсуф андар чашми ихвон чун сутур,
Ҳам вай андар чашми яъқубӣ чу ҳур.
Аз хаёли бад мар ўро зишт дид,
Чашми фаръу чашми асли нопадид.
Чашми зоҳир сояи он чашм дон,
Ҳар чӣ он бинад, бигардад ин бад-он.
Ту маконӣ, асли ту дар ломакон,
Ин дукон барбанду бигшо он дукон.
Шаш чиҳат мағрез, зеро дар чиҳот
Шишдара-сту шишдара мот асту мот.

Шикоят кардани аҳли зиңдон пеши вакили қозӣ аз дасти он муфлис
Бо вакили қозии идрокманд
Аҳли зиңдон дар шикоят омаданд,
Ки саломии мо ба қозӣ бар кунун,
Бозгӯ озори мо з-ин марди дун.
К-андар ин зиңдон бимонд ў мустамир,
Ёватогу таблхор асту музир.
Чун магас ҳозир шавад дар ҳар таъом
Аз вақоҳат, бесалову бесалом.

Пеши ӯ ҳеч аст лути шаст кас,
Кар қунад худро, агар гӯйиш бас.
Марди зиндонро наёяд луқмае
В-ар ба сад ҳилат гушояд тӯъмае.
Дар замон пеш ояд он дӯзахгулӯ,
Хуҷчаташ ин ки Худо гуфто: «Кулу».
З-ин чунин қаҳти сесола дод дод,
Зилли мавлоно абад поянда бод.
Ё зи зиндон то равад ин говмеш,
Ё вазифа кун зи вақфе луқмаеш.
Эй зи ту хуш ҳам зукуру ҳам унос,
Дод кун, «ал-мустағос ал-мустағос».
Сӯйи қозӣ шуд вакили бономак,
Гуфт бо қозӣ шикоят як ба як.
Хонд ӯро қозӣ аз зиндон ба пеш,
Пас тафаҳхус кард аз аъёни хеш.
Гашт собит пеши қозӣ он ҳама,
Ки намуданд аз шикоят он рама.
Гуфт қозӣ: «Хез, аз ин зиндон бирав,
Сӯйи хонай мурдареги хеш шав».
Гуфт: «Хону мони ман эҳсони туст,
Ҳамчу кофир ҷаннатам зиндони туст.
Гар зи зиндонам биронӣ ту ба рад,
Худ бимирам ман зи тақсиреву гад».
Ҳамчу Иблисе, ки мегуфт: «Эй салом,
«Рабби анзирнӣ ило явми-л-қиём»,
К-андар ин зиндони дунё ман хушам,
То ки душманзодагонро мекушам.
Ҳар кӣ ӯро қути имоне бувад
В-аз барои зоди раҳ ноне бувад.
Меситонам гаҳ ба макру гаҳ ба рев,
То бароранд аз пушаймонӣ ғирев.
Гаҳ ба дарвешӣ кунам таҳдидашон,
Гаҳ ба зулфу хол бандам дидашон».
Қути имоне дар ин зиндон кам аст
В-он ки ҳаст, аз захми ин сағ дар ҳам аст.
Аз намозу савму сад бечорагӣ

Қути завқ ояд, барад якборагӣ.
«Истаъизуллоҳ мин шайтониҳи,
Қад ҳалакно, оҳ мин туғёниҳи».
Як саг асту дар ҳазорон меравад,
Ҳар кӣ дар вай рафт $\bar{u}$, $\bar{u}$ мешавад.
Ҳар кӣ сардат кард, медон, к- $\bar{u}$ дар $\bar{u}$ ст,
Дев пинҳон гашта андар зери пӯст.
Чун наёбад сураат, ояд дар хаёл,
То кашонад он хаёлат дар вубол.
Гаҳ хаёли фурчаву гоҳе дукон,
Гаҳ хаёли илму гоҳе хону мон.
Ҳон, бигӯ лоҳавлҳо андар замон,
Аз забон танҳо на, бал к-аз айни ҷон.
Гуфт қозӣ: «Муфлисиро вонамо»,
Гуфт: «Инак аҳли зиндонат гуво».
Гуфт: «Эшон муттаҳам бошанд чун
Мегирианд аз ту, мегирианд хун.
В-аз ту мехоҳанд ҳам то вораҳанд,
З-ин ғараз ботил гувоҳӣ медиҳанд».
Чумла аҳли маҳкама гуфтанд: «Мо
Ҳам бар идбору бар ифлосаш гуво».
Ҳар киро пурсид қозӣ ҳоли $\bar{u}$,
Гуфт: «Мавло, даст аз ин муфлис бишӯ».
Гуфт қозӣ, к-аш бигардонед фош
Гирди шаҳр, ин муфлис асту бас қалош.
Кӯ ба кӯ $\bar{u}$ ро мунодоҳо занед,
Табли ифлосаш аён ҳар ҷо занед.
Ҳеч кас нася бинафрӯшад бад- $\bar{u}$,
Қарз надҳад ҳеч кас $\bar{u}$ ро тасу.
Ҳар кӣ даъво орадаш ин ҷо ба фан,
Беш зиндонаш нахоҳам кард ман.
Пеши ман ифлоси $\bar{u}$ собит шудааст,
Нақду коло, несташ чизе ба даст».
Одамӣ дар ҳабси дунё з-он бувад,
То бувад, к-ифлоси $\bar{u}$ собит шавад.
Муфлисии девро Яздони мо
Ҳам мунодӣ кард дар Қуръони мо.

К-ӯ дағову муфлис асту бадсухун,
Ҳеч бо ӯ ширкату савдо мақун.
В-ар кунӣ, ӯро баҳона оварӣ,
Муфлис аст ӯ, сарфа аз вай кай барӣ?
Ҳозир оварданд, чун фитна фарӯхт,
Уштури курде, ки ҳезум мефурӯхт.
Курди бечора басте фарёд кард,
Ҳам муваккалро ба донге шод кард.
Уштураш бурданд аз ҳангоми чошт
То шабу афғони ӯ суде надошт.
Бар шутур биншаст он қаҳти гарон,
Соҳиби уштур пайи уштур давон.
Сӯ ба сӯву кӯ ба кӯ метохтанд,
То ҳама шаҳраш аён бишнохтанд
Пеши ҳар ҳаммому ҳар бозоргах,
Карда мардум чумла дар шаклаш нигах.
Даҳ мунодигар баландовозиён,
Турку курду румиёну тозиён:
«Муфлис аст ину надорад ҳеч чиз,
Қарз то надҳад кас ӯро як пашиз.
Зоҳиру ботин надорад ҳаббае,
Муфлисе, қалбе, дағое, даббае.
Ҳону ҳон бо ӯ ҳарифӣ кам кунед,
Чунки гов орад, гираҳ муҳкам кунед.
В-ар ба ҳукм оред ин пажмурдаро,
Ман нахоҳам кард зиндон мурдаро.
Хушдам аст ӯву гулӯяш бас фарох,
Бо шиори нав, дисори шох-шоҳ.
Гар бишӯшад баҳри макр он чомаро,
Ория-ст он, то фиребад омаро».
Ҳарфи ҳикмат бар забони ноҳаким,
Хуллаҳои орият дон, эй салим.
Гарчи дузде хуллае пӯшидааст,
Дасти ту чун гирад он, бибридадаст?
Чун шабона аз шутур омад ба зер,
Курд гуфташ: «Манзилам дур асту дер.
Барнишастӣ уштураамро аз пагоҳ,

Чав раҳо кардам, кам аз ихроҷи коҳ!»
Гуфт: «То акнун чӣ мекардем пас?
Хуши ту ку? Нест андар хона кас?
Табли ифлосам ба чархи собиъа
Рафту ту нашнидаӣ бад воқиъа?
Гӯши ту пур будааст аз тамъи хом,
Пас тамаъ кар мекунад кӯр, эй ғулом!
То кулӯху санг бишнид ин баён:
Муфлис асту муфлис аст ин қалтабон».
То ба шаб гуфтаанду дар соҳибшутур
Бар назад, к-ӯ аз тамаъ пур буд, пур.
Ҳаст бар самъу ба сар мӯҳри Худо,
Дар ҳучуб бас сурат асту бас садо.
Ончи ӯ хоҳад, расонад он ба чашм
Аз ҷамолу аз камолу аз карашм.
В-он чӣ ӯ хоҳад, расонад он ба гӯш
Аз самоъу аз башорат в-аз хурӯш.
Кавн пурчорасту ҳечат чора не,
То ки нагшоёд Худоят равзане.
Гарчи ту ҳастӣ кунун ғофил аз он,
Вақти ҳоҷат Ҳақ кунад онро аён.
Гуфт пайғамбар, ки Яздони маҷид,
Аз пайи ҳар дард дармон офарид.
Лек з-он дармон набинӣ рангу бӯ,
Баҳри дарди хеш, бе фармони ӯ.
Чашмро, эй чораҷӯ, дар ломакон,
Ҳин, бинех, чун чашми кушта сӯйи ҷон.
Ин ҷаҳон аз бечихат пайдо шудааст,
Ки зи бечой ҷаҳонро ҷо шудааст.
Бозгард аз ҳаст сӯйи нестӣ,
Толиби раббиву раббонистӣ.
Ҷойи дахл аст ин адам, аз вай марам,
Ҷойи харҷ аст ин вучуди бешу кам.
Коргоҳи сунъи Ҳақ чун нестист,
Ҷуз муаттал дар ҷаҳони ҳаст кист?
Ёд деҳ моро суханҳои дақиқ,
Ки туро раҳм оварад он, эй рафиқ!

Ҳам дуъо аз ту, иҷобат ҳам зи ту,
Эминӣ аз ту, маҳобат ҳам зи ту.
Гар хато гуфтем, ислоҳаш ту кун,
Муслеҳӣ ту, эй ту султони сухун.
Кимие дорӣ, ки табдилаш кунӣ,
Гарчи ҷӯи хун бувад, Нилаш кунӣ.
Инчунин миногарихо кори туст,
Инчунин иксирҳо асрори туст.
Оброву хокро бар ҳам задӣ,
З-обу гил нақши тани Одам задӣ.
Нисбаташ додиву чуфту холу ам,
Бо ҳазор андешаву шодиву ғам.
Боз баъзеро раҳой додаӣ,
З-ин ғаму шодӣ ҷудой додаӣ.
Бурдаӣ аз хешу пайванду сиришт,
Кардаӣ дар чашми ӯ ҳар хуб зишт.
Ҳар чӣ маҳсус аст, ӯ рад мекунад,
В-он чи нопадост, маснад мекунад.
Ишқи ӯ пайдову маъшуқаш ниҳон,
Ёр берун, фитнаи ӯ дар ҷаҳон.
Ин раҳо кун, ишқҳои суратӣ
Нест бар сурат, на бар рӯи сатӣ.
Он чи маъшуқ аст, сурат нест он,
Хоҳ ишқи ин ҷаҳон, хоҳ он ҷаҳон.
Он чи бар сурат ту ошиқ гаштаӣ,
Чун бурун шуд ҷон, чарояш ҳиштаӣ?
Сураташ барҷост, ин серӣ зи чист?
Ошиқо, вочӯ, ки маъшуқи ту кист?
Он чи маҳсус аст, агар маъшуқа аст,
Ошиқастӣ ҳар кӣ ӯро ҳисс ҳаст.
Чун вафо он ишқ афзун мекунад,
Кай вафо сурат дигаргун мекунад?
Партави хуршед бар девор тофт,
Тобиши орияти девор ёфт.
Бар қулӯхе дил чӣ бандӣ, эй салим,
Воталаб асле, ки тобад ӯ муқим.
Эй ки ту ҳам ошиқӣ бар ақли хеш,

Хеш бар суратпарасон дида беш.
Партави ақл аст он бар ҳисси ту,
Орият медон заҳаб бар мисси ту.
Чун зарандуд аст хубӣ дар башар,
В-арна чун шуд шоҳиди ту пирхар?
Чун фаришта буд, ҳамчун дев шуд,
К-он малоҳат, к-андар ӯ ория буд.
Андак-андак меситонанд он чамол,
Андак-андак хушк мегардад ниҳол.
Рав «нуъаммирху нунаккисху» бихон,
Дил талаб кун, дил манеҳ бар устухон.
К-он ҷамоли дил ҷамоли боқӣ аст,
Давлаташ аз оби ҳайвон соқӣ аст.
Худ ҳам ӯ об асту ҳам соқиву маст,
Ҳар се як шуд, чун тилисми «ту» шикаст.
Он якеро ту надонӣ аз қиёс,
Бандагӣ кун, жож кам хо, ношинос.
Маънии ту, сурат асту орият,
Бар муносиб шодиву бар қофият.
Маънӣ он бошад, ки бистонад туро,
Бениёз аз нақш гардонад туро.
Маънӣ он набвад, ки кӯру кар кунад,
Мардро бар нақш ошиқтар кунад.
Кӯрро қисмат хаёли ғамфизост,
Баҳраи чашм ин хаёлотӣ фаност.
Ҳарфи Қуръонро зарирон маъдананд,
Хар набинанду ба полон барзананд.
Чун ту биной, пайи хар рав, ки част,
Чанд полон дӯзӣ, эй полонпараст.
Хар чу ҳаст, ояд яқин полон туро,
Кам нагардад нон, чу бошад ҷон туро.
Пушти хар дуккону молу максаб аст,
Дурри қалбат мояи сад қолаб аст.
Хар бараҳна барнишин, эй булфузул,
Хар бараҳна, не ки рокиб шуд расул?
«Ан-набиййу қад ракиб муърав риё,
Ва-н-набиййу қила софар мошиё».

Шуд хари нафси ту бар мехеш банд,
Чанд бигрезад зи кору бор? Чанд?
Бори сабру шукр, ўро бурданист,
Хоҳ дар сад солу хоҳӣ сиву бист.
Ҳеч возир визри ғайре барнадошт,
Ҳеч кас надруд, то чизе накошт.
Тамъи хом аст, он махур хом, эй писар,
Хом хўрдан иллат орад дар башар:
К-он фалонӣ ёфт ганчи ногаҳон,
Ман ҳамон хоҳам, ма кору ма дукон.
Кори бахт аст ону он ҳам нодир аст,
Касб бояд кард, то тан қодир аст.
Касб кардан, ганҷро монё кай аст?
По макаш аз кор, он худ дар пай аст.
То нагардӣ ту гирифтори «агар»,
Ки агар ин кардаме ё он дигар.
К-аз агар гуфтан расули бовифоқ
Манъ карду гуфт: «Он ҳаст аз нифоқ».
К-он мунофиқ дар агар гуфтан бимурд,
В-аз агар гуфтан ба чуз ҳасрат набурд.

Масал

Он ғарибе хона мечуст аз шитоб,
Дўсте бурдаш суйи хонай хароб.
Гуфт ӯ: «Инро агар сақфе будӣ,
Паҳлуи ман мар туро маскан шудӣ.
Ҳам иёли ту биёсудӣ, агар,
Дар миёна доштӣ ҳучрай дигар».
Гуфт: «Оре. Паҳлуи ёрон беҳ аст,
Лек эй ҷон, дар агар натвон нишаст».
Ин ҳама олам талабгори х(в)ашанд,
В-аз хуши тазвир андар оташанд.
Толиби зар гашта ҷумла пиру хом,
Лек қалб аз зар надонад чашми ом.
Партаве бар қалб зад, холис бибин,
Бемихак зарро макун аз зан(н) гузин.
Гар миҳак дорӣ, гузин кун в-арна рав,

Назди доно хештанро кун гарав.
Ё миҳак бояд миёни ҷони хеш,
В-ар надонӣ раҳ, марав танҳо ту пеш.
Бонги ғӯлон ҳаст бонги ошно,
Ошное, ки кашад сӯйи фано.
Бонг медорад, ки ҳон, эй корвон!
Сӯйи ман оед, нак роҳу нишон.
Номи ҳар як мебарад ғӯл: «Эй фалон!»
То кунад он хочаро аз офилон.
Чун расад он ҷо, бибинад гургу шер,
Умр зоеъ, роҳ дуру рӯз дер.
Чун бувад он бонги ғӯл? Охир бигӯ:
«Мол хоҳам, ҷоҳ хоҳам в-обрӯ».
Аз даруни хеш ин овозҳо
Манъ кун, то кашф гардад розҳо.
Зикри Ҳақ кун, бонги ғӯлонро бисӯз,
Чашми наргисро аз ин каргас бидӯз.
Субҳи козибро зи содиқ вошинос,
Ранги майро боздон аз ранги кос.
То бувад, к-аз дидагони ҳафтранг
Дидае пайдо кунад сабру диранг.
Рангҳо бинӣ ба ҷуз ин рангҳо,
Гавҳарон бинӣ ба ҷойи сангҳо.
Гавҳаре ҷӣ, балки дарёе шавӣ,
Офтоби чархпаймое шавӣ.
Коркун дар коргаҳ бошад ниҳон,
Ту бирав, дар коргаҳ бинаш аён.
Кор чун бар коркун парда танид,
Хориҷи он кор натвониш дид.
Коргаҳ чун ҷойи боши омил аст,
Он кӣ берун аст, аз вай ғофил аст.
Пас даро дар коргаҳ, яъне адам,
То бибинӣ сунъу сонёро ба ҳам.
Коргаҳ чун ҷойи равшандидагист,
Пас буруни коргаҳ пӯшидагист.
Рӯ ба ҳастӣ дошт Фиръавни ануд,
Лочарам аз коргоҳаш кӯр буд.

Лочарам мехост табдили қадар,
То қазоро бозгардонад зи дар.
Худ қазо бар сиблати он ҳиламанд,
Зери лаб мекард ҳар дам ришханд.
Садҳазорон тифл кушт ӯ бегуноҳ,
То бигардад ҳукму тақдири Илоҳ.
То ки Мӯсои набӣ н-ояд бурун,
Кард дар гардан ҳазорон зулму хун.
Он ҳама хун карду Мӯсо зода шуд
В-аз барои қаҳри ӯ омода шуд.
Гар бидидӣ коргоҳи лоязол,
Дасту пояш хушк гаштӣ з-эҳтиёл.
Андаруни хонааш Мӯсо муъоф
В-аз бурун мекушт тифлонро газоф.
Ҳамчу соҳибнафс, к-ӯ тан парварад,
Бар дигар кас занни ҳиқде мебарад.
К-ин адувву он ҳасуду душман аст,
Худ ҳасуду душмани ӯ он тан аст.
ӯ чу Фиръавну танаш Мӯсии ӯ,
ӯ ба берун медавад, ки ку адӯ?
Нафсаш андар хонаи тан нозанин,
Бар дигар кас даст мехояд ба кин.

Маломат кардани мардум шахсеро, ки модарашро кушт ба тӯҳмат
Он яке аз хашм модарро бидушт,
Ҳам ба захми ханчару ҳам захми мушт.
Он дигар гуфташ, ки аз бадгавҳарӣ
Ёд н-овардӣ ту ҳаққи модарӣ.
Ҳай, ту модарро чаро куштӣ? Бигӯ,
ӯ чӣ кард охир? Бигӯ, эй зиштхӯ!
Гуфт: «Коре кард, к-он ори вай аст,
Куштамаш, к-он хок саттори вай аст».
Гуфт: «Он касро бидуш, эй мӯхташам!»
Гуфт: «Пас ҳар рӯз мардеро кушам?
Куштам ӯро, растам аз хунҳои халқ,
Нойи ӯ буррам, беҳ аст аз нойи халқ».
Нафси туст он модари бадхосият,

Ки фасоди ўст дар ҳар ноҳият.
Ҳин, биқуш ўро, ки баҳри он данӣ,
Ҳар даме қасди азизе меқунӣ.
Аз вай ин дунёи хуш бар туст танг,
Аз пайи ў бо Ҳақу бо халқ чанг.
Нафс куштӣ, бозрастӣ з-эътизор,
Кас туро душман намонад дар диёр.
Гар шикол орад касе бар гуфти мо,
Аз барои анбиёву авлиё,
К-анбиёро не ки нафси кушта буд?
Пас чарошон душманон буду ҳасуд?
Гӯш неҳ ту, эй талабкори савоб,
Бишнава ин ишколу шубҳатро ҷавоб:
Душмани худ будаанд он мункирон,
Заҳм бар худ мезаданд эшон чунон.
Душман он бошад, ки қасди ҷон кунад,
Душман он набвад, ки худ ҷон меканад.
Нест хуффошак адувви офтоб,
ў адувви хеш омад дар ҳичоб.
Тобиши хуршед ўро мекушад,
Ранчи ў хуршед ҳаргиз кай кашад?
Душман он бошад, к-аз ў ояд азоб,
Монеъ ояд лайро аз офтоб.
Монеъи хешанд ҷумлай кофирон,
Аз шуои ҷавҳари пайғамбарон.
Кай ҳичоби чашми он фарданд халқ?
Чашми худро кӯру каж карданд халқ.
Чун ғуломи ҳиндуе, к-ў кин кашад,
Аз ситезай хоҷа, худро мекушад.
Сарнигун меафтад аз боми саро,
То зиёне карда бошад хочаро.
Гар шавад бемор душман бо табиб
В-ар кунад кӯдак адоват бо адиб,
Дар ҳақиқат раҳзани ҷони худанд,
Роҳи ақду ҷони худро худ заданд.
Гозуре гар хашм гирад з-офтоб,
Моҳие гар хашм мегирад зи об.

Ту яке бингар, киро додан зиён?
Оқибат кӣ бвад сиёҳахтар аз он?
Гар туро Ҳақ офаринад зиштрӯ,
Ҳон, машав ҳам зиштрӯ, ҳам зиштхӯ.
В-ар бурад кафшат, марав дар санглох,
В-ар ду шох астат, машав ту чоршоҳ.
Ту ҳасудӣ, к-аз фалон ман камтарам,
Мефизояд камтаре дар ахтарам.
Худ ҳасад нуқсону айбе дигар аст,
Балки аз ҷумла камиҳо баттар аст.
Он Билис аз нангу ори камтарӣ
Хешро афғанд дар сад абтарӣ.
Аз ҳасад мехост, то боло бувад,
Худ чӣ боло? Балки хунполо бувад.
Он Абӯҷаҳл аз Муҳаммад нанг дошт
В-аз ҳасад худро ба боло мефарошт.
Булҳикам номаш буду Бӯҷаҳл шуд,
Эй басо аҳл аз ҳасад ноаҳл шуд.
Ман надидам дар ҷаҳони ҷустуҷӯ
Ҳеч аҳлият беҳ аз хӯйи накӯ.
Анбиёро восита 3-он кард Ҳақ,
То падид ояд ҳасадҳо дар қалақ.
3-он ки касро аз Худо оре набуд,
Ҳосиди Ҳақ ҳеч дайёре набуд.
Он касе, к-аш мисли худ пиндошгӣ,
3-он сабаб бо ӯ ҳасад бардошгӣ.
Чун муқаррар шуд бузургии расул,
Пас ҳасад н-ояд касеро аз қабул.
Пас ба ҳар давре валие қоим аст,
То қиёмат озмоиш доим аст.
Ҳар киро хӯйи накӯ бошад, бираст,
Ҳар касе, к-ӯ шишадил бошад, шикаст.
Пас имоми ҳаққи қоим он валист,
Хоҳ аз насли Умар, хоҳ аз Алист.
Маҳдиву ҳодӣ вай аст, эй роҳчӯ,
Ҳам ниҳону ҳам нишаста пеши рӯ.
ӯ чу нур асту хирад Ҷабрили ӯст

В-он валии кам аз ӯ қандили ӯст.
В-он кӣ з-ин қандил кам мишкоти мост,
Нурро дар мартаба тартибхост.
З-он ки ҳафсад парда дорад нури Ҳақ,
Пардаҳои нур дон чандин табақ.
Аз паси ҳар парда қавмеро мақом,
Саф - сафанд ин пардаҳои то имом.
Аҳли саффи охирин аз заъфи хеш
Чашмашон тоқат надорад нури беш.
В-он сафи пеш аз заъифии басар
Тоб н-орад рӯшноӣ бештар.
Равшание, к-ӯ ҳаёти аввал аст,
Ранчи қону фитнаи ин аҳвал аст.
Аҳвалиҳо андак-андак кам шавад,
Чун зи ҳафсад бигзарад, ӯ ям шавад.
Оташе, к-ислоҳи оҳан ё зар аст,
Кай салоҳи обиву себи тар аст?
Себу обӣ хомие дорад хафиф,
Не чу оҳан тобише хоҳад латиф.
Лек оҳанро латиф он шӯълаҳост,
К-ӯ ҷазуби тобиши он аждаҳост.
Ҳаст он оҳан фақирӣ саҳтқаш,
Зери путку оташ аст ӯ сурху х(в)аш.
Ҳочиби оташ бувад бевосита,
Дар дили оташ равад беробита.
Беҳичобӣ обу фарзандони об,
Пухтагӣ з-оташ наёбанду хитоб.
Восита деге бувад ё тобае,
Ҳамчу поро дар равиш потобае,
Ё маконе дар миён то он ҳаво
Мешавад сӯзону меорад ба мо.
Пас фақир он аст, к-ӯ бевосита-ст,
Шӯълаҳоро бо вучудаи робита-ст.
Пас дили олам вай аст, эро ки тан,
Мерасад аз воситай ин дил ба фан.
Дил набошад, тан чӣ донад гуфтугӯ?
Дил наҷӯяд, тан чӣ донад ҷустуҷӯ?

Пас назаргоҳи шуоъ он оҳан аст,
Пас назаргоҳи Худо дил, на тан аст.
Боз ин дилҳои чузвӣ чун тан аст,
Бо дили соҳибдиле, к-ӯ маъдан аст.
Пас мисолу шарҳ хоҳад ин калом,
Лек тарсам, то налағзад ваҳми ом.
То нагардад некӯии мо бадӣ,
Ин ки гуфтам, ҳам набуд чуз бех(в)адӣ.
Пойи кажро кафши каж бехтар бувад,
Мар гадоро дастгаҳ бар дар бувад.

Имтиҳони подшоҳ ба он ду ғулом, ки навхарида буд
Подшоҳе ду ғулом арзон харид,
Бо яке з-он ду сухан гуфту шунид.
Ёфташ зиракдilu ширинҷавоб,
Аз лаби шаккар чӣ зояд? Шаккароб.
Одамӣ махфист дар зери забон,
Ин забон пардаст бар даргоҳи чон.
Чунки боде пардаро дарҳам кашид,
Сирри саҳни хона шуд бар мо паид.
К-андар он хона гуҳар ё гандум аст?
Ганҷи зар ё чумла мору каждум аст?
Ё дар ӯ ганҷ асту море бар карон?
З-он ки набвад ганҷи зар бе посбон.
Бетааммул, ӯ сухан гуфтӣ чунон,
К-аз паси понсад тааммул дигарон.
Гуфтиё дар ботинаш дарестӣ,
Чумла дарё гавҳари гӯестӣ.
Нури ҳар гавҳар, к-аз ӯ тобон шудӣ,
Ҳаққу ботилро аз ӯ фурқон шудӣ.
Нури фурқон фарқ кардӣ баҳри мо,
Зарра-зарра ҳаққу ботилро чудо.
Нури гавҳар нури чашми мо шудӣ,
Ҳам суолу ҳам ҷавоб аз мо будӣ.
Чашм каж кардӣ, ду дидӣ қурси моҳ,
Чун суол аст ин назар дар иштибоҳ.
Рост гардон чашмро дар моҳтоб,

То яке бинӣ ту маҳро, нак ҷавоб.
Фикратат, ки каж мабин, некӯ нигар,
Ҳаст ҳам нуру шуоъи он гуҳар.
Ҳар ҷавобе, к-он зи гӯш ояд ба дил,
Чашм гуфт: «Аз ман шунав, онро биҳил».
Гӯш даллола-сту чашм аҳли висол,
Чашм соҳибҳолу гӯш асҳоби қол.
Дар шунуди гӯш табдили сифот,
Дар аёни дидаҳо табдили зот.
З-оташ ар илмат яқин шуд дар сухун,
Пухтагӣ чӯ, дар яқин манзил макун.
То насӯзӣ, нест он айнуляқин,
Ин яқин хоҳӣ, дар оташ дарнишин.
Гӯш чун нофиз бувад, дида шавад,
В-арна «қул» дар гӯш печида шавад.
Ин сухан поён надорад, бозгард,
То ки шаҳ бо он ғуломонаш чӣ кард.

Ба роҳ кардани шоҳ якеро аз он ду ғулом ва аз ин дигар пурсидан
Он ғуломаро чу дид аҳли зуко,
Он дигарро кард ишорат ки биё.
Кофи раҳмат гуфтамаш, тасғир нест,
Ҷад гувад: «Фарзандакам», таҳқир нест.
Чун биёмад он дувум дар пеши шоҳ,
Буд ӯ гандадаҳон, дандонсиёҳ,
Гарчи шаҳ нохуш шуд аз гуфтори ӯ,
Ҷустуҷӯе кард ҳам з-асрори ӯ.
Гуфт: «Бо ин шаклу ин ганди даҳон,
Дур биншин, лек онсӯтар марон.
Ки ту аҳли номаву рукъа будӣ,
На ҷалису ёру ҳамбуқъа будӣ.
То илоҷи он даҳони ту кунем,
Ту ҳабибу мо табиби пурфанем.
Баҳри кайке навгилеме сӯхтан!
Нест лоиқ аз ту дида дӯхтан.
Бо ҳама биншин, ду-се дастон бигӯ,
То бибинам сурати ақлат накӯ».

Он закиро пас фиристондӯ ба кор,
Сӯйи ҳаммоме, ки рав, худро бихор.
В-ин дигарро гуфт: «Хиҳ, ту зиракӣ,
Сад ғуломӣ дар ҳақиқат, на якӣ.
Он найӣ ки хочатоши ту намуд,
Аз ту моро сард мекард он ҳасуд».
Гуфт: «ӯ дузду каж асту кажнишин,
Ҳезу номарду чунин асту чунин».
Гуфт: «Пайваста будаст ӯ ростгӯ,
Ростгӯе ман надидастам чу ӯ.
Ростгӯӣ дар ниҳодаш хилқатест,
Ҳар чӣ гӯяд, ман нагӯям: он тиҳист.
Каж надонам он нақӯандешро,
Муттаҳам дорам вучуди хешро.
Бошад ӯ дар ман бибинад айбҳо,
Ман набинам дар вучуди худ, шаҳо!
Ҳар касе, к-ӯ айби худ дидӣ зи пеш,
Кай будӣ фориғ вай аз ислоҳи хеш?
Ғофиланд ин халқ аз худ, эй падар!
Лочарам гӯянд айби ҳамдигар.
Ман набинам рӯйи худро эй шаман,
Ман бибинам рӯйи ту, ту рӯйи ман.
Он касе ки ӯ бибинад рӯйи хеш,
Нури ӯ аз нури халқон аст беш.
Гар бимирад, диди ӯ боқӣ бувад,
З-он ки дидаш диди халлоқӣ бувад.
Нури ҳиссӣ набвад он нуре, ки ӯ
Рӯйи худ маҳсус бинад пеши рӯ.
Гуфт: «Акнун айбҳои ӯ бигӯ,
Ончунон ки гуфт ӯ аз айби ту.
То бидонам, ки ту ғамхори манӣ,
Кадхудои мулкату кори манӣ»
Гуфт: «Эй шаҳ ман бигӯям айбҳои,
Гарчи ҳаст ӯ мар маро хуш хочатош.
Айби ӯ меҳру вафову мардумӣ,
Айби ӯ сидку зукову ҳамдамӣ.
Камтарин айбаш ҷавонмардиву дод,

Он ҷавонмарде, ки ҷонро ҳам бидод».
Садҳазорон ҷон Худо карда падид,
Чӣ ҷавонмарде бувад, к-онро надид?
В-ар бидидӣ, кай ба ҷон бухлаш будӣ?
Баҳри як ҷон, кай чунин ғамгин шудӣ?
Бар лаби ҷӯ бухли об онро бувад,
К-ӯ зи ҷӯйи об нобино бувад.
Гуфт пайғамбар, ки ҳар кӣ аз яқин
Донад ӯ подоши худ дар явми дин,
Ки якеро даҳ иваз меоядаш,
Ҳар замон ҷуде дигаргун зоядаш.
Ҷуд ҷумла аз ивазҳо дидан аст,
Пас иваз дидан зиди тарсидан аст.
Бухл нодидан бувад аъвозро,
Шод дорад диди дур хаввозро.
Пас ба олам ҳеч кас набвад бахил,
З-он ки кас чизе набозад бебадил.
Пас саҳо аз чашм омад, на зи даст,
Дид дорад кор, ҷуз бино нараст.
«Айби дигар ин ки худбин нест ӯ,
Ҳаст ӯ дар ҳастии худ айбҷӯ.
Айбгӯю айбҷӯйи х(в)ад будаст,
Бо ҳама некӯву бо худ бад будаст».
Гуфт шах: «Ҷалдӣ макун дар мадҳи ёр,
Мадҳи худ дар зимни мадҳи ӯ маёр.
З-он ки ман дар имтиҳон орам варо,
Шармсорӣ оядат дар моваро».

Қасами ғулом дар сидку вафои ёри худ аз таҳорати занни худ
Гуфт: «На, валлоҳи биллоҳи-л-азим,
Моликулмулку ба раҳмону раҳим.
Он Худое, ки фиристод анбиё
На ба ҳоҷат, бал ба фазлу кибриё.
Он Худованде, ки аз хоки залил
Офарид ӯ шаҳсаворони ҷалил.
Покашон кард аз мизочи хокиён,
Бигзаронид аз таги афлокиён.

Баргирифт аз нору нури соф сохт,
В-он гаҳ ӯ бар чумлаи анвор тохт.
Он санобарқе, ки бар арвоҳ тофт,
То ки Одам маърифат з-он нур ёфт.
Он к-аз Одам русту дасти Шис чид,
Пас халифаш кард Одам, к-он бидид.
Нӯҳ аз он гавҳар чу бархурдор буд,
Дар ҳавои баҳри ҷон дурбор буд.
Ҷони Иброҳим аз он анвори зафт
Беҳазар дар шӯълаҳои нор рафт.
Чунки Исмоил дар ҷӯяш фитод,
Пеши дашнай обдораш сар ниҳод.
Ҷони Довуд аз шуъоаш гарм шуд,
Оҳан андар дастбофаш нарм шуд.
Чун Сулаймон буд висолашро разеъ,
Дев гашташ бандфармону мутеъ.
Дар қазо Яъқуб чун бинҳод сар,
Чашм равшан кард аз бўйи писар.
Юсуфи маҳрӯ чу дид он офтоб,
Шуд чунон бедор дар таъбири хоб.
Чун асо аз дасти Мӯсо об х(в)ард,
Мулкати Фиръавнро як луқма кард.
Нардбонаш Исии Марям чу ёфт,
Бар фарози гунбади чорум шитофт.
Чун Муҳаммад ёфт он мулку наъим,
Қурси маҳро кард ӯ дардам дуним,
Чун Абӯбақр ояти тавфиқ шуд,
Бо чунон шаҳ соҳибу сиддиқ шуд.
Чун Умар шайдои он маъшук шуд,
Ҳаққу ботилро чу дил форуқ шуд.
Чунки Усмон он аёнро айн гашт,
Нури фоиз буду зиннурайн гашт.
Чун зи рӯяш Муртазо шуд дурфишон,
Гашт ӯ Шери Худо дар марҷи ҷон.
Чун Ҷунайд аз ҷунди ӯ дид он мадад,
Худ мақомоташ фузун шуд аз адад.
Боязид андар мазидаш роҳ дид,

Номи Қутбулорифин аз Ҳақ шунид.
Чунки Кархӣ кархи ўро шуд ҳарас,
Шуд халифай ишқу раббонинафас.
Пури Адҳам маркаб он сӯ ронд шод,
Гашт ў султони султонони дод.
В-он Шақиқ аз шаққи он роҳи шигарф,
Гашт ў хуршедрою тезтарф.
Садҳазорон подшоҳони ниҳон
Сарфарозонанд з-он сӯйи ҷаҳон.
Номашон аз рашки Ҳақ пинҳон бимонд,
Ҳар гадое номашонро барнахонд.
Ҳаққи он нуру ҳақи нурониён,
К-андар он баҳранд ҳамчун моҳиён.
Баҳри ҷону ҷони баҳр ар гӯямаш,
Нест лоиқ. Номи нав мечӯямаш.
Ҳаққи он оне, ки ину он аз ўст,
Мағзҳо нисбат бад-ў бошанд пўст.
Ки сифоти хочатошу ёри ман,
Ҳаст садчандон, ки ин гуфтори ман.
Он чи медонам зи васфи он надим,
Боварат н-ояд. Чӣ гӯям, эй карим!»
Шоҳ гуфт: «Акнун аз они худ бигӯ,
Чанд гӯйӣ они ину они ў?
Ту чӣ дориву чӣ ҳосил кардаӣ?
Аз таги дарё чӣ дур овардаӣ?
Рӯзи марг ин ҳисси ту ботил шавад,
Нури ҷон дорӣ, ки ёри дил шавад?
Дар лаҳад, к-ин чашмро хок оганад,
Ҳастат он чӣ гӯрро равшан кунад?
Он замон, ки дасту поят бардарад,
Парру болат ҳаст, то ҷон барпарад?
Он замон, к-ин ҷони ҳайвонӣ намонд,
Ҷони боқӣ боядат бар ҷо нишонд.
Шарти «ман ҷо билҳасан» на кардан аст,
Ин ҳасанро сӯйи ҳазрат бурдан аст.
Ҷавҳаре дорӣ зи инсон? Ё харӣ?
Ин аразҳо, ки фано шуд, чун барӣ?

Ин аразҳои намозу рӯзаро,
Чунки «ло ябқо замонайн интафо».
Нақл натвон кард мар аърозро,
Лек аз ҷавҳар баранд амрозро.
То мубаддал гашт ҷавҳар з-ин араз,
Чун зи парҳезе, ки зоил шуд мараз.
Гашт парҳези араз ҷавҳар ба ҷаҳд,
Шуд даҳони талх аз парҳез шаҳд.
Аз зироат хокҳо шуд сунбула,
Доруи мӯ кард мӯро силсила.
Он никоҳи зан араз буд, шуд фано,
Ҷавҳари фарзанд ҳосил шуд зи мо.
Чуфт кардан аспу уштурро араз,
Ҷавҳари курра бизоидан ғараз.
Ҳаст он бустон нишондан ҳам араз,
Гашт ҷавҳар кишти бустон, нақ ғараз.
Ҳам араз дон кимиё бурдан ба қор,
Ҷавҳаре з-он кимиё гар шуд, биёр,
Сайқале кардан араз бошад, шаҳо!
З-ин араз ҷавҳар ҳамезояд сафо.
Пас мағӯ, ки ман амалҳо кардаам,
Даخلي он аърозро бинмо, марам.
Ин сифат кардан араз бошад, хамуш,
Соия бузро пайи қурбон макуш».
Гуфт: «Шоҳо, бе қунути ақл нест,
Гар ту фармой, аразро нақл нест.
Подшоҳо, ҷуз ки яъси банда нест,
Гар араз, к-он рафт, бозоянда нест.
Гар набудӣ мар аразро нақлу ҳашр,
Феъл будӣ ботилу ақвол фашр.
Ин аразҳо нақл шуд лавне дигар,
Ҳашри ҳар фонӣ бувад кавне дигар.
Нақли ҳар чизе бувад ҳам лоиқаш,
Лоиқи галла бувад ҳам соиқаш.
Вақти маҳшар ҳар аразро суратест,
Сурати ҳар як аразро навбатест.
Бингар андар худ, на ту будӣ араз?

Чунбиши чуфтеву чуфте бо ғараз.
Бингар андар хонаву кошонаҳо,
Дар муҳандис буд чун афсонаҳо.
Он фалон хона, ки мо дидем х(в)аш,
Буд мавзун суффаву сақфу дараш.
Аз муҳандис он араз в-андешаҳо
Олат оварду сутун аз бешаҳо.
Чист аслу мояи ҳар пешае?
Чуз хаёлу чуз араз в-андешае.
Чумла аҷзои ҷаҳонро беғараз
Дарнигар, ҳосил нашуд чуз аз араз.
Аввали фикр охир омад дар амал,
Буняти олам чунон дон дар азал.
Меваҳо дар фикри дил аввал бувад,
Дар амал зоҳир ба охир мешавад.
Чун амал кардӣ, шаҷар биншондӣ,
Андар охир ҳарфи аввал хоңдӣ.
Гарчи шоҳу баргу беҳаш аввал аст,
Он ҳама аз баҳри мева мурсал аст.
Пас сире, ки мағзи он афлок буд,
Андар охир хоҷаи «лавлок» буд.
Нақли аъроз аст ин баҳсу мақол,
Нақли аъроз аст ин шеру шагол.
Чумла олам худ араз буданд, то
Андар ин маънӣ биёмад «ҳал ато».
Ин аразҳо аз чӣ зояд? Аз сувар,
В-ин сувар ҳам аз чӣ зояд? Аз фикар.
Ин ҷаҳон як фикрат аст аз ақли кул,
Ақл чун шоҳ асту суратҳо русул.
Олами аввал ҷаҳони имтиҳон,
Олами сонӣ ҷазои ину он.
Чокарат, шоҳо, чиноят мекунад,
Он араз занҷиру зиндон мешавад.
Бандаат чун хидмати шоиства кард,
Он араз не хилъате шуд дар набард?
Ин араз бо ҷавҳар, он байза-сту тайр,
Ин аз ону он аз ин зояд ба сайр».

Гуфт шоҳаншаҳ: «Чунин гир, ал-мурод:

Ин аразҳои ту як ҷавҳар назод».

Гуфт: «Махфӣ доштаст онро хирад,

То бувад ғайб ин ҷаҳони неку бад.

З-он ки гар пайдо шудӣ ашколи фикр,

Кофиру мӯъмин нагуфтӣ ҷуз ки зикр.

Пас аён будӣ на ғайб, эй шоҳ, ин

Нақши дину куфр будӣ бар ҷабин.

Кай дар ин олам буту бутгар будӣ?

Чун касеро захираи тасхар будӣ?

Пас қиёмат будӣ ин дунёи мо,

Дар қиёмат кӣ кунад ҷурму хато?»

Гуфт шаҳ: «Пӯшид Ҳақ подоши бад,

Лек аз омма, на аз хосони х(в)ад.

Гар ба доме афганам ман як амир,

Аз амирон хуфя дорам, н-аз вазир.

Ҳақ ба ман бинмуд пас подоши кор

В-ар суварҳои амалҳо сад ҳазор.

Ту нишоне деҳ, ки ман донам тамом,

Моҳро бар ман наменпӯшад ғамом».

Гуфт: «Пас, аз гуфти ман мақсуд чист?

Чун ту медонӣ, ки он чӣ буд, чист».

Гуфт шаҳ: «Ҳикмат дар изҳори ҷаҳон,

Он кӣ доништа бурун ояд аён.

Он чӣ медонист, то пайдо накард,

Бар ҷаҳон нанҳод ранҷи талқу дард.

Як замон бекор натвонӣ нишаст,

То бадӣ ё некие аз ту наҷаст.

Ин тақозоҳои кор аз баҳри он

Шуд муваккал, то шавад сурат аён.

Пас калобай тан кучо сокин шавад?

Чун сари риштай замираш мекашад.

Тосаи ту шуд нишони он кашиш,

Бар ту бекорӣ бувад чун ҷонканиш.

Ин ҷаҳону он ҷаҳон зояд абад,

Ҳар сабаб модар, асар аз вай валад.

Чун асар зоида, он ҳам шуд сабаб,

То бизояд ӯ асарҳои аҷаб.
Ин сабабҳо насл бар насл аст, лек
Дидае бояд мунаввар нек-нек».
Шоҳ бо ӯ дар суҳан ин ҷо расид,
Ё бидид аз вай нишоне ё надид.
Гар бидид он шоҳи ҷӯё, дур нест,
Лек моро зикри он дастур нест.
Чун зи гармоба биёмад он ғулом,
Сӯйи хешаш хонд он шоҳи хумом.
Гуфт: «Субҳан лак наъимун доиму,
Бас латифеву зарифу хубрӯ.
Эй дарего, гар набудӣ дар ту он,
Ки ҳамегӯяд барои ту фалон.
Шод гаштӣ ҳар кӣ рӯят диде,
Диданат мулки ҷаҳон арзиде».
Гуфт: «Рамзе з-он бигӯ, эй подшоҳ,
К-аз барои ман бигуфт он динтабоҳ».
Гуфт: «Аввал васфи дурӯйит кард,
К-ошкоро ту давоӣ, хуфйа дард».
Хубси ёрашро чу аз шаҳ гӯш кард,
Дарзамон дарёи хашмаш ҷӯш кард.
Каф баровард он ғулому сурх гашт,
То ки мавҷи ҳаҷви ӯ аз ҳад гузашт,
К-ӯ зи аввалдам, ки бо ман ёр буд,
Ҳамчу сағ дар қаҳт бас гуҳхор буд».
Чун думодум кард ҳаҷваш чун ҷарас,
Даст бар лаб зад шаҳаншоҳаш, ки бас!
Гуфт: «Дониستم туро аз вай, бидон:
Аз ту ҷон гандасту аз ёрат даҳон.
Пас нишин, эй гандаҷон, аз даври ту,
То амир ӯ бошаду маъмур ту».
Дар ҳадис омад, ки тасбеҳ аз риё,
Ҳамчу сабзай гӯлхан дон, эй киё!
Пас бидон, ки сурати хубу накӯ
Бо ҳисоли бад наярзад як тасу.
В-ар бувад сурат ҳақиру нопазир,
Чун бувад хулқаш накӯ, дар пош мир.

Сурати зоҳир фано гардад, бидон,
Олами маънӣ бимонад ҷовидон.
Чанд бозӣ ишқ бо нақши сабӯ?
Бигзар аз нақши сабӯву оби ҷӯ.
Сураташ дидӣ, зи маънӣ ғофилӣ,
Аз садаф дурре гузин, гар оқилӣ.
Ин садафҳои қаволиб дар ҷаҳон,
Гарчи ҷумла зиндаанд аз баҳри ҷон.
Лек андар ҳар садаф набвад гуҳар,
Чашм бигшо, дар дили ҳар як нигар.
К-он ҷӣ дорад? В-ин ҷӣ дорад? Мегузин,
З-он ки камёб аст он дурри самин.
Гар ба сурат меравӣ, кӯҳе ба шакл,
Дар бузургӣ ҳаст садчандон, ки лаъл.
Ҳам ба сурат дасту пову пашми ту.
Ҳаст садчандон, ки нақши чашми ту.
Лек пӯшида набошад бар ту ин,
К-аз ҳама аъзо ду чашм омад гузин.
Аз як андеша, ки ояд дар дарун,
Сад ҷаҳон гардад ба як дам сарнигун.
Ҷисми султон гар ба сурат як бувад,
Садҳазорон лашкараш дар пай давад.
Боз шаклу сурати шоҳи сафӣ
Ҳаст маҳкуми яке фикри хафӣ.
Халқ бепоён зи як андеша бин,
Гашта чун селе равона бар замин.
Ҳаст он андеша пеши халқ хурд,
Лек чун селе ҷаҳонро хӯрду бурд.
Пас, чу мебинӣ, ки аз андешае
Қоим аст андар ҷаҳон ҳар пешае.
Хонаҳову қасрҳову шаҳрҳо,
Кӯҳҳову даштҳову наҳрҳо.
Ҳам замину баҳру ҳам меҳру фалак
Зинда аз вай, ҳамчу к-аз дарё самак.
Пас чаро аз аблаҳӣ пеши ту кӯр,
Тан Сулаймон асту андеша чу мӯр?
Менамояд пеши чашмат кӯҳ бузург,

Ҳаст андеша чу мешу кӯҳ гург.
Олам андар чашми ту ҳавлу азим,
З-абру раъду чарх дорӣ ларзу бим.
В-аз ҷаҳони фикрате, эй кам зи хар,
Эмину ғофил, чу санги беҳабар.
З-он ки нақшӣ в-аз хирад бебаҳрай,
Одамихӯ нестӣ, харкуррай.
Сояро ту шахс мебинӣ зи ҷаҳл,
Шахс аз он шуд назди ту бозиву саҳл.
Бош то рӯзе, ки он фикру хаёл
Баргушояд беҳичобе парру бол.
Кӯҳҳо бинӣ шуда чун пашм нарм,
Нест гашта ин замини сарду гарм.
На само бинӣ, на ахтар, на вучуд,
Ҷуз Худои воҳиди ҳайӣи вадуд.
Як фасона рост омад ё дурӯғ,
То диҳад мар ростихоро фурӯғ.

Ҳасад кардани ҳашам бар ғуломи хосс
Подшоҳе бандаеро аз карам
Баргузида буд бар ҷумлай ҳашам.
Ҷомагии ӯ вазилай чил амир,
Даҳяки қадраш надидӣ сад вазир.
Аз камоли толеъу иқболу бахт,
ӯ Аёзе буду шаҳ Маҳмуди вақт.
Рӯҳи ӯ бо рӯҳи шаҳ дар асли хеш
Пеш аз ин тан буда ҳампайванду хеш.
Кор он дорад, ки пеш аз тан будаст,
Бигзар аз инҳо, ки нав ҳодис шудаст.
Кор орифрост, к-ӯ на аҳвал аст,
Чашми ӯ бар киштаҳои аввал аст.
Он ҷӣ гандум коштандаш в-он ҷӣ ҷав,
Чашми ӯ он ҷост рӯзу шаб гарав.
Он ҷӣ обистаст шаб, ҷуз он назод,
Ҳилаҳову макрҳо бод аст, бод.
Кай кунад дил хуш ба ҳилатҳои каш,
Он кӣ бинад ҳилаи Ҳақ бар сараш?

ӯ даруни дому доме мениҳад
Чони ту, не он ҷаҳад, не ин ҷаҳад.
Гар бирӯяд в-ар бирезад, сад гиёҳ,
Оқибат баррӯяд он киштай Илоҳ.
Кишти нав коранд бар кишти нахуст,
Ин дувум фонист в-он аввал дуруст.
Тухми аввал комилу бигзида аст,
Тухми сонӣ фосиду пӯсида аст.
Афган ин тадбири худро пеши дӯст,
Гарчи тадбират ҳам аз тадбири ӯст.
Кор он дорад, ки Ҳақ афроштаст,
Охир он рӯяд, ки аввал коштаст.
Ҳар чӣ корӣ, аз барои ӯ бикор,
Чун асири дӯстӣ, эй дӯстдор.
Гирди нафси дузду кори ӯ мапеч,
Ҳар чӣ он на кори Ҳақ, ҳеч аст ҳеч.
Пеш аз он ки рӯзи дин пайдо шавад,
Назди молик дузди шаб расво шавад.
Рахт дуздида ба тадбиру фанаш,
Моңда рӯзи доварӣ бар гарданаш.
Садҳазорон ақл бо ҳам барҷаҳанд,
То ба ғайри доми ӯ доме ниҳанд.
Доми худро сахттар ёбанду бас,
Кай намояд қуввате бо бод хас?
Гар ту гӯйӣ фоидаи ҳастӣ чӣ буд?
Дар суолат фоида ҳаст, эй ануд!
Гар надорад ин суолат фоида,
Чӣ-шнавам инро абас, беоида?
В-ар суолатро бәсе фоидахост,
Пас ҷаҳон бефоида охир чарост?
В-ар ҷаҳон аз як ҷиҳат бефоидаст,
Аз ҷиҳатҳои дигар пуридаст.
Фоидаи ту гар маро фоида нест,
Мар туро чун фоидаст, аз вай маист.
Ҳусни Юсуф оламеро фоида,
Гарчи бар ихвон абас буд зоида.
Лаҳни довудӣ чунон маҳбуб буд,

Лек бар маҳрум бонги чӯб буд.
Оби Нил аз оби ҳайвон буд фузун,
Лек бар маҳруму мункир буд хун.
Ҳаст бар мӯъмин шаҳидӣ зиндагӣ,
Бар мунофиқ мурдан асту жандагӣ.
Чист дар олам – бигӯ – як неъмате,
Ки на маҳруманд аз вай уммате?
Гову харро фоида чӣ дар шакар?
Ҳаст ҳар ҷонро яке қуте дигар.
Лек агар он қут бар вай оризист,
Пас насиҳат кардан ӯро роизист.
Чун касе, к-ӯ аз мараз гил дошт дӯст,
Гарчи пиндорад, ки он худ қути ӯст,
Қути аслиро фаромуш кардааст,
Рӯй дар қути мараз овардааст.
Нӯшро бигзошта, сам х(в)ардааст,
Қути иллатро чу чарбиш кардааст.
Қути аслии башар нури Худост,
Қути ҳайвонӣ мар ӯро носазост.
Лек аз иллат дар ин афтод дил,
Ки хурад ӯ рӯзу шаб з-ин обу гил.
Рӯй зарду пой сусту дил сабук,
Ку ғизои «ва-с-само зоти-л-хубук?»
Он ғизои хосағони давлат аст,
Хӯрдани он бе гулӯву олат аст.
Шуд ғизои офтоб аз нури арш
Мар ҳасуду девро аз дуди фарш.
Дар шаҳидон «юрзақун» фармуд Ҳақ,
Он ғизоро не даҳон буд, не табақ.
Дил зи ҳар ёре ғизое мех(в)арад,
Дил зи ҳар илме сафое мебарад.
Сурати ҳар одамӣ чун косаест,
Чашм аз маънии ӯ ҳассосаест.
Аз лиқои ҳар касе чизе х(в)арӣ,
В-аз қирони ҳар қарин чизе барӣ.
Чун ситора бо ситора шуд қарин,
Лоиқи ҳар ду асар зояд яқин.

Чун қирони марду зан зояд башар
В-аз қирони сангу оҳан шуд шарар.
В-аз қирони хок бо боронҳо,
Меваҳову сабзаву райҳонҳо.
В-аз қирони сабзаҳо бо одамӣ
Дилхушиву беғамиву хуррамӣ.
В-аз қирони хуррамӣ бо чони мо
Мебизояд хувиву эҳсони мо.
Қобили хӯрдан шавад аҷсоми мо,
Чун барояд аз тафарруч коми мо.
Сурхрӯй аз қирони хун бувад,
Хун зи хуршеди хуши гулгун бувад.
Беҳтарини рангҳо сурхӣ бувад,
В-он зи хуршед асту аз вай мерасад.
Ҳар заmine, к-он қарин шуд бо зуҳал,
Шӯра гашту киштро набвад маҳал.
Қувват андар феъл ояд з-иттифоқ,
Чун қирони дев бо аҳли нифоқ.
Ин маъонӣ рост аз чархи нухум
Бе ҳама тоқутурум тоқутурум.
Халқро тоқутурум орият аст,
Амрро тоқутурум моҳийят аст.
Аз пайи тоқутурум хорӣ кашанд,
Бар умеди изз, дар хорӣ х(в)ашанд.
Бар умеди иззи даҳрӯза худук
Гардани худ кардаанд аз ғам чу дук.
Чун намеоянд ин чо, ки манам?
К-андар ин изз офтоби рӯшанам.
Машриқи хуршед бурчи қиргун,
Офтоби мо зи машриқҳо бурун.
Машриқи ӯ нисбати зарроти ӯ,
На баромад, на фурӯ шуд зоти ӯ.
Мо, ки вопасмонда зарроти ваем,
Дар ду олам офтоби бефаем.
Боз гирди Шамс мегардам, аҷаб!
Ҳам зи фарри Шамс бошад ин сабаб.
Шамс бошад бар сабабҳо мутталя,

Ҳам аз ӯ ҳабли сабабҳо мунқатеъ.
Садҳазорон бор бибридам умед,
Аз кӣ? Аз Шамс, ин шумо бовар кунед.
Ту маро бовар макун, к-аз офтоб,
Сабр дорам ман ва ё моҳӣ зи об.
В-ар шавам навмед, навмедии ман
Айни сунъи офтоб аст, эй ҳасан!
Айни сунъ аз нафси сонё чун бурад?
Ҳеч ҳаст, аз ғайри ҳастӣ чун чарад?
Чумла ҳастихо аз ин равза чаранд,
Гар буроқу тозиён в-ар худ харанд.
Лек асби кӯр кӯрона чарад,
Менабинад равзаро з-он аст рад.
В-он ки гардишҳо аз он дарё надид,
Ҳар дам орад рӯ ба меҳробе ҷадид.
ӯ зи баҳри азб оби шӯр х(в)ард,
То ки оби шӯр ӯро кӯр кард.
Баҳр мегӯяд ба дасти рост х(в)ар
З-оби ман, эй кӯр, то ёбӣ басар.
Ҳаст дасти рост ин ҷо занни рост,
К-ӯ бидонад неку бадро, к-аз кучост.
Найзагардонест – эй найза, ки ту,
Рост мегардӣ гаҳе, гоҳе дугӯ.
Мо зи ишқи Шамси дин бенохунем
В-арна мо он кӯрро бино кунем.
Ҳон, Зиёулҳақ Ҳусомуддин, ту зуд
Доруваш кун кӯрии чашми ҳасуд.
Тӯтиёи кибриёи тезфеъл,
Доруи зулматкаши истезфеъл.
Он кӣ гар бар чашми аъмо барзанад,
Зулмати садсоларо з-ӯ барканад.
Чумла кӯронро даво кун, ҷуз ҳасуд,
К-аз ҳасудӣ бар ту меорад ҷухуд.
Мар ҳасудатро агарчи он манам,
Ҷон мадеҳ то ҳамчунин ҷон меканам.
Он кӣ ӯ бошад ҳасуди офтоб,
В-он кӣ меранҷад зи буди офтоб.

Ин-т дарди бедаво, к-ӯрост оҳ,
Ин-т афтода абад дар қаъри чоҳ.
Нафйи хуршеди азал боясти ӯ,
Кай барояд ин муроди ӯ? Бигӯ.

Гирифтор шудани боз миёни чуғдон ба вайрона
Боз он бошад, ки боз ояд ба шоҳ,
Бози кӯр аст, он кӣ шуд гумкардароҳ.
Роҳро гум карду дар вайрон фитод,
Боз дар вайрон бари чуғдон фитод.
ӯ ҳама нур аст аз нури ризо,
Лек кӯраш кард сарҳанги қазо.
Хок дар чашмаш заду аз роҳ бурд,
Дар миёни чуғду вайронаш супурд.
Бар саре, чуғдон-ш бар сар мезананд,
Парру боли нозанинаш мекананд.
Валвала афтод дар чуғдон, ки ҳо,
Боз омад, то бигирад чойи мо.
Чун сағони кӯй, пурхашму маҳиб,
Андарафтоданд дар далқи ғариб.
Боз гӯяд: «Ман чи дарх(в)ардам ба чуғд?
Сад чунин вайрон фидо кардам ба чуғд.
Ман нахоҳам буд ин чо, меравам,
Сӯйи шоҳаншоҳ роҷеъ мешавам.
Хештан макшед, эй чуғдон, ки ман
На муқимам, меравам сӯйи ватан.
Ин хароб обод дар чашми шумост
В-арна моро соиди шаҳ нозчост».
Чуғд гуфто: «Боз ҳилат мекунад,
То зи хонумон шуморо барканад.
Хонаҳои мо бигирад ӯ ба макр,
Барканад моро ба солусе зи вақр.
Менамояд сайре ин ҳилатпараст,
Валлаҳ аз чумлай ҳарисон баттар аст.
ӯ хурад аз хирс тинро ҳамчу дибс,
Дунба маспоред, эй ёрон, ба хирс.
Лоф аз шаҳ мезанад в-аз дасти шаҳ,

То барад ӯ мо, салимонро зи раҳ.
Худ чи чинси шоҳ бошад мурғаке?
Машнаваш, гар ақл дорӣ андаке,
Ҷинси шоҳ аст ӯ ва ё чинси вазир?
Ҳеч бошад лоиқи лавзина сер?
Он чӣ мегӯяд зи макру феълу фан
Ҳаст султон бо ҳашам чӯёи ман.
Ин-т молихулиёи нопазир,
Ин-т лофи ҷому доми гӯлгир.
Ҳар кӣ ин бовар кунад, аз аблаҳист,
Мурғаки лоғар чи дархурди шаҳист?
Камтарин ҷуғд ар занад бар мағзи ӯ,
Мар варо ёригарӣ аз шоҳ ку?»
Гуфт боз: «Ар як пари ман бишканад,
Беҳи ҷуғдистон шаҳаншаҳ барканад.
Ҷуғд чӣ бвад? Худ агар бозе маро
Дил биранҷонад, кунад бо ман ҷафо,
Шаҳ кунад тӯда ба ҳар шебу фароз
Садҳазорон хирман аз сарҳои боз.
Посбони ман иноёти вай аст,
Ҳар кучо ки ман равам, шаҳ дар пай аст.
Дар дили султон хаёли ман муқим,
Бе хаёли ман дили султон сақим.
Чун бипарронад маро шаҳ дар раваш,
Мепарам бар авчи дил чун партаваш.
Ҳамчу моҳу офтобе мепарам,
Пардаҳои осмонҳо медарам.
Бозаму хайрон шавад дар ман ҳумо,
Ҷуғд кӣ бвад, то бидонад сирри мо?
Шаҳ барои ман зи зиндон ёд кард,
Садҳазорон бастаро озод кард.
Як дамам бо ҷуғдҳо дамсоз кард,
Аз дами ман ҷуғдҳоро «боз» кард.
Эй хунук ҷуғде, ки дар парвози ман
Фаҳм кард аз некбахтӣ рози ман.
Дар ман овезед, то нозон шавед,
Гарчи ҷуғдонед, шаҳбозон шавед.

Он ки бошад бо чунон шоҳе ҳабиб,
Ҳар қучо афтад, чаро бошад ғариб?
Ҳар кӣ бошад шоҳ дардашро даво,
Гар чу най нолад, набошад бенаво.
Молики мулкам, наям ман таблхор,
Табли бозам мезанад шаҳ аз канор.
Табли бози ман нидои ирчиғӣ,
Ҳақ гувоҳи ман ба рағми муддағӣ.
Ман наям чинси шаҳаншаҳ, дур аз ӯ,
Лек дорам дар таҷаллӣ нур аз ӯ.
Нест чинсийат зи рӯйи шаклу зот,
Об чинси хок омад дар набот.
Бод чинси оташ омад дар қавом,
Табъро чинс омадаст охир мудом.
Чинси мо чун нест чинси шоҳи мо,
«Мо»-и мо шуд баҳри «мо»-и ӯ фано.
Чун фано шуд «мо»-и мо, ӯ монд фард,
Пеши пойи асби ӯ гардам чу гард.
Хок шуд қону нишониҳои ӯ,
Ҳаст бар хокаш нишони пойи ӯ.
Хоки пояш шав барои ин нишон,
То шавӣ тоҷи сари гарданкашон.
То ки нафребад шуморо шакли ман,
Нуқли ман нӯшед пеш аз нақли ман.
Эй басо касро, ки сурат роҳ зад,
Қасди сурат карду бар Аллоҳ зад.
Охир ин қон бо бадан пайваста аст,
Ҳеч ин қон бо бадан монанд ҳаст?
Тоби нури чашм бо пиҳ аст чуфт,
Нури дил дар қатраи хуне ниҳуфт.
Шодӣ андар гурдаву ғам дар чигар,
Ақл чун шамъе даруни мағзи сар.
Ин тааллуқҳо на бекайф асту чун,
Ақлҳо дар дониши чунӣ забун.
Қони кул бо қони чузв осеб кард,
Қон аз ӯ дурре ситад, дар чеб кард.
Ҳамчу Марям қон аз он осеби чеб,

Ҳомила шуд аз Масеҳи дилфиреб.
Он Масеҳе, на ки бар хушқу тар аст,
Он Масеҳе, к-аз масоҳат бартар аст.
Пас зи қони қон чу ҳомил гашт қон,
Аз чунин қоне шавад ҳомил қаҳон.
Пас қаҳон зояд қаҳони дигаре,
Ин ҳашарро вонамояд маҳшаре.
То қиёмат гар бигӯям, бишмарам,
Ман зи шарҳи ин қиёмат қосирам.
Ин суханҳо худ ба маънӣ ё рабест,
Ҳарфҳо доми дами ширинлабест.
Чун кунад тақсир? Пас чун тан занад?
Чунки лаббайкаш ба ё раб мерасад.
Ҳаст лаббайке, ки натвонӣ шунид,
Лек сар то пой битвонӣ чашид.

Кулӯх андохтани ташна аз сари девор дар чӯйи об
Бар лаби чӯ буд деворе баланд,
Бар сари девор ташнай дардманд.
Монеъаш аз об он девор буд,
Аз пайи об, ӯ чу моҳӣ зор буд.
Ногаҳон андохт ӯ хиште дар об,
Бонги об омад ба гӯшаш чун хитоб.
Чун хитоби ёри ширини лазиз,
Маст кард он бонги обаш чун набиз.
Аз сафои бонги об он мумтаҳан
Гашт хиштандоз, аз он ҷо хишткан.
Об мезад, бонг, яъне: «Ҳай, туро,
Фоида чӣ з-ин задан хиште маро?»
Ташна гуфт: «Обо, маро ду фоидаст,
Ман аз ин санъат надорам ҳеч даст.
Фоидай аввал самоъи бонги об,
К-ӯ бувад мар ташнагонро чун рубоб.
Бонги ӯ чун бонги Исрофил шуд,
Мурдари з-ин зиндагӣ тахвил шуд.
Ё чу бонги раъди айёми баҳор
Боғ меёбад аз ӯ чандин нигор.

Ё чу бар дарвеш айёми закот,
Ё чу бар маҳбус пайғоми наҷот.
Чун дами Раҳмон бувад, к-он аз Яман,
Мерасад сӯйи Муҳаммад бедаҳан.
Ё чу бӯйи Аҳмади мурсал бувад,
К-он ба осӣ дар шафоъат мерасад.
Ё чу бӯйи Юсуфи хуби латиф,
Мезанад бар чони Яъкуби наҳиф.
Фоидай дигар, ки ҳар хиште, к-аз ин
Барканам, оям сӯйи моъи маъин.
К-аз камии хишт девори баланд
Пасттар гардад ба ҳар дафъа, ки канд.
Пастии девор қурбе мешавад,
Фасли ӯ дармони васле мебувад.
Саҷда омад кандани хишти лазиб,
Мӯҷиби қурбе, ки «ва-сҷуд ва-қтариб».
То ки ин девор олигардан аст,
Монеъи ин сар фуруд овардан аст.
Саҷда натвон кард бар оби ҳаёт,
То наёбам з-ин тани хокӣ наҷот».
Бар сари девор ҳар, к-ӯ ташнатар,
Зудтар бармеканад хишту мадар.
Ҳар кӣ ошиқтар бувад бар бонги об,
ӯ кулӯхи зафттар канд аз ҳиҷоб.
ӯ зи бонги об пурмай то унуқ,
Нашнавад бегона чуз бонги булуқ.
Эй хунук онро, ки ӯ айёми пеш
Муғтанам дорад, гузорад воми хеш.
Андар он айём, к-аш қудрат бувад,
Сихҳату зӯри дилу қувват бувад.
В-он ҷавонӣ ҳамчу боғи сабзу тар
Мерасонад бедареге бору бар.
Чашмаҳои қуввату шаҳват равон,
Сабз мегардад замини тан бад-он.
Хонаи маъмуру сақфаш бас баланд,
Мӯътадил аркону бетахлиту банд.
Пеш аз он к-айёми пирӣ даррасад,

Гарданат бандад ба «ҳаблин мин масад».

Хок шӯра гардаду резону суст,
Ҳаргиз аз шӯра наботи хуш наруст.
Оби зӯру оби шаҳват мунқатеъ,
ӯ зи хешу дигарон номунтафеъ.
Абрувон чун полдум зер омада,
Чашмро нам омада, торӣ шуда.
Аз ташаннуч рӯ чу пушти сусмор,
Рафта нутқу таъму дандонҳо зи кор.
Рӯз бегах, лоша лангу раҳ дароз,
Коргах вайрон, амал рафта зи соз.
Бехҳои хӯйи бад мӯҳкам шуда,
Қуввати барқандани он кам шуда.

Фармудани волӣ он мардро, ки ин хорбунро, ки нишондаӣ бар сари роҳ,
баркан

Ҳамчу он шахси дурушти хушсухун,
Дар миёни раҳ нишонд ӯ хорбун.
Раҳгузарёнаш маломатгар шуданд,
Бас бигуфтадаш: «Бикан инро». Наканд.
Ҳар даме он хорбун афзун шудӣ,
Пойи халқ аз захми он пурхун шудӣ.
Ҷомаҳои халқ бидридӣ зи хор,
Пойи дарвешон бихастӣ зор–зор.
Чун ба ҷид ҳоким бад-ӯ гуфт: «Ин бикан»,
Гуфт: «Оре барканам рӯзеш ман».
Муддате фардову фардо ваъда дод,
Шуд дараhti хори ӯ мӯҳкамниҳод.
Гуфт рӯзе ҳокимаш: «Эй ваъдакаж»
Пеш о дар кори мо, вопас мағаж».
Гуфт: «Алайёму ё ам байнано»,
Гуфт: «Аҷчил, ло тумотил дайнано».
Ту ки мегӯӣ, ки фардо, ин бидон,
Ки ба ҳар рӯзе, ки меояд замон.
Он дараhti бад ҷавонтар мешавад,
В-ин кананда пиру музтар мешавад.
Хорбун дар қуввату бархостаң,

Хоркан дар пириву дар костан.
Хорбун ҳар рӯзу ҳар дам сабзу тар,
Хоркан ҳар рӯз зору хушктар.
ӯ чавонтар мешавад, ту пиртар,
Зуд бошу рӯзгори худ мабар».
Хорбун дон ҳар яке хӯйи бадат,
Борҳо дар пой, хор охир задат.
Борҳо аз хӯйи худ хаста шудӣ,
Ҳис надорӣ, саҳт беҳисс омадӣ.
Гар зи хаста гаштани дигар касон,
Ки зи хулқи зишти ту ҳаст он расон.
Ғофилӣ, боре зи захми худ найӣ,
Ту азоби хешу ҳар бегонайӣ.
Ё табар бардору мардона бизан,
Ту Аливор ин дари Хайбар бикан.
Ё ба гулбун васл кун ин хорро,
Васл кун бо нор нури ёрро.
То ки нури ӯ кушад нори туро,
Васли ӯ гулшан кунад хори туро.
Ту мисоли дӯзахӣ, ӯ мӯъмин аст,
Куштани оташ ба мӯъмин мумкин аст.
Мустафо фармуд аз гуфти чаҳим,
К-ӯ ба мӯъмин лобагар гардад зи бим.
Гӯядаш: «Бигзар зи ман эй шох, зуд,
Ҳин, ки нурат сӯзи норамро рабуд».
Пас ҳалоки нор нури мӯъмин аст,
З-он ки безид дафъи зид лоюмкин аст.
Нор зидди нур бошад рӯзи адл,
К-он зи қаҳр ангехта шуд, ин зи фазл.
Гар ҳамехоҳӣ ту дафъи шарри нор,
Оби раҳмат бар дили оташ гумор.
Чашмаи он оби раҳмат мӯъмин аст,
Оби ҳайвон рӯҳи поки мӯҳсин аст.
Пас гурезон аст нафси ту аз ӯ,
З-он ки ту аз оташӣ, ӯ обхӯ.
З-об оташ з-он гурезон мешавад,
К-оташаш аз об вайрон мешавад.

Ҳиссу фикри ту ҳама аз оташ аст,
Ҳисси шайху фикри ӯ нури х(в)аш аст.
Оби нури ӯ чу бар оташ чакад,
Чак-чак аз оташ барояд, барҷаҳад.
Чун кунад чак-чак, ту гӯяш маргу дард,
То шавад ин дӯзахи нафси ту сард.
То насӯзад ӯ гулистони туро,
То насӯзад адлу эҳсони туро.
Баъд аз он чизе, ки корӣ, бар диҳад,
Лолаву насрину сисанбар диҳад.
Боз паҳно меравем аз роҳи рост,
Бозгард, эй хоҷа, роҳи мо кучост?
Андар он тақрир будем, эй ҳасуд,
Ки харат ланг асту манзил дур, зуд.
Сол бегаҳ гашт, вақти кишт не,
Чуз сияҳрӯйиву феъли зишт не.
Кирм дар беҳи дараҳти тан фитод,
Боядаш барқанду дар оташ ниҳод.
Ҳину ҳин, эй роҳрав, бегоҳ шуд,
Офтоби умр сӯйи чоҳ шуд.
Ин ду рӯзакро, ки зӯрат ҳаст, зуд
Пирафшонӣ бикун аз роҳи чӯд.
Ин қадар тухме, ки мондастат, бибоз,
То бирӯяд з-ин ду дам умри дароз.
То намурдаст ин чароғи боғуҳар,
Ҳин, фатилаш созу равған зудтар.
Ҳин, мағӯ фардо, ки фардоҳо гузашт,
То ба қуллӣ нагзарад айёми кашт.
Панди ман бишнава, ки тан банди қавист,
Кӯҳна берун кун, гарат майли навист.
Лаб бибаңду каффи пурзар баргушо,
Бухли тан бигзору пеш овар сахо.
Тарки шаҳватҳову лаззатҳо сахост,
Ҳар кӣ дар шаҳват фурӯ шуд, барнахост.
Ин сахо шохест аз сарви биҳишт,
Войи ӯ, к-аз каф чунин шохе биҳишт.
«Урвату-л-вусқо»-ст ин тарки ҳаво,

Баркашад ин шохи ҷонро бар само.
То барад шохи сахо, эй хубкеш,
Мар туро болокашон то асли хеш.
Юсуфи ҳусниву ин олам чу чоҳ
В-ин расан сабр аст бар амри Илоҳ.
Юсуфо, омад расан дар зан ду даст,
Аз расан ғофил машав, бегаҳ шудааст.
Ҳамдулиллаҳ, к-ин расан овехтанд,
Фазлу раҳматро ба ҳам омехтанд.
То бибинӣ олами ҷони ҷадид,
Олами бас ошкори нопадид.
Ин ҷаҳони нест чун ҳастон шуда
В-он ҷаҳони ҳаст бас пинҳон шуда.
Хок бар бод асту бозӣ мекунад,
Кажнамой, пардасозӣ мекунад.
Ин ки бар кор аст, бекор асту пӯст,
В-он кӣ пинҳон аст, мағзу асл ӯст.
Хок ҳамчун олате дар дасти бод,
Бодро дон оливу олинажод.
Чашми хокиро ба хок афтад назар,
Бод бин, чашме бувад навъе дигар.
Асп донад аспро, к-ӯ ҳаст ёр,
Ҳам саворӣ донад аҳволи савор.
Чашми ҳис асп асту нури Ҳақ савор,
Бесавора асп худ н-ояд ба кор.
Пас адаб кун аспро аз хӯйи бад
В-арна пеши шоҳ бошад асп рад.
Чашми асп аз чашми шаҳ раҳбар бувад,
Чашми ӯ бе чашми шаҳ музтар бувад.
Чашми аспон ҷуз гиёҳу ҷуз чаро
Ҳар кучо хонӣ, бигӯяд: Не! Чаро?
Нури Ҳақ бар нури ҳис рокиб шавад,
Он гаҳе ҷон сӯйи Ҳақ роғиб шавад.
Аспи берикиб чӣ донад расми роҳ,
Шоҳ бояд, то бидонад шоҳроҳ.
Сӯйи ҳиссе рав, ки нураш рокиб аст,
Ҳиссро он нур некӯ соҳиб аст.

Нури ҳисро нури Ҳақ тазйин бувад,
Маънии нурун ало нур ин бувад.
Нури ҳиссӣ мекашад сӯйи саро,
Нури Ҳаққаш мебарад сӯйи уло.
З-он ки маҳсусот дунтар оламест,
Нури Ҳақ дарёву ҳис чун шабнамест.
Лек пайдо нест он рокиб бар ӯ,
Ҷуз ба осору ба гуфтори накӯ.
Нури ҳиссӣ, к-ӯ ғализ асту гарон,
Ҳаст пинҳон дар саводи дидагон.
Чунки нури ҳис намебинӣ зи чашм,
Чун бибинӣ нури он дине зи чашм?
Нури ҳис бо ин ғализӣ мухтафист,
Чун хафӣ набвад зиёе, к-он сафист?
Ин ҷаҳон чун хас ба дасти боди ғайб,
Оқизе пеши гирифтӯ доди ғайб.
Гаҳ баландаш мекунад, гоҳеш паст,
Гаҳ дурусташ мекунад, гоҳе шикаст.
Гаҳ яминаш мебарад, гоҳе ясор,
Гаҳ гулистонаш кунад, гоҳеш хор.
Даст пинҳону қалам бин хатгузор,
Асп дар ҷавлону нопадӯ савор.
Тир паррон бину нопадӯ камон,
Ҷонҳо пайдову пинҳон ҷони ҷон.
Тирро машкан, ки ин тири шаҳист,
Нест партове, зи шасти оғаҳест.
«Мо рамайта из рамайта» гуфт Ҳақ,
Кори Ҳақ бар корҳо дорад сабақ.
Хашми худ бишкан, ту машкан тирро,
Чашми хашмат хун шуморад ширро.
Бӯса деҳ бар тиру пеши шоҳ бар,
Тири хунолуд аз хуни ту тар.
Он ҷӣ пайдо, оқизу баста-в забун
В-он ҷӣ нопадӯ, ҷунон тунду ҳарун.
Мо шикорем, инчунин доме кирост?
Гӯйи ҷавгонем, ҷавгоне кучост?
Медарад, медӯзад, ин хайёт ку?

Медамад, месӯзад, ин наффот ку?
Соате кофир кунад сиддикро,
Соате зоҳид кунад зиндикро.
З-он ки мухлис дар хатар бошад зи дом,
То зи худ холис нагардад ӯ тамом.
З-он ки дар роҳ асту раҳзан беҳад аст,
Он раҳад, к-ӯ дар амони Эзад аст.
Ойинай холис нагашт ӯ, мухлис аст,
Мурғро нагрифтааст ӯ, муқнис аст.
Чунки мухлас гашт мухлис, бозраст,
Дар мақоми амн рафту бурд даст.
Ҳеч ойина дигар оҳан нашуд,
Ҳеч ноне гандуми хирман нашуд.
Ҳеч ангуре дигар ғӯра нашуд,
Ҳеч мевай пухта бо кӯра нашуд.
Пухта гарду аз тағаййур дур шав,
Рав чу Бурҳони Муҳаққиқ нур шав.
Чун зи худ растӣ, ҳама бурҳон шудӣ,
Чунки банда нест шуд, султон шудӣ.
В-ар аён хоҳӣ, Салоҳуддин намуд,
Дидаҳоро кард бинову гушуд.
Фақрро аз чашму аз симои ӯ
Дид ҳар чашме, ки дорад нури ху.
Шайх фаъъл аст беолат чу Ҳақ,
Бо муридон дода бе гуфте сабақ.
Дил ба дасти ӯ чу муми нарм ром,
Мӯҳри ӯ гаҳ нанг созад, гоҳ ном.
Мӯҳри мумаш ҳокии ангуштарист,
Боз он нақши нигин ҳокии кист?
Ҳокии андешаи он заргар аст,
Силсилаи ҳар ҳалқа андар дигар аст.
Ин садо дар кӯҳи дилҳо бонги кист?
Гаҳ пур аст аз бонг ин кӯҳ, гаҳ тиҳист.
Ҳар кучо ҳаст ӯ, ҳаким аст, устод,
Бонги ӯ з-ин кӯҳи дил холӣ мабод.
Ҳаст кӯҳ, к-ово мусанно мекунад,
Ҳаст кӯҳ, к-овоз садто мекунад.

Меџаҳонад кӯҳ аз он овозу қол
Садҳазорон чашмаи оби зулол.
Чун зи кӯҳ он лутф берун мешавад,
Обҳо дар чашмаҳо хун мешавад.
З-он шаҳаншоҳи ҳумоюннаъл буд,
Ки саросар Тури Сино лаъл буд.
Чон пазируфту хирад аҷзои кӯҳ,
Мо кам аз сангем охир, эй гурӯҳ?
На зи чон як чашма чӯшон мешавад,
На бадан аз сабзпӯшон мешавад.
Не садои бонги муштоқӣ дар ӯ,
Не сафои чуръаи соқӣ дар ӯ.
Ку ҳамиййат то зи теша в-аз каланд,
Инчунин кӯҳро ба кулӣ баркананд?
Бу, ки бар аҷзои ӯ тобад маҳе,
Бу, ки дар вай тоби маҳ ёбад раҳе.
Чун қиёмат кӯҳҳоро барканад,
Пас қиёмат ин карам кай мекунад?
Ин қиёмат з-он қиёмат кай кам аст?
Он қиёмат захму ин чун марҳам аст.
Ҳар кӣ дид ин марҳам, аз захм эмин аст,
Ҳар баде, к-ин ҳусн дид, ӯ мӯҳсин аст.
Эй хунук зиште, ки хубаш шуд ҳариф,
Войи гулрӯйе, ки ҷуфташ шуд ҳариф.
Нони мурда чун ҳарифи чон шавад,
Зинда гардад нону айни он шавад.
Ҳезуми тира ҳарифи нор шуд,
Тирагӣ рафту ҳама анвор шуд.
Дар Намаклон чун хари мурда фитод,
Он хариву мурдагӣ як сӯ ниҳод.
Сибғатуллаҳ ҳаст хумми ранги ху,
Песаҳо якранг гардад андар ӯ.
Чун дар он хум афтаду гӯйиш: «Қум»,
Аз тараб гӯяд: «Манам хум, ло талум».
Он «манам хум» худ «аналҳақ» гуфтан аст,
Ранги оташ дорад, илло оҳан аст.
Ранги оҳан маҳви ранги оташ аст,

З-оташе мелофаду хомушваш аст.
Чун ба сурхӣ гашт ҳамчун зарри кон,
Пас «ананнор» аст лофаш, безабон.
Шуд зи рангу табъи оташ мӯхташам,
Гӯяд ӯ: «Ман оташам, ман оташам».
Оташам ман, гар туро шакк асту зан,
Озмун кун, дастро бар ман бизан.
Оташам ман, бар ту гар шуд муштабех,
Рӯйи худ бар рӯйи ман як дам бинех.
Одамӣ чун нур гирад аз Худо,
Ҳаст масҷуди малоик з-ичтибо.
Низ масҷуди касе, к-ӯ чун малак
Раста бошад ҷонаш аз туғёну шак.
Оташи чӣ? Оҳани чӣ? Лаб бибанд,
Реши ташбеҳи мушаббеҳро маҳанд.
Пой дар дарё манех, кам гӯй аз он,
Бар лаби дарё хамуш кун лабгазон.
Гарчи сад чун ман надорад тоби баҳр,
Лек менашкебам аз ғарқоби баҳр.
Ҷону ақли ман фидои баҳр бод,
Хунбаҳои ақлу ҷон ин баҳр дод.
То ки поям меравад, ронам дар ӯ,
Чун намонад по, чу баттонам дар ӯ.
Беадаб ҳозир зи ғоиб хуштар аст,
Ҳалқа гарчи каж бувад, не бар дар аст?
Эй танолада, ба гирди ҳавз гард,
Пок кай гардад буруни ҳавз мард?
Пок, к-ӯ аз ҳавз маҳҷур уфтод,
ӯ зи покӣ хеш ҳам дур уфтод.
Покии ин ҳавз бепоён бувад,
Покии аҷсоми каммизон бувад.
З-он ки дил ҳавз аст, лекин дар камин
Сӯйи дарё роҳи пинҳон дорад ин.
Покии маҳдуди ту хоҳад мадад
В-арна андар харҷ кам гардад адад.
Об гуфт олдари: «Дар ман шитоб»,
Гуфт олда, ки дорам шарм аз об.

Гуфт об: «Ин шарм бе ман кай равад?
Бе ман ин олуда зойил кай шавад?»
З-об ҳар олуда, к-ӯ пинҳон шавад,
«Ал-ҳаёъу ямнаъу-л-имон» бувад.
Дил зи пояй ҳавзи тан гилнок шуд,
Тан зи оби ҳавзи дилҳо пок шуд.
Гирди пояй ҳавзи дил гард, эй писар!
Ҳон, зи пояй ҳавзи тан мекун ҳазар.
Баҳри тан бар баҳри дил барҳамзанон,
Дар миёншон «барзахун ло ябғиён».
Гар ту бошӣ рост в-ар бошӣ ту каж,
Пештар меғаж, бидав, вопас мағаж.
Пеши шоҳон гар хатар бошад ба чон,
Лек нашкебанд аз ӯ боҳимматон.
Шоҳ чун ширингар аз шаккар бувад,
Ҷон ба ширинӣ равад, хуштар бувад.
Эй маломатгар, саломат мар туро,
Эй саломатҷӯ, «таво воҳи-л-уро».
Ҷони ман кӯра-ст, бо оташ х(в)аш аст,
Кӯраро ин бас ки хонай оташ аст.
Ҳамчу кӯра ишқро сӯзиданест,
Ҳар кӣ ӯ з-ин кӯр бошад, кӯра нест.
Барги бебаргӣ туро чун барг шуд,
Ҷони боқӣ ёфтиву марг шуд.
Чун туро ғам, шодӣ афзудан гирифт,
Равзаи ҷонат гулу савсан гирифт.
Он чӣ хавфи дигарон он амни туст,
Бат қавӣ аз баҳру мурғи хона суст.
Боз девона шудам ман, эй табиб!
Боз савдой шудам ман, эй ҳабиб!
Ҳалқаҳои силсилаи ту зуфунун,
Ҳар яке ҳалқа диҳад дигар чунун.
Доди ҳар ҳалқа фунуне дигар аст,
Пас маро ҳар дам чунуне дигар аст.
Пас фунун бошад чунун, ин шуд масал,
Хоса дар занҷири ин мири аҷал.
Ончунон девонагӣ бигсаст банд,

Ки ҳама девонагон пандам диҳанд.

Омадани дӯстон ба бемористон чиҳати пурсиши Зуннуни Мисрӣ
раҳматуллоҳи алайҳ

Инчунин Зуннуни Мисриро фитод,
К-андар ӯ шӯру ҷунуни нав бизод.
Шӯр чандон шуд, ки то фавқи фалак
Мерасид аз вай ҷигарҳоро намак.
Ҳин, манех ту шӯри худ, эй шӯрахок!
Паҳлуӣи шӯри худовандони пок,
Халқро тоби ҷунуни ӯ набуд.
Оташи ӯ ришқошон мерабуд.
Чунки дар риши авом оташ фитод,
Банд кардандаш, ба зиндоне ниҳод.
Нест имкон вокашидан ин лагом,
Гарчи з-ин раҳ танг меоянд ом.
Дида ин шоҳон зи ома хавфи ҷон,
К-ин гурӯҳ кӯранду шоҳон бенишон.
Чунки ҳукм андар кафи риндон бувад,
Лоҷарам Зуннун дар зиндон бувад.
Яксавора меравад шоҳи азим,
Дар кафи тифлон ҷунин дурри ятим.
Дурри чӣ? Дарё ниҳон дар қатрае,
Офтобе, махфӣ андар заррае.
Офтобе хешро зарра намуд
В-андак-андак рӯйи худро баргушуд.
Ҷумлаи заррот дар вай маҳв шуд,
Олам аз вай маст гашту сахв шуд.
Чун қалам дар дасти ғаддоре бувад,
Бегумон Мансур бар доре бувад.
Чун сафехонрост ин кору киё,
Лозим омад «яқтулуна-л-анбиё».
Анбиёро гуфта қавме роҳгум,
Аз сафаҳ: «Инно татайярно бикум».
Ҷаҳли тарсо бин амон ангехта
З-он Худованде, ки гашт овехта.
Чун ба қавли ӯст маслуби ҷухуд,

Пас мар ӯро амн кай тонад намуд?
Чун дили он шоҳ з-эшон хун бувад,
Исмати «ва анта фийҳим» чун бувад?
Зарри холисрову заргарро хатар
Бошад аз қаллоби хоин бештар.
Юсуфон аз рашки зиштон махфиянд,
К-аз адӯ хубон дар оташ мезиянд.
Юсуфон аз макри ихвон дар чаҳанд,
К-аз ҳасад Юсуф ба гургон медиҳанд.
Аз ҳасад бар Юсуфи Мисрӣ чӣ рафт?
Ин ҳасад андар камин гургест зафт.
Лочарам з-ин гург Яъқуби ҳалим
Дошт бар Юсуф ҳамеша хавфу бим.
Гурги зоҳир гирди Юсуф худ нагашт,
Ин ҳасад дар феъд, аз гургон гузашт.
Заҳм кард ин гург в-аз узри лабиқ,
Омада, к- «инно заҳабно настабиқ».
Садҳазорон гургро ин макр нест,
Оқибат расво шавад ин гург, бист,
З-он ки ҳашри ҳосидон рӯзи газанд
Бегумон бар сурати гургон кунанд.
Ҳашри пурҳирси ҳаси мурдорхор
Сурати ҳуке бувад рӯзи шумор.
Зониёнро ганди андоми ниҳон,
Ҳамрхоронро бувад ганди даҳон.
Ганди махфӣ, к-он ба дилҳо мерасид,
Гашт андар ҳашр маҳсусу паид.
Бешае омад вучуди одамӣ,
Барҳазар шав з-ин вучуд, ар з-он дамӣ.
Дар вучуди мо ҳазорон гургу хук
Солеху носолеху хубу хашук.
Ҳукм он хӯрост, к-ӯ ғолибтар аст,
Чунки зар беш аз мис омад, он зар аст.
Сирате, к-он бар вучудат ғолиб аст,
Ҳам бар он тасвир ҳашрат воҷиб аст.
Соате гурге дарояд дар башар,
Соате Юсуфрухе ҳамчун қамар.

Меравад аз синаҳо дар синаҳо,
Аз раҳи пинҳон салоҳу кинаҳо.
Балки худ аз одамӣ дар гову хар
Меравад доноиву илму ҳунар.
Аспи суксук мешавад раҳвору ром,
Хирс бозӣ мекунад, буз ҳам салом.
Рафт андар саг зи одамён ҳавас,
То шубон шуд ё шикорӣ ё ҳарас.
Дар саги Асҳоб хубӣ з-он вуфуд
Рафт, то чӯёи Аллах гашта буд.
Ҳар замон дар сина навъе сар кунад,
Гоҳ деғу гаҳ малак, гаҳ дому дад.
З-он аҷаб беша, ки ҳар шер огаҳ аст,
То ба доми синаҳо пинҳон раҳ аст.
Дуздие кун аз дарун марҷони чон,
Эй кам аз саг, аз даруни орифон.
Чунки дуздӣ боре он дурри латиф,
Чунки ҳомил мешавӣ, боре шариф.

Фаҳм кардани муридон, ки Зуннун девона нашуд, қосид кардааст
Дӯстон дар қиссаи Зуннун шуданд,
Сӯйи зиндону дар он роёе заданд.
К-ин магар қосид кунад! Ё ҳикматест!
ӯ дар ин дин қиблаеву оятест.
Дур дур аз ақли чун дарёи ӯ,
То чунун бошад сафаҳфармои ӯ.
Ҳошалиллаҳ аз камоли ҷоҳи ӯ,
К-абри беморӣ бишӯшад моҳи ӯ.
ӯ зи шарри ома андар хона шуд,
ӯ зи нанги оқилон девона шуд.
ӯ зи ори ақли кунди танпараст
Қосидан рафтасту девона шудааст.
Ки бибандедам қавӣ в-аз сози гов,
Бар сару пуштам бизан в-инро маков.
То зи захми лахт ёбам ман ҳаёт,
Чун қатил аз гови Мӯсо, эй сиқот!
То зи захми лахти гове х(в)аш шавам,

Ҳамчу куштай гови Мӯсо, каш шавам.
Зинда шуд кушта зи захми думми гов,
Ҳамчу мис аз кимиё шуд зарри сов.
Кушта барчасту бигуфт асрорро,
Вонамуд он зумраи хунхорро.
Гуфт равшан, к-ин ҷамоат куштаанд,
К-ин замон дар хасмиям ошуфтаанд.
Чунки кушта гардад ин ҷисми гарон,
Зинда гардад ҳастии асрордон.
Ҷони ӯ бинад бихишту норро,
Боздонад ҷумлаи асрорро.
Вонамояд хуниёни девро,
Вонамояд доми худъа-в ревро.
Гов куштан ҳаст аз шарти тарик,
То шавад аз захми думмаш ҷон муфиқ.
Гови нафси хешро зудтар бидуш,
То шавад рӯҳи хафӣ зинда-в баҳуш.

Ручӯъ ба ҳикояти Зуннун раҳматуллоҳи алайҳи
Чун расиданд он нуфар наздики ӯ,
Бонг барзад: «Ҳай, киёнед? Итгаку».
Бо адаб гуфтанд: «Мо аз дӯстон,
Баҳри пурсиш омадем ин ҷо ба ҷон.
Чунӣ, эй дарёи ақли зуфунун?
Ин чи бӯхтон аст бар ақлат чунун?
Дуди гулхан кай расад дар офтоб?
Чун шавад анқо шикаста аз ғуроб?
Вомагир аз мо, баён кун ин сухун,
Мо муҳиббонем, бо мо ин макун.
Мар муҳиббонро нашояд дур кард,
Ё ба рӯпӯшу дағал мағрур кард.
Розро андар миён овар, шаҳо!
Рӯ макун дар абри пинҳонӣ маҳо!
Мо муҳиббу содиқу дилхастаем,
Дар ду олам дил ба ту дарбастаем».
Фаҳш оғозиду дашном аз газоф,
Гуфт ӯ девонагона: «Зеву қоф.

Барҷаҳиду санг паррон карду чӯб,
Чумлагӣ бигрехтанд аз бими кӯб.
Қаҳқаҳа хандиду чунбонид сар,
Гуфт: «Боди риши ин ёрон нигар!
Дӯстон бин, ку нишони дӯстон?
Дӯстонро ранҷ бошад ҳамчу чон.
Кай карон гирад зи ранҷи дӯст дӯст?
Ранҷ мағзу дӯстӣ онро чу пӯст.
Не нишони дӯстӣ шуд сарх(в)ашӣ,
Дар балову офату меҳнаткашӣ?
Дӯст ҳамчун зар, бало чун оташ аст,
Зарри холис дар дили оташ х(в)аш аст.

Имтиҳон кардани хоҷаи Луқмон зиракии Луқмонро
Не, ки Луқмонро, ки бандай пок буд,
Рӯзу шаб дар бандагӣ чолок буд.
Хоҷааш медошти дар кор беш?
Бехтараш дидӣ зи фарзандони хеш?
З-он ки Луқмон гарчи бандазод буд,
Хоҷа буду аз ҳаво озод буд.
Гуфт шоҳе шайхро андар сухун:
«Чизе аз бахшиш зи ман дархост кун».
Гуфт: «Эй шаҳ, шарм н-ояд мар туро,
Ки чунин гӯйӣ маро? З-ин бартар о!
Ман ду банда дораму эшон ҳақир,
В-он ду, бар ту ҳокимонанду амир».
Гуфт шаҳ: «Он ду чианд? Он заллат аст?»
Гуфт: «Он як хашму дигар шаҳват аст».
Шоҳ он дон, к-ӯ зи шоҳӣ фориғ аст,
Бемаҳу хуршед, нураш бозиг аст.
Маҳзан он дорад, ки маҳзан зоти ӯст,
Ҳастӣ ӯ дорад, ки бо ҳастӣ адӯст.
Хоҷаи Луқмон ба зоҳир хоҷаваш,
Дар ҳақиқат банда, Луқмон хоҷааш.
Дар чаҳони божгуна з-ин басест,
Дар назаршон гавҳаре кам аз хасест.
Мар биёбонро Мафоза ном шуд,

Ному ранге ақлашонро дом шуд.
Як гурӯхро худ муарриф чома аст,
Дар қабо, гӯянд, к-ӯ аз ома аст.
Як гурӯхро зоҳири солуси зӯҳд,
Нур бояд, то бувад ҷосуси зӯҳд.
Нур бояд, пок аз тақлиду ғавл,
То шиносад мардро бефеълу қавл.
Дарравад дар қалби ӯ аз роҳи ақд,
Нақди ӯ бинад, набошад банди нақд.
Бандагони хоси «аллому-л-ғуюб»,
Дар чаҳони ҷон «ҷавосису-л-қулуб».
Дар даруни дил дарояд чун хаёл,
Пеши ӯ макшуф бошад сирри ҳол.
Дар тани гунчишг чист аз баргу соз,
Ки шавад пӯшида он бар ақли боз?
Он ки воқиф гашт бар асрори хӯ,
Сирри махлуқот чӣ бвад пеши ӯ?
Он ки бар афлок рафтораш бувад,
Бар замин рафтан чӣ душвораш бувад?
Дар кафи Довуд, к-оҳан гашт мум,
Мум чӣ бвад дар кафи ӯ, эй зулум?
Буд Луқмон бандашакле, хоҷае,
Бандагӣ бар зоҳираш дебоҷае.
Чун равад хоҷа ба ҷойи ношинос,
Дар ғуломи хеш пӯшнод либос,
ӯ бипӯшад чомаҳои он ғулом,
Мар ғуломи хешро созад имом.
Дар паяш чун бандагон дар раҳ шавад,
То набояд з-ӯ касе оғаҳ шавад.
Гӯяд: «Эй банда, ту рав, бар садр шин,
Ман бигирам кафш чун бандаи кехин.
Ту дурушти кун, маро дашном дех,
Мар маро ту ҳеч тавқире манех.
Тарки хидмат, хидмати ту доштам,
То ба ғурбат тухми ҳилат коштам».
Хоҷагон ин бандагиҳо кардаанд,
То гумон ояд, ки эшон бандаанд.

Чашмпур буданду сер аз хоҷагӣ,
Корҳоро кардаанд омодагӣ.
В-ин ғуломони ҳаво бар акси он
Хештан бинмуда хоҷай ақлу ҷон.
Ояд аз хоҷа раҳи афгандагӣ,
Н-ояд аз банда ба ғайри бандагӣ.
Пас аз он олам бад-ин олам чунон,
Таъбиятҳо ҳаст баръакс, ин бидон.
Хоҷаи Луқмон аз ин ҳоли ниҳон,
Буд воқиф, дида буд аз вай нишон.
Роз медонисту хуш меронд хар
Аз барои маслиҳат он роҳбар.
Мар варо озод кардӣ аз нахуст,
Лек хушнудии Луқмонро бичуст.
З-он ки Луқмонро мурод ин буд, то
Кас надонад сирри он шеру фато.
Чӣ аҷаб, ки сир зи бад пинҳон кунӣ,
Ин аҷаб, ки сир зи х(в)ад пинҳон кунӣ.
Кор пинҳон кун ту аз чашмони х(в)ад,
То бувад корат салим аз чашми бад.
Хешро таслим кун бар доми музд
В-он гаҳ аз худ бе зи худ чизе бидузд.
Медиханд афюн ба марди захманд,
То ки пайкон аз танаш берун кунанд.
Вақти марг аз ранҷ ӯро медаранд,
ӯ бад-он машғул шуд, ҷон мебаранд.
Чун ба ҳар фикре, ки дил хоҳӣ супурд,
Аз ту чизе дар ниҳон хоҳанд бурд.
Пас бад-он машғул шав, к-он беҳтар аст,
То зи ту чизе барад, к-он кеҳтар аст.
Ҳар чи тасҳиле кунӣ, эй мӯътанӣ,
Медарояд дузд аз он сӯ, к-эминӣ.
Бори бозаргон чу дар об уфтад,
Даст андар колаи беҳтар занад.
Чунки чизе фавт хоҳад шуд дар об,
Тарки камтар гӯйу беҳтарро биёб.

Зоҳир шудани фазлу зиракии Луқмон пеши имтиҳонкунандагон
Ҳар таоме, к-оваридандӣ ба вай,
Кас сӯйи Луқмон фиристодӣ зи пай.
То ки Луқмон даст сӯйи он барад
Қосидан, то хоҷа пасхурдаш х(в)арад.
Суъри ӯ хурдиву шӯр ангехтӣ,
Ҳар таоме, к-ӯ нахӯрдӣ, рехтӣ.
В-ар бихӯрдӣ бедилу беиштиҳо,
Ин бувад пайвандии беинтиҳо.
Харбуза оварда буданд армуғон,
Гуфт: «Рав фарзанд, Луқмонро бихон».
Чун буриду дод ӯро як бурин,
Ҳамчу шаккар хӯрдашу чун ангубин.
Аз хушӣ, ки хӯрд, дод ӯро дувум,
То расид он карчҳо то ҳафдаҳум.
Монд карче, гуфт: «Инро ман х(в)арам,
То чӣ ширин харбузаст ин, бингарам.
ӯ чунин хуш мехурад, к-аз завқи ӯ
Табъҳо шуд муштаҳиву луқмачӯ».
Чун бихӯрд, аз талхияш оташ фурӯхт,
Ҳам забон кард обила, ҳам ҳалқ сӯхт.
Соате беҳуд шуд аз талхии он,
Баъд аз он гуфташ, ки эй ҷону ҷаҳон.
Нӯш чун кардӣ ту чандин захрро?
Лутф чун ангоштӣ ин қаҳрро?
Ин чи сабр аст? Ин сабурӣ аз чӣ рӯст?
Ё магар пеши ту ин ҷонат адӯст?
Чун наёвардӣ ба ҳилат ҳуччате?
Ки маро узрест, бас кун соате.
Гуфт: «Ман аз дасти неъматбахши ту
Хӯрдаам чандон, ки аз шармам дутӯ.
Шармам омад, ки яке талх аз кафат
Ман нанӯшам, эй ту соҳибмаърифат.
Чун ҳама аҷзом аз инъоми ту
Рустаанду ғарқи дона-в доми ту.
Гар зи як талхӣ кунам фарёду дод,
Хок сад раҳ бар сари аҷзом бод.

Лаззати дасти шакарбахшат бидошт,
Андар ин биттих талхӣ кай гузошт?»
Аз муҳаббат талхҳо ширин шавад,
Аз муҳаббат миссҳо заррин шавад.
Аз муҳаббат дурдҳо софӣ шавад,
Аз муҳаббат дардҳо шофӣ шавад.
Аз муҳаббат мурда зинда мекунанд,
Аз муҳаббат шоҳ банда мекунанд.
Ин муҳаббат ҳам натиҷай дониш аст,
Кай газофа бар чунин тахте нишаст?
Дониши ноқис кучо ин ишқ зод?
Ишқ зояд ноқис, аммо бар ҷамод:
Бар ҷамоде ранги матлубе чу дид,
Аз сафире бонги маҳбубе шунид.
;Дониши ноқис надонад фарқро,
Лочарам, хуршед донад барқро.
Чунки малъун хонд ноқисро расул,
Буд дар таъвил нуқсони уқул.
З-он ки ноқистан бувад маҳруми раҳм,
Нест бар марҳум лоиқ лаъну захм.
Нақси ақл аст он ки бадранҷурӣ аст,
Мӯҷиби лаънат, сазои дурӣ аст.
З-он ки такмили хирадҳо дур нест,
Лек такмили бадан мақдур нест.
Куфру фиръавнии ҳар габри баъид
Чумла аз нуқсони ақл омад падид.
Баҳри нуқсони бадан омад фараҷ,
Дар нубӣ ки «мо ала-л-аъмо ҳарач».
Барқ офил бошаду бас бевафо,
Офил аз боқӣ надонӣ, бесафо.
Барқ хандад. Бар кӣ механдад? Бигӯ,
Бар касе, ки дил ниҳад бар нури ӯ.
Нурҳои чарх бубридапай аст,
Он чу лошарқиву лоғарбӣ, кай аст?
Барқро «ху яхтафу-л-абсор» дон,
Нури боқиро ҳама ансор дон.
Бар кафи дарё фарасро рондан,

Номае дар нури барқе хондан.
Аз ҳарисӣ, оқибат нодидан аст,
Бар дилу бар ақли худ хандидан аст.
Оқибатбин аст ақл аз хосият,
Нафс бошад, к-ӯ набинад оқибат.
Ақл, к-ӯ мағлуби нафс, ӯ нафс шуд,
Муштарӣ моти Зуҳал шуд, наҳс шуд.
Ҳам дар ин наҳсе бигардон ин назар,
Дар касе, ки кард наҳсат, дарнигар.
Он назар, ки бингарад ин ҷарру мад,
ӯ зи наҳсӣ сӯйи саъдӣ нақб зад.
З-он ҳаме гардонадат ҳоле ба ҳол,
Зид ба зид пайдокунон дар интиқол.
То ки хавфат зояд аз зотушшимол,
Лаззати зотулямин, «юрчи-р-риҷол».
То дупар бошӣ, ки мурғи якпара,
Оқиз ояд аз паридан, эй сара!
Ё раҳо кун, то наёям дар калом,
Ё бидеҳ дастур, то гӯям тамом.
В-арна ин хоҳӣ, на он, фармон турост,
Кас чӣ донад, мар туро мақсад кучост?
Ҷони Иброҳим бояд, то ба нур
Бинад андар нор фирдавсу қусур.
Поя-поя бар равад бар моҳу х(в)ар,
То бимонад ҳамчу ҳалқа банди дар.
Чун Халил аз осмони ҳафтумин
Бигзарад, ки «ло уҳиббу-л-офилин».
Ин ҷаҳони тан ғалатандоз шуд,
Ҷуз мар онро, к-ӯ зи шаҳват боз шуд.

Татиммаи ҳасади он ҳашам бар он ғуломи хосс
Қиссаи шоҳу амирону ҳасад
Бар ғуломи хосу султони хирад
Дур монд аз ҷарри ҷаррори калом,
Боз бояд гашту кард онро тамом.
Боғбони мулки боиқболу бахт
Чун дарахтеро надонад аз дарахт?

Он дарахтеро, ки талху рад бувад
В-он дарахте, ки якаш ҳафсад бувад.
Кай баробар дорад андар тарбият?
Чун бибинадшон ба чашми оқибат:
К-он дарахтонро ниҳоят чист бар?
Гарчи яксонанд ин дам дар назар.
Шайх, к-ӯ «янзур бинуриллох» шуд,
Аз ниҳоят в-аз нахуст огоҳ шуд.
Чашми охурбин бибаст аз баҳри Ҳақ,
Чашми охирбин гушод андар сабақ.
Он ҳасудон бад дарахтон будаанд,
Талхгавҳар, шӯрбахтон будаанд.
Аз ҳасад чӯшону каф мерехтанд,
Дар ниҳонӣ макр меангехтанд.
То ғуломи хосро гардан зананд,
Беҳи ӯро аз замона баркананд.
Чун шавад фонӣ? Чу қонаш шоҳ буд,
Беҳи ӯ дар исмати Аллоҳ буд.
Шоҳ аз он асрор воқиф омада,
Ҳамчу Бӯбакри рубобӣ тан зада.
Дар тамошои дили бадгавҳарон
Мезадӣ хунбак бар он кӯзагарон.
Макр месозанд қавме ҳиламанд,
То ки шахро дар фуқоъе дар қунанд.
Подшоҳе, бас азиме, бекарон,
Дар фуқоъе кай бигунҷад, эй харон?
Аз барои шоҳ доме дӯхтанд,
Охир ин тадбир аз ӯ омӯхтанд.
Наҳс шогирде, ки бо устои хеш
Ҳамсарӣ оғозаду ояд ба пеш.
Бо кадом устод? Устои чаҳон,
Пеши ӯ яксон хувайдову ниҳон.
Чашми ӯ «янзур бинуриллаҳ» шуда,
Пардаҳои чаҳро хориқ буда.
Аз дили сӯроҳ чун кӯҳнагилем
Пардае бандад ба пеши он ҳаким.
Парда механдад бар ӯ бо сад даҳон,

Ҳар даҳоне гашта ишкофе бар он.
Гӯяд он устод мар шогирдро:
«Эй кам аз саг, нестат бо ман вафо?
Худ маро усто магир, оҳангусил,
Ҳамчу худ шогирд гиру кӯрдил.
Н-аз манат ёрист дар ҷону равон?
Бе манат обе намегардад равон.
Пас дили ман коргоҳи бахти туст,
Чӣ шканӣ ин коргоҳ, эй нодуруст!
Гӯияш пинҳон занам оташзана,
Не ба қалб, аз қалб бошад равзана?
Охир аз равзан бибинад фикри ту,
Дил гувоҳие диҳад з-ин зикри ту.
Гир, дар рӯят намолад аз карам,
Ҳар чӣ гӯӣ, хандаду гӯяд: наъам.
ӯ намехандад зи завқи молишат,
ӯ ҳамехандад ҳар он истолишат.
Пас хидоёро хидоёе шуд ҷазо,
Коса зан, кӯза бихур. Инак сазо.
Гар будӣ бо ту варо хандай ризо,
Садҳазорон гул шукуфтӣ мар туро.
Чун дили ӯ дар ризо орад амал,
Офтобе дон, ки ояд дар ҳамал.
З-ӯ бихандад ҳам наҳору ҳам баҳор,
Дарҳам омезад шукуфа-в сабззор.
Садҳазорон булбулу қумрӣ наво
Афгананд андар ҷаҳони бенаво.
Чунки барги рӯҳи худ зарду сиёх
Мебибинӣ, чун надонӣ хашми шоҳ?
Офтоби шоҳ дар бурҷи итоб
Мекунад рӯҳо сияҳ ҳамчун Кӣтоб.
Он Уторидро варақҳо ҷони мост,
Он сапедӣ в-он сияҳ мизони мост.
Боз маншуре нависад сурху сабз,
То раҳанд арвоҳ аз савдову аҷз.
Сурху сабз афтод насхи навбаҳор,
Чун хати қавсу қузаҳ дар эътибор.

Акси таъзими пайгоми Сулаймон дар дили Балқис, аз сурати ҳақири худхуд
Раҳмати садгӯ бар он Балқис бод,
Ки Худояш ақли садмарда бидод.
Худхуде нома биёварду нишон
Аз Сулаймон, чанд ҳарфе бо баён.
Хонд ӯ он нуктаҳои бошумул,
Бо ҳақорат нангарид андар расул.
Ҷисм худхуд диду ҷон анқо-ш дид,
Ҳис чу каффе диду дил дарё-ш дид.
Ақли боҳис з-ин тилисмооти дуранг
Чун Муҳаммад бо абӯҷаҳлон ба ҷанг.
Кофирон диданд Аҳмадро башар,
Чун надиданд аз вай «иншаққа-л-қамар».
Хок зан дар дидаи ҳисбини хеш,
Дидаи ҳис душмани ақл асту кеш.
Дидаи ҳисро Худо аъмо-ш хонд,
Бутпарасташ гуфту зидди мо-ш хонд.
З-он ки ӯ каф диду дарёро надид,
З-он ки ҳоли диду фардору надид.
Хоҷаи фардову ҳоли пеши ӯ,
ӯ намебинад зи ганҷе ҷуз тасу.
Заррае з-он офтоб орад паём,
Офтоб он зарраро гардад ғулом.
Қатрае, к-аз баҳри ваҳдат шуд сафир,
Ҳафт баҳр он қатраро бошад асир.
Гар кафи хоке шавад чолоки ӯ,
Пеши хокаш сар ниҳад афлоки ӯ.
Хоки Одам чунки шуд чолоки Ҳақ,
Пеши хокаш сар ниҳад амлоки Ҳақ.
«Ас-самоъу-ншаққат», охир аз чӣ буд?
Аз яке чашме, ки хокие гушуд.
Хок аз дурдӣ нишинад зери об,
Хок бин, к-аз арш бигзашт аз шитоб.
Он латофат, пас бидон, к-аз об нест,
Ҷуз атои мубдеъи ваҳҳоб нест.
Гар кунад суфлӣ ҳавову норро

В-ар зи гул ӯ бигзаронад хорро.
Ҳоким асту «яфъалуллаҳ мояшо»,
К-ӯ зи айни дард ангезад даво.
Гар ҳавову норро суфлӣ кунад,
Тирагиву дурдиву сиқлӣ кунад.
В-ар замини обро улвӣ кунад,
Роҳи гардунро ба по матвӣ кунад.
Пас яқин шуд, ки «туъиззу ман ташо»,
Хокиеро гуфт: «Парҳо баргушо».
Оташеро гуфт: «Рав, Иблис шав,
Зери ҳафтум хок бо талбис шав.
Одами хокӣ, бирав ту бар суҳо,
Эй Билиси оташӣ, рав то саро!
Чор табъу иллоти увло наям,
Дар тасарруф доимо ман боқиям.
Кори ман беиллат асту мустақим,
Ҳаст тақдирам на иллат, эй сақим!
Одати худро бигардонам ба вақт,
Ин ғубор аз пеш биншоном ба вақт.
Баҳрро гӯям, ки ҳин, пурнор шав,
Гӯям оташро: «Бирав гулзор шав».
Кӯхро гӯям: «Сабук шав ҳамчу пашм»,
Чархро гӯям: «Фурӯ дар пеши чашм».
Гӯям: «Эй хуршед, мақрун шав ба моҳ,
Ҳар дуру созам чу ду абри сиёҳ».
Чашмаи хуршедро созем хушк,
Чашмаи хунро ба фан созем мушк.
Офтобу маҳ чу ду гови сиёҳ,
Юғ бар гардан бибандадшон Илоҳ.

Инкори фалсафӣ бар қироати «ин асбаҳа моъу кум ғавран»
Муқриё мехонд аз рӯйи китоб:
«Моъукум ғавран». Зи чашма бандам об.
Обро дар ғаврҳо пинҳон кунам,
Чашмаҳоро хушку хушкитон кунам.
Обро дар чашма кӣ орад дигар
Чуз мани бемисли бофазлу хатар?

Фалсафии мантиқийи мустаҳон
Мегузашт аз сӯйи мактаб он замон.
Чунки бишнид оят, ӯ аз нописанд,
Гуфт: «Орем обро мо бо каланд,
Мо ба захми белу тезии табар,
Обро орем аз пастӣ забар».
Шаб бихуфту дид ӯ як шермард,
Зад тапонча, ҳар ду чашмаш кӯр кард.
Гуфт: «3-ин ду чашмаи чашм, эй шақӣ!
Бо табар нуре барор, ар содиқӣ».
Рӯз барчасту ду чашми кӯр дид,
Нури фойиз аз ду чашмаш нопадид.
Гар бинолидиву мустағфир шудӣ,
Нури рафта аз карам зоҳир шудӣ.
Лек истиғфор ҳам дар даст нест,
Завқи тавба нуқли ҳар сармаст нест.
Зиштии аъмолу шумии чухуд,
Роҳи тавба бар дили ӯ баста буд.
Дил ба сахтӣ ҳамчу рӯйи санг гашт,
Чун шикофад тавба онро баҳри кашт?
Чун Шуъайбе ку, ки то ӯ аз дуъо
Баҳри куштан хок созад кӯхро?
Аз ниёзу эътиқоди он халил,
Гашт мумкин амри саъбу мустаҳил.
Ё ба дарюзай муқавқис аз расул,
Санглохе мазрае шуд бо усул.
Ҳамчунин баръакс он инкори мард,
Мис кунад заррову сулҳеро набард.
Каҳрабои масх омад ин дағо,
Хоки қобилро кунад сангу ҳасо.
Мар дилеро сачда ҳам дастур нест,
Музди раҳмат қисми ҳар муздур нест.
Ҳин, ба пушти он макун чурму гуноҳ,
Ки кунам тавба, дароям дар паноҳ.
Мебибояд тобу обе тавбаро,
Шарт шуд барқу саҳобе тавбаро.
Оташу обе бибояд меваро,

Вочиб ояд абру барқ ин шеваро.
То набошад барқи дил в-абри ду чашм,
Кай нашинад оташи таҳдиду хашм?
Кай бирӯяд сабзаи завқи висол?
Кай бичӯшад чашмаҳо з-оби зулол?
Кай гулистон роз гӯяд бо чаман?
Кай бунафша аҳд баъдад бо саман?
Кай чиноре каф гушояд дар дуъо?
Кай дарахте сар фишонад дар ҳаво?
Кай шукуфа остини пурнисор
Барфишондан гирад айёми баҳор?
Кай фурӯзад доларо рух ҳамчу хун?
Кай гул аз киса барорад зар бурун?
Кай биёяд булбулу гул бӯ кунад?
Кай чу толиб фохта ку-ку кунад?
Кай бигӯяд лаклак он «лак, лак» ба ҷон?
«Лак» чӣ бошад? Мулки туст, эй мустаъон!
Кай намояд хок асрори замир?
Кай шавад беосмон бустон мунир?
Аз кучо овардаанд он хуллаҳо,
Мин каримин, мин раҳимин, куллаҳо!
Он латофатҳо нишони шоҳидест,
Он нишони пойи марди обидест.
Он шавад шод аз нишон, к-ӯ дида шоҳ,
Чун надид ӯро набошад интибоҳ.
Рӯҳи он кас, к-ӯ ба ҳангоми аласт
Дид рабби хешу шуд бехешу маст.
ӯ шиносад бӯйи май, к-ӯ май бихвард,
Чун нахӯрд ӯ май, чӣ донад бӯй кард?
З-он ки ҳикмат ҳамчу ноқай зола аст,
Ҳамчу даллола шаҳонро дола аст.
Ту бибинӣ хоб – дар як хушлиқо,
К-ӯ диҳад ваъда-в нишоне мар туро.
Ки муроди ту шавад в-инак нишон,
Ки ба пеш ояд туро фардо фалон.
Як нишоне он ки ӯ бошад савор,
Як нишоне, ки туро гирад канор.

Як нишоне, ки бихандад пеши ту,
Як нишон, ки даст бандад пеши ту.
Як нишоне он ки ин хоб аз ҳавас
Чун шавад фардо, нагӯйӣ пеши кас.
З-он нишон ҳам Заққариёро бигуфт,
Ки наёӣ то се рӯз асло ба гуфт.
То се шаб хомуш кун аз неку бадат,
Ин нишон бошад, ки Яҳё оядат.
Дам мазан се рӯз андар гуфтугӯ,
К-ин сукут аст ояти мақсуди ту.
Ҳин, маёвар ин нишонро ту ба гуфт
В-ин суханро дор андар дил ниҳуфт.
Ин нишонҳо гӯядаш ҳамчун шакар,
Ин чӣ бошад? Сад нишони дигар.
Ин нишони он бувад, к-он мулку ҷоҳ,
Ки ҳамечӯйӣ, биёбӣ аз Илоҳ.
Он ки мегирӣ ба шабҳои дароз,
В-он ки месӯзӣ саҳаргаҳ дар ниёз.
Он ки бе он рӯзи ту торик шуд,
Ҳамчу дуке гарданат борик шуд.
В-он чӣ додӣ ҳар чӣ дорӣ дар закот,
Чун закоти покбозон рахтхот.
Рахтҳо додӣ хобу ранги рӯ,
Сар фидо кардӣ гаштӣ ҳамчу мӯ.
Чанд дар оташ нишастӣ ҳамчу уд,
Чанд пеши теғ рафтӣ ҳамчу хӯд.
З-ин чунин бечорагиҳо сад ҳазор,
Хӯйи ушшоқ асту н-ояд дар шумор.
Чунки шаб ин хоб дидӣ рӯз шуд,
Аз умедаш рӯзи ту пирӯз шуд.
Чашм гардон кардаӣ бар чапу рост,
К-он нишону он аломатҳо кучост?
Бар мисоли барг меларзӣ, ки вой,
Гар равад рӯзу нишон н-ояд ба ҷой.
Медавӣ дар кӯю бозору саро,
Чун касе, к-ӯ гум кунад гӯсоларо.
«Ҳоҷа, хайр аст, ин даводав чистат?»

Гумшуда ин чо кӣ дорӣ? Кистат?»
Гӯияш: «Хайр аст, лекин хайри ман,
Кас нашояд, ки бидонад ғайри ман.
Гар бигӯям, нак нишонам фавт шуд,
Чун нишон шуд фавт, вақти мавт шуд».
Бингарӣ дар рӯйи ҳар марди савор,
Гӯядат: «Мангар маро девонавор».
Гӯияш: «Ман соҳибе гум кардаам,
Рӯ ба чувтучӯйи ӯ овардаам.
Давлатат поянда бодо, эй савор,
Раҳм кун бар ошиқон, маъзур дор».
Чун талаб кардӣ ба ҷид, омад назар,
Ҷид хато накнад, чунин омад хабар.
Ногаҳон омад саворе некбахт,
Пас гирифт андар канорат сахт-сахт.
Ту шудӣ беҳушу афтодӣ ба тоқ,
Беҳабар гуфт: «Ин-т солусу нифоқ.
ӯ чӣ мебинад? Дар ӯ ин шӯр чист?»
ӯ надонад, к-он нишони васли кист?
Ин нишон дар ҳаққи ӯ бошад, ки дид,
Он дигарро кай нишон ояд падида?
Ҳар замон, к-аз вай нишоне мерасид,
Шахсро ҷоне ба ҷоне мерасид.
Моҳии бечораро пеш омад об,
Ин нишонҳо «тилка оёту-л-китоб».
Пас нишониҳо, ки андар анбиёст,
Хос он ҷонро бувад, к-ӯ ошноост.
Ин сухан ноқис бимонду беқарор,
Дил надорам, бедилам, маъзур дор.
Зарраҳоро кай тавонад кас шумурд?
Хоса он к-ӯ ишқ аз вай ақл бурд.
Мешуморам баргҳои боғро,
Мешуморам бонги кабку зоғро.
Дар шумор андарнаёяд, лек ман
Мешуморам баҳри рушди мумтаҳан.
Наҳси Кайвон ё ки саъди Муштарӣ
Н-ояд андар ҳаср, гарчи бишмарӣ.

Лек ҳам баъзе аз ин ҳар ду асар
Шарҳ бояд кард, яъне нафъу зар.
То шавад маълум осори қазо
Шаммае мар аҳли саъду наҳсро.
Толеъи он кас, ки бошад Муштарӣ
Шод гардад аз нишоту сарварӣ.
В-он киро толеъ Зуҳал, аз ҳар шурур
Эҳтиёташ лозим ояд дар умур.
Гар нагӯям он Зуҳал истораро,
З-оташаш сӯзад мар он бечораро.
«Узкуруллаҳ» шоҳи мо дастур дод,
Андар оташ дид моро, нур дод.
Гуфт: «Агарчи покам аз зикри шумо,
Нест лоиқ мар маро тасвирҳо.
Лек ҳаргиз масти тасвиру хаёл,
Дарнаёбад зоти моро бемисол».
Зикри ҷисмона хаёли ноқис аст,
Васфи шоҳона аз онҳо холис аст.
Шоҳро гӯяд касе: «Чулоҳ нест?»
Ин чӣ мадҳ аст? Ин магар огоҳ нест?

Инкор кардани Мӯсо алайҳиссалом бар муноҷоти шубон
Дид Мӯсо як шубонеро ба роҳ,
К-ӯ ҳамегуфт: «Эй Худову эй Илоҳ!
Ту кучой, то шавам ман чокарат,
Чоруқат дӯзам, кунам шона сарат.
Ҷомаат шӯям, шапушҳоят кушам,
Шир пешат оварам, эй мӯхташам!
Дастакат бўсам, бимолам поякат,
Вақти хоб ояд, бирӯбам чоякат.
Эй фидои ту ҳама бузҳои ман,
Эй ба ёдат ҳай-ҳаю ҳайҳои ман».
Ин намат беҳуда мегуфт он шубон,
Гуфт Мӯсо: «Бо кӣ аст ин, эй фалон?»
Гуфт: «Бо он кас, ки моро офарид,
Ин замини чарх аз ӯ омад падида».
Гуфт Мӯсо: «Ҳой, бас мудбир шудӣ,

Худ мусулмон ношуда, кофир шудӣ.
Ин чӣ жож аст? Ин чӣ куфр асту фушор?
Пунбае андар даҳони худ фашор.
Ганди куфри ту чаҳонро ганда кард,
Куфри ту дунёи динро жанда кард.
Чоруқу потоба лоиқ мар турост,
Офтоберо чунинҳо кай равост?
Гар набандӣ з-ин сухан ту ҳалқро,
Оташе ояд, бисӯзад халқро».
Оташе гар н-омадааст, ин дуд чист?
Чон сияҳ гашта, равон мардуд чист?
Гар ҳамедонӣ, ки Яздон довар аст,
Жожу густохий туро чун бовар аст?
Дӯстии бехирад худ душманист,
Ҳақ таъоло з-ин чунин хидмат ғанист.
Бо кӣ мегӯйӣ ту ин? Бо амму хол?
Чисму ҳоҷат дар сифоти зулҷалол?!
Шир ӯ нӯшад, ки дар нашву намошт,
Чоруқ ӯ пӯшад, ки ӯ мӯҳточи пост.
В-аз барои банда-ш аст ин гуфтугӯ,
Он ки Ҳақ гуфт: «ӯ ман асту ман худ ӯ».
Он ки гуфт: «Иннӣ маризту лам таъуд,
Ман шудам ранҷур, ӯ танҳо нашуд».
Он ки бе «ясмаъ» ва бе «юбсир» шудааст,
Дар ҳақи он банда ин ҳам беҳудааст.
Беадаб гуфтан сухан бо хоси Ҳақ,
Дил бимирунад, сияҳ дорад варақ.
Гар ту мардеро бихонӣ Фотима,
Гарчи як чинсанд марду зан ҳама.
Қасди хуни ту кунад то мумкин аст,
Гарчи хушхӯву ҳалиму сокин аст.
Фотима мадҳ аст дар ҳаққи занон,
Мардро гӯйӣ, бувад захми синон.
Дасту по дар ҳаққи мо истоиш аст,
Дар ҳақи покии Ҳақ олоиш аст.
«Лам ялид лам юлад» ӯро лоиқ аст,
Волиду мавлудро ӯ холиқ аст.

Ҳар чӣ ҷисм омад, валодат васфи ӯст,
Ҳар чӣ мавлуд аст, ӯ з-ин сӯй ҷуст.
З-он ки аз кавну фасод асту маҳин,
Ҳодис асту мӯҳдисе хоҳад яқин.
Гуфт: «Эй Мӯсо, даҳонам дӯхтӣ,
Аз пушаймонӣ ту ҷонам сӯхтӣ».
Ҷомаро бидриду оҳе кард тафт,
Сар ниҳон андар биёбону бирафт.

Итоб кардани Ҳақ таъоло Мӯсоро алайҳиссалом аз баҳри шубон
Ваҳй омад сӯйи Мӯсо аз Худо:
«Бандаи моро зи мо кардӣ ҷудо.
Ту барои васл кардан омадӣ,
Ё барои фасл кардан омадӣ?
То тавонӣ по манеҳ андар фироқ,
«Абғазу-л-ашёи инди ат-ғалоқ».
Ҳар касеро сирате бинҳодаам,
Ҳар касеро истилоҳе додаам.
Дар ҳақи ӯ мадҳу дар ҳаққи ту зам,
Дар ҳақи ӯ шаҳду дар ҳаққи ту сам.
Мо барӣ аз поку нопокӣ ҳама,
Аз гаронҷониву чолокӣ ҳама.
Ман накардам амр, то суде кунам,
Балки то бар бандагон ҷуде кунам.
Ҳиндувонро истилоҳи ҳинд мадҳ,
Синдиёнро истилоҳи синд мадҳ.
Ман нагардам пок аз тасбеҳашон,
Пок ҳам эшон шаванду дурфишон.
Мо забонро нангарему қолро,
Мо равонро бингарему ҳолро.
Нозирӣ қалбем, агар хошеъ бувад,
Гарчи гуфти лафзи нохозеъ равад».
З-он ки дил ҷавҳар бувад, гуфтан араз,
Пас туфайл омад араз, ҷавҳар ғараз.
Чанд аз ин алфозу измору маҷоз?
Сӯз хоҳам сӯз, бо он сӯз соз.
Оташе аз ишқ дар ҷон барфурӯз,

Сар ба сар фикру иборатро бисӯз.
Мӯсиё, одобдонон дигаранд,
Сӯхтачону равонон дигаранд.
Ошиқонро ҳар нафас сӯзиданист,
Бар деҳи вайрон хирочу ушр нест.
Гар хато гӯяд, варо хотӣ мағӯ,
Гар бувад пурхун шаҳид, ўро машӯ.
Хун шаҳидонро зи об авлотар аст,
Ин хато аз сад савоб авлотар аст.
Дар даруни Каъба расми қибла нест,
Чӣ ғам, ар ғаввосро почила нест.
Ту зи сармастон қаловузӣ маҷӯ,
Ҷомачоконро чӣ фармой руфӯ?
Миллати ишқ аз ҳама динҳо ҷудост,
Ошиқонро миллату мазҳаб Худост.
Лаъро гар мӯҳр набвад, бок нест,
Ишқ дар дарёи ғам ғамнок нест.

Ваҳй омадан Мӯсоро алайҳиссалом дар узри он шубон
Баъд аз он дар сирри Мӯсо Ҳақ ниҳуфт,
Розҳое гуфт, к-он н-ояд ба гуфт.
Бар дили Мӯсо суханҳо рехтанд,
Дидану гуфтан ба ҳам омехтанд.
Чанд беҳуд гашту чанд омад ба х(в)ад,
Чанд паррид аз азал сӯйи абад.
Баъд аз ин гар шарҳ гӯям, аблаҳист,
З-он ки шарҳи ин варои оғаҳист.
В-ар бигӯям, ақлҳоро барканад
В-ар нависам, бас қаламҳо бишканад.
Чунки Мӯсо ин итоб аз Ҳақ шунид,
Дар биёбон дар пайи чӯпон давид.
Бар нишони пойи он саргашта ронд,
Гард аз паррай биёбон барфишонд.
Гоми пойи мардуми шӯрида х(в)ад
Ҳам зи гоми дигарон пайдо бувад.
Як қадам чун рух зи боло то нишеб,
Як қадам чун пил рафта бар вуреб.

Гоҳ чун мавҷе барафрозон алам,
Гоҳ чун моҳӣ равона бар шикам.
Гоҳ бар хоке набишта ҳоли х(в)ад,
Ҳамчу раммоле, ки рамле барзанад.
Оқибат дарёфт ўрову бидид,
Гуфт: «Мужда деҳ, ки дастуре расид:
Ҳеч одобеву тартибе маҷӯ,
Ҳар чӣ меҳоҳад дили тангат, бигӯ.
Куфри ту дин асту динат нури қон,
Эминӣ в-аз ту ҷаҳоне дар амон.
Эй муъофи яфъалуллаҳ мояшо,
Бемуҳобо рав, забонро баргушо».
Гуфт: «Эй Мӯсо, аз он бигзаштаам,
Ман кунун дар ҳуни дил оғаштаам.
Ман зи сидрай мунтаҳо бигзаштаам,
Садҳазоронсола з-он сӯ рафтаам.
Тозиёна барзадӣ, аспам бигашт,
Гунбаде карду зи гардун баргузашт.
Маҳрами носути мо лоҳут бод,
Офарин бар дасту бар бозут бод.
Ҳоли ман акнун бурун аз гуфтан аст,
Ин чӣ мегӯям, на аҳволи ман аст».
Нақш мебинӣ, ки дар ойинаест,
Нақши туст он, нақши он ойина нест.
Дам, ки марди нойӣ андар ной кард,
Дархури ной аст, на дархурди мард.
Ҳону ҳон, гар ҳамд гӯйӣ, гар сипос,
Ҳамчу нофарҷоми он чӯпон шинос.
Ҳамди ту нисбат бад-он гар беҳтар аст,
Лек он нисбат ба Ҳақ ҳам абтар аст.
Чанд гӯйӣ, чун ғито бардоштанд,
К-ин набудааст, он ки мепиндоштанд.
Ин қабули зикри ту аз раҳмат аст,
Чун намози мустаҳоза рухсат аст.
Бо намози ў биёлудааст хун,
Зикри ту олудаи ташбеҳу чун.
Хун палид асту ба обе меравад,

Лек ботинро наҷосатҳо бувад.
К-он ба ғайри оби лутфи кирдгор
Кам нагардад аз даруни мардикор.
Дар сучудат кош рӯ гардоние,
Маънии «субҳона раббӣ» доние.
К-эй сучудам чун вучудам носазо,
Мар бадиरो ту накӯӣ деҳ чазо.
Ин замин аз ҳилми Ҳақ дорад асар,
То наҷосат бурду гулҳо дод бар.
То бишӯшад ӯ палидиҳои мо,
Дар иваз баррӯяд аз вай ғунчаҳо.
Пас чу кофир дид, к-ӯ дар доду чуд
Камтару бемоятар аз хок буд.
Аз вучуди ӯ гулу мева наруст,
Чуз фасоди чумла покиҳо начуст.
Гуфт: «Вопас рафтаам ман дар заҳоб,
Ҳасрато! «Ё лайтани кунту туроб».
Кош аз хоке сафар нағзидаме,
Ҳамчу хоке донае мечидаме.
Чун сафар кардам, маро роҳ озмуд,
З-ин сафар кардан раҳовардам чӣ буд?»
З-он ҳама майлаш сӯи хок аст, к-ӯ
Дар сафар суде набинад пеши рӯ.
Рӯӣ вопас карданаш, он ҳирсу оз,
Рӯӣ дар раҳ карданаш, сидқу ниёз.
Ҳар гиёро, к-аш бувад майли уло,
Дар мазид асту ҳаёту дар намо.
Чунки гардонид сар сӯи замин,
Дар камиву хушқиву нақсу ғабин.
Майли рӯҳат чун сӯи боло бувад,
Дар тазоюд марҷаъат он ҷо бувад.
В-ар нигунсорӣ, сарат сӯи замин,
Офилий. «Ҳақ ло юҳиббу-л-офилин».

Пурсидани Мӯсо аз Ҳақ сирри ғалабаи золимонро
Гуфт Мӯсо: «Эй карими корсоз,
Эй ки як дам зикри ту умри дароз.

Нақши каж-маж дидам андар обу гил,
Чун малоик эътирозе кард дил,
Ки чӣ мақсуд аст нақше сохтан?
В-андар ӯ тухми фасод андохтан.
Оташи зулму фасод афрӯхтан,
Масҷиду сачдақунонро сӯхтан.
Мояи хунобаву зардобаро,
Чӯш додан аз барои лобаро
Ман яқин донам, ки айна ҳикмат аст,
Лек мақсудам аёну рӯъят аст.
Он яқин мегӯядам хомӯш кун,
Ҳирси рӯъят гӯядам на, чӯш кун.
Мар малоикро намудӣ сирри хеш,
К-ин чунин нӯше ҳамеарзад ба неш.
Арза кардӣ нури Одамро аён,
Бар малоик гашт мушкилҳо баён.
Ҳашри ту гӯяд, ки сирри марг чист,
Меваҳо гӯянд сирри барг чист.
Сирри хуну нутфа ҳисси одамист,
Собиқи ҳар бешиё охир камист.
Лавҳро аввал бишӯяд бевоқуф,
Он гаҳе бар вай нависад ӯ хуруф.
Хун қунад дилрову ашки мустаҳон,
Барнависад бар вай асрор он гаҳон.
Вақти шустан лавҳро бояд шинохт,
Ки мар онро дафтаре хоҳанд сохт.
Чун асоси хонае меафгананд,
Аввалин бунёдро бармекананд,
Гил бароранд аввал аз қаъри замин,
То ба охир баркашӣ моъи маъин.
Аз ҳаҷомат кӯдакон гирянд зор,
Ки намедонанд эшон сирри кор.
Мард худ зар медиҳад ҳаҷҷомро,
Менавозад неши хуношомро,
Медавад ҳаммол зӣ бори гарон,
Мерабояд борро аз дигарон.
Чанги ҳаммолон барои бор бин,

Инчунин аст ичтиҳоди кор, бин.
Чун гарониҳо асоси роҳат аст,
Талхҳо ҳам пешвои неъмат аст.
«Хуффати-л-чанна бимақруҳотино,
Хуффати-н-нирону мин шаҳвотино».
Тухммойай оташат шохи тар аст,
Сӯхтай оташ қарини Кавсар аст.
Ҳар кӣ дар зиндон қарини меҳнатест,
Он ҷазои луқмаеву шаҳватест.
Ҳар кӣ дар қасре қарини давлатест,
Он ҷазои корзору меҳнатест.
Ҳар киро дидӣ ба зарру сим фард,
Дон, ки андар касб кардан сабр кард.
Бесабаб бинад, чу дида шуд гузор,
Ту ки дар ҳисси, сабабро гӯш дор.
Он ки берун аз табоеъ ҷони ўст,
Мансаби харқи сабабҳо они ўст.
Бесабаб бинад на аз обу гиё,
Чашм чашмай мӯъҷизоти анбиё.
Ин сабаб ҳамчун табиб асту алил,
Ин сабаб ҳамчун чароғ асту фатил,
Шабчароғатро фатили нав битоб,
Пок дон з-инҳо чароғи офтоб.
Рав ту қаҳил соз баҳри сақфи хон,
Сақфи гардунро зи қаҳил пок дон.
Аҳ, ки чун дилдори мо ғамсӯз шуд,
Хилвати шаб даргузашту рӯз шуд.
Ҷуз ба шаб чилва набошад мохро,
Ҷуз ба дарди дил маҷӯ дилхохро.
Тарки Исо карда хар парвардаӣ,
Лочарам чун хар буруни пардаӣ.
Толеъи Исост илму маърифат,
Толеъи хар нест, эй ту харсифат.
Нолаи хар бишнави, раҳм оядат,
Пас надонӣ хар харӣ фармоядат.
Раҳм бар Исо куну бар хар макун,
Табъро бар ақли худ сарвар макун.

Табъро ҳил, то бигиряд зор-зор,
Ту аз ӯ бистону воми ҷон гузор.
Солҳо харбанда будӣ, бас бувад,
З-он ки харбанда зи хар вопас бувад.
З- «аххиру ҳунна» муродаш нафси туст,
К-ӯ ба охир бояду ақлаш нахуст.
Ҳам мизочи хар шудааст ин ақли паст,
Фикраш ин ки чун алаф орам ба даст?
Он хари Исо мизочи дил гирифт,
Дар мақоми оқилон манзил гирифт.
З-он ки ғолиб ақл буду хар заиф
Аз савори зафт гардад хар наҳиф.
В-аз заифӣ ақли ту, эй харбаҳо!
Ин хари пажмурда гаштаст аждаҳо.
Гар зи Исо гаштай ранчурдил,
Ҳам аз ӯ сикҳат расад, ӯро маҳил.
Чунӣ, эй Исои исодам, зи ранч?
Ки набуд андар ҷаҳон бе мор ганҷ.
Чунӣ, эй Исо, зи дидори ҷухуд?
Чунӣ, эй Юсуф, зи маккору ҳасуд?
Ту шабу рӯз аз пайи ин қавми ғумр
Чун шабу рӯзи мададбахшои умр.
Чунӣ аз сафроиёни беҳунар?
Чӣ ҳунар зояд зи сафро? Дарди сар.
Ту ҳамон кун, ки кунад хуршеди Шарқ,
Мо нифоқу ҳилаву дуздиву зарқ.
Ту асал, мо сирка дар дунёву дин,
Дафъи ин сафро бувад сиркангубин.
Сирка афзудем мо қавми заҳир,
Ту асал бифзо, карамро вомагир.
Ин сазид аз мо, чунон омад зи мо,
Рег андар чашм чӣ-фзояд? Амо.
Он сазад аз ту аё кӯҳли азиз,
Ки биёбад аз ту ҳар ночиз чиз.
З-оташи ин золимонат дил кабоб,
Аз ту ҷумла «ихди қавмӣ» буд хитоб.
Кони удӣ, дар ту гар оташ зананд

Ин чаҳон аз атру райҳон огананд.
Ту на он удӣ, к-аз оташ кам шавад,
Ту на он рӯҳӣ, к-асири ғам шавад.
Уд сӯзад, кони уд аз сӯз дур,
Бод кай ҳамла барад бар асли нур.
Эй зи ту мар осмонҳоро сафо,
Эй чафои ту накӯтар аз вафо.
З-он ки аз оқил чафое гар равад,
Аз вафои чоҳилон он беҳ бувад.
Гуфт пайғамбар: «Адоват аз хирад
Беҳтар аз меҳре, ки аз чоҳил расад».

Ранҷонидани амире хуфтаеро, ки мор дар даҳонаш рафта буд
Оқиле бар асп меомад савор,
Дар даҳони хуфтае мерафт мор.
Он савор онро бидиду мешитофт,
То рамонад морро, фурсат наёфт.
Чунки аз ақлаш фаровон буд мадад,
Чанд даббусе қавӣ бар хуфта зад.
Бурд ӯро захми он даббуси саҳт
З-ӯ гурезон, то ба зери як дарахт.
Себи пӯсида басте буд рехта,
Гуфт: «Аз ин хур, эй ба дард овехта!»
Себ чандон мар варо дархурд дод,
К-аз даҳонаш боз берун мефитод.
Бонг мезад, к-эй амир, охир чаро,
Қасди ман кардӣ ту ноида чафо?
Гар туро з-асл аст бо чонам ситез,
Теғ зан, якборагӣ чонам бирез.
Шум соат, ки шудам бар ту падид,
Эй хунук онро, ки рӯйи ту надид.
Бечинойт, бегунаҳ, бе бешу кам,
Мулҳидон чоиз надоранд ин ситам.
Меҷаҳад хун аз даҳонам бо сухун,
Эй Худо, охир мукофоташ ту кун».
Ҳар замон мегуфт ӯ нафрини нав,
ӯ-ш мезад, к-андар ин саҳро бидав!

Заҳми даббусу савори ҳамчу бод,
Медавиду боз дар рав мефитод.
Мумталиву хобноку суст буд,
Пову рӯяш садҳазорон захм шуд.
То шабонгаҳ мекашиду мегушод,
То зи сафро қай шудан бар вай фитод.
З-ӯ баромад хурдаҳо зишту накӯ,
Мор бо он хурда берун ҷаст аз ӯ.
Чун бидид аз худ бурун он морро,
Сачда овард он накӯкирдорро.
Саҳми он мори сиёҳи зишти зафт
Чун бидид, он дардҳо аз вай бирафт.
Гуфт: «Худ ту Ҷабраили раҳматӣ?
Ё худой, ки валии неъматӣ?
Эй муборак соате, ки дидиям,
Мурда будам, ҷони нав бахшидиям.
Ту маро ҷӯён мисоли модарон,
Ман гурезон аз ту монанди харон.
Хар гурезад аз худованд аз харӣ,
Соҳибаш дар пай зи некӯгаҳварӣ.
Н-аз пайи суду зиён мечӯядаш,
Лек то гургаш надаррад ё дадаш.
Эй хунук онро, ки бинад рӯйи ту,
Ё дарафтад ногаҳон дар кӯйи ту.
Эй равони пок бистуда туро,
Чанд гуфтам жожу беҳуда туро.
Эй Худованду шаҳаншоҳу амир!
Ман нагуфтам; ҷаҳли ман гуфт; он магир.
Шаммае з-ин ҳол агар донистаме,
Гуфтани беҳуда қай тонистаме?
Бас саноят гуфтаме, эй хушхисол,
Гар маро як рамз мегуфтӣ зи ҳол.
Лек хомуш карда меошуфтӣ,
Хомушона бар сарам мекуфтӣ.
Шуд сарам қолиба, ақл аз сар бичаст,
Хоса ин сарро ки мағзаш камтар аст.
Афв кун, эй хубрӯи хубкор,

Он чӣ гуфтам аз ҷунун, андаргузор».
Гуфт: «Агар ман гуфтаме рамзе аз он,
Заҳраи ту об гаштӣ он замон.
Гар туро ман гуфтаме авсофи мор,
Тарс аз ҷонат баровардӣ димор».
Мустафо фармуд: Агар гӯям ба рост,
Шарҳи он душман, ки дар ҷони шумост,
Заҳраҳои пурдилон ҳам бардарад,
Не равад раҳ, не ғами коре х(в)арад.
На дилашро тоб монад дар ниёз,
На танашро қуввати рӯза-в намоз.
Ҳамчу муше пеши гурба ло шавад,
Ҳамчу барра пеши гург аз ҷо равад.
Андар ӯ на ҳила монад, на равиш,
Пас кунам ногуфтатон ман парвариш.
Ҳамчу Бӯбакри рубобӣ тан занам,
Даст чун Довуд дар оҳан занам.
То муҳол аз дасти ман ҳоле шавад,
Мурғи парбаркандаро боле шавад.
Чун «ядуллаҳ фавқа айдихим» бувад,
Дасти моро дасти худ фармуд аҳад.
Пас маро дасти дароз омад яқин,
Баргузашта з-осмони ҳафтумин.
Дасти ман бинмуд бар гардун ҳунар,
Муқрибо, бархон ки «иншаққа-л-қамар».
Ин сифат ҳам баҳри заъфи ақлҳост,
Бо заифон шарҳи қудрат кай равост?
Худ бидонӣ, чун барорӣ сар зи хоб,
Хатм шуд, «валлоҳу аълам би-с-савоб».
«Мар туро на қуввати хӯ(в)ардан будӣ,
На раҳу парвои қай кардан будӣ.
Мешунидам фаҳшу хар мерондам,
«Рабби яссир» зери лаб мехондам.
Аз сабаб гуфтам маро дастур не,
Тарки ту гуфтан маро мақдур не.
Ҳар замон мегуфтам аз дарди дарун
«Иҳди қавми, иннаҳум ло яъламун».

Сачдаҳо мекард он раста зи ранҷ,
К-эй саодат, эй маро иқболу ганҷ.
Аз Худо ёбӣ ҷазоҳо, эй шариф!
Қуввати шукрат надорад ин заиф.
Шукр Ҳақ гӯяд туро, эй пешво!
Он лабу чона надорам в-он наво».
Душмани оқилон з-ин сон бувад,
Заҳри эшон ибтиҳоҷи чон бувад.
Дӯстий аблаҳ бувад ранҷу залол,
Ин ҳикоят бишнава аз баҳри мисол.

Эътимод кардан бар тамаллуқ ва вафои хирс
Аждаҳое хирсро дармекашид,
Шермарде рафту фарёдаш расид.
Шермардонанд дар олам мадад,
Он замон, к-афғони мазлумон расад.
Бонги мазлумон зи ҳар ҷо бишнаванд,
Он тараф чун раҳмати Ҳақ медаванд.
Он сутунҳои халалҳои ҷаҳон,
Он табибони маразҳои ниҳон.
Маҳзи меҳру довариву раҳматанд,
Ҳамчу Ҳақ беиллату беришватанд.
«Ин чӣ ёрӣ мекуни якборагиш?»
Гӯяд: «Аз баҳри ғаму бечорагиш».
Меҳрубонӣ шуд шикори шермард,
Дар ҷаҳон дору начӯяд ғайри дард.
Ҳар кучо дарде, даво он ҷо равад,
Ҳар кучо пастист, об он ҷо давад.
Оби раҳмат боядат, рав паст шав
В-онгаҳон хур хамри раҳмат, маст шав.
Раҳмат андар раҳмат омад то ба сар,
Бар яке раҳмат фурӯ м-ой, эй писар!
Чархро дар зери по ор, эй шуҷоъ!
Бишнава аз фавқи фалак бонги самоъ.
Пунбаи васвос берун кун зи гӯш,
То ба гӯшат ояд аз гардун хурӯш.
Пок кун ду чашмро аз мӯю айб,

То бибини боғу сарвистони ғайб.
Дафъ кун аз мағзу аз бини зуком,
То ки рихуллаҳ дарояд дар машом.
Ҳеч мағзор аз табу сафро асар,
То биёби аз ҷаҳон таъми шакар.
Доруи марди куну иннин мапӯй,
То бурун оянд сад гун хубрӯй.
Кундаи танро зи пойи ҷон бикан,
То кунад ҷавлон ба гирди анҷуман.
Ғулли бухл аз дасту гардан дур кун,
Бахти нав дарёб дар чархи кухун.
В-ар наметони, ба каъбай лутф – бар,
Арза кун бечораги бар чорагар.
Зориву гиря қави сармојест,
Раҳмати қуллӣ қавитар дојест.
Дојву модар баҳонаҷӯ бувад,
То ки кай он тифли ӯ гирён шавад?
Тифли ҳочоти шуморо офарид,
То биноледу шавад шираш падида.
Гуфт: «Удъуллоҳ» бе зори мабош,
То бичӯшад ширҳои меҳрҳои.
Хуй-хуйи боду ширафшони абр,
Дар ғами моанд. Як соат ту сабр.
«Фи-с-самои ризқукум» бишнидаи,
Андар ин пастӣ чӣ барчафсидаи?
Тарсу навмедит дон овози ғул,
Мекашад гӯши ту то қаъри суфул.
Ҳар нидое, ки туро боло кашид,
Он нидо медон, ки аз боло расид.
Ҳар нидое, ки туро ҳирс оварад,
Бонги гурге дон, ки ӯ мардум дарад.
Ин баландӣ нест аз рӯи макон,
Ин баландихост сӯи ақлу ҷон.
Ҳар сабаб болотар омад аз асар,
Сангу оҳан фоиқ омад бар шарар.
Он фалони фавқи он саркаш нишаст,
Гарчи дар сураат ба паҳлӯяш нишаст.

Фавқии он ҷост аз рӯйи шараф,
Ҷойи дур аз садр бошад мустахаф.
Сангу оҳан з-ин чиҳат, ки собиқ аст,
Дар амал фавқии ин ду лоиқ аст.
В-он шарар аз рӯйи мақсудии хеш
З-оҳану санг аст, з-ин рӯ пешу пеш.
Сангу оҳан аввалу поён шарар,
Лек ин ҳар ду тананду ҷон шарар.
К-он шарар гар дар замон вопастар аст,
Дар сифат аз сангу оҳан бартар аст.
Дар замон шох аз самар собиқтар аст,
Дар ҳунар аз шох ӯ фоиқтар аст.
Чунки мақсуд аз шаҷар омад самар,
Пас самар аввал бувад в-охир шаҷар.
Хирс чун фарёд кард аз аждаҳо,
Шермарде кард аз чангаш раҳо.
Ҳилату мардӣ ба ҳам доданг пушт,
Аждаҳоро ӯ бад-ин қувват бикушт.
Аждаҳоро ҳаст қувват, ҳила нест,
Низ фавқи ҳилаи ту ҳилаест.
Ҳилаи худро чу дидӣ, бозрав,
К-аз кучо омад? Суйи оғоз рав.
Ҳар чӣ дар пастист, омад аз уло,
Чашмро сӯйи баландӣ неҳ, ҳило!
Рӯшанӣ бахшад назар андар улӣ,
Гарчи аввал хирагӣ орад, бале.
Чашмро дар рӯшноӣ хӯй кун,
Гар на хуффошӣ, назар он сӯй кун.
Оқибатбинӣ нишони нури туст,
Шаҳвати ҳоли, ҳақиқат гӯри туст.
Оқибатбине, ки сад бозӣ бидид,
Мисли он набвад, ки як бозӣ шунид.
З-он яке бозӣ чунон мағрур шуд,
К-аз такаббур з-устодон дур шуд.
Сомиривор он ҳунар дар худ чу дид,
ӯ зи Мӯсо аз такаббур сар кашид.
ӯ зи Мӯсо он ҳунар омӯхта

В-аз муаллим чашмро бардӯхта.
Лочарам Мӯсо дигар бозӣ намуд,
То ки он бозиву чоначро рабуд.
Эй басо дониш, ки андар сар давад,
То шавад сарвар, бад-он худ сар равад.
Сар нахоҳӣ, ки равад, ту пой бош,
Дар паноҳи қутби соҳиброй бош.
Гарчи шоҳӣ, хеш фавқи ӯ мабин,
Гарчи шаҳдӣ, чуз наботи ӯ мачин.
Фикри ту нақш асту фикри ӯст қон,
Нақди ту қалб асту нақди ӯст кон.
ӯ туй, худро бичӯ дар ӯи ӯ,
Куву ку гӯ, фохта шав сӯи ӯ.
В-ар нахоҳӣ хидмати абнои чинс,
Дар даҳони аждаҳое ҳамчу хирс.
Бу, ки устоде раҳонад мар туро
В-аз хатар берун кашонад мар туро.
Зорие мекун, чу зӯрат нест, ҳин!
Чунки кӯрӣ, сар макаш аз роҳбин.
Ту кам аз хирсӣ? Наменоли зи дард?
Хирс раст аз дард, чун фарёд кард.
Эй Худо, ин санги дилро мум кун,
Нолаашро ту хушу марҳум кун.

Гуфтани нобинои соил, ки ду кӯрӣ дорам
Буд кӯре, к-ӯ ҳамегуфт: «Ал-амон,
Ман ду кӯрӣ дорам, эй аҳли замон.
Пас дубора раҳматам оред, хон,
Чун ду кӯрӣ дораму ман дар миён».
Гуфт: «Як кӯрит мебинем мо,
Он дигар кӯрӣ чӣ бошад? Вонамо».
Гуфт: «Зиштовозаму нохушнаво,
Зиштовозиву кӯрӣ шуд дуто.
Бонги зиштам мояи ғам мешавад,
Меҳри халқ аз бонги ман кам мешавад.
Зишт овозам ба ҳар чо, ки равад,
Мояи хашму ғаму кин мешавад.

Бар ду кӯрӣ раҳмро дуто кунед,
Инчунин ногунҷро гунҷо кунед».
Зиштии овоз кам шуд з-ин гила,
Халқ шуд бар вай ба раҳмат якдила.
Кард некӯ – чун бигуфт ӯ розро –
Лутфи овози дилаш, овозро.
В-он ки овози дилаш ҳам бад бувад,
Он се кӯрӣ дурии сармад бувад.
Лек ваҳҳобон, ки беиллат диҳанд,
Бу, ки дасте бар сари зишташ ниҳанд.
Чунки овозаш хушу мазлум шуд,
З-ӯ дили сангиндилон чун мум шуд.
Нолаи кофир чу зишт асту шаҳиқ,
З-он намегардад иҷобатро рафиқ.
«Ихсаъу» бар зишти овоз омадаст,
К-ӯ зи хуни халқ чун саг буд маст.
Чунки нолай хирс раҳматкаш бувад,
Нолаат набвад чунин, нох(в)аш бувад.
Дон, ки бо Юсуф ту гургӣ кардай,
Ё зи хуни бегуноҳе х(в)ардай.
Тавба кун в-аз хӯрда истифроғ кун,
В-ар ҷароҳат кӯҳна шуд, рав, доғ кун.

Татиммаи ҳикояти хирс ва он аблаҳ, ки бар вафои ӯ эътимод карда буд
Хирс ҳам аз аждаҳо чун вораҳид,
В-он карам з-он мард мардона бидид.
Чун саги асҳоби Каҳф он хирси зор,
Шуд мулозим дар пайи он бурдбор.
Он мусулмон сар ниҳод аз хастагӣ,
Хирс ҳорис гашт аз дилбастагӣ.
Он яке бигзашту гуфташ: «Ҳол чист?
Эй бародар, мар туро ин хирс кист?»
Қисса воғуфту ҳадиси аждаҳо,
Гуфт: «Бар хирсе манех дил, аблаҳо!
Дӯстий аблаҳ батар аз душманист,
ӯ ба ҳар ҳила, ки донӣ, ронданист».
Гуфт: «Валлоҳ, аз ҳасудӣ гуфт ин,

В-арна хирсе чї-нгарї? Ин мехр бин».

Гуфт: «Мехри аблаҳон ишвадеҳ аст,

Ин ҳасудии ман аз мехраш беҳ аст.

Ҳай, биё бо ман, бирон ин хирсро,

Хирсро магзин, маҳил ҳамчинсро».

Гуфт: «Рав, рав кори худ кун, эй ҳасуд!»

Гуфт: «Корам ин буду ризқат набуд.

Ман кам аз хирсе набошам, эй шариф,

Тарки ӯ кун, то манат бошам ҳариф.

Бар ту дил меларзадам з-андешае,

Бо чунин хирсе марав дар бешае.

Ин дилам ҳаргиз наларзид аз газоф,

Нури Ҳаққ аст ин, на даъвиву на лоф.

Мӯъминам, «янзур бинуриллаҳ» шуда,

Ҳону ҳон, бигрез аз ин оташкада».

Ин ҳама гуфту ба гӯшаш дарнарафт,

Бадгумонї мардро саддест зафт.

Дасти ӯ бигрифту даст аз вай кашид,

Гуфт: «Рафтам, чун найї ёри рашид».

Гуфт: «Рав, бар ман ту ғамхора мабош,

Булфузуло, маърифат камтар тарош».

Боз гуфташ: «Ман адувви ту наям,

Лутф бошад, гар биёй дар паям».

Гуфт: «Хобастам, маро бигзору рав»,

Гуфт: «Охир ёрро мунқод шав.

То бихуспї дар паноҳи оқиле,

Дар ҷавори дӯсте, соҳибдиле».

Дар хаёл афтод мард аз ҳадди ӯ,

Хашмгин шуд зуд гардонид рӯ.

К-ин магар қасди ман омад, хунї аст,

Ё тамаъ дорад, гадову тунї аст.

Ё гарав бастаст бо ёрон бад-ин,

Ки битарсонад маро з-ин ҳамнишин.

Худ наёмад ҳеч аз хубси сираш,

Як гумони нек андар хотираш.

Занни некаш ҷумлагї бар хирс буд,

ӯ магар мар хирсро ҳамчинс буд.

Оқилеро аз сағӣ тӯҳмат ниҳод,
Хирсро донист аҳли меҳру дод.

Гуфтани Мӯсо алайҳиссалом гӯсолапарастро, ки он хаёландешиву ҳазми ту
куҷост?

Гуфт Мӯсо бо яке масти хаёл,
К-эй бадаңдеш аз шақоват в-аз залол.
Сад гумонат буд дар пайғамбарим
Бо чунин бурҳону ин хулқи карим.
Садҳазорон мӯъчиза дидӣ зи ман,
Сад хаёлат мефузуду шакку зан.
Аз хаёлу васваса танг омадӣ,
Таън бар пайғамбариям мезадӣ.
Гард аз дарё баровардам аён,
То раҳидет аз шари фиръавниён.
З-осмон чил сол коса-в хон расид
В-аз дуъоям чӯй аз санге давид.
Ину садчандину чандин гарму сард
Аз ту, эй сард, он таваҳҳум кам накард?
Бонг зад гӯсолае аз ҷодуӣ,
Сачда кардӣ, ки Худои ман туй.
Он таваҳҳумҳотро селоб бурд,
Зиракии боридатро хоб бурд.
Чун набудӣ бадгумон дар ҳаққи ӯ?
Чун ниҳодӣ сар чунон, эй зиштхӯ?
Чун хаёлат н-омад аз тазвири ӯ?
В-аз фасоди сеҳри аҳмақгири ӯ?
Сомирие худ кӣ бошад, эй сагон,
Ки Худое бартарошад дар ҷаҳон?
Чун дар ин тазвири ӯ якдил шудӣ?
В-аз ҳама ишқолҳо отил шудӣ?
Гов мешояд худоиро ба лоф?
Дар расулиям ту чун кардӣ хилоф?
Пеши гове сачда кардӣ аз харӣ,
Гашт ақлат сайди сеҳри Сомирӣ.
Чашм дуздидӣ зи нури зулчалол,
Ин-т ҷаҳли вофире айни залол.

Шух бар он ақлу гузиниш, ки турост,
Чун ту кони ҷаҳдро куштан сазост.
Гови заррин бонг кард, охир чӣ гуфт?
К-аҳмақонро ин ҳама рағбат шукуфт.
З-он аҷабтар дидает аз ман бәсе,
Лек Ҳақро кай пазирад ҳар хасе?
Ботилонро чӣ рабояд? Ботилӣ,
Отилонро чӣ хуш ояд? Отилӣ.
З-он ки ҳар ҷинсе рабояд ҷинси х(в)ад,
Гов сӯйи шери нар кай рӯ ниҳад?
Гург бар Юсуф кучо ишқ оварад?
Ҷуз магар аз макр, то ўро х(в)рад.
Чун зи гурге вораҳад, маҳрам шавад,
Чун саги Каҳф аз банӣ-Одам шавад.
Чун Абӯбакр аз Муҳаммад бурд бӯ,
Гуфт: «Ҳозо лайса ваҷҳун козибу».
Чун набуд Бӯҷаҳл аз асҳоби дард,
Дид сад шаққи қамар, бовар накард.
Дардманде, к-аш зи бом афтод ташт,
З-ў ниҳон кардем ҳақ, пинҳон нагашт.
В-он ки ў чоҳил буд аз дардаш баъид,
Чанд бинмуданду ў онро надид.
Ойинай дил соф бояд, то дар ў
Вошиносӣ сурати зишт аз нақў.

Тарк кардани он марди носеҳ баъд аз муболиғаи панд мағрури хирсро
Он мусулмон тарки аблаҳ карду тафт
Зери лаб «ло ҳавл»-гӯён бозрафт.
Гуфт: «Чун аз ҷидду пандам в-аз ҷидол
Дар дили ў беш мезояд хаёл,
Пас сари панду насихат баста шуд,
Амри «аъриз анҳуму» пайваста шуд».
Чун давоят мефизояд дард, пас
Қисса бо толиб бигӯ, бархон абас.
Чунки аъмо толиби Ҳақ омадаст,
Баҳри фақри ў нашояд сина хаст.
Ту ҳарисӣ бар ришоди меҳтарон,

То биёмӯзанд ом аз сарварон.
Аҳмадо, дидӣ, ки қавме аз мулук
Мустамеъ гаштанд, гаштӣ хуш, ки бук.
Ин райисон ёри дин гарданд х(в)аш,
Бар Араб инҳо саранду бар Ҳабаш.
Бигзарад ин сит аз Басра-в Табук,
З-он ки «ан-носу ало дини-л-мулук».
З-ин сабаб ту аз зарири муҳтадӣ
Рӯ бигардонидиву танг омадӣ.
К-андар ин фурсат кам афтад он муноҳ,
Ту зи ёрониву вақти ту фароҳ.
Муздаҳим мегардиам дар вақти танг,
Ин насиҳат мекунам н-аз хашму ҷанг.
Аҳмадо, назди Худо ин як зарир
Беҳтар аз сад қайсар асту сад вазир.
Ёди «ан-носу маъодин» ҳин биёр,
Маъдане бошад фузун аз сад ҳазор.
Маъдани лаълу ақиқи муктанис
Беҳтар аст аз садҳазорон кони мис.
Аҳмадо, ин чо надорад мол суд,
Сина бояд пур зи ишқу дарду дуд.
Аъмие рӯшандил омад, дар мабанд,
Панд ӯро дех, ки ҳаққи ӯст панд.
Гар ду-се аблаҳ туро мункар шуданд,
Талх кай гардӣ? Чу ҳастӣ кони қанд.
Гар ду-се аблаҳ туро тӯҳмат ниҳад,
Ҳақ барои ту гувоҳӣ медиҳад.
Гуфт: «Аз иқрори олам фориғам»,
Он ки Ҳақ бошад гувоҳ ӯро, чӣ ғам?
Гар хуфшошери зи хуршеде хурест,
Он далел омад, ки он хуршед нест.
Нафрати хуфшошакон бошад далел,
Ки манам хуршеди тобони ҷалил.
Гар гулоберо ҷуъал роғиб шавад,
Он далели ногулобӣ мекунад.
Гар шавад қалбе харидори миҳак,
Дар миҳаккеаш дарояд нақсу шақ.

Дузд шаб хоҳад на рӯз, инро бидон,
Шаб наям, рӯзам, ки тобам дар ҷаҳон.
Фориқам, форуқаму ғалбервор,
То ки коҳ аз ман намеёбад гузор.
Ордро пайдо кунам ман аз сабус,
То намоям, к-ин нуқуш аст, он нуфус.
Ман чи мизони Худоҷам дар ҷаҳон,
Вонамоҷам ҳар сабукро аз гарон.
Говро донад Худо гӯсолае,
Ҳар харидориву дархур колае.
Ман на говам, то ки гӯсола-м харад,
Ман на хорам, к-уштуре аз ман чарад.
ӯ гумон дорад, ки бо ман ҷавр кард?
Балки аз ойинаи ман рӯфт гард.

Тамаллуқ кардани девона Ҷолинусро ва тарсидани Ҷолинус
Гуфт Ҷолинус бо асҳоби х(в)ад,
«Мар маро то он фалон дору диҳад».
Пас бад-ӯ гуфт он яке: «Эй зуфунун,
Ин даво хоҳанд аз баҳри ҷунун.
Дур аз ақли ту, ин дигар мағӯ»,
Гуфт: «Дар ман кард як девона рӯ.
Соате дар рӯйи ман хуш бингарид,
Чашмакам зад, остини ман дарид.
Гар на ҷинсийат будӣ дар ман аз ӯ,
Кай рух овардӣ ба ман он зиштрӯ?
Гар надидӣ ҷинси худ, кай омадӣ?
Кай ба ғайри ҷинси худро барзадӣ?
Ҷун ду кас бар ҳам занад, бе ҳеч шак
Дар миёншон ҳаст қадри муштарақ.
Кай парад мурғе магар бо ҷинси х(в)ад?
Сӯҳбати ночинс гӯр асту лаҳад.

Сабаби паридан ва чаридани мурғе бо мурғе, ки ҷинси ӯ набуд
Он ҳакиме гуфт: «Дидам ҳамтақӣ
Дар биёбон зоғро бо лаклаке.
Дар аҷаб мондам, бичустам ҳолашон,

То чӣ қадри муштарак ёбам нишон.
Чун шудам наздик ман ҳайрону данг,
Худ бидидам, ҳардувон буданд ланг».
Хоса шаҳбозе, ки ӯ аршӣ бувад,
Бо яке чуғде, ки ӯ фаршӣ бувад.
Он яке хуршеди иллийин бувад
В-ин дигар хуффош, к-аз сиччин бувад.
Он яке нуре, зи ҳар айбе барӣ
В-ин яке кӯре, гадои ҳар даре.
Он яке моҳе, ки бар парвин занад
В-ин яке кирме, ки дар саргин зийад.
Он яке юсуфрухе, исонафас
В-ин яке гурге ва ё хар бо чарас.
Он яке паррон шуда дар ломакон
В-ин яке дар коҳдон ҳамчун сагон.
Бо забони маънавӣ, гул бо чуъал
Ин ҳамегӯяд, ки эй гандабағал!
Гар гурезонӣ зи гулшан бегумон,
Ҳаст он нафрат камоли гулситон.
Ғайрати ман бар сари ту дурбош
Мезанад, к-эй хас, аз ин чо дур бош.
В-ар биёмезӣ ту бо ман, эй дани,
Ин гумон ояд, ки аз кони мани.
Булбулонро қой мезебад чаман,
Мар чуъалро дар чаман хуштар ватан.
Ҳақ маро чун аз палидӣ пок дошт,
Чун сазад бар ман палидиरो гумошт?
Як рагам з-эшон буду онро бурид,
Дар ман он бадраг кучо хоҳад расид?
Як нишони Одам он буд аз азал,
Ки малоик сар ниҳандаш аз маҳал.
Як нишони дигар он ки он Билис
Нанҳадаш сар, ки манам шоҳу райис.
Пас агар Иблис ҳам соҷид шудӣ,
ӯ набудӣ Одам, ӯ ғайре будӣ.
Ҳам сучуди ҳар малак мизони ӯст,
Ҳам сучуди он адӯ бурҳони ӯст.

Ҳам гувоҳи ўст иқрори малак,
Ҳам гувоҳи ўст қуфрони сагак.
Ин суҳан поён надорад, бозгард,
То чӣ кард он хирс бо он некмард.

Татиммаи эътимоди он мағрур бар тамаллуқи хирс

Шаҳс хуфту хирс мерондаш мағас
В-аз ситез омад мағас з-ӯ бозпас.
Чанд бораш ронд аз рӯйи ҷавон,
Он мағас з-ӯ боз меомад давон.
Ҳашмгин шуд бо мағас хирсу бирафт,
Баргирифт аз кӯҳ санге саҳт зафт
Санг оварду мағасро дид боз,
Бар руҳи хуфта гирифта ҷою соз.
Баргирифт он осиесангу бизад,
Бар мағас, то он мағас вопас хазад.
Санг рӯйи хуфтаре хашхош кард,
Ин масал бар ҷумла олам фош кард:
Меҳри аблаҳ, меҳри хирс омад яқин,
Кини ӯ меҳр асту меҳри ўст кин.
Аҳди ӯ суст асту вайрону заиф,
Гуфти ӯ зафту вафои ӯ наҳиф.
Гар хурад савганд ҳам бовар макун,
Бишканад савганд марди кажсухун.
Чун ба бесавганд гуфташ буд дурӯғ,
Ту маюфт аз макру савгандаш ба дӯғ.
Нафси ӯ мир асту ақли ӯ асир,
Садҳазорон мусҳафаш худ хурда гир.
Чунки бесавганд паймон бишканад,
Гар хурад савганд ҳам, он бишканад.
З-он ки нафс ошуфтатар гардад аз он,
Ки кунӣ бандаш ба савганди гарон.
Чун асире банд бар ҳоким ниҳад,
Ҳоким онро бардарад, берун ҷаҳад.
Бар сараш қӯбад зи ҳашм он бандро,
Мезанад бар рӯйи ӯ савгандро.
Ту зи «уфу билуқуд»-аш даст шӯ,

«Ихфазу аймонакум» бо ӯ мағӯ.
В-он ки Ҳақро сохт дар паймон санад,
Тан кунад чун тору гирди ӯ танад.

Рафтани Мустафо алайҳиссалом ба иёдати саҳобӣ ва баёни фоидаи иёдат
Аз саҳоба хоҷае бемор шуд
В-андар он бемориаш чун тор шуд.
Мустафо омад иёдат сӯйи ӯ,
Чун ҳама лутфу карам буд хӯйи ӯ.
Дар иёдат рафтани ту фоида-ст,
Фоидай он боз бо ту ойида-ст.
Фоидай аввал, ки он шахси алил,
Бу, ки қутбе бошаду шоҳе ҷалил.
Чун ду чашми дил надорӣ, эй ануд?
Ки намедонӣ ту ҳезумро зи уд.
Чунки ганҷе ҳаст дар олам, маранҷ,
Ҳеч вайронро мадон холӣ зи ганҷ.
Қасди ҳар дарвеш мекун аз газоф,
Чун нишон ёбӣ, ба ҷид мекун тавоф.
Чун туро он чашми ботинбин набуд,
Ганҷ мепиндор андар ҳар вучуд.
В-ар набошад қутб, ёри раҳ бувад,
Шаҳ набошад, фориси испаҳ бувад.
Пас силай ёрони раҳ лозим шумор,
Ҳар кӣ бошад, гар пиёда, гар савор.
В-ар адӯ бошад, ҳамин эҳсон накӯст,
Ки ба эҳсон бас адӯ гаштаст дӯст.
В-ар нагардад дӯст, кинаш кам шавад,
З-он ки эҳсон кинаро марҳам шавад.
Бас фавоид ҳаст ғайри ин, валеқ
Аз дарозӣ хоифам, эй ёри нек.
Ҳосил ин омад, ки ёри ҷамъ бош,
Ҳамчу бутгар аз ҳаҷар ёре тарош.
З-он ки анбӯҳеву ҷамъи корвон
Раҳзанонро бишканад пушту синон.

Ваҳй кардани Ҳақ таъоло ба Мӯсо алайҳиссалом, ки чаро ба иёдати ман наёмадӣ?

Омад аз Ҳақ сӯйи Мӯсо ин итеб,

К-эй тулӯъи моҳ дида ту зи чеб.

Мушриқат кардам зи нури эзадӣ,

Ман Ҳақам. Ранҷур гаштам, н-омадӣ?»

Гуфт: «Субҳоно, ту покӣ аз зиён,

Ин чӣ рамз аст? Ин бикун, ё раб, баён».

Боз фармудаш, ки дар ранҷуриам,

Чун напурсидӣ ту аз рӯйи карам?

Гуфт: «Ё раб, нест нуқсоне туро,

Ақл гум шуд, ин суханро баргушо».

Гуфт: «Оре. Бандаи хоси гузин,

Гашт ранҷур, ӯ манам, некӯ бибин.

Ҳаст маъзуриш маъзурии ман,

Ҳаст ранҷуриш ранҷурии ман».

Ҳар кӣ хоҳад ҳамнишинии Худо,

То нишинад дар ҳузури авлиё.

Аз ҳузури авлиё гар бискулӣ

Ту ҳалокӣ, з-он ки чузве бекулӣ.

Ҳар киро дев аз каримон вобурад,

Бекасаш бояд сарашро ӯ хурад.

Як бад аст аз чамъ рафтаг як замон,

Макри дев аст, бишнаву некӯ бидон.

Танҳо кардани боғбон сӯфиву фақеҳ ва алавиро аз ҳамдигар

Боғбоне чун назар дар боғ кард,

Дид чун дуздон ба боғи худ се мард.

Як фақеҳу як шарифу сӯфие,

Ҳар яке шӯхе, баде, лоюфие.

Гуфт: «Бо инҳо маро сад хуччат аст,

Лек чамъанду чамоат қувват аст.

Барнаёям як тана бо се нафар,

Пас, бибуррамшон нахуст аз ҳамдигар.

Ҳар якеро ман ба сӯйе афганам,

Чунки танҳо шуд, сабилаш барканам».

Ҳила карду кард сӯфиро ба роҳ,

То кунад ёрон-шро бо ӯ табоҳ,
Гуфт сӯфиро: «Бирав сӯйи висоқ,
Як гилем овар барои ин рифоқ».
Рафт сӯфӣ. Гуфт хилват бо ду ёр:
«Ту фақеҳӣ в-ин шарифи номдор.
Мо ба фатвои ту ноне мех(в)арем,
Мо ба парри дониши ту мепарем.
В-ин дигар шаҳзодаву султони мост,
Сайид аст, аз хонадони Мустафост.
Кист он сӯфӣ, шикамхори хасис,
То бувад бо чун шумо шоҳон чалис?
Чун биёяд, мар варо пунба кунед,
Ҳафтае бар боғу роғи ман занед.
Боғ чӣ бвад? Чони ман они шумост,
Эй шумо буда маро чун чашми рост».
Васваса карду мар эшонро фирефт,
Оҳ, к-аз ёрон намебояд шикефт.
Чун ба раҳ карданд сӯфирову рафт,
Хасм шуд андар паяш бо чӯби зафт.
Гуфт: «Эй сағ, сӯфие бошад, ки тез
Андарой боғи мо ту аз ситез?
Ин Чунайдат раҳнамуду Боязид?
Аз кадомин шайху пират ин расид?»
Кӯфт сӯфиро, чу танҳо ёфташ,
Нимкушташ карду сар бишкофташ.
Гуфт сӯфӣ: «Они ман бигзашт, лек
Эй рафиқон, поси худ доред нек.
Мар маро ағёр донистед, хон?
Нестам ағёртар з-ин қалтабон.
Ин чӣ ман хӯрдам, шуморо хӯрданист
В-ин чунин шарбат ҷазои ҳар данист.
Ин ҷаҳон кӯҳ асту гуфтугӯйи ту
Аз садо ҳам бозояд сӯйи ту».
Чун зи сӯфӣ гашт фориғ боғбон,
Як баҳона кард з-он пас ҷинси он.
К-эй шарифи ман, бирав сӯйи висоқ,
Ки зи баҳри чошт пухтам ман руқоқ.

Бар дари хона бигӯ қаймозро,
То биёрад он руқоқу қозро».
Чун ба раҳ кардаш, бигуфт: «Эй тезбин,
Ту фақеҳӣ, зоҳир аст ину яқин.
ӯ шарифӣ мекунад даъвои сард,
Модари ӯро кӣ донад то кӣ кард?
Бар зану бар феъли зан дил мениҳед?
Ақли ноқис в-онгаҳоне эътимед?
Хештанро бар Аливу бар набӣ
Бастааст андар замона бас ғабӣ».
Ҳар кӣ бошад аз зинову зониён,
Ин барад зан(н) дар ҳақи раббониён.
Ҳар кӣ баргардад сараш аз чархҳо,
Ҳамчу худ гарданда бинад хонаро.
Он чӣ гуфт он боғбони булфузул,
Ҳоли ӯ буд, дур аз авлоди расул.
Гар набудӣ ӯ натиҷай муртадон,
Кай чунин гуфти барои хонадон?
Хонд афсунҳо, шунид онро фақеҳ,
Дар паяш рафт он ситамкори сафеҳ.
Гуфт: «Эй хар, андар ин боғат кӣ хонд?
Дузди аз пайғамбарат мерос монд?
Шерро бачча ҳамемонад бад-ӯ,
Ту ба пайғамбар ба чӣ монӣ? Бигӯ».
Бо шариф он кард марди мултаҷӣ,
Кӣ кунад бо Оли Ёсин хориҷӣ.
То чӣ кин доранд доим деу ғул
Чун Язиду Шамр бо оли расул?
Шуд шариф аз захми он золим хароб,
Бо фақеҳ ӯ гуфт: «Мо частем аз об.
Пой дор, акнун ки мондӣ фарду кам,
Чун духул шав, захм мехур дар шикам.
Гар шарифу лоиқу ҳамдам наям,
Аз чунин золим туро ман кам наям.
Мар маро додӣ бад-ин соҳибғараз,
Аҳмақе кардӣ, туро биъса-л-иваз».
Шуд аз ӯ фориғ, биёмад, к-эй фақеҳ!

Чӣ фақеҳӣ? Эӣ ту нанги ҳар сафех.
Фатвият ин аст, эӣ бубридадаст,
К-андаройиву нагӯӣ амр ҳаст?
Инчунин рухсат бихондӣ дар Васит?
Ё будаст ин масъала андар Муҳит».
Гуфт: «Ҳаққ астат, бизан, дастат расид,
Ин сазои он ки аз ёрон бурид».

Риҷъат ба қиссаи мариз ва иёдати пайғамбар алайҳиссалом
Ин иёдат аз барои ин сила-ст
В-ин сила аз сад муҳаббат ҳомила-ст.
Дар иёдат шуд русули бенадид,
Он саҳобиро ба ҳоли назъ дид.
Чун шавӣ дур аз ҳузури авлиё,
Дар ҳақиқат гаштай дур аз Худо.
Чун натиҷай ҳаҷри ҳамроҳон ғам аст,
Кай фироқи рӯӣи шоҳон з-он кам аст?
Соӣи шоҳон талаб, ҳар дам шитоб,
То шавӣ з-он соӣ бехтар з-офтоб.
Гар сафар дорӣ, бад-ин нийят бирав
В-ар ҳазар бошад аз ин ғофил машав.

Гуфтани шайхе Абӯязидро, ки Каъба манам, гирди ман тавофе мекун
Сӯӣи Макка шайхи уммат Боязид
Аз барои ҳаҷчу умра медавид.
ӯ ба ҳар шаҳре, ки рафтӣ аз нахуст
Мар азизонро бикардӣ бозчуст.
Гирд мегаштӣ, ки андар шаҳр кист,
К-ӯ бар аркони басират муттакист?
Гуфт Ҳақ: «Андар сафар ҳар чо равӣ,
Бояд аввал толиби марде шавӣ.
Қасди ганче кун, ки ин суду зиён,
Дар табаъ ояд. Ту онро фаръ дон».
Ҳар кӣ корад, қасди гандум бошадаш,
Коҳ худ андар табаъ меоядаш.
Каҳ бикорӣ, барнаёяд гандуме,
Мардумӣ чӯ, мардумӣ чӯ, мардумӣ.

Қасди Каъба кун чу вақти ҳаҷ бувад,
Чунки рафтӣ, Макка ҳам дида шавад.
Қасд дар меъроҷ диди дӯст буд,
Дар табаъ аршу малоик ҳам намуд.

Ҳикоят

Хонае нав сохт рӯзе навмурид,
Пир омад, хонаи ӯро бидид.
Гуфт шайх он навмуриди хешро,
Имтиҳон кард он накӯандешро:
«Равзан аз баҳри чӣ кардӣ, эй рафиқ?»
Гуфт: «То нур андар ояд з-ин тариқ».
Гуфт: «Он фаръ аст. Ин бояд ниёз,
То аз ин раҳ бишнавай бонги намоз».
Боязид андар сафар ҷустӣ базе,
То биёбад Хизри вақти худ касе.
Дид пире бо қаде ҳамчун ҳилол,
Дид дар вай фарру гуфтори ричол.
Дида нобинову дил чун офтоб,
Ҳамчу пиле дида Ҳиндустон ба хоб.
Чашмбаста хуфта бинад сад тараб,
Чун гушоёд, он набинад, эй аҷаб!
Бас аҷаб дар хоб рӯшан мешавад,
Дил даруни хоб равзан мешавад.
Он кӣ бедор асту бинад хоби х(в)аш
Ориф аст ӯ, хоки ӯ дар дида каш.
Пеши ӯ биншасту мепурсид ҳол,
Ёфташ дарвешу ҳам соҳибиёл.
Гуфт: «Азми ту кучо, эй Боязид?
Раҳти ғурбатро кучо хоҳӣ кашид?»
Гуфт: «Қасди Каъба дорам аз пагах»,
Гуфт: «Ҳин, бо худ чӣ дорӣ зоди раҳ?»
Гуфт: «Дорам аз дирам нукра дувист,
Нак бибаста сахт дар гӯшай ридист».
Гуфт: «Тавфе кун ба гирдам ҳафт бор
В-ин накӯтар аз тавофи ҳаҷ шумор.
В-он дирамҳо пеши ман неҳ, эй ҷавод!

Дон, ки ҳаҷ кардиву ҳосил шуд мурод.
Умра кардӣ, умри боқӣ ёфтӣ,
Соф гаштӣ, бар Сафо биштофтӣ.
Ҳаққи он ҳаққе, ки чонат дидааст,
Ки маро бар байти худ бигзидааст.
Каъба ҳарчанде, ки хонай бирри ўст,
Хилқати ман низ хонай сирри ўст.
То бикард он хонаро, дар вай нарафт
В-андар ин хона, ба ҷуз он ҳай нарафт.
Чун маро дидӣ, Худоро дидаӣ,
Гирди Каъбай сидқ баргардидаӣ.
Хидмати ман, тоату ҳамди Худост,
То напиндорӣ, ки Ҳаққ аз ман ҷудост.
Чашм некӯ боз кун, дар ман нигар,
То бибинӣ нури Ҳаққ андар башар».
Боязид он нуктаҳоро хуш дошт,
Ҳамчу заррин ҳалқааш дар гӯш дошт.
Омад аз вай Боязид андар мазид,
Мунтаҳӣ дар мунтаҳо охир расид.

Донистани пайғамбар алайҳиссалом, ки сабаби ранҷурии он шахс густохӣ
будаст дар дуъо
Чун паямбар дид он беморро,
Хуш навозиш кард ёри ғорро.
Зинда шуд ӯ, чун паямбарро бидид,
Гӯиё он дам мар ўро офарид.
Гуфт: «Беморӣ маро ин бахт дод,
К-омад ин султон бари ман бомдод.
То маро сиҳҳат расиду офият
Аз қудуми ин шаҳи беҳошият.
Эй хуҷаста ранҷу бемориву таб,
Эй муборак дарду бедории шаб.
Нак маро дар пирӣ аз лутфу карам
Ҳақ чунин ранҷурие доду сақам.
Дарди пуштам дод ҳам, то ман зи хоб
Барчаҳам ҳар нимшаб лобуд шитоб.
То нахуспам ҷумла шаб чун говмеш,

Дардҳо бахшид Ҳақ аз лутфи хеш.
З-ин шикаст он раҳми шоҳон ҷӯш кард,
Дӯзах аз таҳдиди ман хомӯш кард».
Ранҷ ганҷ омад, ки раҳматҳо дар ӯст,
Мағз тоза шуд, чу бихрошид пӯст.
Эй бародар, мавзеи торику сард,
Сабр кардан бар ғаму сустиву дард.
Чашмаи ҳайвону ҷоми мастӣ аст,
К-он баландиҳо ҳама дар пастӣ аст.
Он баҳорон музмар аст андар хазон,
Дар баҳор аст он хазон, мағрез аз он.
Ҳамраҳи ғам бошу бо ваҳшат бисоз,
Металаб дар марги худ умри дароз.
Он чи гӯяд нафси ту, к-ин ҷо бад аст,
Машнаваш чун кори ӯ зид(д) омадаст.
Ту хилофаш кун, ки аз пайғамбарон
Инчунин омад васият дар ҷаҳор:
Машварат дар корҳо вочиби шавад,
То пушаймонӣ дар охир кам бувад.
Ҳилаҳо карданд бисёр анбиё,
То ки гардон шуд бар ин санг осие.
Нафс мехоҳад, ки то вайрон кунад,
Халкро гумроҳу саргардон кунад.
Гуфт уммат: «Машварат бо кӣ кунем?»
Анбиё гуфтанд: «Бо ақли имем».
Гуфт: «Гар кӯдак дарояд ё зане,
К-ӯ надорад ақлу рои равшане».
Гуфт: «Бо ӯ машварат кун в-он ҷӣ гуфт,
Ту хилофи он куну дар роҳ уфт».
Нафси худро зан шинос, аз зан батар,
З-он ки зан ҷузвест, нафсат кулли шар.
Машварат бо нафси худ гар мекунӣ,
Ҳар чи гӯяд, кун хилофи он данӣ.
Гар намозу рӯза мефармоядат,
Нафс маккор аст, макре зоядат.
Машварат бо нафси хеш андар фиёол,
Ҳар чи гӯяд, акси он бошад камол.

Барнаёй бо ваю истези ӯ,
Рав бари ёре, бигир омези ӯ.
Ақл қувват гирад аз ақли дигар,
Найшакар комил шавад аз найшакар?
Ман зи макри нафс дидам чизҳо,
К-ӯ барад аз сеҳри худ тамйизҳо.
Ваъдаҳо бидҳад туро тоза ба даст,
Ки ҳазорон бор онҳоро шикаст.
Умр агар сад сол худ мӯҳлат диҳад,
ӯт ҳар рӯзе баҳонай нав ниҳад.
Гарм гӯяд ваъдаҳои сардро,
Ҷодуи марди бибандад мардро.
Эй Зиёулҳақ Ҳусомуддин биё,
Ки нарӯяд бе ту аз шӯра гиё.
Аз фалак овехта шуд пардае,
Аз пайи нафрини дилозурдае.
Ин қазоро ҳам қазо донад илеч,
Ақли халқон дар қазо гич асту гич.
Аждаҳо гаштаст он мори сиёҳ,
Он ки кирме буд афтода ба роҳ.
Аждаҳову мор аңдар дасти ту,
Шуд асо, эй ҷони Мӯсо масти ту.
Ҳукми «хузҳо ло тахаф» додат Худо,
То ба дастат аждаҳо гардад асо.
Ҳин яди байзо намо, эй подшоҳ,
Субҳи нав бигшо зи шабҳои сиёҳ.
Дӯзахе афрӯхт, бар вай дам фусун,
Эй дами ту аз дами дарё фузун.
Баҳр маккор аст, бинмуда кафе,
Дӯзах аст, аз макр бинмуда тафе.
З-он намояд мухтасар дар чашми ту,
То забун биниш, ҷунбад хашми ту.
Ҳамчунон ки лашкари анбӯҳ буд,
Мар паямбарро ба чашм аңдак намуд.
То бар эшон зад паямбар бехатар
В-ар фузун диди аз он карди ҳазар.
Он иноят буду аҳли он буди,

Аҳмадо в-арна ту баддил мешудӣ.
Кам намуд ўрову асҳоби варо
Он чиҳоди зоҳиру ботин Худо.
То муяссар кард «юсро»-ро бар ў,
То зи «усро» ў бигардонид рӯ.
Кам намудан мар варо пирӯз буд,
Ки Ҳақаш ёру тариқомӯз буд.
Он ки Ҳақ пушташ набошад аз зафар,
Вой агар гурба-ш намояд шери нар.
Вой агар садро яке бинад зи дур,
То ба чолиш андарояд аз ғурур.
З-он намояд зулфиқори ҳарбае,
З-он намояд шери нар чун гурбае.
То далер андарфитад аҳмақ ба чанг,
В-андар орадшон бад-ин ҳилат ба чанг.
То ба пойи хеш бошанд омада
Он филивон қониби оташкада.
Кохбарге менамояд, то ту зуд
Пуф кунӣ, к-ўро биронӣ аз вучуд.
Ҳин, ки он қаҳ кӯҳҳо баркандааст,
З-ў қаҳон гирёну ў дар ханда аст.
Менамояд то ба қаъб ин оби чӯ,
Сад чу Оҷ ибни Анақ шуд ғарқи ў.
Менамояд мавҷи хунаш талли мушк,
Менамояд қаъри дарё хоки хушк.
Хушк дид он баҳрро Фиръавни кӯр,
То дар ў ронд аз сари мардиву зӯр.
Чун дарояд, дар тани дарё бувад,
Дидаи Фиръавн кай бино бувад?
Дида бино аз лиқои Ҳақ шавад,
Ҳақ кучо ҳамрози ҳар аҳмақ шавад?
Қанд бинад, худ бувад заҳри қутул,
Роҳ бинад, худ бувад он бонги ғул.
Эй фалак, дар фитнаи охирзамон,
Тез мегардӣ, бидеҳ охир замон.
Ханҷари тезӣ ту андар қасди мо,
Неши заҳролудай дар фасди мо.

Эй фалак, аз раҳми Ҳақ омӯз раҳм,
Бар дили мӯрон мазан чун мор захм.
Ҳаққи он ки чархаи чархи туро
Кард гардон бар фарози ин саро.
Ки дигаргун гардиву раҳмат кунӣ,
Пеш аз он ки беҳи моро барканӣ.
Ҳаққи он ки доягӣ кардӣ нахуст,
То ниҳоли мо зи обу хок руст.
Ҳаққи он шаҳ, ки туро соф офарид,
Кард чандон машғала дар ту падид.
Ончунон маъмуру боқӣ доштат,
То ки даҳрӣ аз азал пиндоштат.
Шукр донистем оғози туро,
Анбиё гуфтанд он рози туро.
Одамӣ донад, ки хона ҳодис аст,
Анкабути на, ки дар вай обис аст.
Пашша кай донад, ки ин боғ аз кай аст?
К-ӯ баҳорон зоду маргаш дар дай аст.
Кирм, к-андар чӯб зояд сустҳол,
Кай бидонад чӯбро вақти ниҳол?
В-ар бидонад кирм аз моҳийяташ,
Ақл бошад, кирм бошад сураташ.
Ақл худро менамояд рангҳо,
Чун парӣ дур аст аз он фарсангҳо.
Аз малак болост, чӣ қойи парӣ?
Ту магаспаррӣ, ба пастӣ мепарӣ.
Гарчи ақлат сӯйи боло мепарад,
Мурғи тақлидат ба пастӣ мечарад.
Илми тақлидӣ вуболи қони мост,
Ориясту мо нишаста, к-они мост.
З-ин хирад чоҳил ҳамебояд шудан,
Даст дар девонагӣ бояд задан.
Ҳар чӣ бинӣ суди худ, з-он мегурез,
Заҳр нӯшу оби ҳайвонро бирез.
Ҳар кӣ бистояд туро, дашном деҳ,
Суду сармоя ба муфлис вом деҳ.
Эминӣ бигзору қойи хавф бош,

Бигзар аз номусу расво бошу фош.
Озмудам ақли дурандешро,
Баъд аз ин девона созам хешро.

Узр гуфтани Далқак бо Саййиди ачал, ки чаро фоҳишаро никоҳ кард
Гуфт бо Далқак шабе Саййид ачал:
«Қаҳбаеро хостӣ ту аз ачал?»
Бо ман инро бозмебоист гуфт,
То яке мастур кардемет ҷуфт».
Гуфт: «Нӯҳ мастури Солеҳ хостам,
Қаҳба гаштанду зи ғам ман костам.
Хостам ин қаҳбаро бемаърифат,
То бибинам чун шавад ин оқибат.
Ақдро ман озмудам ҳам бәсе,
З-ин сипас ҷӯям ҷунунро мағрасе».

Ба ҳилат дар сухан овардани соил он зиракро, ки худро девона сохта буд
Он яке мегуфт: «Хоҳам оқиле,
Машварат орам бад-ӯ дар мушкиле».
Он яке гуфташ, ки андар шаҳри мо
Нест оқил, ҷуз ки он мачнуннамо.
Бар найе гашта савора, нак фалон,
Медавонад дар миёни кӯдакон.
Соҳиби рой асту оташпорае,
Осмонқадр асту ахтарборае.
Фарри ӯ каррубиёнро ҷон шудааст,
ӯ дар ин девонагӣ пинҳон шудааст.
Лек ҳар девонаро ҷон нашмарӣ,
Сар манех гӯсоларо чун Сомирӣ.
Чун валие ошкоро бо ту гуфт
Садҳазорон ғайбу асрори ниҳуфт,
Мар туро он фаҳму он дониш набуд,
Вонадонистӣ ту саргинро зи уд.
Аз ҷунун худро вали чун парда сохт,
Мар варо, эй кӯр, кай хоҳӣ шинохт?
Гар туро боз аст он дидай яқин,
Зери ҳар санге яке сарҳанг бин.

Пеши он чашме, ки бозу раҳбар аст,
Ҳар гилемеро Қалиме дар бар аст.
Мар валиро ҳам вали шӯҳра кунад,
Ҳар киро ӯ хост, бобахра кунад.
Кас надонад аз хирад ӯро шинохт,
Чунки ӯ мар хешро девона сохт.
Чун бидуздад дузд биной зи кӯр,
Ҳеч ёбад дузд ро ӯ дар убур?
Кӯр нашносад, ки дузди ӯ кӣ буд,
Гарчи худ бар вай занад дузди ануд.
Чун газад саг кӯри соҳибжандаро,
Кай шиносад он саги даррандаро?

Ҳамла бурдани саг бар кӯри гадо
Як саге дар кӯй бар кӯри гадо
Ҳамла меовард чун шери вағо.
Саг кунад оҳанги дарвешон ба хашм,
Даркашад маҳ хоки дарвешон ба чашм.
Кӯр очиз шуд зи бонгу бими саг,
Андаромад кӯр дар таъзими саг.
К-эй амири сайду эй шери шикор,
Даст дасти туст, даст аз ман бидор.
К-аз зарурат думми харро он ҳаким
Кард таъзиму лақаб додаш карим.
Гуфт ӯ ҳам аз зарурат, к-эй асад!
Аз чу ман лоғаршикорат чӣ расад?
Гӯр мегиранд ёронат ба дашт,
Кӯр мегири ту дар кӯй? Ин бад аст?
Гӯр меҷӯянд ёронат ба сайд,
Кӯр меҷӯйи ту дар кӯча ба кайд?
Он саги олим шикори гӯр кард
В-ин саги бемоя қасди кӯр кард.
Илм чун омӯхт саг, раст аз залол,
Мекунад дар бешаҳо сайди ҳалол.
Саг чу олим гашт, шуд чолоки захф,
Саг чу ориф гашт, шуд асҳоби Каҳф.
Саг шиносо шуд, ки мири сайд кист,

Эй Худо, он нури ишносада чист?
Кӯр нашносад, на аз бечашмӣ аст,
Балки аз ҷаҳл асту тирахашмӣ аст.
Нест худ бечашмтар кӯр аз замин,
Ин замин аз фазли Ҳақ шуд хасмбин.
Нури Мӯсо диду Мӯсоро навохт,
Хасфи Қорун карду Қорунро шинохт.
Раҷф кард андар ҳалоки ҳар даъӣ,
Фаҳм кард аз Ҳақ, ки «ё арзу-блаъӣ».
Хоку обу боду нори пуршарар
Беҳабар бо мову бо Ҳақ боҳабар.
Мо ба акси он, зи ғайри Ҳақ хабир,
Беҳабар аз Ҳаққу аз чандин назир.
Лоҷарам «ашфақна минҳо» ҷумлашон,
Кунд шуд з-омези ҳайвон ҳамлашон.
Гуфт: «Безорем ҷумла з-ин ҳаёт,
К-ӯ бувад бо халқ ҳай, бо Ҳақ мавот».
Чун бимонд аз халқ, ӯ бошад ятим,
Унси Ҳақро қалб мебояд салим.
Чун зи кӯре дузд дуздад колае,
Мекунад он кӯри аъмо нолае.
То бигӯяд дузд ўро, к-он манам,
К-аз ту дуздидам, ки дузди пурфанам.
Кай шиносад кӯр дузди хешро?
Чун надорад нури чашму он зиё.
Чун бигӯяд ҳам бигир ўро ту сахт,
То бигӯяд ӯ аломатҳои рахт.
Пас чиҳоди акбар омад асри дузд,
То бигӯяд, ки чӣ дуздиду чӣ бурд.
Аввало дуздид кӯҳли дидаат,
Чун ситонӣ, бозёбӣ табсират.
Колаи ҳикмат, ки гум кардӣ, дил аст,
Пеши аҳли дил яқин он ҳосил аст.
Кӯрдил бо ҷону бо самъу басар
Менадонад дузди шайтонро з-асар.
З-аҳли дил ҷӯ, аз ҷимод онро маҷӯ,
Ки ҷимод омад халоиқ пеши ӯ.

Машварат чӯянда омад назди ӯ,
К-эй аби кӯдакшуда, розе бигӯ.
Гуфт: «Рав з-ин ҳалқа, к-ин дар боз нест,
Бозгард, имрӯз рӯзи роз нест.
Гар маконро раҳ будӣ дар ломакон,
Ҳамчу шайхон будама ман бар дукон.

Хондани мӯҳтасиб масти харобафтодаро ба зиндон
Мӯҳтасиб дар нимшаб ҷоие расид,
Дар буни девор масте хуфта дид.
Гуфт: «Ҳай, мастӣ, чӣ хӯрдастӣ? Бигӯ»,
Гуфт: «Аз ин хӯрдам, ки ҳаст андар сабӯ».
Гуфт: «Охир дар сабӯ воғӯ, ки чист?»
Гуфт: «Аз он ки хӯрдаам». Гуфт: «Ин хафист».
Гуфт: «Он чӣ хӯрдаӣ, он чист он?»
Гуфт: «Он кӣ дар сабӯ махфист он».
Давр мешуд ин суолу ин ҷавоб,
Монд чун хар мӯҳтасиб андар халоб.
Гуфт ӯро мӯҳтасиб: «Ҳин, оҳ кун»,
Маст ҳу-ҳу кард ҳангоми сухун.
Гуфт: «Гуфтам, оҳ кун, ҳу мекунӣ»
Гуфт: «Ман шоду ту аз ғам мунҳанӣ.
Оҳ, аз дарду ғаму бедодӣ аст,
Ҳуй-ҳуйи майхурон аз шодӣ аст».
Мӯҳтасиб гуфт: «Ин надонам, хез, хез,
Маърифат матрошу бигзор ин ситез».
Гуфт: «Рав, ту аз кучо, ман аз кучо?»
Гуфт: «Мастӣ, хез то зиндон биё».
Гуфт маст: «Эй мӯҳтасиб, бигзори рав,
Аз бараҳна кай тавон бурдан гарав?
Гар маро худ қуввати рафтан будӣ,
Хонаи худ рафтаме в-ин кай шудӣ?
Ман агар боақду боимконаме,
Ҳамчу шайхон бар сари дукконаме».

Дувум бор дар сухан кашидани соил он зиракро то ҳоли ӯ маълумтар гардад
Гуфт он толиб, ки охир як нафас

Эй савора бар най, ин сӯ рон фарас.
Ронд сӯйи ӯ ки ҳин, зудтар бигӯ,
К-аспи ман бас тавсан асту тундхӯ.
То лагад бар ту накӯбад, зуд бош,
Аз чӣ мепурсӣ? Баёнаш кун ту фош.
ӯ маҷоли рози дил гуфтан надид,
З-ӯ буруншав карду дар лоғаш кашид.
Гуфт: «Меҳоҳам дар ин кӯча зане,
Дар биёбонмон амони чон шудӣ?
Бал ба ҷойи хон худ оташ омадӣ,
Андар ин манзил лаҳаб бар мо задӣ.
Чун дудил шуд Мӯсӣ андар кори мо,
Гоҳ хасми мосту гоҳе ёри мо.
Хашмаш оташ мезанад дар раҳти мо,
Ҳилми ӯ рад мекунад тири бало.
Кай бувад, ки ҳилм гардад хашм низ?
Нест ин нодир зи лутфат, эй азиз!
Мадҳи ҳозир ваҳшат аст, аз баҳри ин
Номи Мӯсо мебарам қосид чунин.
В-арна Мӯсо кай раво дорад, ки ман
Пеши ту ёд оварам аз ҳеч тан?
Аҳди мо бишкаст сад бору ҳазор,
Аҳди ту чун кӯҳ собит, барқарор.
Аҳди мо коху ба ҳар боде забун,
Аҳди ту кӯҳу зи сад кӯҳ ҳам фузун.
Ҳаққи он қувват, ки бар талвини мо
Раҳмате кун, эй амири лавнҳо!
Хешро дидему расвоии хеш,
Имтиҳони мо макун, эй шоҳ, беш.
То фазиҳатҳои дигарро ниҳон
Карда бошӣ, эй карими мустаъон!
Беҳадӣ ту дар ҷамолу дар камол,
Дар кажӣ мо беҳадему дар залол.
Беҳадии хеш бигмор, эй карим,
Бар кажии беҳади муште лаъим.
Ҳин, ки аз тақтеъи мо як тор монд,
Миср будему яке девор монд.

«Ал-бақиййа ал-бақиййа», эй хидев!
То нагардад шод куллі чони дев.
Баҳри мо не, баҳри он лутфи нахуст,
Ки ту кардӣ гумраҳонро бозчуст.
Чун намудӣ қудратат, бинмой раҳм,
Эй ниҳода раҳмҳо дар лаҳму шаҳм.
Ин дуъо гар хашм афзояд туро,
Ту дуъо таълим фармо, меҳтаро!
Ончунон к-Одам бияфтод аз бихишт,
Раҷъаташ додӣ, ки раст аз деви зишт.
Дев кӣ бвад, к-ӯ зи Одам бигзарад?
Бар чунин натъе аз ӯ бозӣ барад?
Дар ҳақиқат нафъи Одам шуд ҳама,
Лаънати ҳосид шуда он дамдама.
Бозие диду дусад бозӣ надид,
Пас сутуни хонаи худро бурид.
Оташе зад шаб ба кишти дигарон,
Бод, оташро ба кишти ӯ бирон.
Чашмбандӣ буд лаънат девро,
То зиёни хасм дид он ревро.
Худ зиёни чони ӯ шуд реви ӯ,
Гӯйӣ Одам буд деви деви ӯ.
Лаънат ин бошад, ки кажбинаш кунад,
Ҳосиду худбину пуркинад.
То надонад, ки ҳар он кӣ кард бад,
Оқибат бозояду бар вай занад.
Чумла фарзин бандҳо бинад ба акс,
Мот бар вай гардаду нуқсону вакс.
З-он ки гар ӯ ҳеч бинад хешро,
Муҳлику носур бинад решро.
Дард хезад з-ин чунин дидан дарун,
Дард ӯро аз ҳичоб орад бурун.
То нагирад модаронро дарди зах,
Тифл дар зодан наёбад ҳеч раҳ.
Ин амонат дар дилу дил ҳомиласт,
Ин насиҳатҳо мисоли қобиласт.
Қобила гӯяд, ки занро дард нест,

Дард бояд, дард кӯдакро раҳест.
Он кӣ ӯ бедард бошад, раҳзан аст,
З-он ки бедардӣ «аналҳақ» гуфтан аст.
Он «ана» бевақт гуфтан лаънат аст,
Он «ана» дар вақт гуфтан раҳмат аст.
Он «ана»-й Мансур раҳмат шуд яқин,
Он «ана»-й Фиръавн лаънат шуд, бибин.
Лочарам ҳар мурғи беҳангомро,
Сар буридан вочиби аст эълумро.
Сар буридан чист? Куштан нафсро
Дар чиҳоду тарк гуфтан нафсро.
Ончунон ки неши каждум барканӣ,
То ки ёбад ӯ зи куштан эминӣ.
Барканӣ дандони пурзаҳре зи мор,
То раҳад мор аз балои сангсор.
Ҳеч накшад нафсро чуз зилли пир,
Домани он нафскушро саҳт гир.
Чун бигирӣ саҳт, он тавфиқи хуст,
Дар ту ҳар қувват ки ояд, ҷазби ӯст.
«Мо рамайта из рамайта» рост дон,
Ҳар чӣ к-орад ҷон, бувад аз ҷони ҷон.
Дастгиранда вай асту бурдбор,
Дам ба дам он дам аз ӯ уммедвор.
Нест ғам, гар дер бе ӯ мондаӣ,
Дергиру саҳтгираш хондаӣ.
Дер гирад, саҳт гирад раҳматаш,
Як дамат ғоиб надорад ҳазраташ.
В-ар ту хоҳӣ шарҳи ин васлу вало,
Аз сари андеша бархон «ва-з-зуҳо».
В-ар ту гӯйӣ ҳам бадиҳо аз вай аст,
Лек он нуқсони фазли ӯ кай аст?
Он бадӣ додан камоли ӯст ҳам,
Ман мисоле гӯямат, эй мӯхташам!
Кард наққоше дугуна нақшҳо,
Нақшҳои софу нақше бесафо.
Нақши Юсуф карду ҳури хушсиришт,
Нақши ифритону иблисонии зишт.

Ҳар ду гуна нақш устодии ӯст,
Зиштии ӯ нест он, родии ӯст.
Зиштро дар ғояти зиштӣ кунад,
Чумла зиштиҳо ба гирдаш бартанад.
То камоли донишаш пайдо шавад,
Мункари устодияш расво шавад.
В-ар надонад зишт кардан, ноқис аст,
З-ин сабаб халлоқи габру мухлис аст.
Пас аз ин рӯ куфру имон шоҳиданд
Бар худовандишу ҳар ду соҷиданд.
Лек мӯъмин дон, ки тавъан соҷид аст,
З-он ки чӯёии ризову қосид аст.
Ҳаст курҳан габр ҳам яздонпараст,
Лек қасди ӯ муроде дигар аст.
Қалъаи султон иморат мекунад,
Лек даъвии аморат мекунад.
Гашта ёғӣ, то ки мулки ӯ бувад,
Оқибат худ қалъасултоне шавад.
Мӯъмин он қалъа барои подшоҳ
Мекунад маъмур, на аз баҳри чоҳ.
Зишт гӯяд: «Эй шаҳи зиштофарин,
Қодирӣ бар хубу бар зишту маҳин».
Хуб гӯяд: «Эй шаҳи ҳусну баҳо,
Пок гардонидиам аз айбҳо».

Татиммаи насихати расул алайҳиссалом беморро
Гуфт пайғамбар мар он беморро,
Ин бигӯ, к-эӣ сахл кун душворро!
«Отино фӣ дори дунёно ҳасан,
Отино фӣ дори уқбоно ҳасан».
Роҳро бар мо чу бустон кун латиф,
Манзили мо худ ту бошӣ, эӣ шариф».
Мӯъминон дар ҳашр гӯянд: «Эӣ малак!
Не ки дӯзах буд роҳи муштарақ?
Мӯъмину кофир бар ӯ ёбад гузор,
Мо надидем андар ин раҳ дуду нор.
Нак биҳишту боргоҳи эманӣ,

Пас кучо буд он гузаргоҳи данӣ?»
Пас малак гӯяд, ки он равзай хузар,
Ки фалон ҷо дидаед андар гузар,
Дӯзах он буду сиёсатгоҳи саҳт,
Бар шумо шуд боғу бустону дарахт.
Чун шумо ин нафси дӯзаххӯйро,
Оташии габри фитначӯйро
Чаҳдҳо кардеду он шуд пурсафо,
Норро куштед аз баҳри Худо.
Оташи шаҳват, ки шӯъла мезадӣ,
Сабзаи тақво шуду нури худӣ.
Оташи хашм аз шумо ҳам ҳилм шуд,
Зулмати ҷаҳл аз шумо ҳам илм шуд.
Оташи ҳирс аз шумо исор шуд
В-он ҳасад чун хорбун гулзор шуд.
Чун шумо ин ҷумла оташҳои хеш
Баҳри Ҳақ куштед ҷумла пеш-пеш,
Нафси нориро чу боғе сохтед,
Андар ӯ тухми вафо андохтед.
Булбулони зикру тасбеҳ андар ӯ,
Хушсароён дар чаман бар тарфи ҷӯ.
Доии Ҳақро иҷобат кардаед,
Дар ҷаҳими нафс об овардаед.
Дӯзахи мо низ дар ҳаққи шумо
Сабза гашту гулшану баргу наво».
Чист эҳсонро мукофот, эй писар?
Лутфу эҳсону савоби мӯътабар.
Кист лоиқ аз барои чун мане?»
Гуфт: «Се гуна зананд андар ҷаҳон,
Он ду ранҷу в-ин яке ганҷи равон.
Он якеро чун бихоҳӣ, кул турсот,
В-он дигар нима туро, нима ҷудост.
В-он сеюм ҳеч ӯ туро набвад, бидон,
Ин шунудӣ? Дур шав! Рафтаи равон.
То туро аспам напарронад лагад,
Ки бияфтӣ, барнахезӣ то абад».
Шайх ронд андар миёни кӯдакон,

Бонг зад бори дигар ўро ҷавон.
Ки биё, охир бигў тафсири ин,
Ин занон се навъ гуфтӣ, баргузин.
Ронд сўйи ўву гуфташ: «Бикри хос
Кул туро бошад, зи ғам ёбӣ халос.
В-он ки нима они ту, бева бувад,
В-он ки ҳеч аст он иёли бовалад.
Чун зи шўйи аввалаш кўдак бувад,
Меҳру кулли хотираш он сў равад.
Дур шав, то асп нандозад лагад,
Сумми аспи тавсанам бар ту расад».
Ҳой-ҳуе кард шайху бозронд,
Кўдаконро боз сўйи хеш хонд.
Боз бонгаш кард он соил: «Биё,
Як суолам монд, эй шоҳи киё!»
Боз ронд ин сў: «Бигў зудтар, чӣ буд?
Ки зи майдон он бача гўям рабуд».
Гуфт: «Эй шаҳ, бо чунин ақлу адаб
Ин чӣ шайд аст? Ин чӣ феъл аст? Эй аҷаб!
Ту варои ақли кулли дар баён
Офтобӣ. Дар ҷунун ҷунӣ ниҳон?»
Гуфт: «Ин авбош роие мезаданд,
То дар ин шаҳри худам қозӣ кунанд.
Дафъ мегуфтам. Маро гуфтанд: «Не,
Нест чун ту олиме, соҳибфане.
Бо вучуди ту ҳаром асту хабис,
Ки кам аз ту дар қазо гўяд ҳадис.
Дар шариат нест дастуре, ки мо
Камтар аз ту шаҳ кунему пешво.
З-ин зарурат гиҷу девона шудам,
Лек дар ботин ҳамонам, ки будам.
Ақли ман ганҷ асту ман вайронаам,
Ганҷ агар пайдо кунам, девонаам.
ўст девона, ки девона нашуд,
Ин асасро диду дар хона нашуд.
Дониши ман ҷавҳар омад, на араз,
Ин баҳое нест баҳри ҳар ғараз.

Кони қандам, найситони шаккарам
Ҳам зи ман мерӯяду ман мех(в)арам.
Илми тақлидиву таълимист он,
К-аз нуфури мустамеъ дорад фиғон.
Чун пайи дона, на баҳри равшанист,
Ҳамчу толибилми дунёи данист.
Толиби илм аст баҳри ому хос,
На ки то ёбад аз ин олам халос.
Ҳамчу муше ҳар тараф сӯрох кард,
Чунки нураш роғд аз дар, гуфт бард.
Чунки сӯйи дашту нураш раҳ набуд,
Ҳам дар он зулмот чаҳде менамуд.
Гар Худояш пар диҳад, парри хирад,
Бирҳад аз мушиву чун мурғон парад.
В-ар начӯяд пар, бимонад зери хок
Ноумед аз рафтани роҳи симок.
Илм гуфторе, ки он бечон бувад,
Ошиқи рӯйи харидорон бувад.
Гарчи бошад вақти баҳси илми зафт,
Чун харидораш набошад, мурду рафт.
Муштариӣ ман Худой аст, ӯ маро,
Мекашад боло, ки «Аллоҳа-штаро».
Хунбаҳои ман ҷамоли зулҷалол,
Хунбаҳои худ ҳурам, касби ҳалол.
Ин харидорони муфлисро бихил,
Чӣ харидорӣ кунад як мушти гил?
Гил махур, гилро махар, гилро маҷӯ.
З-он ки гилхор аст доим зардрӯ.
Дил бихур, то доимо бошӣ ҷавон,
Аз таҷаллий чеҳраат чун арғавон.
Ё раб, ин баҳшиш на ҳадди кори мост,
Лутфи ту лутфи хафиро худ сазост.
Даст гир аз дасти мо, моро бихар,
Пардаро бардору пардай мо мадар.
Бозхар моро аз ин нафси палид,
Кордаш то устухони мо расид.
Аз чу мо бечорагон ин банди саҳт

Кай гушояд, эй шаҳи беточу тахт?
Инчунин қуфли гаронро, эй вадуд!
Кай тавонад чуз ки фазли ту гушуд?
Мо зи худ сӯйи ту гардонем сар,
Чун туй аз мо ба мо наздиктар.
Ин дуъо ҳам бахшишу таълими туст,
Гарна дар гулхан гулистон аз чӣ руст?
Дар миёни хуну рӯда, фаҳму ақл,
Чуз зи икромии ту натвон кард нақл.
Аз ду пора пих ин нури равон,
Мавҷи нураш мезанад бар осмон.
Гӯштпора, ки забон омад аз ӯ,
Меравад селоби ҳикмат ҳамчу чӯ.
Сӯйи сӯроҳе, ки номаш гӯшҳост,
То ба боғи ҷон, ки мева-ш ҳушҳост.
Шоҳроҳи боғи ҷонҳо шарҳи ӯст,
Боғу бустонҳои олам фарҳи ӯст.
Аслу сарчашмай хушӣ он аст, он,
Зуд «таҷри тахтаҳа-л-анаҳор» хон.

Васият кардани пайғамбар алайҳиссалом он беморро ва дуъо омӯзониданаш
Гуфт пайғамбар мар он беморро,
Чун иёдат кард ёри зорро.
Ки магар навъе дуъое кардаӣ?
Аз ҷаҳолат захрбое х(в)ардаӣ?
Ёд овар чӣ дуъо мегуфтаӣ?
Чун зи макри нафс меошуфтаӣ.
Гуфт: «Ёдам нест. Илло ҳиммате
Дор бо ман, ёдам ояд соате».
Аз ҳузури нурбахши Мустафо
Пеши хотир омад онро он дуъо.
Тофт з-он равзан, ки аз дил то дил аст
Равшанӣ, ки фарқи ҳаққу ботил аст.
Гуфт: «Инак ёдам омад, эй расул!
Он дуъо, ки гуфтаам ман булфузул.
Чун гирифтори гунаҳ меомадам,
Ғарқа даст андар хашоиш мезадам.

Аз ту таҳдиду ваъиде мерасид
Мучримонро аз азоби бас шадид.
Музтариб мегаштаму чора набуд,
Банди мӯҳкам буду қуфли ногушуд.
Не мақоми сабру не роҳи гурез,
Не умеди тавба, не ҷойи ситез.
Ман чу Ҳоруту чу Морут аз ҳазан
Оҳ мекардам, ки эй халлоқи ман!
Аз хатар Ҳоруту Морут ошкор
Ҷоҳи Бобулро бикарданд ихтиёр.
То азоби охират ин ҷо кашанд,
Гурбузанду оқилу соҳирвашанд.
Нек карданду ба ҷойи хеш буд,
Саҳлтар бошад зи оташ ранчи дуд.
Ҳад надорад васфи ранчи он ҷаҳон,
Саҳл бошад ранчи дунё пеши он.
Эй хунук он к-ӯ ҷиҳоде мекунад,
Бар бадан зачреву доде мекунад.
То зи ранчи онҷаҳонӣ вораҳад,
Бар худ ин ранчи ибодат мениҳад.
Ман ҳамегуфтам, ки ё раб он азоб
Ҳам дар ин олам бирон бар ман шитоб.
То дар он олам фароғат бошад,
Дар чунин дар хост ҳалқа мезадам.
Инчунин ранчуриё пайдом шуд,
Ҷони ман аз ранҷ беором шуд.
Мондаам аз зикру аз авроди х(в)ад,
Беҳабар гаштам зи хешу неку бад.
Гар намедидам кунун ман рӯйи ту,
Эй хуҷаста в-эй муборак бўйи ту,
Мешудам аз банд ман якборагӣ,
Кардиам шоҳона ин ғамхорагӣ.
Гуфт: «Ҳай-ҳай, ин дуъо дигар макун,
Бармакан ту хешро аз беҳу бун.
Ту чӣ тоқат дорӣ, эй мӯри нажанд,
Ки ниҳад бар ту чунон кӯҳи баланд?»
Гуфт: «Тавба кардам, эй султон, ки ман

Аз сари ҷалдӣ налофам ҳеч фан.
Ин ҷаҳон тиг асту ту Мӯсову мо,
Аз гунаҳ дар тиг монда мубтало.
Қавми Мӯсо роҳ мепаймудаанд,
Охир андар гоми аввал будаанд.
Солҳо раҳ меравему дар ахир
Ҳамчунон дар манзили аввал асир.
Гар дили Мӯсо зи мо розӣ будӣ,
Тигро роҳу карон пайдо шудӣ.
В-ар ба кул безор будӣ ӯ зи мо,
Кай расидӣ хонамон ҳеч аз само?
Кай зи санге чашмаҳо ҷӯшон шудӣ?
Не шумо гуфтед: «Мо қурбонием?
Пеши авсофи бақо мо фонием?
Мо агар қаллошу гар девонаем,
Масти он соқиву он паймонаем.
Бар хату фармони ӯ сар мениҳем,
Ҷони ширинро гаравгон медиҳем.
То хаёли дӯст дар асрори мост,
Ҷокариву ҷонсупорӣ кори мост.
Ҳар кучо шамъи бало афрӯхтанд,
Садҳазорон ҷони ошиқ сӯхтанд.
Ошиқоне, к-аз даруни хонаанд,
Шамъи рӯйи ёрро парвонаанд».
Эй дил, он ҷо рав, ки бо ту равшананд,
В-аз балоҳо мар туро чун ҷавшананд.
Бар ҷиноётат мувосо мекунанд,
Дар миёни ҷон туро ҷо мекунанд.
З-он миёни ҷон туро ҷо мекунанд,
То туро пурбода чун ҷоме кунанд.
Дар миёни ҷони эшон хона гир,
Дар фалак хона кун, эй бадри мунир!
Чун Аторуд дафтари дил во кунанд,
То ки бар ту сиррҳо пайдо кунанд.
Пеши хешон бош, чун оворай,
Бар маҳи комил зан, ар маҳпорай.
Ҷузвро аз кулли худ парҳез чист?

Бо мухолиф ин ҳама омеъа чист?
Чинсро бин, навъ гашта дар равиш,
Ғайбҳо бин, айн гашта дар раҳиш.
То чу зан ишвахарӣ, эӣ беҳирад!
Аз дурӯғу ишва кай ёбӣ мадад?
Чоплусу лафзи ширину фиреб
Меситонӣ, мениҳӣ чун зан ба чеб.
Мар туро дашному силии шаҳон
Беҳтар ояд аз санои гумраҳон.
Сафъи шоҳон хур, махур шаҳди хасон,
То касе гардӣ зи иқболи касон.
З-он к-аз эшон хилъату давлат расад,
Дар паноҳи рӯҳ чон гардад ҷасад.
Ҳар қучо бинӣ бараҳна-в бенаво,
Дон, ки ӯ бигрехтаст аз усто.
То чунон гардад, ки меҳоҳад дилаш,
Он дили кӯри бади беҳосилаш.
Гар чунон гаштӣ, ки усто хостӣ,
Хешрову хешро ороств.
Ҳар кӣ аз усто гурезад дар ҷаҳон,
ӯ зи давлат мегурезад, ин бидон.
Пешае омӯхтӣ дар касби тан,
Чанг андар пешайи динӣ бизан.
Дар ҷаҳон пӯшида гаштиву ғанӣ,
Чун бурун ойӣ аз ин ҷо, чун кунӣ?
Пешае омӯз, к-андар охират
Андар ояд даҳли касби мағфират.
Он ҷаҳон шаҳрест пурбозору касб,
То напиндорӣ, ки касб ин ҷост ҳасб.
Ҳақ таъоло гуфт, к-ин касби ҷаҳон
Пеши он касб аст лаъби кӯдакон.
Ҳамчу он тифле, ки бар тифле танад,
Шакли сӯҳбат кун масосе мекунад.
Кӯдакон созанд дар бозӣ дукон,
Суд набвад ҷуз ки таъбири замон.
Шаб шавад, дар хона ояд гурсуна,
Кӯдакон рафта, бимонда яктана.

Ин ҷаҳон бозигаҳ асту марг шаб,
Бозгардӣ кисаҳоли, пуртаъаб.
Касби дин ишқ асту ҷазби андарун,
Қобилият нури Ҳақро, эй ҳарун!
Касби фонӣ хоҳадат ин нафси хас,
Чанд касби хас кунӣ? Бигзору бас.
Нафси хас гар ҷӯядат касби шариф,
Ҳилаву макре бувад онро радиф.

Бедор кардани Иблис Муъовияро, ки хез, вақти намоз аст
Дар хабар омад, ки он Муъовия,
Хуфта буд дар қаср, дар як зовия,
Қасрро аз андарун дар баста буд,
К-аз зиёратҳои мардум хаста буд.
Ногаҳон марде варо бедор кард,
Чашм чун бигшоҳ, пинҳон гашт мард.
Гуфт: «Андар қаср касро раҳ набуд,
Кист, к-ин густохиву ҷуръат намуд?»
Гирд баргашту талаб кард он замон,
То биёмад з-он ниҳонгашта нишон.
ӯ паси дар мудбареро дид, к-ӯ
Дар паси парда ниҳон мекард рӯ.
Гуфт: «Ҳай, ту кистӣ? Номи ту чист?»
Гуфт: «Номам фош Иблиси шақист».
Гуфт: «Бедорам чаро кардӣ ба ҷид?
Рост гӯ бо ман, магӯ бар аксу зид».

Аз хар афғандани Иблис Муъовияро ва рӯпӯш кардан ва хоб гуфтани Муъовия
ӯро

Гуфт: «Ҳангоми намоз охир расид,
Сӯйи масҷид зуд мебояд давид.
«Аҷчилу-т-тоъот қабла-л-фавт» гуфт
Мустафо чун дурри маънӣ мебисуфт».
Гуфт: «Не, не ин ғараз набвад туро,
Ки ба хайре раҳнамо бошӣ маро.
Дузд ояд аз ниҳон дар масканам,
Гӯядам, ки посбонӣ мекунам.

Ман кучо бовар кунам он дузд ро?
Дузд кай донад савобу музд ро?

Боз ҷавоб гуфтани Иблис Муъовияро
Гуфт: «Мо аввал фаришта будаем,
Роҳи тоатро ба ҷон паймудаем.
Соликони роҳро маҳрам будем,
Сокинони аршро ҳамдам будем.
Пешаи аввал кучо аз дил равад?
Меҳри аввал кай зи дил берун шавад?
Дар сафар гар Рум бинӣ ё Хутан,
Аз дили ту кай равад хуббулватан?
Мо ҳам аз мастони ин май будаем,
Ошиқони дарғаҳи вай будаем.
Нофи мо бар меҳри ӯ бубридаанд,
Ишқи ӯ дар ҷони мо коридаанд.
Рӯзи некӯ дидаем аз рӯзгор,
Оби раҳмат хӯрдаем андар баҳор.
Не ки моро дасти фазлаш коштаст?
Аз адам моро на ӯ бардоштаст?
Эй басо, к-аз вай навозиш дидаем,
Дар гулистони ризо гардидаем.
Бар сари мо дасти раҳмат мениҳод,
Чашмаҳои лутф аз мо мегушод.
Вақти тифлиям, ки будам ширчӯ,
Гоҳворамро кӣ ҷунбонид? ӯ.
Аз кӣ хӯрдам шир ғайри шири ӯ?
Кӣ маро парвард ҷуз тадбири ӯ?
Хӯй, к-он бо шир рафт андар вучуд,
Кай тавон онро зи мардум вогушуд?
Гар итобе кард дарёи карам,
Баста кай гарданд дарҳои карам?
Асли нақдаш доду лутфу бахшиш аст,
Қаҳр бар вай ҷун ғуборе аз ғиш аст.
Аз барои лутф оламро бисохт,
Зарраҳоро офтоби ӯ навохт.
Фурқат аз қаҳраш агар обистан аст,

Баҳри қадри васли ӯ донистан аст.
То диҳад ҷонро фироқаш гӯшмол,
Ҷон бидонад қадри айёми висол.
Гуфт пайғамбар, ки Ҳақ фармудааст:
«Қасди ман аз халқ эҳсон будааст.
Офаридам, то зи ман суде кунанд,
То зи шаҳдам дастолуде кунанд.
На барои он ки то суде кунам,
В-аз бараҳна ман қабое барканам.
Чанд рӯзе, ки зи пешам роҳдааст,
Чашми ман дар рӯйи хубаш мондааст.
К-аз ҷунон рӯйе ҷунин қаҳр, эй аҷаб!
Ҳар касе машғул гашта дар сабаб.
Ман сабабро нангарам, к-он ҳодис аст,
З-он ки ҳодис ҳодисеро боис аст.
Лутфи собиқро назора мекунам,
Ҳар ҷӣ он ҳодис, ду пора мекунам.
Тарки сачда аз ҳасад гирам, ки буд,
Он ҳасад аз ишқ хезад, н-аз ҷухуд.
Ҳар ҳасад аз дӯсти хезад яқин,
Ки шавад бо дӯст ғайре ҳамнишин.
Ҳаст шарти дӯсти ғайратпазӣ,
Ҳамчу шарти атса гуфтан дер зӣ.
Ҷунки бар нагъаш ҷуз ин бозӣ набуд,
Гуфт: «Бозӣ кун, ҷӣ донам дарфузуд?
Он яке бозӣ, ки буд, ман бохтам,
Хештанро дар бало андохтам.
Дар бало ҳам мечашам лаззоти ӯ,
Моти ӯям, моти ӯям, моти ӯ».
Ҷун раҳонад хештанро, эй сара!
Ҳеч кас дар шаш ҷиҳат аз шашдара?
Ҷузви шаш аз кулли шаш ҷун вораҳад?
Хоса ки бечун мар ӯро каж ниҳад.
Ҳар кӣ дар шаш, ӯ даруни оташ аст,
ӯ-ш бирҳонад, ки халлоқи шаш аст.
Худ агар куфр асту гар имони ӯ,
Дастбофи ҳазрат асту они ӯ.

Боз тақрир кардани Муъовия бо Иблис макри ўро
Гуфт амир ўро, ки инҳо рост аст,
Лек баҳши ту аз инҳо костафт.
Садҳазоронро чу ман ту раҳ задӣ,
Хуфра кардӣ, дар хазина омадӣ.
Оташӣ, аз ту насӯзам, чора нест,
Кист, к-аз дасти ту чома-ш пора нест?
Табъат, эй оташ, чу сӯзониданист,
То насӯзонӣ ту чизе, чора нест.
Лаънат ин бошад, ки сӯзонат кунад,
Устои чумла дуздонат кунад.
Бо Худо гуфтӣ, шунидӣ, рӯ ба рӯ,
Ман чӣ бошам пеши макрат, эй адӯ?
Маърифатҳои ту чун бонги сафир,
Бонги мурғон аст, лекин мурғир.
Садҳазорон мурғро он раҳ задаст,
Мурғ ғирра, к-ошное омадаст.
Дар ҳаво чун бишнавад бонги сафир,
Аз ҳаво ояд, шавад ин чо асир.
Қавми Нӯҳ аз макри ту дар навҳаанд,
Дил кабобу сина шарҳа-шарҳаанд.
Одро ту бод додӣ дар ҷаҳон,
Дарфигандӣ дар азобу андуҳон.
Аз ту буд он сангсори қавми Лут,
Дар сиёҳоба зи ту хӯрданд ғӯт.
Мағзи Намруд аз ту омад рехта,
Эй ҳазорон фитнаҳо ангехта.
Ақли Фиръавни закии файласуф
Кӯр гашт аз ту, наёбид ў вукуф.
Бӯлаҳаб ҳам аз ту ноаҳле шуда,
Булҳаким ҳам аз ту Бӯҷаҳле шуда.
Эй бар ин шатранҷ баҳри ёдро
Мот карда сад ҳазор устодро.
Эй зи фарзин бандҳои мушкилат,
Сӯхта дилҳо, сияҳ гашта дилат.
Баҳри макри ту, халоиқ қатрае,

Ту чу кӯҳӣ в-ин салимон заррае.
Кай раҳад аз макри ту, эй мухтасим!
Ғарқи тӯфонем «илло ман усим».
Бас ситорай саъд аз ту муҳтарик,
Бас сипоҳу чамъ аз ту муфтариқ.

Боз ҷавоб гуфтани Иблис Муъовияро
Гуфт Иблисаш: «Гушой ин ақдро,
Ман миҳаккам қалброву нақдро.
Имтиҳони шеру калбам кард Ҳақ,
Имтиҳони нақду қалбам кард Ҳақ.
Қалбро ман кай сияҳрӯ кардаам?
Сайрафиям, қимати ӯ кардаам.
Некувонро раҳнамоӣ мекунам,
Шоҳаҳои хушкро бармеканам.
Ин алафҳо мениҳам, аз баҳри чист?
То падид ояд, ки ҳайвончинс кист.
Гург аз оҳу чу зояд кӯдаке,
Ҳаст дар гургишу оҳуӣ шаке.
Ту гиёҳу устухон пешаш бирез,
То кадомин сӯ кунад ӯ гом тез.
Гар ба сӯйи устухон ояд, сағ аст,
В-ар гиё хоҳад, яқин оҳурағ аст.
Қаҳру лутфе чуфт шуд бо ҳамдигар,
Зод аз ин ҳар ду ҷаҳоне хайру шар.
Ту гиёҳу устухонро арза кун,
Қути нафсу қути ҷонро арза кун.
Гар ғизои нафс ҷӯяд, абтар аст,
В-ар ғизои рӯҳ хоҳад, сарвар аст.
Гар кунад ӯ хидмати тан, ҳаст хар
В-ар равад дар баҳри ҷон, ёбад гуҳар.
Гарчи ин ду мухталиф хайру шаранд,
Лек ин ҳар ду ба як кор андаранд.
Анбиё тоъот арза мекунанд,
Душманон шаҳвот арза мекунанд.
Некро чун бад кунам? Яздон наям,
Доиям ман, холиқи эшон наям.

Хубро ман зишт созам, раб наам,
Зиштрову хубро ойинаам.
Сӯхт ҳинду ойина аз дардро,
К-ин сияҳрӯ менамояд мардро.
Гуфт ойина: «Гуноҳ аз ман набуд,
Чурм ӯро неҳ, ки рӯйи ман зудуд.
ӯ маро ғаммоз карду ростгӯ,
То бигӯям зишт куву хуб ку?
Ман гувоҳам. Бар гуво зиндон кучост?
Аҳли зиндон нестам, Эзид гувост».
Ҳар кучо бинам ниҳоли мевадор,
Тарбиятҳо мекунам ман доявор.
Ҳар кучо бинам дарахти талху хушк
Мебурам ман, то раҳад аз пушк мушк.
Хушк гӯяд боғбонро, к-эй фато!
Мар маро чӣ мебурӣ сар бехато?
Боғбон гӯяд: «Хамӯш, эй зиштхӯ!
Бас набошад хушкии ту чурми ту?»
Хушк гӯяд: «Ростам ман, каж наям,
Ту чаро бечурм мебуррӣ паям?»
Боғбон гӯяд: «Агар масъудие,
Кошкӣ каж будие, тар будие.
Қозиби оби ҳаёте гаштие,
Андар оби зиндагӣ оғаштие.
Тухми ту бад будаасту асли ту,
Бо дарахти хуш набуда васли ту.
Шохи талх ар бо хушӣ вуслат кунад
Он хушӣ андар ниҳодаш барзанад».

Унф кардани Муъовия бо Иблис
Гуфт амир: «Эй роҳзан, хуччат магӯ,
Мар туро раҳ нест дар ман, заҳ маҷӯ.
Раҳзаниву ман ғарибу тоҷирам,
Ҳар либосоте, ки орӣ, кай харам?
Гирди раҳти ман магард аз кофирӣ,
Ту найӣ раҳти касеро муштарӣ.
Муштарӣ набвад касеро роҳзан

В-ар намояд муштарӣ, мақр асту фан.
То чӣ дорад ин ҳасуд андар каду?
Эй Худо, фарёд моро з-ин адӯ.
Гар яке фасле дигар дар ман дамад,
Даррабояд аз ман ин раҳзан намад.

Нолидани Муъовия ба ҳазрати Ҳақ таъоло аз Иблис ва нусрат хоستان
Ин ҳадисаш ҳамчу дуд аст, эй Илоҳ,
Даст гир, ар на гилемам шуд сиёҳ.
Ман ба ҳуҷҷат бар наёям бо Билис,
К-ӯст фитнай ҳар шарифу ҳар хасис.
Одамӣ, к-ӯ «алламу-л-асмо» баг аст,
Дар таги чун барқи ин саг бетаг аст.
Аз биҳишт андохташ бар рӯйи хок,
Чун самак дар шасти ӯ шуд аз симок.
Навҳаи «инно заламно» мезадӣ,
Нест дастону фусунашро ҳаде.
Андаруни ҳар ҳадиси ӯ шар аст,
Садҳазорон сеҳр дар вай музмар аст.
Мардии мардон бибандад дар нафас,
Дар зану дар мард афрӯзад ҳавас.
Эй Билиси халқсӯзи фитначӯ,
Бар чиям бедор кардӣ? Рост гӯ».

Боз тақрири Иблис талбиси худро
Гуфт: «Ҳар марде, ки бошад бадгумон,
Нашнавад ӯ ростро бо сад нишон.
Ҳар даруне, ки хаёландеш шуд,
Чун далел орӣ, хаёлаш беш шуд.
Чун сухан дар вай равад, иллат шавад,
Теғи ғозӣ дуздур олат шавад.
Пас ҷавоби ӯ сукут асту сукун,
Ҳаст бо аблаҳ сухан гуфтан ҷунун.
Ту зи ман бо Ҳақ чӣ ноӣ, эй салим,
Ту бинол аз шарри он нафси лаъим.
Ту хурӣ ҳалво, туро думмал шавад,
Таб бигирад, табъи ту мухтали шавад.

Бегунаҳ лаънат кунӣ Иблисро,
Чун набинӣ аз худ он талбисро.
Нест аз Иблис, аз туст, эй ғавӣ!
Ки чу рӯбах сӯйи дунба медавӣ.
Чунки дар сабза бибинӣ дунбаро,
Дом бошад, ин надонӣ ту чаро?
З-он надонӣ, ки-т зи дониш дур кард,
Майли дунба чашму ақлат кӯр кард.
«Хуббука-л-ашёа юъмика юсим,
Нафсука-с-савдо чанат ло тахтасим».
Ту гунаҳ бар ман манех, каж-каж мабин,
Ман зи бад безораму аз ҳирсу кин.
Ман бадӣ кардам, пушаймонам ҳанӯз,
Интизорам, то шабам ояд ба рӯз.
Муттаҳам гаштам миёни халқ ман,
Феъли худ бар ман ниҳад ҳар марду зан.
Гурги бечора агарчи гурсуна-ст,
Муттаҳам бошад, ки ӯ дар тантана-ст.
Аз заифӣ чун надонад роҳ рафт,
Халқ гӯяд: «Тухма аст аз лути зафт».

Боз илҳох кардани Муъовия Иблисро
Гуфт: «Ғайри ростӣ нарҳонадат,
Дод сӯйи ростӣ мехонадат.
Рост гӯ, то вораҳӣ аз чанги ман,
Макр наншонад ғубори чанги ман».
Гуфт: «Чун донӣ дурӯғу ростро?
Эй хаёландеши пурандешаҳо!»
Гуфт: «Пайғамбар нишоне додааст,
Қалбу некӯро миҳак бинҳодааст.
Гуфтааст: «Ал-кизбу райбун фӣ-л-қулуб»,
Гуфт: «Ас-сидку туманнинун таруб».
Дил наёромад зи гуфтори дурӯғ,
Обу равған ҳеч нафрӯзад фурӯғ.
Дар ҳадиси рост ороми дил аст,
Ростиҳо донаи доми дил аст.
Дил магар ранҷур бошад, баддаҳон,

Ки надонад чошни и ну он.
Чун шавад аз ранчу иллат дил салим,
Таъми кизбу ростро бошад алим.
Ҳирси Одам чун сӯйи гандум фузуд,
Аз дили Одам салими ро рабуд.
Пас дурӯғу ишваатро гӯш кард,
Гирра гашту захри қотил нӯш кард.
Каждум аз гандум надонист он нафас,
Мепарад тамйиз аз масти ҳавас.
Халқ масти орзуянду ҳаво,
З-он пазироянд дастони туро.
Ҳар кӣ худро аз ҳавохӯ боз кард,
Чашми худро ошнои роз кард».

Шикоятӣ қозӣ аз офати қазо ва ҷавоб гуфтани ноиб ўро
Қозие биншонданду мегирист,
Гуфт ноиб: «Қозие, гиря зи чист?
Ин на вақти гиряву фарёди туст,
Вақти шодиву муборакбоди туст».
Гуфт: «Аҳ, чун ҳукм ронад бедиле?
Дар миёни он ду олим чоҳиле:
Он ду хасм аз воқеай худ воқифанд,
Қозии мискин чӣ донад з-он ду банд?
Чоҳил асту ғофил аст аз ҳолашон,
Чун равад дар хунашону молашон?»
Гуфт: «Хасмон олиманду иллатӣ,
Чоҳилӣ ту, лек шамъи миллатӣ.
З-он ки ту иллат надорӣ дар миён,
Он фароғат ҳаст нури дигарон.
В-он ду олимро ғаразшон кӯр кард,
Илмашонро иллат аңдар гӯр кард.
Чаҳдро беиллатӣ олим кунад,
Илмро иллат кажу золим кунад.
То ту ришват настадӣ, бинандай,
Чун тамаъ кардӣ, зариру бандай.
Аз ҳаво ман хӯйро вокардаам,
Луқмаҳои шаҳватӣ кам х(в)ардаам.

Чошнигири дилам шуд бофурӯғ,
Ростро донад ҳақиқат аз дурӯғ».

Ба иқро овардани Муъовия Иблисро
«Ту чаро бедор кардӣ мар маро?
Душмани бедорӣ ту, эй дағо!
Ҳамчу хашхошӣ, ҳама хоб оварӣ,
Ҳамчун хамрӣ, ақду донишро барӣ.
Чормехат кардаам ман, рост гӯ,
Ростро донам, ту ҳилатҳо маҷӯ.
Ман зи ҳар кас он тамаъ дорам, ки ӯ
Соҳиби он бошад андар табъу хӯ.
Ман зи сирка менаҷӯям шаккаре,
Мар муханнасро нагирам лашкарӣ.
Ҳамчу габрон ман наҷӯям аз буте,
К-ӯ бувад Ҳақ ё худ аз Ҳақ ояте.
Ман зи саргин менаҷӯям бўйи мушк,
Ман дар оби ҷӯ наҷӯям хишти хушк.
Ман зи шайтон ин наҷӯям, к-ӯст ғайр,
Ки маро бедор гардонад ба хайр».
Гуфт бисёр он Билис аз макру ғадр,
Мир аз ӯ нашнид, кард истезу сабр.

Рост гуфтани Иблис замири ҳудро ба Муъовия
Аз бунӣ дандон бигуфташ: «Баҳри он,
Кардамаат бедор, медон, эй фалон!
То расӣ андар ҷамоат дар намоз,
Аз пайи пайғамбари давлат фароз.
Гар намоз аз вақт рафтӣ, мар туро
Ин ҷаҳон торик гаштӣ беризо.
Аз ғабину дард рафтӣ ашкҳо
Аз ду чашми ту мисоли машкҳо.
Завқ дорад ҳар касе дар тоате,
Лочарам нашкебад аз вай соате.
Он ғабину дард будӣ сад намоз,
Ку намозу ку фурӯғи он ниёз?»

Фазилати ҳасрат хӯрдани он мухлис бар фавти намози ҷамоат
Он яке мерафт дар масҷид дарун,
Мардум аз масҷид ҳамеомад бурун.
Гашт пурсон, ки ҷамоатро чӣ буд,
Ки зи масҷид мебурун оянд зуд?
Он яке гуфташ, ки пайғамбар намоз
Бо ҷамоат карду фориг шуд зи роз.
Ту кучо дармеравӣ, эй марди хом?
Чунки пайғамбар бидодаст: «Ас-салом».
Гуфт: «Оҳу дуд аз он аҳ шуд бурун,
Оҳи ӯ медод аз дил бӯйи хун».
Он яке гуфто: «Бидеҳ он охро,
Ин намози ман туро, бодо ато».
Гуфт: «Додам оҳу пазруфтам намоз»,
ӯ ситад он охро бо сад ниёз.
Шаб ба хоб – андар бигуфташ ҳотифо,
Ки харидӣ оби ҳайвону шифо.
Ҳурмати ин ихтиёру ин духул
Шуд намози ҷумлаи халқон қабул.

Татиммаи иқрори Иблис ба Муъовия макри худро
Пас Азозилаш бигуфт: «Эй мири род,
Макри худ андар миён бояд ниҳод.
Гар намозаш фавт мешуд он замон,
Мезадӣ аз дарди дил оҳу фиғон.
Он таассуф в-он фиғону он ниёз
Даргузаштӣ аз дусад зикру намоз.
Ман туро бедор кардам аз ниҳеб,
То насӯзонад чунон оҳе ҳичеб.
То чунон оҳе набошад мар туро,
То бад-он роҳе набошад мар туро.
Ман ҳасудам. Аз ҳасад кардам чунин,
Ман адуввам. Кори ман макр асту кин».
Гуфт: «Акнун рост гуфтӣ, содиқӣ,
Аз ту ин ояд, ту инро лоиқӣ.
Анкабутӣ ту, магас дорӣ шикор,
Ман наям, эй сағ, магас, заҳмат маёр.

Бози испедам, шикорам шах кунад,
Анкабуте кай ба гирди мо танад?
Рав, магас мегир, то тонӣ, ҳало!
Сӯйи дӯғе зан магасҳоро сало.
В-ар бихонӣ ту ба сӯйи ангубин,
Ҳам дурӯғу дӯғ бошад он яқин.
Ту маро бедор кардӣ, хоб буд,
Ту намудӣ киштӣ, он гирдоб буд.
Ту маро дар хайр з-он мехондӣ,
То маро аз хайри беҳтар рондӣ».

Фавт шудани дузд ба овоз додани он шахс соҳибхонаро, ки наздик омада буд,
ки дузд ро дарёбад ва бигирад
Ин бад-он монад, ки шахсе дузд дид
Дар висок, андар пайи ӯ медавид.
То ду-се майдон давид андар пайаш,
То дарафганд он таъаб андар хайаш.
Андар он ҳамла, ки наздик омадаш,
То бад-ӯ андарчаҳад, дарёбадаш.
Дузди дигар бонг кардаш, ки биё,
То бибинӣ ин аломоти бало.
Зуд бошу бозгард, эй марди кор,
То бибинӣ ҳол ин чо зор зор.
Гуфт: «Бошад, к-он тараф дузде бувад,
Гар нагардам зуд, ин бар ман равад.
Дар зану фарзанди ман дасте занад,
Бастани ин дузд судам кай кунад?
Ин мусулмон аз карам мехонадам,
Гар нагардам зуд, пеш ояд надам».
Бар умеди шафқати он некхоҳ
Дуздро бигзошт, бозомад ба роҳ.
Гуфт: «Эй ёри накӯ, аҳвол чист?
Ин фиғону бонги ту аз дасти кист?»
Гуфт: «Инак, бин нишони пойи дузд,
Ин тараф рафтаст дузди зан ба музд.
Нак, нишони пойи дузди қалтабон,
Дар пайи ӯ рав бад-ин нақшу нишон».

Гуфт: «Эй аблах, чӣ мегӯӣӣ маро,
Ман гирифта будам охир мар варо.
Дуздро аз бонги ту бигзоштам,
Ман ту – харро одамӣ пиндоштам.
Ин чӣ жож асту чӣ ҳарза, эӣ фалон?
Ман ҳақиқат ёфтам, чӣ бвад нишон?»
Гуфт: «Ман аз Ҳақ нишонат медиҳам,
Ин нишон аст, аз ҳақиқат огаҳам».
Гуфт: «Таррорӣ ту ё худ аблаҳӣ,
Балки ту дуздиву з-ин ҳол огаҳӣ.
Хасми худро мекашидам ман кашон,
Ту раҳонидӣ варо, к-инак нишон!
Ту чиҳат гӯ, ман бурунам аз чиҳот,
Дар висол оёт ку ё баййинот?
Сунъ бинад марди маҳҷуб аз сифот,
Дар сифот он аст, к-ӯ гум кард зот.
Восилон чун ғарқи зотанд, эӣ писар!
Кай кунанд андар сифоти ӯ назар?
Чунки андар қаъри чӯ бошад сарат,
Кай ба ранги об афтад манзарат?
В-ар ба ранги об боз оӣи зи қаър,
Пас палосе бистадӣ, додӣ ту шаър.
Тоати ома гуноҳи хосагон,
Вуслати ома ҳичоби хос дон.
Мар вазиреро кунанд шаҳ мӯҳтасиб,
Шаҳ адувви ӯ бувад, набвад муҳиб.
Ҳам гуноҳе карда бошад он вазир,
Бесабаб набвад тағаййур ногузир.
Он к-аз аввал мӯҳтасиб буд, худ варо
Бахту рӯзӣ он будаст аз ибтидо.
Лек он к-аввал вазири шаҳ будаст,
Мӯҳтасиб кардан сабаб феъли бад аст.
Чун туро шаҳ з-остона пеш хонд,
Боз сӯӣи остона бозронд.
Ту яқин медон, ки чурме кардаӣ,
Ҷабрро аз чаҳл пеш овардаӣ.
Ки маро рӯзиву қисмат ин будаст,

Пас чаро дї будат он давлат ба даст?
Қисмати худ худ буридї ту зи чаҳд,
Қисмати худро фазояд марди аҳл.

Қиссаи мунофиқон ва масҷиди Зирор сохтани эшон
Як мисоли дигар андар кажравї,
Шояд ар аз нақли Қуръон бишнави.
Инчунин кажбозие дар чуфту тоқ,
Бо набї мебохтанд аҳли нифоқ.
К-аз барои иззи дини аҳмадї
Масҷиде созему буд он муртаде.
Инчунин каж бозие мебохтанд,
Масҷиде чуз масҷиди ў сохтанд.
Сақфу фаршу қуббааш ороста,
Лек тафриқи ҷамоат хоста.
Назди пайғамбар ба лоба омаданд,
Ҳамчу уштур пеши ў зону заданд.
К-эй расули Ҳақ, барои мўҳсине,
Сўйи он масҷид қадам ранча кунї?
То муборак гардад аз иқдоми ту,
То қиёмат тоза бодо номи ту.
Масҷиди рўзи гил асту рўзи абр,
Масҷиди рўзи зарурат, вақти фақр.
То ғарибе ёбад он чо хайру чо,
То фаровон гардад ин хидматсаро.
То шиори дин шавад бисёру пур,
З-он ки бо ёрон шавад хуш кори мур.
Соате он ҷойгаҳ ташриф деҳ,
Тазкиямон кун зи мо, таъриф деҳ.
Масҷиду асҳоби масҷидро навоз,
Ту маҳї, мо шаб, даме бо мо бисоз.
То шавад шаб аз ҷамолат ҳамчу рўз,
Эй ҷамолат офтоби ҷонфурўз».
Эй дарего, к-он сухан аз дил будї,
То муроди он нуфар ҳосил шудї.
Лутф, к-ояд бедилу ҷон дар забон,
Ҳамчу сабзай тун бувад, эй дўстон!

Ҳам зи дураш бингару андаргузар,
Хӯрдану бӯро нашоёд, эй писар!
Сӯйи лутфи бевафоён хин марав,
К-он пули вайрон бувад, некӯ шунав.
Гар қадамро чоҳиле бар вай занад,
Бишканад пул в-он қадамро бишканад.
Ҳар кучо лашкар шикаста мешавад,
Аз ду-се сусти муханнас мебувад.
Дар саф ояд бо силоҳ ӯ мардвор,
Дил бар ӯ бинҳанд, к-инак ёри ғор.
Рӯ бигардонад, чу бинад захмро,
Рафтани ӯ бишканад пушти туро.
Ин дароз асту фаровон мешавад
В-он чӣ мақсуд аст, пинҳон мешавад.

Фирефтани мунофиқон пайғамбарро алайҳиссалом то ба масҷиди Зирораш
баранд

Бар расули Ҳақ фусунҳо хонданд,
Рахши дастону ҳиял меронданд.
Он расули меҳрубони раҳмкеш
Чуз табассум, чуз бале новард пеш.
Шукрҳои он ҷамоат ёд кард,
Дар иҷобат қосидонро шод кард.
Менамуд он макри эшон пеши ӯ
Як ба як з-он сон, ки андар шир мӯ.
Мӯйро нодида мекард он латиф,
Ширро шобош меғуфт он зариф.
Садҳазорон мӯйи макру дамдама,
Чашм хобонид он дам аз ҳама.
Рост мефармуд он баҳри карам:
«Бар шумо ман аз шумо мушфиқтарам».
Ман нишаста бар канори оташе,
Бо фурӯғу шӯълаи бас ноҳ(в)аше.
Ҳамчу парвона шумо он сӯ давон,
Ҳар ду дасти ман шуда парвонарон.
Чун бар он шуд, то равон гардад расул,
Ғайрати Ҳақ бонг зад: «Машнав зи ғул.

К-ин хабисон макру ҳилат кардаанд,
Чумла мақлуб аст, он-ч овардаанд.
Қасди эшон чуз сияхрӯй набуд,
Хайри дин кай чуст тарсову чухуд?
Масҷиде бар қисри дӯзах сохтанд,
Бо Худо нарди дағоҳо бохтанд.
Қасдашон тафриқи асҳоби расул,
Фазли Ҳақро кай шиносад ҳар фузул?
То чухудеро зи Шом ин чо кашанд,
Ки ба ваъзи ӯ чухудон сарх(в)ашанд.
Гуфт пайғамбар, ки оре, лек мо
Бар сари роҳем бар азми ғазо.
З-ин сафар чун бозгардам, он гаҳон
Сӯйи он масҷид равон гардам, равон.
Дафъашон гуфту ба сӯйи ғазв тохт,
Бо дағоён аз дағо нарде бибохт.
Чун биёмад аз ғазо, бозомаданд,
Чанг андар ваъдаи мозӣ заданд.
Гуфт Ҳаққаш: «Эй паямбар, фош гӯ,
Узрро в-ар чанг бошад, бош гӯ».
Гуфт: «Эй қавми дағал, хомуш кунед,
То нагӯям розхотон, тан занед».
Чун нишоне чанд аз асрорашон
Дар баён овард, бад шуд корашон.
Қосидон з-ӯ бозгаштанд он замон,
«Ҳошалиллаҳ, ҳошалиллаҳ» дамзанон.
Ҳар мунофиқ Мусҳафе зери бағал
Сӯйи пайғамбар биёвард аз дағал.
Баҳри савгандон, ки имон чуннатест,
З-он ки савгандон кажонро суннатест.
Чун надорад марди каж дар дин вафо,
Ҳар замоне бишканад савгандро.
Ростонро ҳоҷати савганд нест,
З-он ки эшонро ду чашми равшанест.
Нақси мисоқу уҳуд аз аҳмақист,
Ҳифзи имону вафо кори тақист.
Гуфт пайғамбар, ки савганди шумо

Рост гирам ё ки савганди Худо?
Боз савганде дигар хӯрданд қавм,
Мусҳаф андар дасту бар лаб мӯҳри савм,
Ки ба ҳаққи ин каломи поки рост,
К-он бинои масҷид аз баҳри Худост.
Андар он чо ҳеч ҳила-в мақр нест,
Андар он чо зикру сидқу ё рабест.
Гуфт пайғамбар, ки овози Худо
Мерасад дар гӯши ман ҳамчун садо.
Мӯҳр бар гӯши шумо бинҳод Ҳақ,
То ба овози Худо н-орад сабақ.
Нак, сарех овози Ҳақ меоядам,
Ҳамчу соф аз дурд меполоядам.
Ҳамчунон ки Мӯсӣ аз сӯйи дарахт
Бонги Ҳақ бишнид, к-эй масъудбахт!
Аз дарахт «инни аналлах» мешунид.
Бо калом анвор меомад падида.
Чун зи нури ваҳй дармемонданд,
Боз нав савгандҳо мехонданд.
Чун Худо савгандро хонад сипар,
Кай ниҳад испар зи каф пайкоргар?
Боз пайғамбар ба такзиби сарех
«Қад казобтум» гуфт бо эшон фасех.

Андешидани яке аз саҳоба ба инкор, ки расул алайҳиссалом чаро сатторӣ намекунад?

То яке ёре зи ёрони расул
Дар дилаш инкор омад з-он нукул,
Ки чунин пирони бошайбу вақор,
Мекунадшон ин паябар шармсор?
Ку карам? Ку ситрпӯшӣ? Ку ҳаё?
Садҳазорон айб пӯшанд анбиё.
Боз дар дил зуд истиғфор кард,
То нагардад з-эътироз ӯ рӯйзард.
Шумии ёрии асҳоби нифоқ
Кард мӯъминро чу эшон зишту оқ.
Боз мезорид, к-эй алломи сирр,

Мар маро мағзор бар куфрон мусирр.
Дил ба дастам нест ҳамчун диди чашм
В-арна дилро сӯзама ин дам зи хашм».
Андар ин андеша хобаш даррабуд,
Масҷиди эшон-ш пурсаргин намуд.
Санғош андар ҳадас ҷойи табоҳ
Медамид аз санғо дуди сиёҳ.
Дуд дар ҳалқаш шуду ҳалқаш бихаст,
Аз ниҳеби дуди талх аз хоб ҷаст.
Дарзамон дар рӯ фитоду мегирист,
К-эй Худо, инҳо нишони мункирист.
Хилм беҳтар аз чунин ҳилм, эй Худо,
Ки кунад аз нури имонам ҷудо».
Гар биковӣ кӯшиши аҳли маҷоз,
Тӯ ба тӯ ганда бувад ҳамчун пиёз.
Ҳар яке аз якдигар бемағзтар,
Содиқонро як зи дигар нағзтар.
Сад камар он қавм баста бар қабо
Баҳри ҳадми масҷиди аҳли қубо.
Ҳамчу он асҳоби фил андар ҳабаш
Каъбае карданд, Ҳақ оташ задаш.
Қасди Каъба сохтанд, аз интиқом
Ҳолашон чун шуд? Фурӯ хон аз калом.
Мар сияҳрӯёни динро худ чиҳез
Нест илло ҳилату макру ситез.
Ҳар саҳобе дид 3-он масҷид аён,
Воқеа то шуд яқиншон сирри он.
Воқеот ар бозгӯям як ба як,
Пас яқин гардад сафо бар аҳли шак.
Лек метарсам зи кашфи розашон,
Нозанинонанду зебад нозашон.
Шаръи бетақлид мепазруфтаанд,
Бемиҳак он нақдро бигрифтаанд.
Ҳикмати Қуръон чу золай мӯъмин аст,
Ҳар касе дар золаи худ мӯқин аст.

Қиссаи он шахс, ки уштури золлаи худ мечуст ва мепурсид

Уштуре гум кардиву чустиш чуст,
Чун биёбӣ чун надонӣ, к-они туст?
Зола чӣ бвад? Ноқае гум кардаӣ,
Аз кафат бигрехта дар пардае.
Омада дар бор кардан корвон,
Уштури ту з-он миён гашта ниҳон.
Медавӣ ин сӯву он сӯ хушклуб,
Корвон шуд дуру наздик аст шаб.
Рахт монда бар замин дар роҳи хавф,
Ту пайи уштур давон гашта ба тавф.
К-эӣ мусулмонон, кӣ дидаст уштуре?
Часта берун бомдод аз охуре?
Ҳар кӣ баргӯяд нишон аз уштурам,
Муждагонӣ медиҳам чандин дирам.
Бозмечӯӣӣ нишон аз ҳар касе,
Гишҳандат мекунад з-ин ҳар хасе.
К-уштуре дидем мерафт ин тараф,
Уштури сурхе, ба сӯи он алаф.
Он яке гӯяд: бурида гӯш буд?
В-он дигар гӯяд, чулаш манқуш буд?
Он яке гӯяд: шутур якчашм буд?
В-он дигар гӯяд: зи гар бепашм буд?
Аз барои муждагонӣ сад нишон,
Аз газофа ҳар хасе карда баён.

Мутараддид шудан дар миёни мазҳабҳои мухталиф ва беруншаву махлас ёфтан
Ҳамчунон ки ҳар касе дар маърифат
Мекунад мавсуфи ғайбиро сифат,
Фалсафӣ аз навъи дигар карда шарҳ,
Боҳисе мар гуфти ўро карда ҷарҳ.
В-он дигар дар ҳар ду таъна мезанад,
В-он дигар аз зарқ ҷоне меканад.
Ҳар як аз раҳ ин нишонҳо з-он диҳанд,
То гумон ояд, ки эшон з-он деҳанд.
Ин ҳақиқат дон на ҳаққанд ин ҳама,
На ба кулӣ гумраҳонанд ин рама.
З-он ки беҳақ ботиле н-ояд падид,

Қалбро аблаҳ ба бўйи зар харид.
Гар набудӣ дар ҷаҳон нақде равон,
Қалбҳоро харч кардан кай тавон?
То набошад рост, кай бошад дурӯғ?
Он дурӯғ аз рост мегирад фурӯғ.
Бар умеди рост кажро мехаранд,
Заҳр дар қанде равад, он гаҳ х(в)аранд.
Гар набошад гандуми маҳбуби нӯш,
Чӣ барад гандумнамои ҷавфурӯш?
Пас мағӯ ин ҷумла дамҳо ботиланд,
Ботилон бар бўйи Ҳақ доми диланд.
Пас мағӯ ҷумла хаёл асту залол,
Бе ҳақиқат нест дар олам хаёл.
Ҳақ шаби қадр аст дар шабҳо ниҳон,
То кунад ҷон ҳар шаберо имтиҳон.
На ҳама шабҳо бувад қадр, эй ҷавон!
На ҳама шабҳо бувад холӣ аз он.
Дар миёни далқпӯшон як фақир,
Имтиҳон кун в-он ки ҳаққ аст, он бигир.
Мӯъмини «кайис мумаййиз» ку? Ки то
Боздонад ҳезаконро аз фато.
Гарна маъҷубот бошад дар ҷаҳон,
Точирон бошанд ҷумла аблаҳон.
Пас бувад колошиносӣ саҳт саҳл,
Чунки айбе нест ҷӣ ноаҳду аҳл?
В-ар ҳама айб аст, дониш суд нест,
Чун ҳама ҷӯб аст, ин ҷо уд нест.
Он кӣ гӯяд ҷумла ҳаққанд, аҳмақист,
В-он кӣ гӯяд ҷумла ботил, ӯ шақист.
Точирони анбиё карданд суд,
Точирони рангу бӯ кӯру кабуд.
Менамояд мор андар чашм мол,
Ҳар ду чашми хешро некӯ бимол.
Мангар андар ғибтаи ин байъу суд,
Бингар андар хусри Фиръавну Самуд.
Андар ин гардун мукаррар кун назар,
З-он ки Ҳақ фармуд: «Сумма-рҷиъ басар».

Имтиҳони ҳар чизе то зоҳир шавад хайру шарре, ки дар вай аст
Як назар қонеъ машав з-ин сақфи нур,
Борҳо бингар, бибин: «ҳал мин футур»?
Чунки гуфтат, к-андар ин сақфи накӯ,
Борҳо бингар чу марди айбчӯ.
Пас замини тираро донӣ, ки чанд,
Дидану тамйиз бояд дар писанд.
То биполоем софонро зи дурд,
Чанд бояд ақли моро ранҷ бурд?
Имтиҳонҳои зимистону хазон,
Тоби тобистон, баҳори ҳамчу қон.
Бодҳову абрҳову барқҳо,
То паид орад авориз, фарқҳо.
То бурун орад замини хокранг,
Ҳар чӣ андар чайб дорад лаълу санг.
Ҳар чӣ дуздидаст ин хоки дужам
Аз хизонай ҳаққу дарёи карам.
Шаҳнаи тақдир гӯяд рост гӯ,
Он чӣ бурдӣ, шарҳ водеҳ мӯ ба мӯ.
Дузди, яъне хок гӯяд ҳеч-ҳеч,
Шаҳна ўро даркашад дар печ-печ.
Шаҳна гоҳаш лутф гӯяд чун шакар,
Гаҳ баровезад. кунад ҳар чӣ батар.
То миёни қаҳру лутф он хуфяҳо
Зоҳир ояд з-оташи хавфу риҷо.
Он баҳорон лутфи шаҳнай кибриёт,
В-он хазон таҳдиду тахвифи Худост.
В-он зимистон чормехи маънавӣ,
То ту, эй дузди хафӣ, зоҳир шавӣ.
Пас муҷоҳидро замоне басти дил
Як замоне қабзу дарду ғишшу ғил.
З-он ки ин обу гиле, к-абдони мост,
Мункиру дузди зиёи қонҳост.
Ҳақ таъоло гарму сарду ранҷу дард,
Бар тани мо мениҳад, эй шермард!
Хавфу қўъу нақси амволу бадан,

Чумла баҳри нақди қон зоҳир шудан.
Ин ваъиду ваъдаҳо ангехтаст,
Баҳри ин неку баде, к-омехтаст.
Чунки ҳаққу ботиле омехтанд,
Нақду қалб андар ҳурумдон рехтанд.
Пас миҳак мебоядаш бигзидае,
Дар ҳақоиқ имтиҳонҳо дидае.
То шавад форуқи ин тазвирҳо,
То набуд дастури ин тадбирҳо.
Шир дех, эй модари Мӯсо, варо
В-андар об афган, маяндеш аз бало.
Ҳар кӣ дар рӯзи аласт он шир х(в)ард,
Ҳамчу Мӯсо ширро тамйиз кард.
Гар ту бар тамйизи тифлат мулаъй,
Ин замон ё умми Мӯсо «арзиъй».
То бибинад таъми шири модараш,
То фурӯ н-ояд ба дойай бад сараш.

Шарҳи фоидаи ҳикояти он шахси шутурчӯянда
Уштуре гум кардаӣ, эй мӯътамад!
Ҳар касе, з-уштур нишонат медиҳад.
Ту намедонӣ, ки он уштур қучост,
Лек донӣ, к-ин нишониҳо хатост.
В-он ки уштур гум накард ӯ аз мирӣ,
Ҳамчу он гумкарда чӯяд уштуре.
Ки бале ман ҳам шутур гум кардаам,
Ҳар кӣ ёбад учраташ овардаам.
То дар уштур бо ту анбозӣ кунад,
Баҳри тамъи уштур ин бозӣ кунад.
ӯ нишони каж бинашносад зи рост,
Лек гуфтат он муқаллидро асост.
Ҳар чиро гӯйӣ: «Хато буд он нишон»,
ӯ ба тақлиди ту мегӯяд ҳамон.
Чун нишони рост гӯяндӯ шабех,
Пас яқин гардад туро «ло райба фик».
Он шифои қони ранҷурат шавад,
Ранги рӯю сикҳату зӯрат шавад.

Чашми ту равшан шавад, поят давон,
Ҷисми ту ҷон гардаду ҷонат равон.
Пас бигӯӣ: «Рост гуфти, эй амин»,
Ин нишониҳо балоғ омад мубин.
«Фиҳи оётун сиқотун баййинот»,
Ин бароте бошаду қадри наҷот.
Ин нишон чун дод, гӯӣ пеш рав,
Вақти оҳанг аст, пешоҳанг шав.
Пайравии ту кунам, эй ростгӯ,
Бӯӣ бурдӣ з-уштурам, бинмо, ки ку?
Пеши он кас, ки на соҳибуштурест,
К-ӯ дар ин ҷусти шутур баҳри мирист.
З-ин нишони рост н-афзудаш яқин,
Ҷуз зи акси ноқачӯӣ ростин.
Бӯӣ бурд аз ҷидду гармиҳои ӯ,
Ки газофа нест ин ҳайҳои ӯ.
Андар ин уштур набудаш ҳақ, вале,
Уштуре гум кардааст ӯ ҳам, бале.
Тамъи ноқай ғайр рӯпӯшаш шуда,
Он-ч аз ӯ гум шуд, фаромӯшаш шуда.
Ҳар кучо ӯ медавад, ин медавад,
Аз тамаъ ҳамдарду соҳиб мешавад.
Козибе бо содиқе чун шуд равон,
Он дурӯғаш ростӣ шуд ногаҳон.
Андар он саҳро, ки он уштур шитофт,
Уштури худ низ он дигар биёфт.
Чун бидидаш, ёд овард они хеш,
Бетамаъ шуд з-уштурони ёру хеш.
Он муқаллид шуд муҳаққиқ, чун бидид
Уштури худро, ки он ҷо мечарид.
ӯ талабкори шутур он лаҳза гашт,
Менаҷусташ то надид ӯро ба дашт.
Баъд аз он танҳоравӣ оғоз кард,
Чашм сӯӣ ноқай худ боз кард.
Гуфт он содиқ: «Маро бигзоштӣ?
То беҳ акнун поси ман медоштӣ!»
Гуфт: «То акнун фусусе будаам

В-аз тамаъ дар чоплусӣ будаам.
Ин замон ҳамдарди ту гаштам, ки ман
Дар талаб аз ту ҷудо гаштам ба тан.
Аз ту медуздидаме васфи шутур,
Ҷони ман дид они худ, шуд чашм пур.
То наёбидам, набудам толибаш,
Мис кунун мағл уб шуд, зар ғолибаш.
Саййиотам шуд ҳама тоъот, шукр,
Ҳазл шуд фониву ҷидд исбот, шукр.
Саййиотам чун василат шуд ба Ҳақ,
Пас мазан бар саййиотам ҳеч дақ.
Мар туро сидқи ту толиб карда буд,
Мар маро ҷидду талаб сидқе гушуд.
Сидқи ту овард дар ҷустан туро,
Ҷустанам овард дар сидқе маро.
Тухми давлат дар замин мекоштам,
Сухраву бегор мепиндоштам.
Он набуд бегор, касбе буд ҷуст,
Ҳар яке дона, ки киштам, сад бируст.
Дузд сӯйи хонае шуд зердаст,
Чун даромад, дид, к-он хонай худ аст.
Гарм бош, эй сард, то гармӣ расад,
Бо дурушті соз, то нармӣ расад.
Он ду уштур нест он як уштур аст,
Танг омад лафз, маънӣ бас пур аст.
Лафз дар маънӣ ҳамеша норасон,
З-он паямбар гуфт: «Қад калла лисон».
Нутқ устурлоб бошад дар ҳисоб,
Чӣ қадар донад зи чарху офтоб?
Хоса чархе, к-ин фалак з-ӯ парраест,
Офтоб аз офтобаш зарраест.

Баёни он ки дар ҳар нафсе фитнаи масҷиди Зирор ҳаст
Чун падида омад, ки он масҷид набуд,
Хонаи ҳилат буду доми ҷухуд.
Пас набӣ фармуд, к-онро баркананд,
Матраҳай хошоку хокистар кунанд.

Соҳиби масҷид чу масҷид қалб буд,
Донаҳо бар дом резӣ, нест чуд.
Гӯшт, к-андар шасти ту моҳирабост,
Ончунон луқма на баҳшиш, на сахост.
Масҷиди аҳли қубо, к-он буд ҷамод,
Он чи куфви ӯ набуд, роҳаш надод.
Дар ҷамодот инчунин ҳайфе нарафт,
Зад дар он нокуфв амири дод нафт.
Пас ҳақоиқро, ки асли аслҳост,
Дон, ки он чо фарқҳову фаслҳост.
На ҳаёташ чун ҳаёти ӯ бувад,
На мамоташ чун мамоти ӯ бувад.
Гӯри ӯ ҳаргиз чу гӯри ӯ мадон,
Худ чӣ гӯям ҳоли фарқи он ҷаҳон?
Бар миҳак зан кори худ, эй марди кор,
То насозӣ масҷиди аҳли Зирор.
Бас дар он масҷидкунон тасхур задӣ,
Чун назар кардӣ, ту худ з-эшон будӣ.

Ҳикояти ҳинду, ки бо ёри худ ҷанг мекард бар коре ва хабар надошт, ки ӯ ҳам
бад-он мубталост
Чор хинду дар яке масҷид шуданд,
Баҳри тоат рокеъу соҷид шуданд.
Ҳар яке бар нияте такбир кард,
Дар намоз омад ба мискиниву дард.
Муъзин омад, аз яке лафзе бичаст,
К-эй муаззин, бонг кардӣ, вақт ҳаст?
Гуфт он ҳиндуи дигар аз ниёз:
«Ҳай, суҳан гуфтиву ботил шуд намоз».
Он сеюм гуфт он дувумро: «Эй аму!
Чӣ занӣ таъна бар ӯ? Худро бигӯ».
Он чаҳорум гуфт: «Ҳамдуллаҳ, ки ман,
Дарнаяфтодам ба чаҳ чун он се тан».
Пас намози ҳар чаҳорон шуд табоҳ,
Айбгӯён бештар гум карда роҳ.
Эй хунукҷоне, ки айби хеш дид,
Ҳар кӣ айбе гуфт, он бар худ харид.

З-он ки ними ӯ зи айбистон будаст
В-он дигар нимаш зи ғайбистон будаст.
Чунки бар сар мар туро даҳ реш ҳаст,
Марҳамат бар хеш бояд кор баст.
Айб кардан хешро доруи ӯст,
Чун шикаста гашт, ҷойи «ирҳаму»-ст.
Гар ҳамон айбат набуд, эмин мабош,
Бу, ки он айб аз ту гардад низ фош.
«Ло тахофу» аз Худо нашнидай,
Пас чӣ худро эмину хуш дидай?
Солҳо Иблис некӯном зист,
Гашт расво, бин ки ӯро ном чист.
Дар ҷаҳон маъруф буд алёи ӯ,
Гашт маъруфе ба акс, эй войи ӯ.
То найи эмин, ту маъруфӣ мачӯ,
Рӯ бишӯй аз хавф, пас бинмой рӯ.
То нарӯяд риши ту, эй хуби ман,
Бар дигар содазанах таъна мазан.
Ин нигар, ки мубтало шуд ҷони ӯ,
Дар ҷаҳе афтод, то шуд панди ту.
Ту наяфтодӣ, ки бошӣ панди ӯ,
Заҳр ӯ нӯшид, ту хур қанди ӯ.

Қасд кардани ғузон ба куштани як марде то он дигар битарсад
Он ғузони турк хунрез омаданд,
Баҳри яғмо бар деҳе ногаҳ заданд.
Ду кас аз аёни он деҳ ёфтанд,
Дар ҳалоки он яке биштофтанд.
Даст бастандаш, ки қурбонаш кунанд,
Гуфт: «Эй шоҳону аркони баланд.
Дар ҷаҳи маргам чаро меафганед?
Аз чӣ охир ташнаи хуни манед?
Чист ҳикмат? Чӣ ғараз дар куштанам?
Чун чунин дарвешаму урентанам».
Гуфт: «То ҳайбат бар ин ёрат занад,
То битарсад ӯву зар пайдо кунад».
Гуфт: «Охир ӯ зи ман мискинтаст аст»,

Гуфт: «Қосид кардааст, ӯро зар аст».
Гуфт: «Чун ваҳм аст, мо ҳар ду якем,
Дар мақоми эҳтимолу дар шакем.
Худ варо букшед аввал, эй шаҳон,
То битарсам ман, диҳам зарро нишон».
Пас карамҳои илоҳӣ бин, ки мо,
Омадем охирзамон дар интиҳо.
Охирини қарнҳо пеш аз қурун,
Дар ҳадис аст: охируна-с-собиқун.
То ҳалоки қавми Нӯҳу қавми Худ,
Оризи раҳмат ба чони мо намуд.
Кушт эшонро, ки мо тарсем аз ӯ
В-ар худ ин баръакс кардӣ, воӣи ту.

Баёни ҳоли худпарастон ва ношукрон дар неъматӣ вучуди анбиё ва авлиё
алайҳимуссалом

Ҳар кӣ з-эшон гуфт аз айбу гуноҳ
В-аз дили чун санг в-аз чони сиёҳ.
В-ар сабуқдории фармонҳои ӯ
В-аз фароғат, аз ғами фардои ӯ.
В-аз ҳавас в-аз ишқи ин дунёи дун,
Чун занон мар нафсро будан забун.
В-он фирор аз нуктаҳои носеҳон
В-он рамидан аз лиқои солеҳон.
Бо дилу бо аҳли дил бегонагӣ,
Бо шаҳон тазвиру рӯбахшонагӣ.
Серчашмонро гадо пиндоштан,
Аз ҳасадшон хуфя душман доштан.
Гар пазирад чиз, ту гӯйӣ гадост
В-арна гӯйӣ: зарқу макр асту дағост.
Гар даромезад, ту гӯйӣ томеъ аст
В-арна гӯйӣ дар такаббур мулиъ аст.
Ё мунофиқвор узр орий, ки ман
Моңдаам дар нафқаи фарзанду зан.
На маро парвои сар хоридан аст,
На маро парвои дин варзидан аст.
Эй фалон, моро ба ҳиммат ёд дор,

То шавем аз авлиё поёни кор.
Ин суҳан ҳам не зи дарду сӯз гуфт,
Хобноке ҳарза гуфту боз хуфт:
«Ҳеч чора нест аз қути иёл,
Аз буни дандон қунам касби ҳалол».
Чӣ ҳалол? Эӣ гашта аз аҳли залол,
Ғайри хуни ту намебинам ҳалол.
Аз Худо чорасташу аз қут не,
Чора-ш аст аз дину аз тоғут не.
Эӣ ки сабрат нест аз дунёи дун,
Сабр чун дорӣ зи «неъма-л-моҳидун»?
Эӣ ки сабрат нест аз нозу наъим,
Сабр чун дорӣ аз Аллоҳи карим?
Эӣ ки сабрат нест аз поқу палид,
Сабр чун дорӣ аз он кинофарид?
Ку халиле, к-ӯ бурун омад зи ғор,
Гуфт: «Ҳозо рабби, ҳон, ку кирдгор?»
Ман нахоҳам дар ду олам бингарист,
То набинам ин ду маҷлис они кист.
Бе тамошои сифатҳои Худо
Гар хурам нон, дар гулӯ монад маро.
Чун гуворад луқма бе дидори ӯ?
Бе тамошои гулу гулзори ӯ.
Чуз бар умеди Худо з-ин об х(в)ар,
Кай хурад як лаҳза ғайри гову хар?
Он ки «ка-л-анъом» буд, бал «ҳум азал»,
Гарчи пурмакр аст он гандабағал.
Макри ӯ сарзеру ӯ сарзер шуд,
Рӯзгорак бурду рӯзаш дер шуд.
Фикри гоҳаш кунд шуд, ақлаш хариф,
Умр шуд, чизе надорад чун алиф.
Он чӣ мегӯяд: «Дар ин андешаам»,
Он ҳам аз дастони он нафс аст ҳам.
В-он чӣ мегӯяд: «Ғафур асту раҳим»,
Нест он ҷуз ҳилаи нафси лаъим.
Эӣ зи ғам мурда, ки даст аз нон тижист,
Гар ғафур асту раҳим, ин тарс чист?

Шикоят гуфтани пирмарде ба табиб аз ранҷуриҳо ва ҷавоб гуфтани табиб ўро

Гуфт пире мар табиберо, ки ман

Дар захирам аз димоғи хештан.

Гуфт: «Аз пирист он заъфи димоғ»,

Гуфт: «Бар чашмам зи зулмат ҳаст доғ».

Гуфт: «Аз пирист, эй шайхи қадим!»

Гуфт: «Пуштам дард меояд азим».

Гуфт: «Аз пирист, эй шайхи низор!»

Гуфт: «Ҳар чӣ мехурам, набвад гувор».

Гуфт: «Заъфи меъда ҳам аз пирӣ аст»,

Гуфт: «Вақти дам маро дамгирӣ аст».

Гуфт: «Оре, инқитоъи дам бувад,

Чун расад пирӣ, дусад иллат шавад».

Гуфт: «Эй аҳмақ, бар ин бардӯхтӣ?

Аз табибӣ ту ҳамин омӯхтӣ?

Эй мудаммағ, ақлат ин дониш надод,

Ки Худо ҳар ранҷро дармон ниҳод?

Ту хари аҳмақ зи андакмоягӣ,

Бар замин мондӣ зи кӯтахпоягӣ».

Пас табибаш гуфт: «Эй умри ту шаст,

Ин ғзаб в-ин хашм ҳам аз пирӣ аст.

Чун ҳама авсофу аҷзо шуд наҳиф,

Хештандориву сабрат шуд заъиф.

Барнатобад ду сухан, з-ӯ ҳай кунад,

Тоби як ҷуръа надорад, қай кунад».

Ҷуз магар пире, ки аз Ҳаққ аст маст,

Дар даруни ӯ ҳаёти таййиба-ст.

Аз бурун пир асту дар ботин сабӣ,

Худ чӣ чиз аст он валиву он набӣ?

Гар на пайдоанд пеши неку бад,

Чист бо эшон хасонро ин ҳасад?

В-ар намедонандашон илмуляқин,

Чист ин буғзу ҳиялсозиву кин?

В-ар бидонандӣ ҷазои растахез,

Чун занандӣ хеш бар шамшери тез?

Бар ту механдад, мабин ўро чунон,

Сад қиёмат дар дарун асташ ниҳон.
Дӯзаҳу ҷаннат ҳамай аҷзои ўст,
Ҳар чӣ андешӣ ту, ў болои ўст.
Ҳар чӣ андешӣ, пазирои фаност,
Он кӣ дар андеша н-ояд, он Худост.
Бар дари ин хона густохӣ зи чист?
Гар ҳамедонанд, к-андар хона кист.
Аблаҳон таъзими масҷид мекунанд,
Дар ҷафои аҳли дил ҷид мекунанд.
Он маҷоз аст, ин ҳақиқат, эй харон,
Нест масҷид ҷуз даруни сарварон.
Масҷиде, к-он андаруни авлиёст,
Сачдагоҳи ҷумла аст, он ҷо Худост.
То дили марди Худо н-омад ба дард,
Ҳеч қавмеро Худо расво накард.
Қасди ҷанги анбиё медоштанд,
Ҷисм диданд, одамӣ пиндоштанд.
Дар ту ҳаст ахлоқи он пешиниён,
Чун наметарсӣ, ки ту бошӣ ҳамон?
Он нишонихо ҳама чун дар ту ҳаст,
Чун ту з-эшони, кучо хоҳӣ бираст?

Қиссаи Ҷӯҳӣ ва он кӯдак, ки пеши ҷанозаи падар навҳа мекард
Кӯдаке дар пеши тобути падар
Зор менолиду бармекӯфт сар,
К-эй падар, охир кучоат мебаранд?
То туро дар зери хоке бифшуранд.
Мебарандат хонае тангу захир!
Не дар ў қоливу не дар вай ҳасир.
Не чароғе дар шабу на рӯз нон,
На дар ў бўйи таому на нишон.
Не дари маъмур, не бар бом роҳ,
Не яке ҳамсоя, к-ў бошад паноҳ.
Чашми ту, ки бўсагоҳи халқ буд,
Чун шавад дар хонае кӯру кабуд?
Хонае бе зинҳору ҷойи танг,
Ки дар ў на рӯй мемонад, на ранг.

З-ин насақ авсофи хона мешумурд,
В-аз ду дида ашки хунин мефушурд.
Гуфт Чӯҳӣ бо падар: «Эй арчманд
Валлаҳ инро хонаи мо мебаранд».
Гуфт Чӯҳиро падар: «Аблаҳ машав»
Гуфт: «Эй бобо, нишонихо ш унав».
Ин нишонихо, ки гуфт ӯ як ба як,
Хонаи морост бетардиду шак.
На ҳасиру на чароғу на таом,
На дараш маъмуру на саҳну на бом.
З-ин наMAT доранд бар худ сад нишон,
Лек кай бинанд онро тоғиён?
Хонаи он дил, ки монад бе зиё
Аз шуои офтоби кибриё,
Тангу торик аст чун чони чухуд,
Бенаво аз завқи султони вадуд.
На дар он дил тофт нури офтоб,
На гушоди арсаву на фатҳи боб.
Гӯр хуштар аз чунин дил мар туро,
Охир аз гӯри дили худ бартар о.
Зиндаиву зиндазод, эй шӯҳи шанг!
Дар намегирад туро з-ин гӯри танг?
Юсуфи вақтиву хуршеди само,
З-ин чаҳу зиндон барову рӯ намо.
Юнусат дар батни моҳӣ пухта шуд,
Махласашро нест аз тасбеҳ буд.
Гар набудӣ ӯ мусаббеҳ батни нун,
Ҳабсу зиндонаш будӣ то «юбъасун».
ӯ ба тасбеҳ аз тани моҳӣ бичаст,
Чист тасбеҳ? Ояти рӯзи аласт.
Гар фаромӯшат шуд он тасбеҳи қон,
Бишнава ин тасбеҳҳои моҳиён.
Ҳар кӣ дид Аллоҳро, аллоҳӣ аст,
Ҳар кӣ дид он баҳрро, он моҳӣ аст.
Ин ҷаҳон дарёсту тан моҳиву рӯҳ,
Юнуси маҳҷуб аз нури сабӯҳ.
Гар мусаббеҳ бошад аз моҳӣ раҳид

В-арна дар вай ҳазм гашту нопадид.
Моҳиёни ҷон дар ин дарё пуранд,
Ту намебинӣ, ки кӯрӣ, эй нажанд!
Бар ту худро мезананд он моҳиён,
Чашм бугшо, то бибинишон аён.
Моҳиёнро гар намебинӣ ба дид,
Гӯши ту тасбеҳашон охир шунид.
Сабр кардан ҷони тасбеҳоти туст,
Сабр кун, к-он аст тасбеҳи дуруст.
Ҳеч тасбеҳе надорад он дараҷ,
Сабр кун, «ассабру мифтоҳу-л-фараҷ».
Сабр чун пули Сирот, он сӯ биҳишт,
Ҳаст бо ҳар хуб як лолои зишт.
То зи лоло мегурезӣ, васл нест,
З-он ки лолоро зи шоҳид фасл нест.
Ту чӣ донӣ завқи сабр, эй шишадил?
Хоса сабр аз баҳри он нақши чигил.
Мардро завқ аз ғазову карру фар,
Мар муханнасро бувад завқ аз закар.
Ҷуз закар на дини ўву зикри ў,
Сўйи асфал бурд ўро фикри ў.
Гар барояд то фалак, аз вай матарс,
К-ў ба ишқи суфл омӯзид дарс.
ў ба сўйи суфл меронад фарас,
Гарчи сўйи улв ҷунбонад чарас.
Аз аламҳои гадоён тарс чист?
К-он аламҳо луқмае нонро раҳест.

Тарсидани кӯдак аз он шахси соҳибҷусса ва гуфтани он шахс, ки эй кӯдак,
матарс, ки ман номардам
Кинги зафте кӯдакero ёфт фард,
Зард шуд кӯдак зи бими қасди мард.
Гуфт: «Эман бош, эй зебои ман!
Ки ту хоҳӣ буд бар болои ман.
Ман агар ҳавлам, муханнас дон маро,
Ҳамчу уштур барнишин, мерон маро».
Сурати мардону маънӣ инчунин,

Аз бурун Одам, дарун деви лабин.
Он духудро монӣ, эй зафти чу Од,
Ки бар ӯ он шохро мекӯфт бод.
Рӯбаҳе ишкори худро бод дод,
Баҳри табле ҳамчу хики пур зи бод.
Чун надид андар духул ӯ фарбехӣ,
Гуфт: «Хуке беҳ аз ин хики тихӣ».
Рӯбаҳон тарсанд з-овози духул,
Оқилаш чандон занад, ки «ло тақул».

Қиссаи тирандозе ва тарсидани ӯ аз саворе, ки дар беша мерафт
Як саворе бо силоҳу бас маҳиб
Мешуд андар беша бар аспе начиб.
Тирандозе ба ҳукм ӯро бидид,
Пас зи хавфи ӯ камонро даркашид.
То занад тире, савораш бонг зад:
«Ман заифам, гарчи зафт астам ҷасад,
Ҳону хон, мангар ту дар зафтии ман,
Ки камам дар вақти ҷанг аз пирзан».
Гуфт: «Рав, ки нек гуфти в-арна неш
Бар ту меандохтам аз тарси хеш».
Бас касонро, к-олати пайкор кушт,
Бе рӯҷулият чунон теғе ба мушт.
Гар биҷӯшӣ ту силоҳи рустамон,
Рафт ҷонат, чун набошӣ марди он.
Ҷон сипар кун, теғ бигзор, эй писар!
Ҳар кӣ бесар буд, аз ин шаҳ бурд сар.
Он силоҳат ҳилаву макри ту аст,
Ҳам зи ту зойиду ҳам ҷони ту хаст.
Чун накардӣ ҳеч суде з-ин ҳиял,
Тарки ҳилаат кун, ки пеш ояд дувал.
Чун яке лаҳза нахӯрдӣ бар зи фан,
Тарки фан гӯ, металаб раббилминан.
Чун муборак нест бар ту ин улум,
Хештан гӯле қуну бигзар зи шум.
Чун малойик гӯ, ки «ло илма лано
Ё илоҳӣ ғайра мо алламтано».

Қиссаи аъробӣ ва рег дар ҷувол кардан ва маломат кардани он файласуф ӯро

Як аробӣ бор карда уштуре,

Ду ҷуволи зафт аз дона пуре.

ӯ нишаста бар сари ҳар ду ҷувол,

Як ҳадисандоз кард ӯро суол.

Аз ватан пурсиду овардаш ба гуфт

В-андар он пурсиш бисе дурҳо бисуфт.

Баъд аз он гуфташ, ки ин ҳар ду ҷувол

Чист оғанда? Бигӯ масдуқи ҳол.

Гуфт: «Андар як ҷуволам гандум аст,

Дар дигар реге, на қути мардум аст».

Гуфт: «Ту чун бор кардӣ ин рамол?»

Гуфт: «То танҳо намонад ин ҷувол».

Гуфт: «Ними гандуми он тангро,

Дар дигар рез, аз пайи фарҳангро,

То сабук гардад ҷуволу ҳам шутур»,

Гуфт: «Шобош, эй ҳақими аҳлу хур.

Инчунин фикри дақиқу ройи хуб,

Ту чунин урён, пиёда дар луғуб!»

Раҳмаш омад бар ҳақиму азм кард,

К-иш бар уштур барнишонад некмард.

Боз гуфташ: «Эй ҳақими хушсухун,

Шаммае аз ҳоли худ ҳам шарҳ кун.

Инчунин ақлу кифоят, ки турост,

Ту вазири ё шахӣ, баргӯй рост».

Гуфт: «Ин ҳар ду наям, аз омаам,

Бингар андар ҳолу андар чомаам».

Гуфт: «Уштур чанд дорӣ? Чанд гов?»

Гуфт: «На ину на он, моро маков».

Гуфт: «Рахтат чист, боре дар дукон?»

Гуфт: «Моро ку дукону ку макон?»

Гуфт: «Пас аз нақд пурсам, нақд чанд?»

Ки туй танҳораву маҳбубпанд.

Кимии мисси олам бо ту аст,

Ақлу донишро гуҳар тӯ бар тӯ аст».

Гуфт: «Валлаҳ нест ё вачҳулараб,

Дар ҳама мулкам вучуҳи қути шаб,
Побараҳна, танбараҳна медавам,
Ҳар кӣ ноне медиҳад, он ҷо равам.
Мар маро з-ин ҳикмату фазлу ҳунар
Нест ҳосил ҷуз хаёлу дарди сар».
Пас араб гуфташ, ки рав дур аз барам,
То наборад шумии ту бар сарам.
Дур бар он ҳикмати шумат зи ман,
Нутқи ту шум аст бар аҳли заман.
Ё ту он сӯ рав, ман ин сӯ медавам
В-ар туро раҳ пеш, ман вопас равам.
Як ҷуволам гандуму дигар зи рег,
Беҳ бувад з-ин ҳилаҳои мурдарег.
Аҳмақиям бас муборак аҳмақист,
Ки дилам бо баргу ҷонам муттақист.
Гар ту хоҳӣ, к-ит шақоват кам шавад
Ҷаҳд кун, то аз ту ҳикмат кам шавад.
Ҳикмате, к-аз табъ зояд в-аз хаёл,
Ҳикмате не, файзи нури зулчалол.
Ҳикмати дунё физояд занну шак,
Ҳикмати динӣ барад фавқи фалак.
Завбаъони зираки охирзамон,
Барфузуда хеш бар пешиниён.
Ҳилаомӯзон чигарҳо сӯхта,
Феълҳову макрҳо омӯхта.
Сабру исору саҳои нафсу ҷуд
Бод дода, к-он бувад иксири суд.
Фикр он бошад, ки бигшояд раҳе,
Роҳ он бошад, ки пеш ояд шаҳе.
Шоҳ он бошад, ки аз худ шаҳ бувад,
На ба маҳзанҳову лашкар шаҳ шавад.
То бимонад шоҳии ӯ сармадӣ,
Ҳамчу иззи мулки дини аҳмадӣ.

Каромоти Иброҳими Адҳам бар лаби дарё
Ҳам зи Иброҳими Адҳам омадаст,
К-ӯ зи роҳе бар лаби дарё нишаст.

Далқи худ медӯхт он султони ҷон,
Як амире омад он ҷо ногаҳон.
Он амир аз бандагони шайх буд,
Шайхро бишнохт, сачда кард зуд.
Хира шуд дар шайху андар далқи ӯ,
Шакли дигар гашта хулқу халқи ӯ,
К-ӯ раҳо кард он чунон мулки шигарф,
Баргузид он фақри бас борикҳарф.
Тарк кард ӯ мулки ҳафт иқлимро,
Мезанад бар далқ сӯзан чун гадо.
Шайх воқиф гашт аз андешааш,
Шайх чун шер асту дилҳо бешааш.
Чун риҷову хавф дар дилҳо равон,
Нест махфӣ бар вай асрори ҷаҳон.
Дил ниғаҳ доред, эй беҳосилон,
Дар ҳузури ҳазрати соҳибдилон.
Пеши аҳли тан адаб бар зоҳир аст,
Ки Худо з-эшон ниҳонро сотир аст.
Пеши аҳли дил адаб бар ботин аст,
З-он ки дилшон бар сароир фотин аст.
Ту ба аксӣ пеши кӯрон баҳри ҷох,
Бо ҳузур оӣ, нишинӣ пойгоҳ.
Пеши биноён кунӣ тарки адаб,
Нори шаҳватро аз он гаштӣ ҳатаб.
Чун надорӣ фатнату нури худо,
Баҳри кӯрон рӯйро мезан ҷило!
Пеши биноён ҳадас дар рӯй мол!
Ноз мекун бо чунин гандидаҳол!
Шайх сӯзан зуд дар дарё фиғанд,
Хост сӯзанро ба овози баланд.
Садҳазорон моҳии аллоҳие,
Сӯзани зар дар лаби ҳар моҳие,
Сар бароварданд аз дарёи Ҳақ,
Ки бигир, эй шайх, сӯзанҳои Ҳақ.
Рӯ бад-ӯ карду бигуфташ: «Эй амир!
Мулки дил беҳ ё чунон мулки ҳақир?»
Ин нишони зоҳир аст, ин ҳеч нест,

То ба ботин дарравӣ, бинӣ ту бист.
Сӯйи шаҳр аз боғ шохе оваранд,
Боғу бустонро кучо он чо баранд?
Хоса боғе, к-ин фалак як барги ўст,
Балки он мағз асту ин олам чу пўст.
Барнамедорӣ суи он боғ гом?
Бӯй афзун чӯю кун дафъи зуком.
То ки он бӯ қозиби қонат шавад,
То ки он бӯ нури чашмонат шавад.
Гуфт Юсуф ибни Яъқуби набӣ,
Баҳри бӯ «алқу ало вачҳи абӣ».
Баҳри ин бӯ гуфт Аҳмад дар изот,
Доимо: «қуррату айни фӣ-с-салот».
Панҷ ҳис бо ҳамдигар пайвастанд,
З-он ки ин ҳар панҷ з-асле рустаанд.
Қуввати як қуввати боқӣ шавад,
Мобақиро ҳар яке соқӣ шавад.
Дидани дида физояд ишқро,
Ишқ дар дида физояд сидқро.
Сидқ бедории дида мешавад,
Ҳиссҳоро завқ мӯнис мешавад.

Оғози мунавар шудани ориф ба нури ғайббин
Чун яке ҳис дар равиш бигшод банд,
Мобақӣ ҳисҳо ҳама мубдал шаванд.
Чун яке ҳис ғайримаҳсусот дид,
Гашт ғайбе бар ҳама ҳисҳо падид.
Чун зи чӯ част аз гала як гӯсфанд,
Пас паёпай чумла з-он сӯ барчаҳанд.
Гӯсфандони ҳавосатро бирон,
Дар чаро аз «аҳрача-л-маръо» чарон.
То дар он чо сунбулу райҳон чаранд,
То ба гулзори ҳақоик раҳ баранд.
Ҳар ҳисат пайғамбари ҳисҳо шавад,
То якояк сӯйи он қаннат равад.
Ҳиссҳо бо ҳисси ту гӯянд роз
Бе ҳақиқат, бе забону бе маҷоз.

К-ин ҳақиқат қобили таъвилҳост,
В-ин таваҳҳум мояи таҳйилҳост.
Он ҳақиқатро, ки бошад аз аён,
Ҳеч таъвиле нагунҷад дар миён.
Чунки ҳар ҳис бандаи ҳисси ту шуд,
Мар фалакҳоро набошад аз ту буд.
Чунки даъвие равад дар мулки пӯст,
Мағз они кӣ бувад? Қишр они ўст.
Чун танозуъ дарфитад дар танги коҳ,
Дона они кист? Онро кун нигоҳ.
Пас фалак қишр асту нури рӯҳ мағз,
Ин падида аст, он хафӣ, з-ин рӯ малағз.
Ҷисм зоҳир, рӯҳ махфӣ омадаст,
Ҷисм ҳамчун остин, ҷон ҳамчу даст.
Боз ақл аз рӯҳ махфитар парад,
Ҳисс сӯйи рӯҳ зудтар раҳ барад.
Чунбише бинӣ, бидонӣ зинда аст,
Ин надонӣ, ки зи ақл оғанда аст.
То ки чунбишҳои мавзун сар кунад,
Чунбиши мисро ба дониш зар кунад.
З-он муносиб омадан афъоли даст
Фаҳм ояд мар туро, ки ақл ҳаст.
Рӯҳи ваҳй аз ақл пинҳонтар бувад,
З-он ки ў ғайбист, ў з-он сар бувад.
Ақли Аҳмад аз касе пинҳон нашуд,
Рӯҳи ваҳйаш мудраки ҳар ҷон нашуд.
Рӯҳи ваҳйиро муносибҳост низ,
Дарнаёбад ақл, к-он омад азиз.
Гаҳ чунун бинад, гаҳе ҳайрон шавад,
З-он ки мавқуф аст, то ў он шавад.
Чун маносибҳои афъоли Хизир
Ақли Мӯсо буд дар дидаш қадир.
Номуносиб менамуд афъоли ў,
Пеши Мӯсо чун набудаш ҳоли ў.
Ақли Мӯсо чун шавад дар ғайб банд,
Ақли мушӣ худ кӣ аст, эй арҷманд?
Илми тақлидӣ бувад баҳри фуруҳт,

Чун биёбад муштарӣ, хуш барфурӯхт.
Муштарии илми таҳқиқӣ Ҳақ аст,
Доиман бозори ӯ боравнақ аст.
Лаб бибаства маст дар байъу шаро,
Муштарӣ беҳад, ки «Аллоҳа-штаро».
Дарси Одамро фаришта муштарӣ,
Маҳрами дарсаш на дев асту парӣ.
Одам «анбиҳум биасмо» дарс гӯ,
Шарҳ кун асрори Ҳақро мӯ ба мӯ.
Ончунон касро, ки кӯтаҳбин бувад,
Дар талаввун ғарқу бетамкин бувад,
Муш гуфтам, з-он ки дар хок аст чош,
Хок бошад мушро ҷойи маош.
Роҳҳо донад, вале дар зери хок,
Ҳар тараф ӯ хокро кардаст чок.
Нафси мушӣ нест илло луқма ранд,
Қадри ҳоҷат мушро ақле диҳанд.
З-он ки беҳоҷат Худованди азиз
Менабахшад ҳеч касро ҳеч чиз.
Гар набудӣ ҳоҷати олам замин,
Н-офаридӣ ҳеч раббу-л-оламин.
В-ин замини музтариб мӯҳтоҷи кӯҳ
Гар набудӣ, н-офаридӣ пуршукӯҳ.
В-ар набудӣ ҳоҷати афлок ҳам,
Ҳафт гардун н-оваридӣ аз адам.
Офтобу моҳу ин исторагон
Чӯз ба ҳоҷат кай падида омад аён?
Пас каманди ҳастҳо ҳоҷат бувад,
Қадри ҳоҷат мардро олат диҳад.
Пас бияфзо ҳоҷат, эй мӯҳтоҷ, зуд
То бичӯшад дар карам дарёи ҷуд.
Ин гадоён бар раҳу ҳар мубтало
Ҳоҷати худ менамояд халқро:
Кӯриву шалливу бемориву дард,
То аз ин ҳоҷат бичунбад раҳми мард.
Ҳеч гӯяд: «Нон диҳед, эй мардумон,
Ки маро мол асту анбор асту хон?»

Чашм нанҳодаст Ҳақ дар кӯрмуш,
З-он ки ҳоҷат нест чашмаш баҳри нӯш.
Метавонад зист бечашму басар,
Фориғ аст аз чашм ӯ дар хоки тар.
Чуз ба дуздӣ ӯ бурун н-ояд зи хок,
То кунад холиқ аз он дуздиш пок.
Баъд аз он пар ёбаду мурғе шавад,
Чун малойик қониби гардун равад.
Ҳар замон дар гулшани шукри Худо
ӯ барорад ҳамчу булбул сад наво,
К-эй раҳонанда маро аз васфи зишт!
Эй қунанда дӯзахеро ту биҳишт!
Дар яке пиҳе ниҳӣ ту равшани,
Устухонеро диҳӣ самъ, эй ғани!
Чӣ тааллуқ он маъониро ба қисм?
Чӣ тааллуқ фаҳми ашёро ба исм?
Лафз чун вақр асту маънӣ тойир аст,
Қисм чӯю рӯҳ оби сойир аст.
ӯ равон асту ту гӯйӣ воқиф аст,
ӯ давон асту ту гӯйӣ окиф аст.
Гар набинӣ сайри об аз чокҳо,
Чист бар вай нав ба нав хошокҳо?
Ҳаст хошоки ту суратҳои фикр,
Нав ба нав дармерасад ашколи бикр.
Рӯйи обу чӯйи фикр андар равиш
Нест беҳошоки маҳбубу ваҳиш.
Қишрҳо бар рӯйи ин оби равон
Аз симори боғи ғайбӣ шуд давон.
Қишрҳоро мағз андар боғ чӯ,
З-он ки об аз боғ меояд ба чӯ.
Гар набинӣ рафтани оби ҳаёт,
Бингар андар чӯю ин сайри набот.
Об чун анбӯхтар ояд дар гузар,
З-ӯ кунад қишри сувар зудтар гузар.
Чун ба ғоиб тез шуд ин чӯ равон,
Ғам наояд дар замири орифон.
Чун ба ғоиб мумталӣ буду шитоб,

Пас нагунчад андар ӯ илло, ки об.

Таън задани бегона дар шайх ва ҷавоб гуфтани муриди шайх ӯро

Он яке як шайхро тӯҳмат ниҳод,

К-ӯ бад асту нест бар роҳи рашод.

Шориби хамр асту солусу хабис,

Мар муридонро кучо бошад муғис?

Он яке гуфташ: «Адабро хуш дор,

Хурд набвад инчунин зан бар кибор.

Дур аз ӯву дур аз авсофи ӯ,

Ки зи селе тира гардад софи ӯ.

Инчунин бӯҳтон манеҳ бар аҳли Ҳақ,

К-ин хаёли туст, баргардон варақ.

Ин набошад в-ар бувад, эй мурғи хок,

Баҳри қулзумро зи мурдоре чӣ бок?

Нест «дуна-л-қуллатайну» ҳавзи хурд,

Ки тавонад қатраеш аз кор бурд.

Оташ Иброҳимро набвад зиён,

Ҳар кӣ Намрудест, гӯ метарс аз он.

Нафс Намруд асту ақлу ҷон Халил.

Рӯҳ дар айн асту нафс андар далел.

Ин далели роҳ раҳравро бувад,

К-ӯ ба ҳар дам дар биёбон гум шавад.

Восилонро нест ҷуз чашму чароғ.

Аз далелу роҳашон бошад фароғ.

Гар далеле гуфт он марди висол,

Гуфт баҳри фаҳми асҳоби ҷидол.

Баҳри тифли нав падар тӣ-тӣ кунад,

Гарчи ақлаш ҳандасай гетӣ кунад.

Кам нагардад фазли устод аз уду,

Гар «алиф чизе надорад» гӯяд ӯ.

Аз пайи таълими он бастадаҳан

Аз забони худ бурун бояд шудан.

Дар забони ӯ бибояд омадан,

То биёмӯзад зи ту ӯ илму фан.

Пас ҳама халқон чу тифлони вайанд,

Лозим аст ин пирро дар вақт панд.

Он муриди шайх бадгӯяндаро
Он ба куфру гумраҳӣ огандаро.
Гуфт: «Ту худро мазан бар теги тез,
Ҳин, макун бо шоҳу бо султон ситез.
Ҳавз бо дарё агар паҳлӯ занад,
Хешро аз беҳи ҳастӣ барканад.
Нест баҳре, к-ӯ карон дорад, ки то
Тира гардад ӯ зи мурдори шумо.
Куфрро ҳад асту андоза, бидон
Шайху нури шайхро набвад карон.
Пеши беҳад ҳар чӣ маҳдуд аст, лост,
«Куллу шайъин ғайри вачҳиллаҳ» фаност.
Куфру имон нест он ҷоие, ки ӯст,
З-он ки ӯ мағз асту ин ду рангу пӯст.
Ин фаноҳо пардаи он вачҳ гашт,
Чун чароғи хуфя андар зери ташт.
Пас сари ин тан ҳичоби он сар аст,
Пеши он сар ин сари тан кофир аст.
Кист кофир? Ғофил аз имони шайх,
Кист мурда? Беҳабар аз ҷони шайх.
Ҷон набошад ҷуз хабар дар озмун,
Ҳар киро афзун хабар, ҷонаш фузун.
Ҷони мо аз ҷони ҳайвон бештар,
Аз чӣ? З-он рӯ, ки фузун дорад хабар.
Пас фузун аз ҷони мо ҷони малак,
К-ӯ муназзаҳ шуд зи ҳисси муштарақ.
В-аз малак ҷони худовандони дил
Бошад афзун, ту таҳайюрро бихил.
З-он сабаб Одам бувад масҷудашон,
Ҷони ӯ афзунтар аст аз будашон.
В-арна беҳтарро сучуди дунтаре
Амр кардан ҳеч набвад дарх(в)аре.
Кай писандад адлу лутфи кирдгор,
Ки гиле сачда кунад дар пеши хор?
Ҷон чу афзун шуд, гузашт аз интиҳо,
Шуд мутеъаш ҷони ҷумла чизҳо:
Мурғу моҳиву париву одамӣ,

З-он ки ӯ беш асту эшон дар камӣ.
Моҳиён сӯзангари далқаш шаванд,
Сӯзанонро риштаҳо тобеъ буwand.

Бақияи қиссаи Иброҳими Адҳам бар лаби он дарё
Чун нафози амри шайх он мир дид,
З-омади моҳӣ шудаш вачде падида.
Гуфт: «Аҳ, моҳӣ зи пирон оғаҳ аст,
Шух танеро, к-ӯ лаъини дарғаҳ аст.
Моҳиён аз пир оғаҳ, мо баъид,
Мо шақӣ з-ин давлату эшон саид».
Сачда карду рафт гирёну хароб.
Гашт девона зи ишқи фатҳи боб.
Пас ту, эй ношустарӯ, дар чистӣ?
Дар низоъу дар ҳасад бо кистӣ?
Бо думи шере ту бозӣ мекуни,
Бар малойик турктози мекуни.
Бад чӣ мегӯӣ ту хайри маҳзро?
Ҳин, тараффуъ кам шумар он хафзро.
Бад чӣ бошад? Мисси мӯҳтоҷи мӯҳон,
Шайх кӣ бвад? Кимии бекарон.
Мис агар аз кимии қобил набуд,
Кимии аз мисс ҳаргиз мис нашуд.
Бад чӣ бошад? Саркаше оташамал,
Шайх кӣ бвад? Айни дарёи азал.
Дойим оташро битарсонанд аз об,
Об кай тарсид ҳаргиз з-илтиҳоб?
Дар руҳи маҳ айббинӣ мекуни?
Дар биҳиште хорчинӣ мекуни?
Гар биҳишт – андар равӣ ту хорҷӯ,
Ҳеч хор он ҷо наёби ғайри ту.
Мибипӯши офтобе дар гиле?
Раҳна мечӯӣ зи бадри комиле?
Офтобе, ки битобад дар ҷаҳон,
Баҳри хуффоше кучо гардад ниҳон?
Айбҳо аз радди пирон айб шуд,
Ғайбҳо аз рашки эшон ғайб шуд.

Боре аз дурӣ зи хидмат ёр бош,
Дар надомат чобуку бар кор бош.
То аз он роҳат насиме мерасад,
Оби раҳматро чӣ бандӣ аз ҳасад?
Гарчи дурӣ, дур мечунбон ту дум,
«Ҳайсу мо кунтум фаваллу вачҳакум».
Чун харе дар гил фитад аз гоми тез,
Дам ба дам чунбад барои азми хез.
Чойро ҳамвор накнад баҳри бош,
Донад ӯ, ки нест он чойи маош.
Ҳисси ту аз ҳисси хар камтар будаст?
Ки дили ту з-ин ваҳалҳо барнаҷаст.
Дар ваҳал таъвилу руҳсат мекуни?
Чун намехоҳӣ, к-аз он дил барканӣ?
К-ин раво бошад маро, ман музтарам,
Ҳақ нагирад очизеро аз карам.
Худ гирифтастат, ту чун кафтори кӯр
Ин гирифтавро набинӣ аз ғурур.
Мегувад: «Ин чойгаҳ кафтор нест,
Аз бурун ҷӯед, к-андар ғор нест».
Ин ҳамегӯянд бандаш мениҳанд,
ӯ ҳамегӯяд: «Зи ман беогаҳанд.
Гар зи ман огоҳ будӣ ин адӯ,
Кай нидо кардӣ, ки он кафтор ку?»»

Даъво кардани он шахс, ки Худои таоло маро намегирад ба гуноҳ ва ҷавоб
гуфтани Шуайб алайҳиссалом ӯро
Он яке мегуфт дар аҳди Шуайб,
Ки Худо аз ман бисе дидаст айб,
Чанд дид аз ман гуноҳу ҷурмҳо
В-аз карам Яздон намегирад маро.
Ҳақ таоло гуфт дар гӯши Шуайб,
Дар ҷавоби ӯ фасеҳ аз роҳи ғайб.
Ки бигуфти чанд кардам ман гуноҳ,
В-аз карам нагрифт дар ҷурмам Илоҳ.
Акс мегӯйиву мақлуб, эй сафех!
Эй раҳо карда раҳу бигрифта теҳ.

Чанд чандат гираму ту беҳабар,
Дар салосил мондай по то ба сар.
Занги ту бар тут, эй деги сиёҳ!
Кард симои дарунатро табоҳ,
Бар дилат зангор бар зангорҳо
Чамъ шуд, то кӯр шуд з-асрорҳо.
Гар занад он дуд бар деги наве,
Он асар бинмояд, ар бошад чаве.
З-он ки ҳар чизе ба зид пайдо шавад,
Бар сапедо он сияҳ расво шавад.
Чун сияҳ шуд дег, пас таъсири дуд,
Баъд аз ин бар вай кӣ бинад зуд зуд?
Марди оҳангар, ки ӯ зангӣ бувад,
Дудро бо рӯш ҳамрангӣ бувад.
Марди румӣ, к-ӯ кунад оҳангарӣ,
Рӯяш аблақ гардад аз дудоварӣ.
Пас бидонад зуд таъсири гуноҳ,
Пас бинолад зуд, гӯяд «эй Илоҳ».
Чун кунад исрору бад пеша кунад,
Хок андар чашми андеша кунад.
Тавба н-андешад, дигар ширин шавад,
Бар дилаш он чурм то бедин шавад.
Он пушаймониву ё раб рафт аз ӯ,
Шист бар ойина занги панҷтӯ.
Оҳанаҷро зангҳо хӯрдан гирифт,
Гавҳараҷро занг кам кардан гирифт.
Чун нависӣ коғази испед-бар,
Он набишта хоҷа ояд дар назар.
Чун нависӣ бар сари бинвишта хат,
Фаҳм н-ояд, хоҷаданаш гардад ғалат.
К-он сиёҳӣ бар сиёҳӣ уфтод,
Ҳар ду хат шуд кӯру маъние надод.
В-ар сеюмбора нависӣ бар сараш,
Пас сияҳ кардӣ чу ҷони пуршараш.
Пас чӣ чора ҷуз паноҳи чорагар?
Ноумедӣ миссу иксираш назар.
Ноумедиҳо ба пеши ӯ ниҳед,

То зи дарди бедаво берун чаҳед.
Чун Шуайб ин нуктаҳо бо ӯ бигуфт,
З-он дами чон дар дили ӯ гул шукуфт.
Чони ӯ бишнид ваҳйи осмон,
Гуфт: «Агар бигрифт моро, ку нишон?»
Гуфт: «Ё раб, дафъи ман мегӯяд ӯ,
Он гирифтанро нишон мечӯяд ӯ».
Гуфт: «Сатторам, нагӯям розҳош,
Чуз яке рамз аз барои ибтилош.
Як нишони он ки мегирам варо,
Он ки тоат дораду савму дуъо.
В-аз намозу аз закату ғайри он,
Лек як зарра надорад завқи чон.
Мекунад тоъоту афъоли санӣ,
Лек як зарра надорад чошнӣ.
Тоаташ нағз асту маънӣ нағз не,
Чавзҳо бисёру дар вай мағз не.
Завқ бояд, то диҳад тоъот бар,
Мағз бояд, то диҳад дона шачар.
Донаи бемағз кай гардад ниҳол?
Сурати бечон набошад чуз хаёл».

Бақияи қиссаи таъна задани он марди бегона дар шайх
Он хабис аз шайх мелойид жож,
Кажнигар бошад ҳамеша ақли кож.
Ки манаш дидам миёни маҷлисе,
ӯ зи тақво орей асту муфлисе.
В-ар ки бовар нестат, хез имшабон,
То бубинӣ фисқи шайхатро аён.
Шаб бибурдаш бар сари як равзана,
Гуфт: «Бингар фиску иштар кардане.
Бингар он солуси рӯзу фисқи шаб,
Рӯз ҳамчун Мустафо, шаб Бӯлаҳаб.
Рӯз Абдуллоҳ ӯро гашта ном,
Шаб «наъзу биллаҳ»-у дар даст чом».
Дид шиша дар кафи он пир пур,
Гуфт: «Шайхо, мар туро ҳам ҳаст ғур.

Ту намегуфтӣ, ки дар ҷоми шароб
Дев мезад шитобон ношитоб?»
Гуфт: «Ҷомамро чунон пур кардаанд,
К-андар ӯ андар нагунҷад як сипанд.
Бингар, ин ҷо ҳеч гунҷад заррае?
Ин суханро каж шунида ғиррае».
Ҷоми зоҳир, хамри зоҳир нест ин,
Дур дор инро зи шайхи ғайббин.
Ҷоми май ҳастии шайх аст, эй фалев!
К-андар ӯ андар нагунҷад бавли дев.
Пурру молмом аз нури Ҳақ аст,
Ҷоми тан бишкаст, нури мутлақ аст.
Нури хуршед, ар бияфтад бар ҳадас,
ӯ ҳамон нур аст, напзирад ҳабас.
Шайх гуфт «Ин худ на ҷом асту на май,
Ҳин, ба зер о, мункаро, бингар ба вай».
Омаду дид, ангубини хос буд,
Кӯр шуд он душмани кӯру кабуд.
Гуфт пир он дам муриди хешро:
«Рав барои ман бичӯ май, эй киё!
Ки маро ранҷест музтар гаштаам»,
Ман зи ранҷ аз махмаса бигзаштаам.
Дар зарурат ҳаст ҳар мурдор пок,
Бар сари мункар зи лаънат бод хок.
Гирди хумхона баромад он мурид,
Баҳри шайх аз ҳар хуме ӯ мечашид.
Дар ҳама хумхонаҳо ӯ май надид,
Гашта буд пур аз асал хумми набид.
Гуфт: «Эй риндон, чӣ ҳол аст ин? Чӣ кор?
Ҳеч хумме – дар намебинам уқор!»
Ҷумла риндон назди он шайх омаданд,
Чашм гирён, даст бар сар мезаданд:
«Дар харобот омадӣ шайхи аҷал,
Ҷумла майҳо аз қудумат шуд асал.
Кардаи мубдал ту майро аз ҳадас,
Ҷони моро ҳам бадал кун аз ҳабас».
Гар шавад олам пур аз хун молмом,

Кай хурад бандай Худо илло ҳалол?

Гуфтани Ойиша разийаллоҳу анҳо Мустафоро алайҳиссалом, ки ту бемусалло ба ҳар ҷо намоз мекуни, чун аст?

Ойиша рӯзе ба пайғамбар бигуфт:
«Ё расулуллаҳ, ту пайдову ниҳуфт
Ҳар кучо ёбӣ, намозе мекуни,
Медавад дар хона нопоку данӣ.
Гарчи медонӣ, ки ҳар тифли палид,
Кард мустаъмал ба ҳар ҷо, ки расид».
Гуфт пайғамбар, ки аз бабри меҳон
Ҳақ начисро пок гардонад, бидон.
Сачдагоҳамро аз он рӯ лутфи Ҳақ
Пок гардонид то ҳафтум табақ.
Ҳону ҳон, тарки ҳасад кун бо шаҳон,
В-арна Иблисе шавӣ андар ҷаҳон.
К-ӯ агар захре хурад, шаҳде шавад,
Ту агар шаҳде хурӣ, захре бувад.
К-ӯ бадал гашту бадал шуд кори ӯ,
Лутф гашту нур шуд ҳар нори ӯ.
Қуввати Ҳақ буд мар бобилро,
В-арна мурғе чун кушад мар пилро?
Лашкареро мурғаке чанде шикаст,
То бидонӣ, к-он салобат аз Ҳақ аст.
Гар туро васвос ояд з-ин қабил,
Рав, бихон ту сураи «Асҳоби фил».
В-ар кунӣ бо ӯ мирову ҳамсарӣ,
Кофирам дон, гар ту з-эшон сарбарӣ.

Кашидани муш миҳори шутурро ва муъчиб шудани муш дар худ

Мушаке дар каф миҳори уштуре
Даррабуду шуд равон ӯ аз мирӣ.
Уштур аз чустӣ, ки шуд бо ӯ равон,
Муш ғарра шуд, ки ҳастам паҳлавон.
Бар шутур зад партави андешааш,
Гуфт: «Бинмоям туро, ту бош х(в)аш!»
То биёмад бар лаби ҷӯйи бузург,

К-андар ӯ гаштӣ забун пили сутург.
Муш он чо истоду хушк гашт,
Гуфт уштур: «Эй рафиқи кӯху дашт!
Ин таваққуф чист? Ҳайронӣ чаро?
По бинех мардона, андар чӯ даро.
Ту қаловузиву пешоҳанги ман,
Дар миёни раҳ мабошу тан мазан».
Гуфт: «Ин оби шигарф асту амиқ,
Ман ҳаметарсам, зи ғарқоб, эй рафиқ».
Гуфт уштур: «То бибинам ҳадди об,
По дар ӯ бинҳод он уштур шитоб.
Гуфт: «То зонуст об, эй кӯрмуш,
Аз чӣ ҳайрон гаштиву рафтӣ зи хуш?»
Гуфт: «Мӯри тусту моро аждаҳост,
Ки зи зону то ба зону фарқҳост.
Гар туро то зону аст, эй пурхунар,
Мар маро сад газ гузашт аз фарқи сар».
Гуфт: «Густохӣ макун бори дигар,
То насӯзад ҷисму ҷонат 3-ин шарар.
Ту миро бо мисли худ мушон бикун,
Бо шутур мар мушро набвад сухун».
Гуфт: «Тавба кардам, аз баҳри Худо,
Бигзарон 3-ин оби муҳлик мар маро».
Раҳм омад мар шутурро, гуфт: «Ҳин!
Барчаҳу бар кӯдбони ман нишин.
Ин гузаштан шуд мусаллам мар маро,
Бигзаронам садҳазорон чун туро».
Чун паямбар нестӣ, пас рав ба роҳ,
То расӣ аз чоҳ рӯзе сӯйи чоҳ.
Ту рабият бош, чун султон найӣ,
Худ марон, чун марди киштибон найӣ.
Чун найӣ комил, дукон танҳо магир,
Дастхуш мебош, то гардӣ хамир.
«Анситу»-ро гӯш кун, хомӯш бош,
Чун забони Ҳақ нагаштӣ, гӯш бош.
В-ар бигӯйӣ шакли истисфор гӯ,
Бо шаҳаншоҳон ту мискинвор гӯ.

Ибтидои кибру кин аз шаҳват аст,
Росихии шаҳватат аз одат аст.
Чун зи одат гашт мӯҳкам хӯйи бад,
Хашмат ояд бар касе, к-ит вокашад.
Чунки ту гилхор гаштӣ ҳар кӣ ӯ
Вокашад аз гил туро, бошад адӯ.
Бутпарастон чунки гирди бут тананд,
Монеъони роҳи худро душмананд.
Чунки кард Иблис хӯ бо сарварӣ,
Дид Одамро ҳақир ӯ аз харе.
Ки беҳ аз ман сарваре дигар бувад,
То ки ӯ масҷуди чун ман кас шавад?
Сарварӣ захр аст, чуз он рӯхро,
К-ӯ бувад тарёқлонӣ з-ибтидо.
Кӯҳ агар пурмор шуд, боке мадор,
К-ӯ бувад андар дарун тарёқзор.
Сарварӣ чун шуд димоғатро надим,
Ҳар кӣ бишкастат, шавад хасми қадим.
Чун хилофи хӯйи ту гӯяд касе,
Кинаҳо хезад туро бо ӯ басе.
Ки маро аз хӯйи ман бармеканад,
Хешро бар ман чу сарвар мекунад.
Чун набошад хӯйи бад саркаш дар ӯ,
Кай фурӯзад аз хилоф оташ дар ӯ.
Бо мухолиф ӯ мудорое кунад,
Дар дили ӯ хешро ҷоёе кунад.
З-он ки хӯйи бад нагаштаст устувор,
Мӯри шаҳват шуд зи одат ҳамчу мор.
Мори шаҳватро бикӯш дар ибтило
В-арна инак гашт морат аждаҳо.
Лек ҳар кас мӯр бинад мори хеш,
Ту зи соҳибдил кун истифсори хеш.
То нашуд зар, мис надонад: «мис манам»
То нашуд шах, дил надонад: «муфлисам».
Хидмати иксир кун мисвор ту,
Ҷавр мекаш, эй дили дилдор ту.
Кист дилдор? Аҳли дил, некӯ бидон,

Ки чу рӯзу шаб ҷаҳонанд аз ҷаҳон.
Айб кам гӯ бандаи Аллохро,
Муттаҳам кам кун ба дуздӣ шохро.

Каромоти он дарвеш, ки дар киштӣ муттаҳамаш карданд ба дуздӣ
Буд дарвеше даруни каштиё
Сохта аз раҳти марде пуштиё.
Ёва шуд ҳамёни зар, ӯ хуфта буд,
Ҷумларо ҷустанду ӯро ҳам намуд.
К-он фақири хуфтаре ҷӯем ҳам,
Кард бедораш зи ғам соҳибдирам.
Ки дар ин киштӣ ҳурумдон гум шудааст,
Ҷумларо ҷустем, натвонӣ ту раст.
Далқ берун кун, бараҳна шав зи далқ,
То зи ту фориг шавад авҳоми халқ.
Гуфт: «Ё раб, мар ғуломатро хасон
Муттаҳам карданд, фармон даррасон.
Чун ба дард омад дили дарвеш аз он,
Сар бурун карданд ҳар сӯ дарзамон».
Садҳазорон моҳӣ аз дарёи жарф,
Дар даҳони ҳар яке дурре шигарф.
Садҳазорон моҳӣ аз дарёи пур,
Дар даҳони ҳар яке дурру чӣ дур!
Ҳар яке дурре хирочи мулкате,
К-аз Илоҳ аст ин, надорад ширкате.
Дурри чанд андохт дар киштиву част,
Мар ҳаворо сохт курсиву нишаст.
Хуш мураббаъ чун шаҳон бар таҳти хеш,
ӯ фарози авҷу киштияш ба пеш.
Гуфт: «Рав, киштӣ шуморо, Ҳақ маро,
То набошад бо шумо дузди гадо.
То киро бошад хисорат з-ин фироқ?
Ман хушам, ҷуфти Ҳақу бо халқ тоқ.
На маро ӯ тӯҳмати дуздӣ ниҳад,
На миҳорамро ба ғаммозе диҳад».
Бонг карданд аҳли киштӣ, к-эй ҳумом!
Аз чӣ додандат чунин олай мақом?

Гуфт: «Аз тӯҳмат ниҳодан бар фақир!
В-аз ҳақозорӣ пайи чизе ҳақир!
Ҳошалиллаҳ бал зи таъзими шаҳон,
Ки набудам дар фақирон бад гумон».
Он фақирони латифи хушнафас,
К-аз пайи таъзимашон омад «абас».
Он фақирӣ баҳри печопеч нест,
Бал пайи он ки ба чуз Ҳақ ҳеч нест.
Муттаҳам чун дорам онҳоро, ки Ҳақ,
Кард амини махзани ҳафтум табақ?
Муттаҳам нафс аст, не ақли шариф,
Муттаҳам ҳисс аст, на нури латиф.
Нафс суфастой омад, мезанаш,
К-иш задан созад, на ҳуҷҷат гуфтанаш.
Мӯъчиза бинад, фурӯзад он замон,
Баъд аз он гӯяд: «Ҳаёле буд он.
В-ар ҳақиқат буд он диди аҷаб,
Чун муқими чашм н-омад рӯзу шаб?»
Он муқими чашми покон мебувад,
Не қарини чашми ҳайвон мешавад.
К-он аҷаб з-ин ҳисс дорад ору нанг,
Кай бувад товус андар чоҳи танг?
То нагӯйӣ мар маро бисёргӯ,
Ман зи сад як гӯяму он ҳам чу мӯ.

Ташнеъи сӯфиён бар он сӯфӣ, ки пеши шайх бисёр мегӯяд
Сӯфиён бар сӯфие шуъна заданд,
Пеши шайхи хонақоҳе омаданд.
Шайхро гуфтанд: «Доди чони мо
Ту аз ин сӯфӣ бичӯ, эй пешво!»
Гуфт: «Охир чӣ гила-ст, эй сӯфиён?»
Гуфт: «Ин сӯфӣ се хӯ дорад гарон:
Дар сухан бисёргӯ ҳамчун ҷарас,
Дар хуриш афзун хурад аз бист кас.
В-ар бихуспад, ҳаст чун асҳоби Каҳф»,
Сӯфиён карданд пеши шайх заҳф.
Шайх рӯ овард сӯйи он фақир,

Ки зи ҳар ҳоле ки ҳаст, авсот гир.
Дар хабар «хайру-л-умур авсотуҳо»,
Нофеъ омад з-эътидол ахлотҳо.
Гар яке хилте фузун шуд аз араз,
Дар тани мардум падида ояда мараз.
Бар қарини хеш мафзо дар сифат,
К-он фироқ орад яқин дар оқибат.
Нутқи Мӯсо буд бар андоза, валеқ
Ҳам фузун омад зи гуфти ёри нек.
Он фузунӣ бо Хизир омад шиқоқ,
Гуфт: «Рав, ту муксирӣ, ҳозо фироқ».
Мӯсиё, бисёрғӯйӣ дур шав
В-арна бо ман гунг бошу кӯр шав.
В-ар нарафтӣ в-аз ситеза шистай,
Ту ба маънӣ рафтаӣ, бигастай.
Чун ҳадас кардӣ ту ногаҳ дар намоз,
Гӯядат: «Сӯйи таҳорат рав, ба тоз».
В-ар нарафтӣ хушк чунбон мешавӣ,
Худ намозат рафт, биншин, эй ғавӣ.
Рав бари онҳо, ки ҳам чуфти туанд,
Ошиқону ташнаи гуфти туанд.
Посбон бар хобнокон барфузуд,
Моҳиёнро посбон ҳоҷат набуд.
Ҷомапӯшонро назар бар гозар аст,
Ҷони урёнро таҷаллӣ зевар аст.
Ё зи урёнон ба як сӯ бозрав,
Ё чу эшон фориғ аз тан ҷома шав.
В-ар наметонӣ, ки кул урён шавӣ,
Ҷома кам кун, то раҳи авсат равӣ.

Узр гуфтани фақир ба шайх
Пас фақир он шайхро аҳвол гуфт,
Узрро бо он ғаромат кард чуфт.
Мар суоли шайхро дод ӯ ҷавоб,
Чун ҷавоботи Хизир хубу савоб.
Он ҷавоботи суолоти калим,
К-иш Хизир бинмуд аз рабби алим.

Гашт мушкилхош ҳал в-афзун зиёд,
Аз пайи ҳар мушкилаш мифтоҳ дод.
Аз Хизир дарвеш ҳам мерос дошт,
Дар ҷавоби шайх ҳиммат баргумошт.
Гуфт: «Роҳи авсат арчи ҳикмат аст,
Лек авсат низ ҳам бо нисбат аст».
Оби ҷӯ нисбат ба уштур ҳаст кам,
Лек бошад мушро он ҳамчу ям.
Ҳар киро бошад вазифа чор нон,
Ду хурад ё се хурад ҳаст, авсат он.
В-ар хурад ҳар чор, дур аз авсат аст,
ӯ асири ҳирс монанди бат аст.
Ҳар кӣ ўро иштиҳо даҳ нон бувад,
Шаш хурад медон, ки авсат он бувад.
Чун маро панҷоҳ нон ҳаст иштиҳӣ,
Мар туро шаш гирда, ҳамдастем? Не.
Ту ба даҳ рақъат намоз ойӣ малул,
Ман ба понсад дарнаёям дар нуҳул.
Он яке то Каъба ҳофӣ меравад
В-ин яке то масҷид аз худ мешавад.
Он яке дар покбозӣ ҷон бидод
В-ин яке ҷон канд, то як нон бидод.
Ин васат бар бониҳоят меравад,
Ки мар онро аввалу охир бувад.
Аввалу охир бибояд, то дар он
Дар тасаввур гунҷад авсат ё миён.
Бениҳоят чун надорад ду тараф,
Кай бувад ўро миёна мунсараф?
Аввалу охир нишонаш кас надод,
Гуфт: «Лав кона лаху-л-бахру мидод».
Ҳафт дарё гар шавад кулӣ мидед,
Нест мар поён шуданро ҳеч умед.
Боғу беша гар шавад яксар қалам,
З-ин сухан ҳаргиз нагардад ҳеч кам.
Он ҳама ҳибру қалам фонӣ шавад,
В-ин ҳадиси беадад боқӣ бувад.
Ҳолати ман хобро монад гаҳе,

Хоб пиндорад мар онро гумрахе.
Чашми ман хуфта, дилам бедор дон,
Шакли бекори маро бар кор дон.
Гуфт пайғамбар, ки «айнои таном,
Ло яному қалбӣ ан рабби-л-аном».
Чашми ту бедору дил хуфта ба хоб,
Чашми ман хуфта, дилам дар фатҳи боб.
Мар диламро панҷ ҳисси дигар аст,
Ҳисси дилро ҳар ду олам манзар аст.
Ту зи заъфи худ макун дар ман нигоҳ,
Бар ту шаб, бар ман ҳамон шаб чоштгоҳ.
Бар ту зиндон, бар ман он зиндон чу боғ,
Айни машғули, маро гашта фароғ.
Пойи ту дар гил, маро гил гашта гул,
Мар туро мотам, маро суру духул.
Дар заминам, бо ту сокин дар маҳал,
Медавам бар чархи ҳафтум чун Зухал.
Ҳамнишинат ман наям, сойай ман аст,
Бартар аз андешаҳо пойай ман аст.
З-он ки ман з-андешаҳо бигзаштаам,
Хориҷи андешапӯён гаштаам.
Ҳокими андешаам, маҳкум не,
З-он ки банно ҳоким омад бар бине.
Чумла халқон сухраи андешаанд,
З-он сабаб хастадику ғампешаанд.
Қосидан худро ба андеша диҳам,
Чун бихоҳам, аз миёншон барҷаҳам.
Ман чу мурғи авҷам, андеша магас,
Кай бувад бар ман магасро дастрас?
Қосидан зер оям аз авҷи баланд,
То шикастапойгон бар ман тананд.
Чун малолам гирад аз суфло сифот,
Барпарам ҳамчун туюру-с-соффот.
Парри ман рустаст ҳам аз зоти хеш,
Барначафсонам ду пар ман бо сиреш.
Чаъфари тайёрро пар чория-ст,
Чаъфари таррорро пар ория-ст.

Назди он ки «лам язук» даъвист ин,
Назди суккони уфук, маънист ин.
Лофу даъвӣ бошад ин пеши ғуроб,
Деги тиву пур яке пеши зубоб.
Чунки дар ту мешавад луқма гуҳар,
Тан мазан, чандон ки битвонӣ бих(в)ар.
Шайх рӯзе баҳри дафъи сӯизан(н),
Дар лаган қай кард, пурдур шуд лаган.
Гавҳари маъқудро маҳсус кард
Пири бино баҳри камақлии мард.
Чунки дар меъда шавад покат палид,
Қуфл неҳ бар ҳалқу пинҳон кун калид.
Ҳар кӣ дар вай луқма шуд нури ҷалол,
Ҳар чӣ хоҳад, то хурад, ўро ҳалол.

Баёни даъвие, ки айни он даъво гувоҳи сидқи хеш аст
Гар ту ҳастӣ ошнои ҷони ман,
Нест даъво гуфт маънӣ лони ман.
Гар бигӯям: нимшаб пеши туам,
Ҳин, матарс аз шаб, ки ман хеши туам.
Ин ду даъво пеши ту маънӣ бувад,
Чун шиносӣ бонги хешованди х(в)ад.
Пешиву хешӣ ду даъвӣ буд, лек
Ҳар ду маънӣ буд пеши фаҳми нек.
Қурби овозаш гувоҳӣ медиҳад,
К-ин дам аз наздики ёре мечоҳад.
Лаззати овози хешованд низ
Шуд гуво бар сидқи он хеши азиз.
Боз беилҳоми аҳмак, к-ӯ зи ҷаҳл
Менадонад бонги бегона зи аҳл.
Пеши ў даъво бувад гуфтори ў,
Ҷаҳли ў шуд мояи инкори ў.
Пеши зирак, к-андарунаш нурҳост,
Айни ин овоз маънӣ буд рост.
Ё ба тозӣ гуфт як тозизабон,
Ки ҳамедонам забони тозиён.
Айни тозӣ гуфтанаш маънӣ бувад,

Гарчи тозй гуфтанаш даъвй бувад.
Ё нависад котибе бар коғаде:
«Котибу хатхонаму ман амчаде».
Ин навишта, гарчи худ даъвй бувад,
Ҳам навишта шоҳиди маънй бувад.
Ё бигӯяд сӯфие: «Дидй ту дӯш,
Дар миёни хоб саччода ба дӯш?
Ман будам он в-он чй гуфтам хоб – дар,
Бо ту андар хоб – дар шарҳи назар.
Гӯш кун, чун ҳалқа андар гӯш кун,
Он суханро пешвои ҳуш кун».
Чун туро ёд ояд он хоб, ин сухан
Мӯъчизи нав бошаду зарри куҳан.
Гарчи даъвй менамояд ин, вале
Ҷони соҳибвоқеъа гӯяд: «Бале».
Пас чу ҳикмат золаи мӯъмин бувад,
Он зи ҳар кй бишнавад, мӯқин бувад.
Чунки худро пеши ӯ ёбад фақат,
Чун бувад шак? Чун кунад ӯро ғалат?
Ташнаеро чун бигӯйй ту: «Шитоб,
Дар қадаҳ об аст, бистон зуд об».
Ҳеч гӯяд ташна, к-ин даъвист, рав?
Аз барам, эй муддай, маҳчур шав?
Ё гувоҳу ҳуҷҷате бинмо, ки ин
Ҷинси об асту аз он моъи маъин.
Ё ба тифли шер модар бонг зад?
Ки биё, ман модарам, ҳоң, эй валад?
Тифл гӯяд: «Модаро, ҳуҷҷат биёр,
То ки бо шират бигирам ман қарор?»
Дар дили ҳар уммате, к-аз Ҳақ маза-ст,
Рӯю овози паямбар мӯъчиза-ст.
Чун паямбар аз бурун бонге занад,
Ҷони уммат дар дарун сачда кунад.
З-он ки чинси бонги ӯ андар ҷаҳон
Аз касе нашнида бошад гӯши ҷон.
Он ғариб аз завқи овози ғариб,
Аз забони Ҳақ шунуд: «Иннй қариб».

Сачда кардани Яҳё алайҳиссалом дар шиками модар Масеҳро алайҳиссалом
Модари Яҳё ба Марям дар ниҳуфт,
Пештар аз вазъи ҳамли хеш гуфт.
Ки яқин дидам даруни ту шаҳест,
К-ӯ удулазму расули огаҳест.
Чун баробар уфтодам бо ту ман,
Кард сачда ҳамли ман, эй зу-л-фитан.
Ин чанин мар он чанинро сачда кард,
К-аз сучудаш дар танам афтод дард.
Гуфт Марям: «Ман даруни хеш ҳам
Сачдае дидам аз ин тифли шикам».

Ишкол овардан бар ин қисса
Аблаҳон гӯянд, к-ин афсонаро
Хат бикаш, зеро дурӯғ асту хато.
З-он ки Марям вақти вазъи ҳамли хеш
Буд аз бегона дуру ҳам зи хеш.
Аз буруни шаҳр он ширинфусун
То нашуд фориғ, наёмад худ дарун.
Марям андар ҳамл чуфти кас нашуд,
Аз буруни шаҳр ӯ вопас нашуд.
Чун бизодаш, онгаҳонаш бар канор
Баргирифту бурд то пеши табор.
Модари Яҳё кучо дидаш, ки то
Гӯяд ӯро ин сухан дар мочаро?

Чавоби ишкол

Ин надонад, к-он ки аҳли хотир аст,
Ғоибӣ офоқ ӯро ҳозир аст.
Пеши Марям ҳозир ояд дар назар,
Модари Яҳё, ки дур аст аз басар.
Дидаҳо баста бибинад дӯстро,
Чун мушаббак карда бошад пӯстро.
В-ар надидаш н-аз бурун, н-аз андарун,
Аз ҳикоят гир маънӣ, эй забун!
Не чун он к-афсонаҳо бишнида буд,

Ҳамчу «шин» бар нақши он чафсида буд.
То ҳамегуфт: «Он Калилай безабон,
Чун сухан нӯшад зи Димнай бебаён?
В-ар бидонистанд лаҳни ҳамдигар,
Фаҳми он чун кард бенутқе башар?
Дар миёни шеру гов он Димна чун
Шуд расулу хоңд бар ҳар ду фусун?
Чун вазири шер шуд гови набил?
Чун зи акси моҳ тарсон гашт пил?
Ин Калила-в Димна чумла ифтирост
В-арна кай бо зоғ лаклакро мирост?»
Эй бародар, қисса чун паймонаест,
Маънӣ андар вай мисоли донаест.
Донаи маънӣ бигирад марди ақл,
Нангарад паймонаро гар гашт нақл.
Мочарои булбулу гул гӯш дор,
Гарчи гуфтӣ нест он чо ошкор.

Сухан гуфтан ба забони ҳол ва фаҳм кардани он
Мочарои шамъ бо парвона ту
Бишнаву маънӣ гузин з-афсона ту.
Гарчи гуфтӣ нест, сирри гуфт ҳаст,
Ҳин, ба боло пар, мапар чун чуғд паст.
Гуфт дар шатранч, к-ин хонай рух аст,
Гуфт: «Хона аз кучо омад ба даст?
Хонаро бихрид ё мерос ёфт?»
Фаррух он кас, к-ӯ суйи маънӣ шитофт.
Гуфт нахвӣ: «Зайду Амран қад зараб»,
Гуфт: «Чунаш кард бе чурме адаб?
Амрро чурмаш чӣ буд, к-он Зайди хом
Бегунаҳ ўро бизад ҳамчун ғулом?»
Гуфт: «Ин паймонаи маънӣ бувад,
Гандуме бистон, ки паймона-ст рад.
Зайду Амр аз баҳри эъроб асту соз,
Гар дурӯғ аст он, ту бо эъроб соз».
Гуфт: «Не! Ман он надонам, Амрро,
Зайд чун зад бегуноҳу бехато?»

Гуфт: «Аз ночору» лоғе баргушуд:
«Амр як «вов»-и фузун дуздида буд.
Зайд воқиф гашт, дуздашро бизад,
Чунки аз ҳад бурд, ўро ҳад сазад».

Пазиро омадани сухани ботил дар дили ботилон

Гуфт: «Инак рост пазруфтам ба чон»,
Каж намонад рост дар пеши кажон.
Гар бигӯйӣ аҳвалеро: «Маҳ якест»,
Гӯядат: «Ин дусту дар ваҳдат шакест».
В-ар бар ў хандад касе, гӯяд: «Ду аст»,
Рост дорад, ин сазои бадхӯ аст.
Бар дурӯғон чамъ меояд дурӯғ,
«Лил-хабисоти-л-хабисин» зад фурӯғ.
Дилфарохонро бувад дасти фарох,
Чашмкӯронро исори санглох.

Чустани он дарахт, ки ҳар кӣ меваи он дарахт хӯрад, намирад

Гуфт доное барои дoston,
Ки дарахте ҳаст дар Ҳиндустон,
Ҳар касе, к-аз меваи ў хӯрду бурд,
Не шавад ў пир, не ҳаргиз бимурд.
Подшоҳе ин шунид аз содиқе,
Бар дарахту мевааш шуд ошиқе.
Қосиде доно зи девони адаб
Сӯйи Ҳиндустон равон кард аз талаб.
Солҳо мегашт он қосид аз ў
Гирди Ҳиндустон барои чустучӯ.
Шаҳр – шаҳр аз баҳри ин матлуб гашт,
Не қазира монду не кӯху на дашт.
Ҳар киро пурсид, кардаш ришханд,
К-ин кӣ чӯяд? Чуз магар мачнуни банд.
Бас касон сафъаш заданд андар мизоҳ,
Бас касон гуфтанд: «Эй соҳибфалох,
Чустучӯйи чун ту зирак, синасоф,
Кай тигӣ бошад? Кучо бошад газоф?
В-ин мурутоташ яке сафъи дигар

В-ин зи сафъи ошкоро сахттар.
Меситудандаш ба тасхур, к-эй бузург!
Дар фалон иқлими бас ҳавлу сутург,
Дар фалон беша дарахте ҳаст сабз,
Бас баланду паҳну ҳар шохеш габз.
Қосиди шаҳ баста дар ҷустан камар,
Мешунид аз ҳар касе навъе хабар.
Бас саёҳат кард он ҷо солҳо,
Мефиристодаш шаҳаншаҳ молҳо.
Чун базе дид андар он ғурбат таъаб,
Оқиз омад охируламр аз талаб.
Ҳеч аз мақсуд асар пайдо нашуд,
З-он ғараз ғайри хабар пайдо нашуд.
Риштаи уммеи ӯ бигсаста шуд,
Ҷустаи ӯ оқибат ночуста шуд.
Кард азми бозгаштан сӯйи шох,
Ашк мебориду мебуррид роҳ.

Шарҳ кардани шайх сирри он дарахтро бо он толиби муқаллид
Буд шайхе, олиме, қутбе карим
Андар он манзил, ки оис шуд надим.
Гуфт: «Ман навмед пеши ӯ равам,
З-остони ӯ ба роҳ андар шавам.
То дуъои ӯ бувад ҳамроҳи ман,
Чунки навмедам ман аз дилхоҳи ман».
Рафт пеши шайх бо чашми пуроб,
Ашк меборид монанди саҳоб.
Гуфт: «Шайхо, вақти раҳму риққат аст,
Ноумедам, вақти дутф ин соат аст».
Гуфт: «Вогӯ, к-аз чӣ навмедистат?
Чист матлуби ту? Рӯ бо чистат?»
Гуфт: «Шоҳаншоҳ кардам ихтиёр,
Аз барои ҷустани як шохсор,
Ки дарахте ҳаст нодир дар ҷиҳот,
Меваи ӯ мояи оби ҳаёт.
Солҳо ҷустам, надидам як нишон
Ҷуз ки танзу тасхури ин сархушон».

Шайх хандиду бигуфташ: «Эй салим!
Ин дарахти илм бошад дар алим.
Бас баланду бас шигарфу бас басит,
Оби ҳайвоне зи дарёи муҳит.
Ту ба сурат рафтай, эй беҳабар!
З-он зи шохи маъний бебору бар.
Гаҳ дарахташ ном шуд, гаҳ офтоб,
Гоҳ баҳраш ном гашту гаҳ саҳоб.
Он яке, к-иш сад ҳазор осор хост,
Камтарин осори ӯ умри бақост.
Гарчи фард аст ӯ, асар дорад ҳазор,
Он якеро ном шояд бешумор.
Он яке шахсе туро бошад падар,
Дар ҳақи шахси дигар бошад писар.
Дар ҳақи дигар бувад қаҳру адӯ,
Дар ҳақи дигар бувад лутфу накӯ.
Садҳазорон ному ӯ як одамӣ,
Соҳиби ҳар васфаш аз васфе амӣ.
Ҳар кӣ чӯяд ном, гар соҳибсиқа-ст,
Ҳамчу ту навмеду андар тафриқа-ст.
Ту чӣ барчафсӣ бар ин номи дарахт?
То бимонӣ талхкому шӯрбахт.
Даргузар аз ному бингар дар сифот,
То сифотат раҳ намояд сӯйи зот.
Ихтилофи халқ аз ном уфтод,
Чун ба маънӣ рафт, ором уфтод.

Мунозиати чаҳор кас чиҳати ангур, ки ҳар яке ба номи дигар фаҳм карда буд
онро

Чор касро дод марде як дирам,
Он яке гуфт: «Ин ба ангуре диҳам».
Он яке дигар араб буд, гуфт «Ло,
Ман инаб хоҳам на ангур, эй дағо!»
Он яке турке буду гуфт: «Ин банум,
Ман намехоҳам инаб, хоҳам узум».
Он яке румӣ бигуфт: «Ин қилро
Тарк кун, хоҳем истофилро».

Дар танозӯъ он нафар ҷангӣ шуданд,
Ки зи сирри номҳо ғофил буданд.
Мушт барҳам мезаданд аз аблаҳӣ,
Пур буданд аз ҷаҳлу аз дониш тихӣ.
Соҳиби сирре, азизе, садзабон,
Гар будӣ он ҷо, бидодӣ сулҳашон.
Пас бигуфтӣ ӯ ки ман з-ин як дирам
Орзуи ҷумлатонро медиҳам.
Чунки биспоред дилро бедағал,
Ин дирамтон мекунад ҷандин амал.
Як дирамтон мешавад чор, алмурод
Чор душман мешавад як з-иттиҳод.
Гуфт: «Ҳар яктон диҳад ҷангу фироқ,
Гуфти ман орад шуморо иттифоқ.
Пас шумо хомӯш бошед, инситу,
То забонгон ман шавам дар гуфту гӯ».
Гар сухангон менамояд як наMAT,
Дар асар мойай низоъ асту сахат.
Гармии ориятӣ надҳад асар,
Гармии хосиятӣ дорад хунар.
Сиркаро гар гарм кардӣ з-оташ он,
Чун хурӣ, сардӣ физояд бегумон.
З-он ки он гармии ӯ даҳлезӣ аст,
Табъи аслаш сардӣ асту тезӣ аст.
В-ар бувад яхбаста дӯшоб, эй писар!
Чун хурӣ, гармӣ физояд дар ҷигар.
Пас, риёи шайх беҳ з-ихлоси мост,
К-аз басират бошад он в-ин аз амост.
Аз ҳадиси шайх ҷамъийят расад,
Тафриқа орад дами аҳли ҷасад.
Чун Сулаймон, к-аз суйи ҳазрат битохт,
К-ӯ забони ҷумлаи мурғон шинохт.
Дар замони адлаш оху бо паланг
Унс бигрифту бурун омад зи ҷанг.
Шуд кабӯтар эмин аз ҷанголи боз,
Гӯсфанд аз гург н-овард эҳтироз.
ӯ миёнҷӣ шуд миёни душманон,

Иттиҳоде шуд миёни парзанон.
Ту чу мӯрӣ, баҳри дона медавӣ,
Ҳин, Сулаймон чӯ, чӣ мебошӣ ғавӣ?
Доначӯро донааш доме шавад
В-он сулаймончӯйро ҳар ду бувад.
Мурғи ҷонҳоро дар ин охирзамон
Нестшон аз ҳамдигар як дам амон.
Ҳам Сулаймон ҳаст андар даври мо,
К-ӯ диҳад сулҳу намонад ҷаври мо.
Қавли «ин мин умматин»-ро ёд гир,
То ба «илло ва хало фиҳо назир».
Гуфт: «Худ холи набудааст уммате,
Аз халифай ҳаққу соҳибҳиммате».
Мурғи ҷонҳоро чунон якдил кунад,
К-аз сафошон беғашу беғил кунад.
Мушфиқон гарданд ҳамчун волида,
Муслимунро гуфт нафси воҳида.
Нафси воҳид аз расули Ҳақ шуданд
В-арна ҳар як душмани мутлақ буданд.

Бархостани муҳолифат ва адоват аз миёни ансор ба баракоти расул
алайҳиссалом
Ду қабила Кавсу Хазраҷ ном дошт,
Як зи дигар ҷони хуношом дошт.
Кинаҳои кӯҳнашон аз Мустафо
Маҳв шуд, дар нури ислому сафо.
Аввало ихвон шуданд он душманон,
Ҳамчу аъдоди инаб дар бӯстон.
В-аз дами «ал-мӯъминун ихвах» ба панд
Даршикастанду тани воҳид шуданд.
Сурати ангурҳо ихвон бувад,
Чун фишурдӣ шираи воҳид шавад.
Ғӯраву ангур зиддонанд, лек
Чунки ғӯра пухта шуд, шуд ёри нек.
Ғӯрае, ки санг басту хом монд,
Дар азал Ҳақ кофири аслиш хонд.
На аҳӣ, на нафси воҳид бошад ӯ,

Дар шақоват наҳси мулҳид бошад ӯ.
Гар бигӯям он чӣ ӯ дорад ниҳон,
Фитнаи афҳом хезад дар ҷаҳон.
Сирри габри кӯр номазкур бех,
Дуди дӯзах аз Ирам маҳчур бех.
Ғӯраҳои нек, к-эшон қобиланд,
Аз дами аҳли дил охир якдиланд.
Сӯйи «ангуре» ҳамеронанд тез,
То дуй бархезаду кину ситез.
Пас дар ангуре ҳамедарранд пӯст,
То яке гарданду ваҳдат васфи ӯст.
Дӯст душман гардад эро ҳам ду аст,
Ҳеч «як» бо хеш ҷанге дарнабаст.
Офарин бар ишқи кулли устод,
Садҳазорон зарраро дод иттиҳод.
Ҳамчу хоки муфтариқ дар раҳгузар
Як сабӯшон кард дасти кӯзагар.
К-иттиҳоди ҷисмҳои обу тин
Ҳаст ноқис, ҷон намомонад бад-ин.
Гар назойир гӯям ин ҷо дар мисол,
Фаҳро тарсам, ки орад ихтилол.
Ҳам Сулаймон ҳаст акнун, лек мо
Аз нишоти дурбинӣ дар амо.
Дурбинӣ кӯр дорад мардро,
Ҳамчу хуфтаи дар саро кӯр аз саро.
Мӯлаъем андар суханҳои дақиқ,
Дар гиреҳҳо боз кардан «мо ашиқ».
То гиреҳ бандему бугшоем мо
Дар шиколу дар ҷавоб ойинфазо.
Ҳамчу мурғе, к-ӯ гушояд банди дом,
Гоҳ бандад, то шавад дар фан тамом.
ӯ бувад маҳрум аз саҳрову марҷ,
Умри ӯ андар гиреҳкорист харҷ.
Худ забуни ӯ нагардад ҳеч дом,
Лек парраш дар шикаст афтад мудом.
Бо гиреҳ кам кӯш, то болу парат
Наскулад як-як аз ин карру фарат.

Садҳазорон мурғ парҳошон шикаст
В-он камингоҳи аворизро набаст.
Ҳоли эшон аз нубӣ хон, эй ҳарис!
«Наққабу фиҳо» бибин «ҳал мин маҳис»?
Аз низоъи турку румиву араб
Ҳал нашуд ишколи ангуру инаб.
То Сулаймони ласини маънавӣ
Дарнаёяд, барнахезад ин дувӣ.
Чумла мурғони мунозеъ бозвор
Бишнавед ин табли бози шаҳрёр.
З-ихтилофи хеш сӯйи иттиҳод,
Ҳин, зи ҳар ҷониб равон гардед шод.
«Ҳайсу мо кунтум фаваллу вачҳакум,
Наҳваху ҳоза-ллазӣ лам янҳакум».
Кӯрмурғонему бас носохтем,
К-он Сулаймонро даме нашнохтем.
Ҳамчу ҷуғдон душмани бозон шудем,
Лочарам вомондаи вайрон шудем.
Мекунем аз ғояти ҷаҳлу амо
Қасди озори азизони Худо.
Ҷамъи мурғон, к-аз Сулаймон равшананд,
Парру боли бегунаҳ кай баркананд?
Балки сӯйи очизон чинакашанд,
Бехилофу кина он мурғон х(в)ашанд.
Ҳудҳуди эшон пайи тақдисро
Мегушояд роҳи сад Билқисро.
Зоғи эшон гар ба сурат зоғ буд,
Бози ҳиммат омаду «мозоғ» буд.
Лаклаки эшон, ки «лак-лак» мезанад,
Оташи тавҳид дар шак мезанад.
В-он кабӯтаршон зи бозон нашкуҳад,
Боз сар пеши кабӯтаршон ниҳад.
Булбули эшон, ки ҳолат орад ӯ,
Дар даруни хеш гулшан дорад ӯ.
Тӯтии эшон зи қанд озод буд,
К-аз дарун қанди абад рӯяш намуд.
Пойи товусони эшон дар назар

Бехтар аз товуси паррони дигар.
Мантикуттайрони хоқонӣ садост,
Мантикуттайри сулаймонӣ кучост?
Ту чӣ донӣ бонги мурғонро ҳаме?
Чун надидастӣ Сулаймонро даме.
Парри он мурғе, ки бонгаш мутриб аст,
Аз буруни Машриқ асту Мағриб аст.
Ҳар як оҳангаш зи курсӣ то сарист,
В-аз саро то арш дар карру фарест.
Мурғ, к-ӯ бе ин Сулаймон меравад,
Ошиқи зулмат чу хуффоше бувад.
Бо Сулаймон хӯ кун, эй хуффоши рад,
То ки дар зулмат намонӣ то абад.
Як газе раҳ, ки бад-он сӯ меравӣ,
Ҳамчу газ қутби масоҳат мешавӣ.
В-он ки лангу лук он сӯ меҷаҳӣ,
Аз ҳама лангиву лукӣ мераҳӣ.

Қиссаи батбаччагон, ки мурғи хонагӣ парвардашон
Тухми батгӣ, гарчи мурғи хонаат
Кард зери пар чу доя тарбият.
Модари ту батти он дарё будаст,
Дояаш хокӣ буду хушкипараст.
Майли дарё, ки дили ту андар аст,
Он табиат ҷон-тро аз модар аст.
Майли хушкӣ мар туро з-ин доя аст,
Дояро бигзор, к-ӯ бадроя аст.
Дояро бигзор дар хушку бирон,
Андаро дар баҳри маънӣ чун батон.
Гар туро модар битарсонад зи об,
Ту матарсу сӯи дарё рон шитоб.
Ту батӣ, бар хушку бар тар зиндаӣ,
Не чу мурғи хона хона кандаӣ.
Ту зи «каррамно банӣ-Одам» шаҳӣ,
Ҳам ба хушкӣ, ҳам ба дарё по ниҳӣ.
Ки «ҳамалноҳум ала-л-баҳр»-ӣ ба ҷон,
Аз «ҳамалноҳум ала-л-бар» пеш рон.

Мар малойикро суйи бар роҳ нест,
Чинси ҳайвон ҳам зи баҳр огоҳ нест.
Ту ба тан ҳайвон, ба қонӣ аз малак,
То равӣ ҳам бар замин, ҳам бар фалак.
То ба зоҳир «мислуқум» бошад башар
Бо дили «юҳо илайҳи» дидавар.
Қолиби хокӣ фитода бар замин,
Рӯҳи ӯ гардон барин чархи барин.
Мо ҳама мурғобиёнем, эй ғулом!
Баҳр медонад забони мо тамом.
Пас Сулаймон баҳр омад, мо чу тайр,
Дар Сулаймон то абад дорем сайр.
Бо Сулаймон пой дар дарё бинех,
То чу Довуд об созад сад зирех.
Он Сулаймон пеши чумла ҳозир аст,
Лек ғайрат чашмбанду соҳир аст.
То зи чаҳлу хобнокиву фузул
ӯ ба пеши мову мо аз вай малул.
Ташнаро дарди сар орад бонги раъд,
Чун надонад, к-ӯ кашонад абри саъд.
Чашми ӯ мондаст дар чӯйи равон
Бехабар аз завқи оби осмон.
Маркаби ҳиммат суйи асбоб ронд,
Аз мусаббиб лочарам маҳчуб монд.
Он кӣ бинад ӯ мусаббибро аён,
Кай ниҳад дил бар сабабҳои чаҳон?

Ҳайрон шудани ҳоҷиён дар каромоти он зоҳид, ки дар бодия танҳош ёфтанд
Зоҳиде буд дар миёни бодия,
Дар ибодат ғарқ чун аббодия.
Ҳоҷиён он ҷо расиданд аз билод,
Дидашон бар зоҳиди хушк уфтод.
Қойи зоҳид хушк буд, ӯ тармизоч,
Аз самуми бодия будаш илоҷ.
Ҳоҷиён ҳайрон шуданд аз ваҳдаташ
В-он саломат дар миёни офаташ.
Дар намоз истода буд бар рӯйи рег,

Рег, к-аз таффаш бичӯшад оби дег.
Гуфти сармаст дар сабза-в гул аст,
Ё савора бар Буроқу Дулдул аст.
Ё ки пояш бар ҳариру ҳуллаҳост,
Ё самум ӯро беҳ аз боди сабост.
Пас бимонданд он ҷамоат бо ниёз,
То шавад дарвеш фориғ аз намоз.
Чун зи истиғроқ бозомад фақир
З-он ҷамоат зиндае равшанзамир.
Дид, к-обаш мечакид аз дасту з-ӯ
Ҷомааш тар буд аз осори вузӯ.
Пас бипурсидаш, ки обат аз кучост?
Дастро бардошт, к-аз сӯйи самост.
Гуфт: «Ҳар гоҳе ки хоҳӣ, мерасад?
Бе зи чоҳу бе зи «ҳаблин мин масад?»
Мушкили мо ҳал кун, эй султони дин!
То бибахшад ҳоли ту моро яқин.
Вонамо сирре зи асрорат ба мо,
То бибуррем аз миён зуннорҳо».
Чашмро бигшуд сӯйи осмон,
Ки иҷобат кун дуъои ҳоҷиён,
Ризқҷӯйиро зи боло хӯгарам,
Ту зи боло баргушудастӣ дарам.
Эй намуда ту макон аз ломакон,
«Фӣ-с-самой ризкукум» карда аён.
Дар миёни ин муноҷот абри х(в)аш
Зуд пайдо шуд чу пили обкаш.
Ҳамчу об аз машк боридан гирифт,
Дар гаву дар ғорҳо маскан гирифт.
Абр меборид чун машк ашкҳо,
Ҳоҷиён ҷумла гушода машкҳо.
Як ҷамоат з-он аҷоиб корҳо
Мебуриданд аз миён зуннорҳо.
Қавми дигарро яқин дар издиёд,
З-ин аҷаб «валлоҳу аълам би-р-рашод».
Қавми дигар нопазиро туршу хом,
Ноқисони сармадӣ «тамма-л-калом».

